צאינה וראינה

פון הרב החסיד מהר"ר **יצחק** ז"ל מק"ק **יאנאוו**

עם

נחלת צבי ונופת צופים

ועם של"ה הקדוש

ועם ספר **הישר**

וספר **אוהל יעקב** פון הרב המגיד מוה' **יעקב** זצ"ל מדובנא

על חמשה חומשי תורה

מיר האבין אצינד גדריקט מיט צוועליף מעלות והוספות :

א) אוהל יעקב פון דעם דיבנער מגיד וואס איז לויטר מוסר אונ משלים :

ב) של"ה הקדוש אויף תורה מיר האבין עם געשטעלט אויף ריין עברי טייטש מען קען זיך דר פון ארוס נעמין גרוס חכמה ומוסר :

ג) ספר הישר אויף עברי טייטש . פון דעם קען מען זעהן די נסים ונפלאות וואס השי"ת האט מיט אינז יודין געטאן :

ד) איין לוח אויף צעהן יאר כדי יעדי אשה זאל אליין וויסין ווען ראש חודש אונ יום טוב אונ פורים ל"ג בעומר אונ ווען אלו תעניתים זענין. אונ וועלכי סדרות מען לייגט צו זאמין אונ וועלכי מען לייגט צו טיילט :

ה) אויך האבין מיר צו געשטעלט דאס נס פון חנוכה :

ו) די מגילה פון פורים אויף גרויסי אותיות אונ מיט פירוש עברי טייטש :

ז) אלו ציורים כדי דעם עולם צו בעגניגען :

ח) אלו ווערטער פון לשון הקודש האבין מיר אצינד געשטעלט מיט נקודות :

ט) אצינד האבין מיר פול מדרשים צו געשטעלט וואס מיר האבין געפונין אין דעם גאנץ אלטין צאינה וראינה :

להגדיל תורה ולהאדירה האבין מיר צוא געשטעלט

י) ספר נחלת צבי אויף יעדי סדרה פון דער וואך :

יא) ספר נופת צופים האבין מיר צו געשטעלט אויף יעדי הפטורה פון דער סדרה.

יב) אויך האבין מיר צו געשטעלט דאס ספר נחלת צבי אויף דיא חמש מגילות.

דאס זענין דברי מוסר פון זוהר הקדוש וואס האט געמאכט דער געטליכער תנא רבי שמעון בן יוחאי האבין מיר אויס גקליבין דיא דברים פשוטים אונ האבין מעתיק געוועזין אויף עברי טייטש אונ האבין געשטעלט אויף איטליכר סדרה פון דער וואך . צו מאכין טרינקין דיא קוועלעדיגע וואסער פון טיפען ברונען וואס זענען זיסער ווי האניק :

הַקְדָמָה

דָער צְאֶינָה וּרְאֶינָה אִיז אַרוֹם גִינוּמֶען גִיוָוארִין פוּן פִיל מִדְרָשִׁים אוּנ פִיל פֵּירוּשִׁים אוּבֶּער זֶעצְט אוֹיף פְּרָאסְטִי עִבְרִי טַייטְשׁ עֶס זָאל פַאר שְׁטֵיין גְרוֹס אוּנ קְלֵיין . מִיר הָאבִּין אוֹיס גִיזוּכְט אַיין אַלְטֶען צְאֶינָה וּרְאֶינָה וָואס עֶס שְׁטֵייט אַלֶע מִדְרָשִׁים אוּנ אַלֶע הַפְטוֹרוֹת אַזוֹ וִויא דֶער הֵיילִיגֶער מְחַבֵּר הָאט זַייא אַרוֹם גוּגֶעבִּין וָוארִין בַּייא דוּא נַייֶע צַייטֶין אִיז דָאס סֵפֶר צְאֶינָה וּרְאֶינָה אַלוּ כְּמְעַט קְלֶענֶער גִיוְוארִין אַזוֹ אֶקֶעגִין דֶעם אַלְטֶען צְאֶינָה וּרְאֶינָה דֶער קֶענְט מֶען נִיט דוּא נַייֶע . לָכֵן וַוייל מִיר וֵוייסִין דָאס. הָאבִּין מִיר אוֹיס גֶעזוּכְט אַיין אַלְטֶען צְאֶינָה וּרְאֶינָה אוּנ מִיר הָאבִּין מַעְתִּיק גִיוֶוען אוֹת בְּאוֹת אַלֶע מִדְרָשִׁים אוּנ אַלוּ הַפְטוֹרוֹת חָאטְשׁוּ עֶס הַאלְט מֶעהְר בְּלֶעטֶער . וְגַם הָאבִּין מִיר גוּפִּינְקְטִירְט דוּא אַיינְצֵיכְנִישׁ פוּן דִיא פְּסוּקִים מִיט נְקוּדוֹת כְּדֵי מֶען זָאל רֵיין לַיינִין אָן טָעוּתִים . אוֹיךְ הָאבִּין מִיר גִישְׁטֶעלְט אַלֶע צִיוּרִים • כְּדֵי דֶעם עוֹלָם צוּ בֶּעגְנִיגֶען :

אוֹיךְ הָאבִּין מִיר צוּ גוּשְׁטֶעלְט נַחֲלַת צְבִי אִין נוֹפֶת צוּפִים דָאס טַייטְשׁ פוּן סֵפֶר שְׁלָ"ה הַקָדוֹשׁ. אוּנ סֵפֶר הַיָשָׁר עַל הַתּוֹרָה אוּנ אוֹהֶל יַעֲקֹב פוּן דֶעם דוּבְּנֶער מַגִיד אוֹיף אַיעֶדֶר סֶדְרָה בְּסֵדֶר :

צאינה וראינה

פון הרב החסיד כמהר"ר יצחק ז"ל מק"ק יאנאוו .

עם

נחלת צבי

והוא

נופת צופים

דברי מוסר פון זוהר הקדוש וואס האט געמאכט דער געטליכער תנא רבי שמעון בן יוחאי האבין מיר צו געשטעלט אויף איטליכער סדרה פון דער וואך :

עם

של"ה הקדוש

ועם ספר הישר

וספר

אוהל יעקב

פון הרב המגיד מוהר"ר יעקב זצ"ל מדובנא

על חמשה חומשי תורה

אין די מעלות ווערדין אוס גירעכנט אין דעם אנדרין שער :

הוצאת ספרים „סיני" תל־אביב

"SINAI" Publishing, Tel-Aviv

©

הוצאת ספרים
„סיני"
תל־אביב
«SINAI» PUBLISHING
TEL-AVIV

Printed in Israel 1962

דפוס מ. את ר. גרואר, ת"א, רח' עמק־יזרעאל 9

דא וועט ווערין דער ציילט וואָרום דו תורה הייבט זיך אָן מיט דער (ב) אונ מוט דעם וואָרט בראשית :

בראשית

בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ) אונ ערשטין בשעפניש פון הומל אונ ערד אוז גוועזן דו ערד וויסט אונ לער אונ דר כסא הכבוד פון גאָט הט גשוועבט אונ דער ליפטן אובר דם וואסר אונ וואָרום הייבט זיך דו תורה אָן מוט דר (ב) צו ווייזן אזו ווי איין (ב) אוז דרייא זייטן צו אונ דוא פערדו זייט אוז אופן אזו אוך אוז די וועלט דריי זייטן הט הקב"ה צו גמאכט אונ דו זייט פון צפון דארטן האט הקב"ה קיין הימל נוט גמאכט. נאך איין פשט וייל דו (ב) אוז ברכה. אונ די (א) אוז ארור דרום הט הקב"ה אָן גהובן מוט דר (ב) אזו אוז די א' גפלוגון פר הקב"ה אונ הט גזאגט הייב מוט מור אָן דו תורה הענאיך בון דם ערשטו אות פון דם א"ב הט הקב"ה אור גענפרט א'דם בארג סיני וועל איך געבון די עשרת הדברות וועל איך אָן הייבון מיט דר א' אנכי יהוה אלהיך אונ דרום הייבט זיך דוא תורה אָן מוט דעם וואָרט (בראשית) צו לערנון אונז דם די וועלט איז וואָרון בשאפון פון וועגון דר תורה דם הייסט ראשית דרכו : רבי יצחק זאגט וורום הט דו תורה אָן גשריבין ווי גאט הט די וועלט בשאפון דו תורה אוז דאך נאר מצות אזו הט זו זיך גדרפט אָן צו הייבון נאר פון מצות נייערט ווען דו זוכן אומות פון כנען וואלטון דער נאך זאגון צו דוא ישראל אור זענט גזלנים דען אור גענמט צו ארץ ישראל פון אונז וולטון דו ישראל

ווי

נחלת

בראשית ברא אלהים וגו. רבי יוחנן הייבט אָן עש שטייט בחכמה יבנה בית אמעניטש דרך צוא זיין איין חכם אויף דער וועלט היינו פריער בויען אשטוב דר נאך פלאנצון אויין גארטון ער זאל האבון פרנסה דער פון דער נאך זאל ער נעמון אוייב מוט אור האבון קונדר וויעט ער זייא דער מוט מפרנס זיין . נוט אזו ווי דיא שוטים וואס טוען פר קערט. דען רבי סימון האט גזאגט דער וואס נעמט

צבי

פריער אוייב אונ האט זוא נוט מוט עפום מפרנס צוא זיין הייסט ער פרייא פון מצות אזו וויא דער פסוק זאגט במתים חפשי וואָרום ווייל ער דארף תמיד נאר עוסק זיין אונ דר פרנסה . נוט בעבודת הבורא איז ער פרייא פון מצות אזו וויא איין מת. רבי יהודה זאגט עס איז גלייך וויא ער נעמט איין אפ גאט צוא זיך . דען רבי יהודה האט גזאגט תהלת פלעגון דוא חכמים וחסידים נעמון ווייבור .

של"ה הקדוש

דיא תורה הקדושה הט כולל גוועזין אונ אונזר ספור אונ אין יעדר מעשה כוונות אונ רמזים אונזרו מדות צו פאר בעסורון אונ מתקן צוא זיין אזעלכו כוונות זענון זייער פול אונ זייער טוף ווייל דו תורה הקדושה איז לענגער פון דר גאנצר ערד אונ ברייטר

ספר

זה ספר תולדות אדם אשר ברא אלהים על הארץ ביום עשות יי אלהים ארץ ושמים ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו : ויברא אלהים את האדם בצלמו :

אונ גאט זאגט צוא דוא מלאכים מור וועלין בשאפין איין מענש אונ אונזר עבון בולד אונ גאט בשאפט דעם מענש אום שטוב פון דער ערד אונ

אהל יעקב

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ) אונ אָן הייב הט השי"ת בשאפון הומל אונ ערד דו זון מוט דו לבנה מוט אלו שטערון מוט בהמות מוט אלו ביימור אונ פראכטון זייא השי"ת האט גהייסון אוז אלדונג גטון גוואָרין (וירא אלהים כי טוב) נאט ב"ה

הישר

בלאוט אריין אונ זיינו נאו לעבור איין אטום אונ דער מענש ויאר אליין זאגט גאט עס איז גוט נוט דער מענש זאל זיין אליין איך וועל אום מאכון איין הולף . אזו ווארפט גאט אוף אום איין שלאף אונ נעמט איין רופ פון זיין זייט אונ מאכט דער פון אוייב אונ ברענגט זוא צו אדם אונ וועקט אום אוף פון שלאף ועהט ער עס שטייט קעגון אום אוייב

זיי גענפרט הקב"ה הט דו וועלט בשפון הט ער זו פרור אייך געגעבון אונ היינט וויל ער זו אונז געבון אינזרו חכמים הבן גזגט פון דריי זאכן וועגון הט הקב"ה דו וועלט בשפון וועגון דער תורה וס זוא הייסט ראשית דרכו אונ פון וועגון דוא קרבנות וס מעןהט מקריב גוועןאונ בית המקדש וס ער הייסט ראשית ווייל ער איז וורון פרור בשפון פר דר וועלט אונ פון וועגון מעשרות וס זיי הייסון ראשית דגנך אין ווייל דו תורה הט דא גוויזון אוף דם בית המקדש דרום ווייזט זו אונז אוך ווי דם בית המקדש וועט חרוב ווערון דרום זגט ער (והארץ היתה תהו ובהו) דו ערד וועט זיין פר וויסט דען דו שכינה וועט זוך פון אונז אונ הורבן אפ טיאן אונ דרום זאגט ער (ורוח אלהים מרחפת על פני

המים) דם ווייזט אונז דו תורה וועט פון אינז נוט ווערון אפ גטון אונ דרום זאגט ער אוך (ויאמר אלהים יהי אור) דם ווייזט אונז דם הקב"ה וועט צוון לעכטוג מאכון אין וועט שוקן משיח דען עם שטייט ביי אום קומי אורי כי בא אורךדם אוז טייטש שטיי אוף אונ דער לייכט אונז דען דיין לעכט אוז גקומן (ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור) הקב"ה הט בשפון צווייי לעכט די זון אונ דוא לבנה צו לייכטן אוף דו וועלט אונ נאך איין לעכט האט גאט בשאפון צו דו צדיקים ווען משיח וועט קומן דו לעכט אוז גאנץ גרוס אונ ווייל די וועלט הט נוט זוכה גוועןצו אזו איין גרוסע לעכט דרום האט גאט דו לעכט בהאלטון צו דו צדיקים רבי שמעון זאגט פינוף מאל אור שטייט אונ דער פרשה

אקעגין

נחלת צבי

אונ פלעגון פארט אוועק לאזון חיי עולם הזה אונ האבון עוסק גוועןבתורה ובמצות אונ עבודת הבורא אבער בזמן הזה דאס דוא וועלט אוז טרוד נאך פרנסה דרום מוז דער מענטש פרוער בויען אשטוב אונ אן גרייטון פון וואנון ער זאל פרנסה געבון זיין ווייב אונ קינדר אונ דער נאך זאל ער נעמון איין ווייב אזו קען ער דונען זיין הערון אונ עוסק זיין בתורה אזו וויא דוא חכמים האבען גזאגט אם אין קמח אין תורה . רבי יהודה זאגט אז אמענטש נעמט איין ווייב הייסט ער עבד יי דען זיין הארץ אוז שוין ריין פון עבירות ער

דארף נוט קוקין אויף קיין פרעמדו ווייבער אונ אוז מקיים ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם דרום גיהער דר מענטש פריער בויען איין הויז אונ זוך זעהן איין פרנסה אונ דער נאך נעמון איין ווייב . מור זעהען דאך הקב"ה האט פרוער גבויט דיא וועלט אונ האט זוא גוגרונד פעסטונגט אונ האט אן גוגרייט אלערלייא פרנסות בהמות חיות עופות פיש ירקות בוימער דער נאך האט ער דעם מענטשון באשאפון מיט זיין ווייב.אונ אדם האט גיוואוגען קונדר אונ האט גמאכט איין ישוב אויף דער וועלט אין

אוהל יעקב

האס גזעהן עם אוז אלדונג נוט (ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו) גאט הט גזאגט לאמור מאכון איין מענשון אזו ווי אונזר גשטאלט דר מדרש זאגט גאט האט זוך בראטון מוט דו מלאכים אוב מען זאל בשאפון דעם מענש . אטייל פון זיי האבון גזאגט אז

של"ה הקדוש

פון דעם ים הגדול (ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים) אונ דרובור קענון מור נאר עטוואס דר פון במערקון ווי איין טראפון פון דעם ים אונ בכדי אז יעדר פארשטענדינער מענש וועלכר עם וועט דאס בטראכטון זאל אליין ווייטר זיכען אונ וועט גפונון גאר

ספר הישר

אונ זאגט דם איז אביין פון מיינו ביינור ' אונ זוא זאל ווערון גרופון אוף לשון הקודש (אשה) ווייל זוא אין גווארון גנומון פון איין (איש) אונ אדם רופט זיא (חוה) ווייל זוא אוז דוא מוטר פון אלו מענשון וואס הייסון בלשון עברי (חי) אונ גאט בענשט זייא אונ זאגט מען זאל אום רופון אדם ווייל אדם אוז טייטש אמענש אונ גאט נעמט אדם מוט זיין ווייב אונ זעצט זיי אריין אונ גן עדן צו דונון אום אונ זאגט

צו זיי פון אלו ביימור פון גארטון זאלט איר עסון אונ פון דעם בום וום מען קען דער קענון בייז אונ גוטס זאלט אור נוט עסון דען אונ דעם טאג אז אור וועט עסון וועט אור שטארבון אונ אדם ווצט מיט זיין ווייב אונ גארטון אזו ווי גאט הט זיי גבאטון אונ דו שלאנג וום גאט הט אום בשאפון פון ערד קומט צו זיי אונ רעט אובר חוה זוא זאל עסון פון דם בום וואס מען קאן דער פון וויסון גוטס אודור בייז אונ

אקעגן די פינוף חומשים וואס זענען אונ דר תורה דען די תורה איז גגליכונט צו איין ליכט. דס ערשטי מאל (יהי אור) איז אקעגן (ספר בראשית) דס הקב"ה הט מיט דער ליכט די וועלט בשאפן. דס אנדרי מאל ויהי אור איז אקעגן (ספר שמות) דרטן שטייט ווי די ישראל זענן ארוס גגאנגן פון גלות מצרים פון דער פינצטרניש אונ דער ליכט שטייט (ולכל בני ישראל היה אור במושבותם) דאס דריטע מאל זאגט ער (וירא אלהים את האור כי טוב) דאס איז אקעגן (ספר ויקרא) דארטונרעט ער פון קרבנות דס דר מענש הט גמוזט ביי זיין קרבן תשובה טון אזו איז אום לעבטוג גווארן. דאס פערדי מאל זאגט ער (ויבדל אלהים בין האור) דס איז אקעגן (ספר במדבר) דרטן שטייט וויא דוא ישראל זענן ווארן אפ

נחלת

דעם בית וואס הקב"ה הט גיבויט אונ דרום שטייט בראשית דאס מאכט בית ראש אונ אוטליכער מענטש גיהער זעהן אז ער זאל זוך קובע זיין צייטן צוא דער תורה האטשע ער איז עוסק בדרך ארץ ובמלאכה אדער משא ומתן פון דעסט וועגן זאל ער זוך מאכן אלי טאג איין צייט צוא לערנן שיניעת שניהם משכחת עון. אויב אמענטש וויל זאגן אוך בין איין מיוחס פון אגרויסי משפחה עש איז נוט שיין אוך זאל טאן אמלאכה. דרום האט זוך הקב"ה גיפעדערט אונ האט אליין גטאן אמלאכה אזו ווי עם שטייט בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ דרום גיהער מען זוך אפ

של"ה הקדוש

אלי כוונות אונ רמזים פון דער תורה וום גהערן צו מוסר זענן נכלל אונ צווייא כללים (סור מרע) ווייך אום פון בייז (ועשה טוב) אונ טוא גוטס דם הייסט אונז צו פאר היטן פון אשלעכטי מדה אונ צו פורן אונז צו אגוטי מדה:

אין די ערשטי פרשיות פון דר תורה ווי עם ווערט דר ציילט די מעשה פון עץ הדעת גפונן מיר

ספר

חוה געסן פון דעם בום אונ עסט אליין אונ נוט נאך צו אזר מאן אדם אז ער זאל אוך עסן אונ אדם עסט אוך דער פון אונ האבון עובר גוועזן גאטס גבאט

געשייד פון זייערע בייזע מעשים אונ דאס בהמ"ק איז מוט זיי גגאנגן אונ דר מדבר אין הט זיי דר לאכטן. דס פופטע מאל זאגט ער (ויקרא אלהים לאור יום) דס איז אקעגן (ספר דברים) דרטן שטיין גאר מצות אונ הלכות די לייכטן ווי איין ליכט דר מוט ווייזט מען אונז דס עם זענן דא פינוף ליכט איין ליכט איז דס די וועלט איז מוט אור ווארן בשפן די אנדרי ליכט איז די ישועה איז גגליכן צו איין ליכט די דרוטע ליכט איז ווען איינר טוט תשובה אזו ווערט אום לעבטוג די פערדי ליכט איז דם בידהמ"ק די פופטע ליכט איז די תורה אונ מצות אונ דער פסוק יהי אור לערנט אונז דם מוט דר ליכט הט גאט בשאפן די וועלט דען ווי באלד גאט הט גזאגט (יהי אור) אזו הט די וועלט אן גהובן צו בשאפן ווערן אונ דם ווערט יהי

הט

צבי

לערנן פון השי"ת אויך צוא טאן א מלאכה. אונ דרום האט ער באשאפן אדם צום הונטערשטן אז ער האט שוין אלץ גמאכט שמים וארץ וכל צבאם ער האט אום גזאגט בוז אהער האב אוך עוסק גוועזן במלאכה אונ פון היינט אונ ווייטר זאלסט דוא שוין עוסק זיין במלאכה דרום שטייט בראשית צום ערשטן איידער ער האט באשאפן איין מענטשן ברא אלהים האט גאט אלם דונג בשאפן. רבי יוחנן זאגט נאך וואס איז דר מענטש בשפן גווארן בצלם אלהים אזו וויא עם שטייט ויברא את האדם בצלמו עם איז איין משל צוא איין מלך וום ער איז מושל אויף איין מדינה

אוהל יעקב

מעוואל בשאפן אונ אטייל הבון גזאגט (מה אנוש כי תזכרנו) וום איז דר מענש אז דו זאלסט אום גדענקן ער וועט אקעגן דור זונדוגן האט זייא גאט געענפרט קרונט אייך נוט אוך האב שון בשאפן דעם מענשון איז די זאך שוועער צו פר שטיין אז גאט זאל פרעגן די מלאכים צו מען זאל בשאפן דעם מענשון ווער קען דען גאט אדיעה זאגון וום ער זאל טון דרוף הט

הישר

אונ ווי זיי האבון עובר גוועזן דרוף הט גאט זייא גשאלטון אונ הט זיי ארוס גטריבן פוי גן עדן אז זיי זאלון זיין אוף דער ערד אונ זיי זייען אונ רוען אוף

הט אונ דר צאל פונוף אונ צוואנציג דם ווייזט דם דו וועלט איז ווארן בשפן פינוף אין צוואנציג טאג אונ אלול דען דו גמרא זאגט דם אדם הראשון איז ווארן בשאפון אום ראש השנה אונ דם איז דאדשון גוועזן דר זעקסטער טאג פון ששת ימי בראשית אין דרום איז אלדונג ווארן בשאפון פר אדם הראשון כדי דר מענש זאל זוך נוט גרוס הלטון ער זל גדענקון דם דו בהמות אין חיות זענון פרור בשאפון גווארון פר אום נאך אפשט איז דרום איז דר מענש ווארון בשפון נאך אלו בשעפנוש כדי דר מענש זאל גפונין אלין גרייט פאר זוך

(ויקרא אלהים לאור יום ולחושך קרא לילה ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד) גאט הט גרופין צודר לעכט טאג אונ צו דר פינצטרנוש הט ער גרופין נאכט אונ עס איז אבונט אונ מארגון איין טאג (ויאמר אלהים יהי רקיע) אונ גאט הט גזאגט עס זאל זוך שטארקון דר הימל צווישון דם וואסר דעם ערשטון טאג זענון דו הימל שלאף גוועזן הט גאט איף זיי אן גשריגין אין דם אנדרון טאג הבן זיי זוך גשטרקט פון גאטס גשרייא (בתוך המים) דו הימל הבון איין אונטר שייד גמאכט צווישן דם וואסר דען אובר דם הימל זענון אוך דא

וואסר

נחלת צבי

האט ער גיבויט אלערלייא בנינים אונ נאסון צוא דער שטאט אונ דוא נאנצו מדינה איז משועבד גוועזן צוא אום אמאל האט ער צוא נויף גורופן דוא גאנצו מדינה אונ האט אובר זייא גיזעצט איין שר אונ האט זייא גזאגט בוז אהער האב איך מוך מטריח גוועזן צוא אלע אייערע בדערפנוש צוא פרריכטון צוא מאכון טורעם שלעסער נאסון פון היינט אונ וויטור איז דער שר גליך אזו וויא איך ער וועט מושל זיין איף דר מדינה גליך ווי איך צו בויען אונ אויך אלו זאכוי דער נאך האט ער דעם שר אייך אזו אן גיזאגט ער זאל משגיח זיין אויף דער מדינה צוא בויען אונ צוא פר רוכטן דוא שלעסור פון דער מדינה

אוהר יעקב

דר דובנר מגיד גזאגט אמשל . איין שר הט אן גזאגט זיין קנעכט ער זאל פארון אוף דעם יריד אונ ער זאל אום קופון איין שיינו כלי . אונ ליידונג זאל ער נוט צורוק קומון ווי דער קנעכט איז גקומון אוף דעם יריד . הט ער אן גהובין נאך צו זוכון איין שיינו כלי צו קופון הט ער מיין נוט גפונון נאר איין שיינו כלי ביי איין סוחר . דר סוחר הט זוך גהייסון געבון אסאך געלד פר דר כלי . דר קנעכט איז אלו מאל גלאפון צום סוחר ער זאל ווך מוט אום אום גלייכון פר דר כלי אז ער איז שון גוון מוט דעם סוחר קרוב למקח .

של"ה הקדוש

אגרוסו כוונה אונז צו פאר הוטון פון ביין (סור מרע) ווי דו חכמים האבין גזאגט (הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם) דו דריי שלעכטו מדות מקנא צוא זיין אונ גלוסטון פערגנוגנון אונ כבוד לוב האבון צוהן ארום דם מענשון פון דר וועלט דו אלו דריי שלעכטו מדות גפונון מור פאר גשטעלט אונ דר מעשה פון עץ הדעת אונ מור זעהן ווי נאר זיי הבין גורם גוועזן מיתה אונ כל הצרות אוף אדם הראשון אונ זיינו קונדר אונ קונדם קונדר עד סוף כל הדורות דר נחש הט זוך מתקנא גוועזן אן חוה אונ הט גהט

ספר הישר

מזרח זייט פון גן עדן . אונ חוה גווינט צוויי זון אונ דריי טעכטר אונ זוא רופט דעם עלצטון זון מוט אנמון קין צו זאגון וויל איך הב גקופט איין מאן צו גאט אונ דעם אנדרון זון הט זוא גרופן הבל צו זאגון מיט נארהייט זענון מור גקומון אונ מוט נארהייט וועלון מור ווידר אוועק גיין פון דר ערד אונ או דו קינדר זענון דער וואקסן גווארן הט אדם זיי געבון אויסלוכן איין בזונדרו ארבייט אונ קין ארבייט דוא ערד אונ הבל ווידוט דו שאף אונ דו צוויי קונדר פון אדם האבון גבראכט איין קרבן צו גאט . אונ קין ברענגט פון דער ערד אונ הבל ברענגט פון זיינו בעסטו שאף . אונ גאט הט זוך גקערט צו דער מנחה פון הבל אונ מאכט גדרון איין פייער פון דם הומול אונ עס הט פר ברענט דעם קרבן אבר צו קין אונ צו זיין מנחה קערט זוך נוט גאט ווארום ער הט גברכט פון דר ערגסטו פרוכט פון דער ערד אונ קין גייט צו זיין ברודר , הבל אונ זוכט צו גפונין אוף אום איין בלבול כדי ער זאל אום טייטון אונ עטלוכו טעג ארום גייט קין אונ הבל אונ פעלד ארין צוא טון זייער מלאכה קין אקורט אונ פעלד אונ הבל ווידוט דוא שאף איז גלאפון דו שאף פון הבל אובור דעם פעלד ווס קין הט גאקורט אונ קין קומט צו הבל מיט צארון אונ זאגט צו אום ווס איז דם דו קוממט מיט דיינו שאף צו ווידון אונ אלו מיינו פעלדר אונ

וַואסֶער גְלַייךְ וִויא אוֹיף דֶער עֶרד אוּנ דוּ וַואסֶר זֶענוּן אַזוֹ הוֹיךְ אוּבֶּר דֶעם הוּמוּל אַזוֹ וַוייט וִוי פוּן דֶעם הוּמוּל בּוּז דֶר עֶרד אוּנ דוּ וַואסֶער אוּבֶּר דֶעם הוּמוּל הֶענְגוּן אוּנ דֶער לוּפְטוּן דוּרךְ גָאטְס גְבָּאט אוּנ דוּ אוּנְטֶרְשְׁטוּ וַואסוּרוּן הָבּוּן זוּךְ גְקְרוּגְט מוּט דֶעם וַואסֶר ווָאס אוּבֶּר דֶם הוּמוּל אוּנ הָאבּוּן גְזָאגְט ווָארוּם זָאלוּן מוּר זַיין אוֹיף דֶר עֶרד מוּר ווילוּן אוֹיךְ זַיין אוֹיף דֶם הוּמוּל הֶט גָאט צוּ גְזָאגְט צוּם וַואסֶר ווָס אוֹיף דֶר עֶרד מֶען זָאל קַיין קָרְבָּן אוֹיף דֶם מִזְבֵּחַ נוּט בְּרֶענְגוּן אָן זַאלְץ אוּנ זַאלְץ קוּמְט פוּן וַואסֶר . בַּיי אַלוּ טָאג שְׁטֵייט כִּי טוֹב אוּנ בַּיי דֶעם אַנְדֶרוּן טָאג שְׁטֵייט נוּט כִּי טוֹב וַוייל דָאס בַּשֶׁעפוּנוּשׁ פוּן דֶעם אַנְדֶערוּן טָאג אִיז נוּט גָאר גַאנְץ גְוֶועזֶן אוּנ אַזאךְ ווָס נוּט גַאנְץ אִיז אִיז נוּט גוּט דֶען דָם בַּשֶׁעפוּנוּשׁ פוּ דֶם וַואסֶר אִיז דֶם אַנְדֶרוּן טָאג נוּט פַארְטוּג גְוֶוען נָאר דֶעם דְרוּטוּן טָאג דְרוּם שְׁטֵייט בַּיי דֶם דְרוּטוּן טָאג צְווַייא מָאל כִּי טוֹב אֵיין מָאל דָאס וַואסֶער ווָאס זֶענוּן רֶעכְט אוּים בַּשַׁאפוּן גְוָוארוּן. דָאס אַנְדֶרוּ מָאל דָם בַּשֶׁעפוּנוּשׁ פוּן דֶר עֶרד אִיז דֶעם טָאג גַאנְץ גְוָוארוּן . דִיא חֲכָמִים זָאגוּן וַוייל דָאס גֵיהִנָם אִיז וָוארוּן בַּשַׁאפוּן דֶעם אַנְדֶרוּן טָאג. אַטֵייל זָאגוּן דִי קְרִיג הָאט זוּךְ אָן גוּהוּבּוּן דֶעם טָאג דָם דוּ וַואסוּרוּן הָבּוּן זוּךְ גוּקְרוּגְט . דְרוּם שְׁטֵייט נוּט כִּי טוֹב בַּיי דֶם אַנְדֶרוּן טָאג דֶען פוּן קְרִיג קוּמְט קֵיין גוּטְס. דָם גֵיהִנָם אִיז אוֹיךְ דֶעם טָאג וָוארוּן בַּשַׁאפוּן דֶען וֶוער עֶס קְרִיגְט זוּךְ דֶער פַאלְט אוּנ גֵיהִנָם אַזוֹ וִויא צוּ קֹרַח אִיז גוּשֶׁעהוּן . אוּנ פֶּרֶק הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה זָאגְט רַבָּה בַּר בַּר חָנָה עֶר אִיז אַמָאל גְגַאנְגוּן אוּנ דֶער מִדְבָּר אִיז צוּ אוּם גוּקוּמוּן אַ סוֹחֵר אוּנ הָאט צוּ אוּם גְזָאגְט כוּם אוּךְ וֶועל דִיר וַוייזוּן וִוי קֹרַח אִיז וָוארוּן אַיין גְזוּנְקוּן

אין

נחלת צבי

אוּנ אַלְץ זָאל צוּא אִים מְשׁוּעְבָּד זַיין אוּנ מֶען זָאל פַר אִים מוֹרָא הָאבֶּן אַזוֹ וִויא פַאר דֶעם מֶלֶךְ אַלֵיין אַזוֹ אַיךְ הָאט הקב"ה אַז גְזָאגְט בִּשְׁעַת עֶר הָאט בַּשַׁאפוּן אָדָם הָרִאשׁוֹן אוּנ דְרוּם שְׁטֵייט וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ דְרוּם שְׁטֵייט אוֹיךְ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם :

רַבִּי יוֹחָנָן אִיז גְגַאנְגוּן פוּן קֵסָרִי קֵיין לוּד אוּנ רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אִיז אוֹיךְ גְוֶועזֶן מוּט אִים זֶענוּן זֵייא גוּקוּמֶן צוּא אֵיין פֶעלְד זָאגְט רַבִּי יוֹחָנָן דָם פֶעלְד אִיז גְוֶוען מַיין הָב אוֹיךְ עֶשׁ פַאר קוֹיפְט כְּדֵי אוֹיךְ זָאל דֶער מוּט זוֹכֶה זַיין צוּא דֶער תּוֹרָה זָאגְט רַבִּי חִיָּיא אוּנ וֵויינְט פַאר ווָאס הָאסְטוּ עֶשׁ דוּר נוּט גְלָאזְט אוֹיף דַיין עֶלְטֶר זָאגְט עֶר אוֹיךְ הָאבּ פַאר קוֹיפְט אַזאךְ ווָס אִיז בַּשַׁאפוּן גְוָוארוּן אוּנ זֶעקְס טֶעג אוּנ הָאבּ דֶער פַאר גֵיקוֹיפְט אַזאךְ ווָאס אִיז בַּשַׁאפוּן גְוָוארוּן אוּנ פֶערְצוּג טֶעג אַזוֹ וִוי דֶר פָּסוּק זָאגְט וַיְהִי מֹשֶׁה בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה אוּנ אוּךְ הָאבּ מוּר גֵיקוֹיפְט חֲשׁוּבֶע זַאכוּן אוּנ גְרוּסוּ דָם אִיז עֵצָה תּוּשִׁיָּה חָכְמָה וּגְבוּרָה אַזוֹ וִוי דֶר פָּסוּק זָאגְט לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה אַז רַבִּי יוֹחָנָן הָאט גֵילֶערוּנְט תּוֹרָה הָט זַיין פָּנִים גְלוּיכְטֶן וִויא דוּא זוּן אוֹיף אוּם הָט מֶען גְלֵיינְט דֶעם פָּסוּק וְאוֹהֲבָיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ רַבִּי יִצְחָק זָאגְט דוּ תּוֹרָה הֵייסְט תּוּשִׁיָּה דָאס אִיז טֵייטְשׁ שְׁלַאף דֶען זוּא מַאכְט דֶעם מֶענְטְשׁ שְׁלַאף דָאס אִיז אַז עֶר הֵייבְּט עֶרְשְׁט אָן צוּא לֶערְנוּן אָבֶּער אַז עֶר לֶערוּנְט שׁוּין שְׁטֵייט לִי גְבוּרָה דֶען צוּם עֶרְשְׁטוּן מוּז עֶר מִלְחָמָה הַאלְטוּן מוּט דֶעם יֵצֶר הָרָע אוּנ מוּז זוּךְ פַּיינִיגוּן זַיין גוּף אוּנ זוּצוּן אִין בֵּית הַמִּדְרָשׁ

ספר הישר

הֶבֶל עֶנְפֶרְט צוּ קַיִן נָאךְ ווָם מַאכְסְטוּ קְלֵיידֶר פוּן וָואל אוּנ עֶסְט דוּא מוּלוּךְ פוּן מַיינוּ שָׁאף אַז דוּא וֶועסְט אוּם טוּן דוּא קְלֵיידֶר אוּנ וֶועסְט נוּט עֶסוּן קֵיין מוּלוּךְ פוּן מַיינוּ שָׁאף וֶועל אִיךְ אַרוּם גֵיין פוּן דַיין לַאנְד זָאגְט קַיִן צוּ הֶבֶל אַז אוּךְ זָאל דוּךְ הַיינְט דֶער שְׁלָאגוּן וֶוער וֶוערְט פוּן מוּר זוּכוּן דַיין בְּלוּט עֶנְפֶרְט הֶבֶל צוּ קַיִן דֶער גָאט ווָם הָט אוּנְז בַּשַׁאפוּן דֶער וֶועט רֶעכוּנוּן מַיין רֶעכוּנוּנְג אוּנ וֶועט זוּכוּן מַיין בְּלוּט פוּן דִיר דֶען גָאט אִיז אַשׁוֹפֵט אוּנ אַדַיָּין אוּנ אוּבּ דוּ וֶועסְט מִיךְ הַרְגֶנוּן וֶועט גָאט רוּךְ מִשְׁפָּטוּן דֶר פַר :

און דער ערד האט ער געזעהן די ערד איז צו שפאלטן און ארויף גייט ארויס האט ער גענומען אשפוז און האט גולייגט וואל אויף אור שפויז און האט גוטון דוא שפוז מוט דעם וואל און דעם שפאלט אריין איז דוא וואל פר ברענט גווארן פון דעם פייער וואס און דם שפאלט איז גוועזן הט ער צו גלייגט זיין אויער צום שפאלט הט ער געהערט זיי שרייאן משה איז אמת און זיין תורה איז אמת און מור יענון לוגנר און אלו דרייסוג טאג קערט מען פאר זייא אום דם פייער און גיהנם כדי זייא זאלון מער צרות ליידון

נחלת

ביז ער ווערט גיוואונט מוט תורה און חכמה און מעשים טובים באקומט ער דוא גבורה צוא האלטון דוא מלחמת יי אזו וויא דר פסוק זאגט על כן יאמר בספר מלחמות יי :

ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה רבי תנחום הייבט אן עם שטייט הצדיק אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק מור האבון גילערינט אז הקב"ה זעהט

אוהל יעקב

אוו גוואר גווארן איין מעקלור און איז גקומון צום סוחר און זאגט צו אום איך וייס גלייך מוט דור אז דיין כלי הט אחסרון אז דו ווטט מור נוט געבון עפוס איין מטבע וועל איך דעם קונה מודיע זיין דעם חסרון פון דר כלי וועט ער זו ביי דור נוט קופון איז דר סוחר איף דעם מעקלער ברוגז גווארן און זאגט צו אום נייא אוועק פון מור איך וועל דור גאר נוט געבון איז גגאנגון דר מעקלער צום קונה און הט אום גזאגט דעם חסרון פון דר כלי . ווי דר קונה הט דם דער הערט האט ער שון קיין חשק נוט גהאט צו קופון דו כלי . נאר און עטלוכו טעג ארום האט ער זיך בטראכט אז ער קען נוט אהיים קומון צו זיין שר ליידוג הט ער גמוזט קופון דו כלי ווי ער איז אהיים גקומון הט דער שר ביי אום נוט גוואלט צו

ספר

און ווי קין הט אום נהערט דוא רייד פון הבל איז ווערט קין און כעס און קין נעמט דעם אקור און פייט הבל און דם בלוט פון הבל לופט פר דוא שאף און דר נאך בדענקט זיך קין וואס ער הט גטון און מרוערט זייער און וויינט און עס טוט אום זייער באנג און קין שפייט איף און גראבט איין גרוב איף דעם פעלד און בגראבט זיין ברודר הבל און נאט ווייסט

דרום זאל אומלוקער מענש גווארונט זיין זיך נוט צוא קרוגון . איך זאגון אטייל חכמים דם מאנטוג זאל מען קיין מלאכה נוט אן הייבון ווייל עס שטייט דער ביי נוט כי טוב און פון מאנטוג אן און איך ווייטר איז אלו טאג קרוג גוועזן און דעם דרוטון טאג גופונון מור קרוג דאס גאט הט גהייסון די ערד זאל אום צוהון ביימר זיי זאלון האבון אטעם וויא די פירות און די ערד האט נוט אזו גוטון. און דעם פערדן טאג איז איך קרוג גוועזן דיא לבנה הט גזאגט ווארום זאל די זון גלייך לייכטון מוט אור זוא וויל מער לייכטון

צבי

אז עס איז נוט דא קיין צדיקים אויף דער וועלט און עס איז דא פול רשעים דענסט מאל טוט ער איין דין און זייא זאגט רבי תנחום אזו וויא דוא מעשה הגוף איז מוט דר נשמה אזו טוט הקב"ה מוט דער וועלט דען אז דער מענטש זונדוגט נעמט ער ארויס זיין נשמה אזו איך דער צדיק איז דוא נשמה פון דעם רשע דרום נעמט צוא הקב"ה דעם צדיק וואס ער איז דוא נשמה דאס מיינט דר

של"ה הקדוש

לוסט צו אור איך חוה הט גהאט לוסט צו דעם עץ הדעת ווי עס שטייט (וכי תאוה היא לעינים) איין לוסט פר די אוגון און הט זיך נאך גזאגט נאך כבוד צוא זיין גלייך ווי די מלאכים און נאך איין מוסר קענון מור זיך ארום נעמון פון דר מעשה צו זעהן ווי אלו אומגלוקון און אלו שלעכטו זאכון קומון ארום דורך דם מויל (כל עמל אדם לפיהו) דם הייסט פון לשון הרע און פון מאכלים וום דר מענש עסט ווערלכו די תורה הט פאר באטון צו עסון : דר נחש האט גרעט לשון הרע איף גאט און הט גזאגט אז ווייל גאט וויל נוט האבון דר מענש זאל קלוג זיין הט ער אום פר באטון צו עסון פון עץ הדעת און אדם מוט חוה האבון גגעסון אמאכל וום זיי האבון נוט גטארט עסון און די ביידו עבירות האבון אלו אונגלוקון איף דר וועלט

הישר

אלץ וום קין האט גטון און גאט בווייזט זיך צו קין און זאגט צו אום וויא איז דיין ברודר הבל זאגט קין איך וויים נוט בין איך דען דער הוטור פון מיין ברודר זאגט גאט צו אום וום האסטו גטון דם בלוט פון דיין ברודר שרייט צו מור פון דער ערד דען די האסט דר שלאגון דיין ברודר און לייקונסט פר מור די מיינסט אז איך וויים נוט וואס דוא האסט גטון איך ווייס

לייכטון האט גאט זו קליין גמאכט מוט איר לעכט. דעם זעקסטון טאג הט אדם הראשון גזונדוגט אונ אוז ווארון פאר טרובן פון גן עדן קען מען זעהן אז פון דעם אנדרון טאג אן האט זוך אן גהובון דיא קרוג (יקוו המים) דעם דרוטון טאג האט גאט גזאגט אלו וואסערן זאלן זוך איין זאמלון אונ איין אורט דם דו ערד זאל וערון אן גזעהן האבון זוך אלו וואסערן באלד איין גזאמולט אונ איין אורט דם אוז דער ים הגדול אונ גאט הט גזאגט דו ערד זאל אום צוהון ביימר זייא זאלון האבון אטעם גלייך מוט דוא פירות אבר דו ערד האט נוט אזו גוטון דרום אוז זו ווארן פר פלוכט מוט אדם הראשון (יהי מאורות) אונ פערדון טאג האט גאט גזאגט דוא לעכט זאלון זיין אונ הימל דען וען דו לעכט אוז אונ ערשטון טאג ווארן בשאפון אבר אונ הימל זענון זייא ערשט אונ פערדון טאג ווארון אוף גהאנגון דעמולט האט גאט אוף גהאנגון אונ הומול דו זון אונ דוא לבנה אונ דו מזלות אונ שטערון אונ דיא לעכט זאלון זיין אצייכון ווען דוא זין וועט גשלאגן ווערון דם אוז אסימן אוף דו וום דונון צו דער זון דאס גאט וועט אוף זיי שוקון איין מפלה אונ ווען דו לבנה וועט גשלאגון ווערון דאס אוז אסימן דאס גאט צערונט אוף דוא יודון ווייל זייא זענון נוט גוט דען דוא יודון ציילון נאך דער לבנה אונ דו זון אונ דו לבנה זענון אצייכון ווען תפלה צוא טון אונ דר פרו אוז דו זון אצייכון ווען עס אוז צייט תפילין צוא לייגון אונ קריאת שמע צו ליינון אונ אוף דער נאכט ווען שטערון גייאן אוף אוז צייט מעריב צוא דאווינין

נחלת צבי

פסוק יקוו המים אל מקום אחד דאס מיינט מען דיא צדיקים זייא זאלון איין גטאן ווערון צוא יענר וועלט דאס אוז איין מקום מיוחד צוא דער נשמה אזו בלייבט דער גוף טרוקון אן דער נשמה ותראה היבשה דוא רשעים וועלון שוין ווערון אן גזעהן צום דין ווארום עס אוז שוין קיינער נוט דא ער זאל אויף זייא מגין זיין אונ קיין מעשים טובים האבען זייא אויך ניט עס זאל אויף זייא מגין זיין דרום ווערון זייא נזעהן • אויך שטייט אז אהרן אוז גישטארבון ויראו כל העדה כי גוע אהרן לייען ניט ויראו נאר ויראו זייא זענון ווארון גזעהן דען דר מגין אוז גישטארבון ווארום כל זמן דיא צדיקים זענון אונ דורקען דער מדת הדין אונ זייא נוט שולט זיין אזו וויא דער פסוק זאגט ויאמר להשמידם לולי משה בחירו וגו׳ אונ ווען הקב״ה טוט איין דין אונ דו רשעים נעמט ער פריער אוועק דוא צדיקים עס אוז אמשל צוא איין עשיר ער האט איין גארטון אמאל אוז ער אריין גגאנגון אונ גארטון הט ער גזעהן דערנער האט ער זייא גהייסון אפ האקון דער נאך האט ער דארטון דער זעהן שיינו רויזון וואקסון זאגט ער פון וועגון דוא רויזון ווועל אוך שוין דארטון לאזון דו דערנר אויך שטיין • דער נאך אז דוא רויזון האבן אן גהובון זייער שמעקון האט ער זייא אויס

של״ה הקדוש

נבראכט דרובור דארף מען זוך זייער הוטון פון לשון הרע ווס זיין חטא אוז זייער גרוס ווי מור זעהן פון דעם עונש וום דר נחש אוז גשטראפט גווארון אויף אייבוג ווי דו חכמים זאגון (לכל חיה תקנה חוץ לנחש) דאס הייסט אלו האבון אתקנה נאר נוט דו שלאנגון וועלכו זענון גשאלטון גווארון (ועפר תאכל כל ימי חייך) ערד זאלסטו עסון דיין גאנצון לעבון גם דארף מען זוך זייער הוטון אונ עסון אונזרו מאכלים זאלון היילוג זיין אונ זאל דרונון קיין שום ספק ספיקא פון איין איסור זיין ווי דו חכמים זאגון אוף יחזקאל הנביא ער האט נוט געסון פון אבהמה ווס עס אוז

אוהל יעקב

נעמון דוא כלי ער האט גזאגט ער הט שון גפונו אבעסרו כלי פון דר דרום וויל ער שון נוט דו כלי • הט זיך דער קנעכט געך אום גקערט צים סוחר אונ זאגט אום נעם דור אפ דיין כלי אונ קער מיר אום מיין געלד ווארום איך האב גפונון אונ איר אחסרון הט אום דער סוחר גענפערט ווס האסטו מוט מיר פור דר מעקלור האט דור פרור גזאגט דעם חסרון פון דער כלי איידור דוא האסט געלד גגעבון אונ בוסט מרוצה גווארון אונ האסט גקופט דער נמשל איז אונ גאנצון דער תכלית פון דעם מענשון ווס גאט הט אום בשאפון איז כדי דער מענש זאל מורא האבון פר גאט

דאווינגן אונ דוא זון אונ דוא לבנה זענון וואר'ן גגעבון מען זאל וויסון ימים טובים ווען צוא מאכון דען מיר רעכונון אלו ימים טובים נאך דר לבנה. אוך זאל מען דורך זיי וויסון ווען טאג אונ נאכט איז אונ מען זאל וויסון ווען דס יאר לאזט זיך אוס. רבי עזריה זאגט עס איז נוט מער בשאפון גוואר'ן צוא לייכטון נאר די זון נאר יאט דאט גזאגט עס וועלון זיין מענשון וואס וועלון דוא זון האלטון פר אגאט ווען זוא וועט אליין לייכטון דרום האט גאט אוך בשאפון די לבנה כדי זיי אלון די זון נוט האלטון פר אגאט אונ ד'א זון אונ די לבנה זענון ביידי גלייך גרוס גוועזן מיט זייער לעכט נאר דוא לבנה הט גזאגט וואר'ן זאלון מיר ביידי גלייך לייכטון לאז מוך אליין לייכטון. הט גאט צו איר גזאגט וייל דוא ווילסט דיך גרוס האלטון אונ ווילסט אליין לייכטון דרום מוזטו קליין ווערון. דער

בחיי שרייבט ביא דעס קרבן פון ראש חודש שטייט קרבן ליי מער ווי ביי אלו קרבנות דאס איז דרום דען גאט האט בשאפן דוא זון אונ די לבנה גלייך מוט זייער לעכט יאר דוא לבנה זו האט איר לעכט נאר פון דער זון דען דוא לבנה אליין איז שווארץ נאר זו לייכט נאר פון דר זון אזו הט די לבנה גזאגט פר גאט רבש"ע האסטו דען קיין כח נוט דם אוך זאל קענון אליין לייכטן און דער זון אוך קום צו נוין אוף דר וועלט גלייך ווי די זון אונ לייט וועלון ח"ו זאגון דוא האסט קיין כח נוט גהט מיר מיין לעכט בזונדר צו מאכון אזו הט גאט אויף איר גצער'נט אונ הט גזאגט דו ווילסט מוך לערנין ווי אזו צו טואון אונ הט צו איר גזאגט וייל ד'א האסט אקעגון מיר גרעט אזו מוז דיין ליכט אפילו דם ווס די האסט פון דר זון מוז אוך גמינערט ווערין הט דוא לבנה גזאגט וייל אוך האב גלייך גרעט

זאל

נחלת צבי

גירוסן אז ער האט זייא שוין אוים גריסען זאגט ער אצינד איז שוין צייט אז מען זאל דיא דערנער אוים רייסון פון דאנון אזו אוך דיא צדיקים אז זייא ווערון אפ גטאן פון דוא רשעים טוט ערשט הקב"ה איין דין אונ דוא רשעים דאס מיינט דער פסוק דודי ירד לגנו לערוגת הבושם לרעות בגנים וללקוט שושנים:

שאל רבי יצחק האט גיפרעגט צוא רבי אלעזר אז זייא זענין גיגאנגען אין דער מדבר אונ האט אים גזאגט איך וועל דיר איין שאלה פרעגון נאר דוא זאלסט מיר הייסון הט ער צו אום גזאגט פרעג דען דו בוסט בדאי צו פרעגון וואס דוא ווילסט האט ער אים גיפרעגט עש שטייט וירא אלהים כי טוב איז משמע אז ער האט שוין אלדינג באשאפון האט ער ערשט גזעהן אז עש איז גוט אונ פריער האט ער חס ושלום נוט גיוואוסט אז עס איז גוט זאגט רבי אלעזר דאס איז איין אזהרה צוא מענטשן אז אמענטש וועט לערנן במעשה בראשית דוא מעשים פון איטליכן טאג ווער ער וועלון פרעגון ווארום דאס איז אונ דאס איז דרום שטייט וירא אלהים כי טוב עס איז השי"ת אזו וואול גיפעלון בדארפסטו נוט פרעגון דרוף. אויך לערינט אונז דוא תורה דרך ארץ אז אמענטש זאל זוך נוט ברימען מיט זיין זאך איידער עס ווערט פארטוג דען טאמור וועט אין דרינן זיין אתסרין וועט ער בלייבן אליגנר דרום חאטשו השי"ת הט דאך פריער גיוואוסט אז עס איז גוט האט ער פארט נוט גישטעלט אז עס איז גוט ביז ער האט עש גומר גיוועזן. אזו גופינן מיר כמה מאל אינ דער תורה איך בייא סדום שטייט ארדה נא ואראה חאטשו הקב"ה האט אלץ גיוואוסט אונ האט נוט גידארפט אראפ נידערין שרייבט

אוהל יעקב

אונ זאל טואון ויינו מצות נאר גאט הט גוויסט אז דר מענש וועט בוודאי זונדוגן וועלון די מלאכים אוף אום מקטרג זיין אז גאט זאל אום שטראפון עס זאל ח ו

של"ה דקדוש

גוועזן אוף איר אשאלה אפילו ווען אחכם הט גפסקנט אז דו איז כשר אונ אזו ווי אמאכל איסור איז גורם טיפה אזו ברענגט אהיילגר מאכל ווס גאס הט גבאטן

זאל זוך מיין ליכט מינירן הט גאט צו איר גזאגט דאס וואס איך האב בשאפן דיין ליכט זאל זיין פון דר זון דם ווייס איך פר וואס אונ ווייל דו האסט גלייך גרעט זאלין מיינו קונדר ישראל אלו ראש חודש איין קרבן ברענגין ווען דו לבנה ווייזט זיך אונ טוט זוך בנייאון אונ דו זון איז גוועזן צו לייכטין ביי טאג אונ דו לבנה ביי נאכט אונ ווען דוא לעכט פון דער לבנה וואלט גוועזן אזו ווי דו לעכט פון דער זון אזו העטן מענשין קיין חילוק נוט גוויסט צווישן טאג אונ נאכט אונ וואלטן גארבט ביי נאכט אזו ווי ביי טאג אונ וואלטן קיין ריה נוט גהאט אזו וואלטין זיי באלד גשטארבין פר גרוס ארבייט דרום הט גאט גזאגט דוא לייט מוזן וויסין ווען טאג איז אונ ווען נאכט איז כדי זיי זאלין ביי נאכט ריאון פון זייער ארבייט אונ עסקים. נאך הט גאט גזאגט דו נאכט מוז מען האבין צו לערנון תורה דען דו לייט זענון שטיל אזו קען מען וואול לערנין אונ נאט הט גוויזין ווען איינר טוט תשובה אזו טוט זיך גאט בוויליגין צוא אום אזו ווי מיר גפונון ביי דר לבנה אז גאט הט גהייסון מען זאל אקרבן ברענגין אום ראש חודש ווען דוא לבנה טוט זיך בנייאון דען גאט האט גזאגט ברענגט א קרבן דר פר וואס איך האב דער לבנה דר ווידר גטאן דרום שטייט ביי דם קרבן פון ראש חודש חטאת ליי דאס איז טייטש א קרבן צו גאט בלומר פון גאטס וועגון (ישרצו המים) אונ פופטן טאג האט גאט גזאגט דאס וואסר זאל ווידמינין

נחלת צבי

אונז דוא תורה כדי מען זאל זוך פון אום אפ לערנון דען דאס בית דין זאל נוט פסקנען איין דין דורך זייער שכל נייערט רעכט חוקר ודורש זיין אזו וויא דער פסוק זאגט ודרשת וחקרת ושאלת היטב. אונ דעם איז אן גקומן רבי אבא פרעגון זייא אום דוא שאלה האט ער זיי גזאגט דרום שטייט וירא אלהים כי טוב דען ער האט אלין גימאכט דורך זיין גיבאט היינו דוא ערד זאל טאן אור זאך דאס וואסר זאל טאן זיין זאך אונ אז זייא האבון גיטאן זיין רצון שטייט (וירא אלהים) גאט הט גזעהן (כי טוב) אז זייא האבון גוט גטאן זייא האבון אים גיפאלנט שטייט וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ער האט גיזעהען אז

אלע זאכן וואס ער האט באשאפון איז גוועזן זייער גוט צו שטיין אונ זייער בשטאנד אזו וויא היינט זייא זאלון נוט משנה זיין:

תנו רבנן דוא רבנן האבן גילערונט אלו טאג גייט ארוים אכריז אונ זאגט דער וועקט זיך בני קרושים עליונים אונ טוט דו עבודה צו אייער הערון דאס ער האט אייך גיגעבון אנשמה הקדושה וואס זוא איז אפ גישייד גיווארון פון דעם כסא הכבוד. רבי אלעזר זאגט עש שטייט ויפח באפיו נשמת חיים דם איז די נשמה הקדושה וואס זוא קומט פון דעם כסא הכבוד. ביי אדם שטייט ויהי האדם לנפש חיה דאס נפש חיה איז נאר איין נפש וום עס איז בשאפון גווארון פון דער ערד נוט פון

של"ה הקדוש

צוא עסין דעם מענשון צו קדושה אונ טהרה ווי עס איז נרמז אונ דו ווערטר מכל עץ הגן אכול תאכל. גם גפונון מיר ארמז אונ דו ווערטר (אם כל חי) דו אותיות פון (אם כל) זענון דו זעלבו אותיות פון (מאכל) אונ עס איז ידוע וום דוא חכמים זאגון אוף דעם ווארט (בראשית) אז דו וועלט איז בשאפון גווארון בזכות חלה תרומה בכורים וואס ווערון אן גרופון אונ דר תורה (ראשית): ועשה טוב) פון דר פרשה פון מעשה בראשית דארף יעדור מענש לערנון אונ ארום נעמון זוך אמוסר צו זיין אנדיב דם הייסט אלעמון גוטס צו

אוהל יעקב

קיין תשובה נוט העלפון דרום הט גאט גפרעגט דוא מלאכים צו מען זאל בשאפון דעם מענשון וועלין דו מלאכים ענפרון דר מענש וועט זונדוגון. אונ גאט וועט זיי נוט פאלגון אונ וועט דעם מענש בשאפון. אונ ווען אפילו דר מענש וועט זונדוגן אונ דו מלאכים וועלין קימון אוף אום מקטרג זיין אז מען זאל אום שטראפון וועט זיי גאט ענפרון אור הט זוך מיר פריר גזאגט אז דר מענש וועט זונדוגון האב איך זוך שון פריר גוויסט פון דעסט וועגין האב איך אום בשאפון לאז ער תשובה טואון וועל איך אום מוחל זיין. דרום

ספר הישר

וואל אז דוא האסט גהרגות דיין ברודר הבל אים זוסט אונ אצונד זאג איך דור אז דוא זאלסט זיין

פר פליכט מעהר פון דער ערד וואס זוא האט אוף געפונט אור מול איין צו שלונגון דם בלוט פון דיין

זוידמינון אונ עס זאל ווערן בשאפון פון דם וואסור איין לעבידיג לייב אונ פייגול וום האבון פליגול אונ אויך דעם גרוסון לויתן אונ הקב״ה האט גבענשט דו פוש מער ווי אנדרי בשעפיניש וויל אלו לייט פנגין דו פוש דרום האט זיי גאט גבענשט דאס זייא זאלון זוך מערין ווען שון מען וועט זיי פול פאנגין אונ דו חיות האבון קיין הערון נוט אונ מען פאנגט זיי זייער פיל דך הט הקב״ה קיין ברכה נוט גשריבן ביי דוא חיות וויל דו שלאנג איז אויך גוועזן אחיה אונ הקב״ה הט זוא גוואלט פליכן דרום האט גאט ביי קיין חיה קיין ברכה נוט גשריבן כדי דוא שלאנג זאל ניט זיין אונ דר ברכה אונ דר פסוק זאגט (התנינים הגדולים) דו גרוסו פוש דען עס זענון דא גרוסו פוש וואס זענון פול מייל גרוים אזו וויא דוא גמרא זאגט אונ פרק

נחלת

דעם כסא הכבוד דען דוא תורה קלאגט זוך אויף אום אונ זאגט הקב״ה האט אום גגעבון איין נשמת חיים הקדושה כדי ער זאל האבן חיי העולם הבא צום סוף הט ער פר זונדיגט אונ איז נאר גיבליבון ביי דר נפש חיה וום איז פון דר ערד דרום קלאגט דוא תורה נאך אזו אנשמה וום ער האט גהאט זאל ער היינט נאר האבון אנפש חיה אונ הקב״ה זאגט דוא אדם אוך האב דור גינעבון איין נשמת חיים דען זוא גיט חיים צוא אירע בעלים דם זוא איז בשפון גווארון פון מיין כסא הכבוד אונ דורך דיינע חטאים בוסטו נאר גיבליבן בייא דער נפש חיה וואס זוא איז בשאפון גווארון פון דער ערד הייך שווער אוך ביי דיין לעבון אז דער וואס וועט עוסק זיין אונ דער תורה אונ וועט זוא הוטון ווער אוך אום געבון דוא חשיבע נשמה וואס זוא איז פון מיין כסא הכבוד אונ גיט חיים צוא זיין הערון אונ דר

אוהל יעקב

איז שון רעכט וואס גאט הט גפרעגט דו מלאכים כדי זייא זאלון נאך דעם נוט האבון קיין פתחון פה מקטרג צו זיין :

(המן העץ אשר צויתיך לבלתי אכל ממנו אכלת)

המוכר את הספינה רבה בר בר חנה זאגט דער ים האט ארום גווארפן איין גרוסון פיש אונ פון איין אונ הט מען גמאכט דריי הינדרט פאס שמאלץ אונ אין איין יאר ארום בון אוך ווידר גקימון אהון הט מען גזעגט פון דו ביינר פון דם פוש גרוסי בלקן נאך זאגט דר רבה בר בר חנה מור זענון אמאל גוקומון אונ מוטון ים האבון מיר גזעהן איין גרוסון פוש אונ זיין רוקון איז אום אריבר גגאנגן אובר דם וואסר אונ זאמד איז גוועזן אוף זיין רוקון זענון מיר ארום גגאנגון פון דר שוף אונ האבן גלייגט איין פייער אוף דם פוש צו קאכון דען מור הבון גמיינט דאס איז איין בארג ווען דם פייאור איז גרום גווארון אונ דר פיש הט דער פילט דם פייאר אזו הט ער זיך איבור גקערט אונ ווען דו שוף וואלט ניט גאהינט גוועזן פון דעם פוש אזו

וואלפין

צבי

וואס וועט נוט הוטון דו תורה וועט ער נאר האבן אנפש חיה וואס זייא האבון זוך אוים דער ווילט דאס זייא ווערון פאר לענד מוט איר דרום זאגט קהלת מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה דאס איז דוא הייליגע נשמה דאס זוא גייט ווידר ארויף למעלה פון דוא צדיקים וואס זייא הייסון אדם ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ דאס איז נפש חיה וום עס איז בשאפון גווארון פון דער ערד. זאגט רבי אלעזר בוז דרייצן יאר האט דר מענטש נאר דעם נפש חיה דר נאך איז ער זוכה גיט מען אום דוא נשמה הקדושה וואס זוא איז מכסא הכבוד :

רבי שמעון האט אמאל גמאכט אגרויסו סעודה אונ הט גירופן אויף דר סעודה חכמי המשניות אונ פול תנאים אונ האט בדעקט דיא שטוב מוט טייערע כלים דער נאך האט ער גיזעצט דוא רבנים אויף איין זייט אונ הט

שלי״ה הקדוש

טון פון גאנצון הארצון נאר אום גוטס צו טאן אונ נוט אום פון זיי אדאנק אדר אבצאלונג צו באקומון דען דר מענש וום טוט גוטס אוף דעם אופן אזו נוט קיין נדיב ער הט קיין נוט הארץ אונ איז נוט מער וויא

וואלטון מיר אלו דר טרינקן גווארון דר בחיי שרייבט ווייל גאט הט געבענשט די פיש דרום זענען זייא איבר געבליבן ביי דעם מבול דען אלדינג איז ווארון פר לארון אין דעם מבול נאר דיא פיש זענען געבליבן (נעשה אדם) אונ דעם זעקסטין טאג הט גאט גזאגט צו די מלאכים למיר בשאפון איין מענשין דם הט גאט אונז גלערינט דאס איין מענש זאל נוט זיין קיין גותן נייארט ער זאל זיך בראטין אונ עצות האלטון מיט אנדרי לייט ווען ער וויל עפיס טואון ווען אוך זייא זענון נידרגי לייט פון אום זאל ער זייא דאך פרעגון אונ אוך דרום הט גאט געפרעגט צו די מלאכים ווייל איין מענש האט איין פנים אזו וויא איין מלאך אזו וועלון דיא מלאכים זיך מקנא זיין אונ דעם מענש דרום הט גאט גזגט צו די מלאכים לאמיר בשאפון אמענשון אבור אונ אמת האט קיינור נוט גהאלפן דער צו נייארט גאט אליין הט בשאפן דעם מענשון אזו ווי דר פסוק זאגט (ויברא אלהים את האדם) דם איז טייטש גאט אליין האט בשאפן דעם מענש דען גאט הט גזאגט ווען אויף דער ערד וועט נוט זיין אזו איין גשטאלט וויא דיא מלאכים אונ הומול וועט זיין אקנאה

אין

נחלת

זיך גיזעצט אויף דער אנדער זייט אונ איז זייער פריילוך גיוועזן האבון אום דוא רבנים גיפרעגט ווס בוסטו היינט מער פריילוך פון אלע טעג האט ער זייא גזאגט היינטיגן טאג גדערין אראפ נשמות קדושות אויף די ארבע כנפות החיות צוא מיין זון רבי אלעזר דרום בין אוך היינט זייער פריילוך דען דאס איז דיא רעכטע שמחה אונ דער נאך האט ער גיזעצט זיין זון רבי אלעזר לעבון זוך אונ זאגט צוא אום זעה מיין קינד דען היינטיגען טאג ווערסטו באקומען איין היילגע נשמה עליונה אזו זאגט רבי שמעון איין זאך . אונ

צבי

גווארון דו שטוב ארום גורונגילט מיט אייטל פייער זענון דוא רבנים ארום גגאנגען האבן זייא געזעהן אגא:צין טאג איז ארוים גגאנגון ארוך פון דר שטוב דער וויל איז אהין גקומן רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא האט ער גיפונגען צו דוא רבנים זייא שטייען אונ פר וואונדערן זוך זייער פרעגט ער צוא זייא ווס איז דם זאגון זייא דער רויך איז פו: אש של מעלה דען מען קריינט היינט רבי אלעזר מיט אהייליגע קרוין דר וויל זעהן זיי דם עם איז אראפ פור פליגל פון דעם נשר של אש אונ הט ארום גורינגילט צוא רבי אלעזר מיט זיין

של"ה דקדוש

אסור ווס פר קופט סחורה אונ ער טראכט זוך (אני לדודי ודודי לי) דאס הייסט אוך פוא מיינום פריינד נוטס וועט ער מיר דר פר אפ טאן גוטס דר מענש דארף זוך אבר אפ לערנון פון הקב"ה וועלכר האט דו גאנצו וועלט בשאפון נוט פון זיינוט וועגון דען הקב"ה בדארף דו וועלט נוט האבון אונ האפט אוך נוט קיין נוצון פון אור מקבל צו זיין נאר כדי גוטס צו טאן מיט דער וועלט אונ מיט אלי ברואים . אויך לערנון מיר פון דר פרשה מדת הענוה דאס הייסט דר מענש זאל זוך נוט גרוס האלטון אונ זאל דם קלענורון מענשון אוך אכטון די תורה דר ציילט אונז אז הקב"ה הט גזאגט צו די מלאכים (נעשה אדם בצלמנו) אזו ווי כביכול ער האט זוך גדארפט מישב זיין מיט זיי :

אודל יעקב

גאט הט גזאגט צו אדם הראשון אוב פון דעם בוים וואס אוך האב דיר אן גזאגט דוא זאלסט נוט עסון האסטו גגעסון עם איז אמשל איין סוחר האט שבת גהאלטון אונ איין הארברונג אונ הט מיט זוך גהאט אקעסטול געלד . אונ ווייל מען טאר אום שבת נוט טראגון הט ער נוט גוויסט וויא צו בהאלטון דעם שלוסול פון דעם קעסטול . האט ער זוך מיישב גוועזן אונ האט דאס קעסטול פר שלאסון אונ דעם שלוסול האט ער אריין גליינט אונ קעסטול דורך אשפארולו ער האט גטראכט נאך שבת וועט אום אבעל מלאכה עפונון דאס קעסטול אונ וועט ארום נעמון דעם שלוסול וויא דער סוחר איז ארום גגאנגן פון דער שטוב האט דער בעל הבית צו גפאסט

ספר הישר

ברודר . אונ אז דו וועסט אקערון וועט דר פון גאר נוט זיין נע ונד זאלסטו זיין אויף דער ערד בוז דוא וועסט שטארבון . אונ דער זעלבור צייט נייט קין אוועק אונ נייט אונ לאנד עדן פר וואנולט מיט זיין

הוז גזונד . אונ דר זעלבור צייט ווערט קינס פרוי מעוברת אונ גווינט אום איין זון אונ רופט אום חנוך . אונ ער רופט דרום זיין זון חנוך כדי צוא זאגון גאס הט אן גהובון צו לאזון רואון אום אוף

אונ דם בשעפונוש דרום הט גאט בשפן דעם גלייכון אויף דר ערד אזוי וויא דוא מלאכים אונ הומול מוט שכל אונ מוט גשטאלט דם אוז דר מענש אויף דר ערד אונ גאט האט גזאגט דער מענש זאל גוועלטיגון אונ דוא פוש אונ ים אונ אין די פייגלווס אינטר דם הומול פלוהין אונ אין די בהמות אונ חיות ווס אויף דר ערד זענון דר בתי שרייבט ווייל דר פסוק זאגט (ויברך אותם אלהים ויאמר להם פרו ורבו) דם אוז געווען צווי ברכות ביי דעם מענשון א ברכה דאס זיין עסון אונ טרינקן זאל זיין גבענטשט אונ זיין גוף דען דר גוף ווערט אלו יאר גשלפט אונ מוט דעם עסון מאכט ער אום ווידר גזינדען די לחות אונ דם מענשון ווערן טריקן

נחלת

פאטר רבי שמעון . אונ רבי יוסי איז דארטין געסון בוז דאס פייער אוז אוועק גגאנגון פון רבי שמעון זאגט רבי שמעון צוא רבי יוסי וואס ווילסטו זאגט רבי יוסי אוך וואלט נערון געבון מיין טאכטער צוא דיין זון רבי אלעזר זאגט רבי שמעון לאז אוז זיין האט ער גרופן דיא רבנים אוז האט פר זיא אשידוך גטאן זענון זיא דארט געסון דריי טעג אונ האבן גילערינט תורה זיא האבין נוט גילאזט קיין סוד אונ משניות וואס רבי שמעון האט זיא

אהל יעקב

אשלוסול אונ הט געפונט דם קעסטול אונ הט דאס געלד צו גנומון אונ דעם שלוסל האט ער גלאזט אונ קעסטול אונ הט דם קעסטול צורוק פר שלאסון עס איז גקומון נאך שבת האט דער סוחר גרופון אבעל מלאכה אונ הט אום דם קעסטול געפונט וויא דער סוחר הט גזעהון אז דער שלוסול לוגט אונוויינוג אונ דם געלד אוז נוט דא אוז אום גוועזן אגרום ווינדר וויא אזו הט מען גקאנט ארוס נעמון דאס געלד אז דער שלוסל אוז גוועזן אונ קעסטול פאר שלאסון . וויא אזו הט מען גקאנט עפונון דם קעסטול . דער נמשל איז אונ גאנצין דוא תאוה וום דער מענש הט צוא גוטן איז נאר ווייל אדם הראשון הט געסון פון דעם עץ הדעת ווארום דער בום הייסט אזו עץ הדעת טוב ורע אבום וואס מען קאן ווסון גוטן אונ שלעכט . אונ אן דעם עץ הדעת וואלט דער מענש נוט פאר שטאנון קיין חילוק פון גוטן בוז שלעכט . דרום האט זוך גאט נפעדורט אז ער האט בשאפון אדמין אונ הט אום אריין גלאזט אונ גן עדן הט ער

אבער צווי זאכון איין זאך אוז ווייל דער מענש הט הויז אונ זוך דם מאכט טריקן זיין פבטיקייט אונ זיין ליחות אונ דוא אנדרו זאך אוז דר ווינט בלאזט אויף דם מענשון אונ מכט אום טריקון זיין ליחות דרום מוט דם עסון אונ טרינקן מאכט ער ווידר פאכט זיין ליחות הט הקב"ה זיין ברכה דר ביי גגעבון דם דאס עסון זאל אונ זיין גוף ווערון פר שפרייט אונ אלו גלידר אונ זאל מאכן ווס אום גייט אפ אלו טאג פון זיין ליחות נוט מער אונ נוט וויינגר דם ער זאל גזינד בלייבון אונ די אנדרי ברכה אוז געווען (פרו ורבו) דם דר מענש זאל זוך בהעפטון צו זיין ווייב אונ קינדר הבון צו דונון הקב"ה אונ צו קענון זיין בשעפר אונ הקב"ה הט גזאגט דער מענש

צבי

גיט גזאגט. כל ימיו אלע טאג פון רבי שמעון האט מען נוט גזעהין קיין רעגון בוינון דען זיין זכות הט מגין געוועזן אויף דעם דור :

רבי יצחק זאגט דו נשמה אוז תמיד אין איר באשטאנד זוא האט אקיום אויף אייביג אבר אויף דער נפש חיה שטייט הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה פרעגט רבי יוסי אז דער נפש חיה אוז אזו וויא איין רוח פון א בהמה ווארום מאכט דער תרגום אויף דעם פסוק ויהי האדם לנפש חיה לרוח ממללא דם אוז טייטש

ספר הישר

דער ערד אונ אוך אונ דער זעלבור צייט הייבט אן קין צו בואון איין שטאט אונ גוט איר א נאמון חנוך אזו וויא דער נאמון פון זיין זון אונ חנוך גווינט איין זון גוט ער אום איין נאמון עירד . אונ עירד גווינט מחויאל . אונ מחויאל גווינט מתושאל . אונ מתושאל גווינט למך . אונ אז אדם אוז אלט הונדרט אונ דרייסיג יאר גווינט זיין ווייב חוה א זון אונ רופט אום מיט זיין נאמון שת . דער טייטש אוז פון דעם נאמון אז גאט הט מור גגעבון איין אנדרין זון פר דעם זון הבל וום קין הט אום דער שלאגון . אונ שת לעבט הונדרט אונ פונף יאר אונ גווינט אזוזאונ גוט אום א נאמון אנוש . ווארום אנוש אוז טייטש שלאף . דען אונ דר דאזיגר צייט האבון זוך אן גהובון דוא מענשון צו מערון קראנקהייט אונ ווידור צו שפעניגון אן גאט :

מֶענְשׁ זָאל עֶסן פֵּירוֹת אוּנ אַלְין וָוס אוֹיף דֶער עֶרְד אוּז גְזַייאֶט אָבֶּר דוּא בְּהֵמוֹת אוּנ חַיוֹת אוּנ פֵייגֶל דַרְפוּן נוּט עֶסוּן קֵיין פֵּירוֹת אוֹיךְ נוּט וָואס גְזֵייאֶט אוּז גְוָוארִין נֵייאֶרְט גְרָאז אָבֶּר פְלֵייש הָט דֶר מֶענְשׁ נִיט גְמֶעגְט עֶסוּן פוּן קֵיין שׁוּם בַּשֶׁעפִּינְשׁ וַוייל זֵייא הָאבּוּן אַנֵפֶשׁ אוּנ זוּךְ אוּנ וֶוען שׁוּן זֵיי זֶענוּן נוּט נַאנְץ גְלַייךְ צוּם מֶענְשׁ אִיז דָאךְ אַחֲשִׁיבוּת אוּנ דִי נְפָשׁוֹת אָבֶּר נָאךְ דֶעם מַבּוּל דָאס דוּא בְּהֵמוֹת אוּנ חַיוֹת אוּנ פֵייגֶל הָאבֶּן פַר דָארְבֶּן זַייעֶר וֶועג הָט גָאט גְזָאגְט דֶר מֶענְטְשׁ מֶעג עֶסוּן פְלֵייש דֶען נֹחַ אִיז גְוֶוען אַצַדִיק אוּנ דוּא מֶעג פוּ דֶם מַבּוּל אוּנ דוּרְךְ זַיין זְכוּת זֶנוּן אוּבֶּר גְבְּלִיבְּן פוּן אַלִי בַּשֶׁעפוּנִישׁ אוּנ דֶר תֵּיבָה דְרוּם הָט גָאט גְזָגְט צוּ נֹחַ דִי מֶעגְסְט עֶסוּן פְלֵייש דֶער מֶדְרָשׁ רַבָּה שְׁרַייבְּט אוּנ דֶר סֶדְרָה רַבִּי סִימוֹן זָגְט אַז גָאט הָט גְוָואלְט בַּשַׁפוּן דֶם מֶנְשׁוּן אַזוֹ הָבּוּן זוּךְ אַנְגֶזַמוּלְט דִי מַלְאָכִים אַטַייל הָאבּוּן גְזָגְט מֶען זָאל אִים נוּט בַּשַׁפוּן וַוייל עֶר וֶועט זַיין לִיטְּר שֶׁקֶר אוּנ אַטַייל הָבּוּן גְזָאגְט מֶען זָאל אוּם יוּא בַּשַׁפוּן דֶען עֶר וֶועט טוּן צְדָקָה אִין גְמִילוּת חֲסָדִים אוּנ אַטַייל הָבּוּן גְזָגְט מֶען זָאל אוּם נוּט בַּשַׁפוּן וַוייל עֶר הָט קֵיין שָׁלוֹם נוּט עֶר אוּז גֶערוּן זוּךְ צוּ קְרוּגִין וָוס הָט גָאט גִיטוּן הָט עֶר גְנוּמֶן דֶם אֶמֶת אוּנ הָט אוּם אַרָאפּ גְוָורְפוּן פִינוּם הוּמֶל אוֹיף דֶר עֶרְד דֶען גָאט הָט גְזָאגְט דֶר מֶענְשׁ אִיז בֶּעסֶר פוּן אַייךְ דֶען אוּר זֶענְט לוֹמַר שֶׁכֶל אוּנ יֵצֶר טוֹב אוּנ הָט נוּט קֵיין יֵצֶר הָרָע דְרוּם מוּזְט אוּר תָּמִיד פְרוּם זַיין אָבֶּר דֶער מֶענְשׁ אוֹיף דֶער עֶרְד הָט אֵיין יֵצֶר הָרָע וָוסרֶעט אוּם אָן צוּ בֵּייזוּן אוּנ וֶוען עֶר וֶועט פְרוּם זַיין אוּז עֶס מֶער חִידוּשׁ פוּן אַייךְ מַלְאָכִים אוּנ דָם וָוס אוּר זָגְט עֶר אִיז פוּל שֶׁקֶר אוּנ וֶועט זוּךְ קְרוּגוּן אוּנ וֶועט זוּנְדִיגֶן דְרוּם וֶועל אוּךְ אוּם לָזוּן שְׁטַרְבּוּן וֶועט עֶר מוֹרָא הָבּוּן פַר דֶם טוּט אִין וֶועט פְרוּם זַיין אוּנ דוּ הֵיילוּגֶע נְשָׁמָה וֶועל אוּךְ וִוידֶר גֶעמוּן אוּנ וֶועל זוּ אוּם לַייטֶרוּן אוּנ גֵיהִנָם אוּנ זוּ וֶועט וִוידֶר קוּמֶן אוּף אוּר עֶרְשְׁטוּן אוֹרְט אוּנְטֶר דֶם כִּסֵא כָּבוֹד אַזוֹ וֶועל אוּךְ נוּט פַאר לוּרֶן דְרוּם זָאגְט רַבִּי סִימוֹן גָאט הָט אֱמֶת פוּן דֶם הוּמֶל אַרָאפּ גְוָוארְפוּן דָם מֵיינְט עֶר אֱמֶת אָרוֹן מַטָה תַּבְרִיכִים כְּלוֹמַר הֶער מֶענְשׁ מוּז שְׁטַרְבּוּן אוּנ מֶען לֵייגְט אוּם

אין

נחלת צבי

אֵיין נֶפֶשׁ וָואס עֶר קֶען רֵיידוּן אוּנ אַז עֶס אוּז יוּא גְלַייךְ צוּא אַבְּהֵמָה וָוארוּם רֵיידוּן דוּא בְּהֵמוֹת נוּט זָאגְט רַבִּי יִצְחָק וַוייל זַייעֶר גוּף אִיז גִיקְנָאטוּן גִיוָוארוּן פוּן גְרֶעבֶּרֶער עֶרְד פוּן דֶעם מֶענְטְשׁוּן אוּנ וִוידֶר זֵיי קֶענוּן נוּט קוּקוּן אוֹיף דֶעם הוּמוּל. זֵייא זָאלוּן זַיין פוּן אַזוֹ אֵיין עֶרְד וִויא דוּא מֶענְטְשׁוּן אוּנ זָאלוּן קוּקוּן אוֹיף דֶעם הוּמֶל אַזוֹ וִוי מֶענְטְשׁוּן וָואלְטוּן זֵיי אֵייךְ גִיקָאנְט רֵיידוּן זָאגְט רַבִּי יוֹסִי דֶער טַעַם וָואס דִיא זָאגְסְט וַוייל זֵייא זֶענוּן פוּן גְרֶעבֶּרֶר עֶרְד וִויא דוּא מֶענְטְשׁוּן גִיפֶעלְט מִיר אָבֶּר וָוס דוּא זָאגְסְט וַוייל זֵייא קֶענוּן נוּט קוּקוּן אוֹיף דֶעם הִימֶל וִוי מֶענְטְשׁוּן דְרוּם קֶענוּן זֵיי נוּט רֵיידֶן גִיפֶעלְט מוּר נוּשְׁט וָואס הָאט זוּךְ גִיוֶוענְדִין זֵייעֶר רֵיידוּן אוּנ דֶעם. זָאגְט רַבִּי יִצְחָק דָאס אִיז אַגְרוֹיסוּ הוּלְף צוּא דוּא מֶענְטְשֶׁען וָואס קֶענוּן קוּקוּן אוֹיף דֶעם הוּמוּל. קוּם אוּנ זֶעה אַ דֶר קֵינוּג נְבוּכַדְנֶצַר (אוּז פַּרְטְרַייבְּן גְוָוארֶן פוּן מֶענְטְשׁוּן אוּנ) אוּז גִיוָוארֶן אֵיין חַיָה הָאט עֶר קֵיין הוּלְף נוּט גִיהַט בּוּז עֶר הָט גִיקוּקְט אוֹיף דֶעם הִימֶל אַזוֹ וִויא דֶר פָּסוּק זָאגְט אֲנָה נְבוּכַדְנֶצַר מַלְכָּא עַיְנַי לִשְׁמַיָּא נִטְלֵת וּמַנְדְּעִי עֲלַי יְתוּב

אוהל יעקב

אוּם אָן גְזָאגְט פוּן אַלוּ בֵּיימוּר מֶעגְסְטוּ עֶסוּן אוּנ פוּן דֶעם עֵץ הַדַעַת זָאלְסְטוּ נוּט עֶסוּן כְּדֵי עֶר זָאל נוּט גְלוּסְטוּן צוּ קֵיין שׁוּם זַאךְ הָאט זוּךְ גָאט בַּהַאלְטוּן פַר אוּם דֶעם שְׁלוּסוּל פוּן דֶער תַּאֲוָה מִיט דֶעם אָן זָאגוּבְּן הָאט זוּךְ נָאךְ אָדָם דֶעם שְׁלוּסוּל נוּט גְהַאט דָאס הָאט אוּם גָאט גְפְרֶעגְט וִוי הָאסְט זוּךְ צוּ דוּר גְנוּמוּן דִי תַּאֲוָה צוּ עֶסֶין פוּן דֶעם בּוּם אֵיידוּר דוּא הָאסְט גְגֶעסוּן פוּ דֶעם בּוּים הָאסְטוּ דוּךְ נָאךְ קֵיין תַּאֲוָה נוּט גְהַאט וִויא אַזוֹ הָאסְטוּ גְקֶענְט גְלוּסְטוּן צוּ עֶסוּן פוּן דֶם בּוּם. דָאס זָאגְט דֶער פָּסוּק (הֲמִן הָעֵץ) אוּב פוּן דֶעם בּוּים (אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ) וָואס אִיךְ הָאבּ דוּר אָן גְזָאגְט (לְבִלְתִּי אֲכָל מִמֶּנּוּ) זָאלְסְט פוּן אוּם נוּט עֶסוּן אוּנ הָאבּ פַר

אין דעם ארון אונ קבר מוט תכריכים אוז מען טרגט אום אונ אמטה בוז צו דעם קבר דרום האט גאט גזגט דר מענש ווערט פרום זיין ווייל ער מוז שטרבון אזו ווערט ער זיך נוט הוך הלטון אונ דרוף האבון אונזרי חכמים גזאגט (והנה טוב מאוד) דס אוז גמיינט דר טוט אוז דעם מנשון זייער גוט דען דם רכטו לבון האט דר צדיק נאך זיין טוט ער קומט אונטר דם כסא הכבוד אונ דרוף גייט דר פסוק (יקר בעיני יי המותה לחסידיו) דאס אוז טייטש עם אוז טייער אין גאטס אויגן דר טוט צו זיינע חסידים כלומר אפילו די חסידים וולט גאט נוט בשפוועדר טוט וולט נוט גוועזן דען אפילו דר חסיד מוז אויך זונדיגן אונ דורך דעם טוט קומט ער אפ אונ דר נקדרומט ער אונ זיין רוה. דר נאך האבן די מלאכים גזגט צו גאט רבש"ע ווארום ווילסטו פאר שעמון דיין צירונג אונ דיין חותם אונ ווארפסט אום אויף דר ערד אונ ער ווערט פר לורן ווערון כלומר דר מענש אוז בשפון אונ פארום פון גאט אונ אצונדרט ווילסטו דם פרום פאר דרבן אונ ווילסט אום טייטון אמער בהלט ליבר דיין חותם אובן אויף דעם הימל האט נאט זיי געענטפרט (תעלה אמת מן הארץ) דם אוז טייטש דורך אמת דם איז ארון מטה תכריכים דאס דער מענש שטרבט אזו גייט ער ווידר אויף פון דר ערד אויף דם הימל אזו ווי די גמרא זגט דריי האבון אחלק אונ דם מענשון פאטר אין מוטער אונ הקב"ה אונ ווי באלד דר מענש שטארבט זאגט גאט נעמט אור פאטער אונ מוטר אייער חלק אונ איך וועל נעמון מיין חלק דם אוז די נשמה מיין חותם זאל ווידר קומן צו מיר. רב הונא זאגט ווי די מלאכים האבן זיך גקרוגט מוט אנגדר אטייל האבון גזאגט מען זאל יוא בשפון דם מנשון אונ אטייל האבן גזאגט ניין אוז גגאנגון גאט אונ האט בשפון דם מענשון אונ האט גזאגט צו די מלאכים וואס קריגט איר איך אויך האב שון גמאכט אקרוג שייד צווישען איך אמשל אגרוסר הער האט פול גוטס אונ עשירות אין פול גיטן וויין אונ האט קיין גאסט ניט וואס ניצט אים זיין גוטס ווען ער קען ניט ווייזן זיין כבוד אונ עשירות אזו אויך ווען שון פול בשעפנוש זענון אונ דר וועלט ווען דר מענש זאל נוט זיין ווער וואלט דר קענט דם כבוד אונ גבורה פון הקב"ה (יום הששי) די תורה האט אן גשריבן איין איברוגע (ה) ביי דם מענשנס בשעפנוש דען גאט האט אום גנומן איין תנאי וועגן קבלת התורה וואס זו אוז פינף חמשים (בראשית שמות ויקרא במדבר דברים) ווען מען ווערט לערנון די תורה אזו ווערט די וועלט אקיום האבן דם ווייזט

אינו

נחלת צבי

דר נאך אז ער האט אונ הומיל ארויין גיקוקט איז ער ווידר צו זיין שכל גקומן אבר פריער איז ער גיוועזן איין חיה רעה :

ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל ותקח מפריו ותאכל קום אונ זעה דאס דוא לייט ווייסון נוט אונ זענון נוט משגיח בשעת הקב"ה האט בשאפון צוא אדם האט ער אום מכבד גוועזן בכבוד עליון אונ ער האט פון אום בגערט אז ער זאל זוך אין אום באהעפטון כדי ער זאל זיין איין יחיד ולב אחד דאס הייסט ער זאל קיין מאל נוט נשתנה ווערון אונ זיין אמונה אזו וויא דער פסוק זאגט ועץ החיים אשר בתוך הגן דאס אוז אלין ביחוד דער נאך האבון זייא זוך אפ גיקערט פון דער אמונה אונ האבון גילאזט שטיין דעם אילן היחוד מכל האילנות אונ האבין זיך באהעפט אונ דעם עץ הדעת טוב ורע אזו איין ארט וואס איז זוך משתנה אונ פר קערט זיך פון איין גשטאלט צום אנדרון מטוב לרע ומרע לטוב אונ זיי זענון ארפ פון זייער מדרגה אונ האבון זוך באהעפט אן פול מדרגות נידריגער אונ האבן גלאזט שטיין די מדרגה וואס אוז אובר אלע וואס עם אוז איין יחוד עם ווערט קיין מאל נוט פר ענדרט אזו וויא

איז דו איברוגע (ה) דם אלין אוז ווארון בשאפון מוט פינף אלין אוף דעם תנאי אין ערשטן טאג זענון ווארון בשפון פונף לעכט אונ דם אנדרןטאג פונף הימל אונ פינוף מאל מים שטייט ביי דעם אנדרון טאג אונ דם דרוטןטאג זענון פון דר ערד ווארון בשפון פינף ערליי גוויקס אונ דם פערדון טאג זענון גוועען פינף ערליי לכט די זון אונ די לבנה אונ די מזלות אונ דו שטערון אונ דר טאג דר לייכט א״ך אונ דם פופטן טאג אוז ווארון בשפון אלדונג וום לעבט דו האבן אונ זוך פינף ערליי גאנג עטלוכע גייאון אויף צוויי פוס אונ עטלוכע אוף פיר פוס אונ עטלוכע גייאן אופן בוך אונ עטלוכע פלוהן אונ עטלוכי שווימען אין דעם זעקסטען טאג איז דער מענש ווארין בשאפון דם זין נשמה הט אונ זוך פינף נעמין. נפש רוח נשמה יחידה חיה אונ עס איז גווים דאס דער מענש איז ווארן בשפון מוט פר ענדרונג מער ווי אלו באשעפונוש דען אונ אלו באשפינוש איז קיין קרוג אונ זיי נוט אונ ביי דם מענשון איז קרוג אונ זין גוף דען

נח״ת

דר פסוק זאגט אשר עשה האלהים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים הקב״ה הט זיי בשפון צוא זיין איין רעכטר יחוד אן איין שום שנוי אונ זייא האבון זוך באהעפט אונ וויא פול שנוים דרום איז גווארון זייער הארץ אזו ווי

אוהל

שלאסון פון דור דעם שלוסל פון דער תאוה (אכלת) האסטו יוא געסון וויא אזו האסטו גקענט האבון דוא תאוה צו דעם בום איידור דוא האסט פון אום געסון הט אדם גענפרט דם ווייב וום דוא האסט מור געבון הט זוא מוך אובר גרעט האב אוך געסון האט גאט גפרעגט צו חוה וויא אזו האסטו גקענט גלוסטון צום בום איידור דו האסט פון אום געסון הט זוא גענפרט דר נחש הט מוך אן גרעט:

(ויאמר ה׳ אל הנחש כי עשית זאת על גחונך תלך) גאט הט געזאגט צום נחש אז דו האסט גטון דם דאזינו האסט אובור גרעט חוה אז זוא זאל עסון פון דעם עץ הדעת דער פר זאלסטו קרוכון אוף דיין בוך מיר האבון בקבלה אז איידור אדם הראשון האט גזונדוגט מוט דעם עץ הדעת הט דער נחש דער יצה״ר גהאט דם גשטאלט פון אמענש מוט גיין אונ מוט ריידון

ווען ער וויל אמצוה טון אזו קומט דר יצר הרע אונ ווערט אום אונ ווען ער וויל טיאון איין עבירה קומט דער יצר טוב אונ ווערט אום אזו הט ער אלו זיינו טעג קרוג אונ זיין גוף אונ ווארום הט הקב״ה אום אזו באשאפן מוט קרוג אין נוט מוט רוה נייערט הקב״ה הט דרום גטון דם מענשון לכבוד דם ער זאל דוא מאכט האבן צו טון וום ער וויל אבר דו בהמות אונ חיות דו הבון אייצר הרע אונ נוט קיין יצר טוב דרום איז זייער טבע צוא בייזון וואול צו עסון אונ וואול צו טרונקון אונ אלו גוטע לוסט נאך גיין אוך דו מלאכים דיא האבון אוך נוט קיין מכט צו טון וום זיי ווילן דען זיי זענון לויטר שכל אונ יצר טוב אזו מוזון זייא גוט זיין אונ וייל קיין בשעפונוש אין דער וועלט דאט קיין מאכט נושט גיהאט צו טוהן וואס ער האט גיוואלט דרום האט גאט גוואלט בשפון אזו איין בשעפונוש וום זאל מאכט הבון צו טון וואס ער וויל דם איז דר מענש גלייך צו גאט אזו ווי גאט הט מאכט צו טאן וום ער וויל אזו אוך דר

צ״ד   מענש

דער צד וואס זייא האבון באגערט אמאל לטוב אונ אמאל לרע האט הקב״ה צוא זייא געזאגט אור האט פאר לאזט דעם צד החיים ועץ החיים אונ האט זוך מדבק געווען אונ צד המות דאס איז דער עץ הדעת טוב ורע וואס

יעקב

ער איז גשטאנון אקעגון אדם אונ הט אום אובר גרעט אזו וויא איין מענש אקעגון דעם אנדרון אובור נאך דעם אז ער הט שון אריין גווארפון דו נופט אונ דעם מענשון זונדונט שון דער מענש אליין מחמת דעם שלעכטון גופט וואס דער נחש האט אונ אדמן אריין גווארפון. עס איז אמשל אסוחר איז גפארון אונ וועג אריין נאך סחורה איז ער דורך גפרון דורך אשטעטול בגעגנט אום איונגער ארום מאן וואס ער איז זיין קרוב אונ זאגט צום סוחר אוף האב אשידוך גטון נאר אוף קאן נוט חתונה האבון ווייל איך האב נוט קיין חתונה קליידר הט אום דער סוחר צו געזאגט אז ער וועט פארון צורוק וועט ער אום ברענגון חתונה קליידור אז דער סוחר הט זיך צורוק גקערט איז ער ווידור דורך גפארון דורך דעם שטעטול קומט אום אקעגון דער יונגר מאן מוט דעם תפילין נאך אונטר דר

מענטש לאזט אים גאט טון וואס ער וויל
אונ דר מענטש איז ער הט געגעסן פון דם עץ
הדעת הט ער מאכט גהאט צו טון וואס ער
וויל נייערט זיין טבע איז געוועזן צו גוטן
אונ ניט צו בייזן אונ ווי באלד ער הט
געגעסן פון דם עץ הדעת הט ער אן גהויבן
צייא טון בייז אונ גוטס דרום הייסט דר
בוים (עץ הדעת טוב ורע) דס איז טייטש
דער וואס עסט פון דם בוים דר הט שכל צו
טין גוטס אונ בייז אונ דרום הט גאט ביי
קיין בשעפעניש ניט גזגט נעשה בצלמנו
נייערט ביי דעם מענשין שטייט (נעשה
אדם בצלמנו) דס איז טייטש מיר וועלין
בשפין א מענטש אונ אונזר געשטאלט כלומר
ער זאל מאכט האבן צו טון וואס ער וויל
אזו ווי איך האב מאכט צו טון וואס איך
וויל אונ פון וועגן דם מענשנס כבוד הט
דיא תורה אן גשריבן ביי דעם מענשין
(ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם
אלהים ברא אתו) גאט האט דעם מענטש
בשפין מיט זיין פנים מיט דם פארום פון
גאט הט ער אום בשפין אונ דרום האבין
די מלאכים גוואלט שירה זאגין פר אדם
הראשון אונ הבין אום גוואלט דינין ווייל
זיי הבין געהערט פון גאט דס דר מענטש הט
מאכט צו טון וואס ער וויל גליך ווי גאט
וואס הט גאט גוטין הט ער גווארפין אויף
אדם א שלאף אונ הט גוויזן די מלאכים
דם זיי זענין בעסר פון אדם הראשון דען

ווען שין דער מענטש הט מאכט צו טואין
וואס ער וויל דאך קומט איף אום א שלאף
אזו קען ער ניט טאן קיין בייז אונ קיין
גוטס אבער די מלאכים שלאפין קיין מאל
ניט אונ קענן תמיד טון וואס זייא ווילין
אין דרום הייסין די מלאכים עירין דאס
איז טייטש וואכענדיגע ווייל זייא זענין
תמיד וואכנדיג אונ דרום זענן די בהמ"ת
אין חיות ווארין בשפין אונ זערסטין טאג
אין דר מענטש אויך כדי ווען דר מענטש
וועט פרום זיין וועט ער בעסר זיין פון
אלי בהמות אונ חיות אונ ווען ניט אזו
וועט ער ערגר זיין פון אלי בהמות אונ
חיות ווייל ער הט שכל צו טון גוטס אונ
טוט בייז (ויכל אלהים ביום השביעי) גאט
הט פר לענט אלי זיינע בשעפעניש אונ
דם זיבנטין טאג דם ווארט ויכל איז טייטש
גלוסטין דס איז גמיינט גאט הט גגלוסט
אין זיבענטן טאג דם אליין וואס ער האט
בשפין אונ די זעקס טאג זאל אזו בלייבין
אייביג: (ויברך ויקדש) גאט האט דעם
שבת גבענטשט דאס דר מענטש זאל אונ
אום האבין איין אובריגי נשמה מיין ווי
אין דר וואכין אונ דרום ווען שבת גייט
אוועק מאכט מען א ברכה אובר בשמים
ווייל די נשמה יתירה איז אוועק גגאנגין
(ויקדש) גאט האט גהייליגט דעם שבת
אין הט אונ אום קיין מלאכה ניט גטאן
(כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא
אלהים

נחלת

דאס איז איין מות אקעגין דור אזו ווי"א דער
פסוק זאגט רגליה יורדות מות דרום איז נגזר
געווארין דער טויט איף אום אונ אויף גאר
דר וועלט אונ אז דיא וועסט פרעגין אז אדם
האט גזינדיגט וואס האט דיא גאנצע וועלט
גזינדיגט וואס זייא זאלין שטארבין איב דיא
וועסט זאגין אז אלע בריות הבין אויך געגעסן

אוהל

האנד פרעגט אום דער סוחר וואס האסטו אונ דער
האט ענפרט אום דר יונגר מאן עס איז מיין טלית
אונ תפילין אויך האב שון חתונה גהאט ווארום איך
האב מוך פר זיכרט אז איר וועט מיר בוודאי ברענגין

צבי

פון דעם עץ הדעת עס איז ניט אזו אלא
בשעת אז אדם איז בשאפין געווארין אונ הט
אן גהויבין א"זם צוא גיין האבין זיך אלע
בריות פאר אים גיפארכטין אונ זענין אים
נאך גגאנגין אזו ווייא קנעכט גייען נאך זייער
הערין אונ ער הט צו זיי גזאגט בואו נשתחוה
ונכרעה נברכה לפני יי עושנו קומט מיר וועלין זיך

יעקב

דוא מלבושים אז' וויא איר הט מיר צו גזאגט. זאגט
דער סוחר צו אים אצונד האבין מיר צווישין זיך גאר
ניט. דוא כלה וועט זיך שון מיט דיר ניט נעמין
וועגין דוא מלבושים. דער נמשל איז פר דעם חטא

אלהים לעשות) דען אונ אום הט גאט גרוט פֿון גאר זיין מלאכה וואס גאט האט בשאפֿן צו טון דאס איז גמיינט די זעקס טעג זענן אקעגן די זעקס טויזנט יאר וואס די וועלט וועט שטיין אונ ערשטן טאג איז וואָרן בשאפֿן די לעבט דס איז אקעגן די ערשטע טויזנט יאר וואס אדם הראשון הט גלעבט ער איז גוועזן די לעבט פֿון דער וועלט ער הט דר קענט זיין בשעפֿר דם אנדרן טאג איז וואָרן בשאפֿן דער הימל אונ הט אצווישן שייד גמכט צווישן דעם וואסר דס איז אקעגן די אנדרו טויזנט יאר וואס נח איז גוועזן אב גשייד פֿון די רשעים וואס זענן גוועזן אונ זיינו צייטן אונ זיי זענן וואָרן דר טרונקן אונ מבול דרום שטייט ניט כי טוב ביי דעם אנדערן טאג ווייל דאס מבול איז גוועזן אקעגן דעם אנדרן טאג אונ דם דריטן טאג איז די ערד וואָרן גזעהן אונ אלי ביימר אונ פירות זענן וואָרן גוואקסן דס איז אקעגן די דריטו טויזנט יאר וואס אברהם איז אונ דר צייט וואָרן גבוירן אונ זיינו קונדר הבון מקבל גוועזן די תורה אונ מצות וואס זענן גליך צו די פירות פֿון דער וועלט. אונ דם פֿערדון טאג איז וואָרן בשאפֿן צוויי לעכט אגרוסו אונ אקליינו דס איז אקעגן די פֿערדו טויזנט יאר דם צוויי בית המק זענן גוועזן דרונן איינר האט גרוס גלכטון צו ישראל אונ איינר קלענר אונ פֿופֿטון טאג איז וואָרן בשאפֿן פֿיגיל אונ פֿיש אונ וואסר דאס איז אקעגן דוא פֿופֿטו טויזנט יאר אונ זעקסטע טאג איז וואָרן בשאפֿן דער מענש אקעגן דעם איז דוא זעקס טויזנט יאר דם משיח וועט קומן דרונן אונ אזו וואיל ווי אדם הראשון איז וורון בשאפֿן אונ גאטס פאָרום אזו איך איז משיח וואָרן גזאלבט פֿון גאט אונ דער רוח פֿון גאט וועט אויף אום זיין אונ דרום איך ריכט מען אום שבת אקעגן דעם יום מען וועט מנוחה האבן אונ דוא טעג פֿון משיח דער מדרש רבה שר יבט אונ דר סדרה גאט הט גבענשט שבת מען זאל אום מכבד זיין מיט גוט עסון אזו וועט גאט דא מענשן ריך מאכן ר' חייא בר אבא זאגט אמאל בין איך גשטאנון אונ דער שטאט לודקיא ביי א בעל הבית הט מען פֿר אונז גבראכט אוולבערגם טיש וואס

ועכצעהן

בוקון צו אונזר גאט וואס ער האט אונז אל'ג בשאפֿן זענן זייא אלי אים נאך גנאגון אין אז זיי האבן גזעהן אז ער ביקט זיך צום צ' טוב ורע אונ באהעפֿט זיך אונ הרגעו האבן זייא אלע אים נאך גיצוגן דרום האט ער גורם געוועזן מיתה צו זיך אונ צו גאר די וועלט דער אדם איז פֿר ענדרט געווארן אמאל לטוב אונ אמל לרע פעמים לרחמים ופעמים לדין פעמים לנחת ופעמים לרוגז פעמים לחיים ופעמים למות אונ ער איז ניט גיבליבן שטיין תמיד אויף איין שטאנד דרום הייסט דאס להט החרב המתהפכת ווייל עס פֿר קערט זיך פֿון טוב לרע אונ פֿון רחמים לדין אונ פֿון שלום צו מלחמה דאס

א"ט האט עס אים גורם גיוועזן וואס ער איז זיך איך מהפך אזו ווי מיר הבון גזאגט אונ דער מלך עליון וואס ער איז מרחם איף זיינו מעשה ידיו האט ער דרויף אן גזאגט ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו אונ ער האט דאס ניט מקבל גיוועזן אונ האט גיפֿאלגט זיין ווייב דרום האט ער גורם גיוועזן מיתה צוא גאר דר וועלט אונ איז פֿר טריבן גוואָרון אויף אייביג פֿון דעם גן עדן • קום אונ זעה לעולם הבא שטייט כימי העץ ימי עמי די טעג פֿון מיין פֿלק וועלון זיין אזו ווי דוא טעג פֿון דעם עץ וואס איז מיוחד יום איז זיך קיין מאל ניט משתנה אונ דער נאך שטייט בלע המות לנצח וכו' ;

פֿון אדם האט דער נחש קיין כח ניט געהאט אובר צוא רייודון נאר מיט דעם מול אזו וויא איין מענש דעם

אנדרין הט ער בדארפֿט זיין מיט דעם גשטאלט פֿון אמענש מיט גיין אונ מיט ריידון אובור נאך דעם אז

זעכצעהן מענשן האבן אום גטראגן
אין אוף אום אוז גוועזן אלדונג וואס אוז
ווארן בשאפן אונ ששת ימי בראשית
אונ אקונד אוז געזעסן אונ מוטען טוש
אין הט אום גושרוגן (לה' הארץ ומלואה
תבל ויושבי בה) דם אוז טייטש די ערד
אונ אלין וואס אוף אור אוז דם אוז אלין
גאטס אונ מען הט דם דרום אים גשרוגן
כדי דער בעל הבית זאל זוך נוט גרום
האלטן האב אוך אום גפרעגט וואס פאר
אזכות הסטו דם דו האסט זוכה גוועזן צו
אזו אעשירות הט ער מור גענפרט אוך
בין גוועזן אקצב אונ אלו מאל ווען אוך
האב גהאט אגוטו בהמה האב אוך זוא
באהאלטן איוף שבת פון זונטוג אן האב
אלין בהאלטן אוף שבת אזו הב אוך צו
אום גזאגט אוך ווייס וואל דם דרום גוט
גאט מזל אונ ברכה, אונ דם גליבן ווער עם
האלט ערליך ימים טובים דם גוט גאט
אוך אגוטן שכר איוף דער וועלט אונ
מאכט אום רייך אזו ווי דער מדרש רבה
שרייבט אונ דר חדרה רבי תנחומא זאגט
עם אוז גוועזן אגרוסר האר הט גשיקט זיין
קנעכט אום ערב יום כפור צו קופן פוש
איז דער קנעכט גקימן צום פושור אוז
גקומן אשניידר איהודי אונ הט מוט אום
גשטייגט אוף אפוש אונ הט געגבן פר
דם פוש צוועלוף גולדן אונ הט צו גנימן
דם פוש אונ דר קנעכט אוז אוועק גגאנגן
אן פוש אוז זיין האר אוף אום ברוגז גווארן
ווייל ער הט קיין פוש נוט גבראכט הט
דר קנעכט געענפרט אשניידר איהודי הט
מיר אום גקופט אפוש אונ הט פר אום
געגבן צוועלוף גולדן הט דר האר גשיקט
נאך דעם שניידר אונ האט אום גפרעגט
ווארום האסטו מיין קנעכט דם פוש א"ם
גקופט הט ער אום געענפרט ווי זאל אוך
נוט קופן קיין פוש אונ אלו גוטו שפייז
מיר האבן מארגן אטאג וואס גאט הט אונז
גבאטן צו היילוגן אונ מור האפון אוף
מחילת עונות אונ ווי זאל אוך נוט פרייליך
זיין האט דער האר אום געענפרט דו בוסט
גרעכט אוז דר שניידר גגאנגן אהיים אונ
האט אוף גשפאלטן דעם פוש אונ הט אונ
אום גופונן אפעריל וואס ער הט פון אום
גהאט זיין פרנסה ווייל זיין לעבון אוז
גוועזן ר' אליעזר זאגט פון וועגן ר' יוסי
גאט האט דעם שבת גבענשט מוט אגיטן
רייחן דם עסן פון שבת שמעקט בעסר
ווי אונ דר וואכן רבי הט גמכט אסעודה
צו אנטונינום אום שבת אונ הט גברכט
פאר אום קאלט עסן אונ עם הט אום
גשמעקט זייער וואל אונ דר נאך הט ער
אום ווידר גמאכט אסעודה אונ דר וואכן
אונ הט פר אום גברכט ווארום עסן אזו
האט אנטונינום גזאגט צו רבי גוב מור
דאס קאלטו עסן דאס האט מור בעסר
גשמעקט הט רבי צו אום גזאגט עם גייט
אפ בשמים דער צו האט דער אנטונינום
גזאגט אוך האב גנוג בשמים אונ מיינו
אוצרות הט ר' צו אום גזאגט דו בשמים
איז דער שבת דער טאג אוז גבענשט
מיט אגיטן רייח טורנוסרופום הט גפרעגט
צו רבי עקיבא ווארום אוז שבת בעסר
פון אנדרי טעג אונ דער וואך האט אום
רבי עקיבא געענפרט ווארום בוסטו חשובר
פון אנדרי לייט הט ער אום געענפרט דר
מלך האט מוך גרום גמאכט אונ וויל
האבון מען זאל מוך ערליך האלטן הט
רבי עקיבא אום געענפרט גאט וויל אויך
האבון מען זאל שבת ערליך האלטן מיין
וויא אנדרי טעג האט ער גזאגט צו רבי
עקיבא מוט וואס קענסטו דאס בווייזן דאס
שבת אוז בעסור פון אנדרי טעג אונ דם
נאם

אד"הל
פר הט שון אריין גווארפן דעם שלעכטן גופט אונ
אדם אונ דער מענש זונדוגט שון מחמת דעם גופט פון
דער נחש יום אונ אום אוז . דארף שון רוא נחש נוט

יעקב
זיין דם גשטאלט פון אמענש מיט ניין אונ מוט ריידון .
דם הט נאט גזאגט צו דער נחש (כי עשית זאת) אז דו
האסט דם ראוונו גטון אונ האסט אריין גווארפן דיין

נאט הט אזו גהייסן הט רבי עקבא אום
גענפרט דער מייך סמבטיון ווייזט דרוף
דען אנאנגצו וואך ווארפט ער שטייער
אונ אום שבת רועט ער הט טורנוסרופוס
צו אום גזאגט ווער עס וויל איין לוגין
זאגין דער ברענגט זוך אראיה פון ווייט
ווי קיין לייט פון דאנון זענון דארטין נוט
גוועןכדי קיינר זאל אום נוט קענון אפ
לייקנונן אזו איז דאס אויך דוא ברענגסט
אראיה פון דעם מייך סמבטיון ווס קיינר
איז דארטון נוט גוועןאפשר איז דאס
ליגון הט רבי עקיבא צו אום גזאגט גיי
אונ פריב אוב די וועסט קענון אטוטון
איף ברענגון אום שבת פון זיין קבר מוט
כישוף הט ער גפריבט האט דער טוטר
אום שבת נוט גוואלט איף גיין אונ אין
דער וואכון איז ער יוא אויף גגאנגין נאך
מער ראיות הט אום רבי עקיבא גברכט
אז שבת איז חשובור פון אלו טעג אונ
עטלכו חכמים זאגן מען הט שבת דרום
גבענשט ווייל שבת האט קיין חבר נוט
רבי שמואל בר נחמני זאגט מען הט שבת
גבענשט דם מען לייגט שבת נוט אפ אויף
איין אנדרן טאג אזו ווי יום טוב לייגט
מען צו צייטן אפ אונ יום כפור לייגט מען
אויך צו צייטון אפ דם ער זאל נוט גפאלון
אום פרייטוג אודר זונטוג דען ווען איין מת
וועט זיין וועט ער מוזון ליגון צוויי טעג
פרייטוג אונ שבת אודר שבת אונ זונטיג
אבר שבת לייגט מען קיין מאל נוט אפ
הט שבת גזגט פר גאט ווארום האב אויך
ניט קיין חבר הט גאט גזאגט צו שבת די
ישראל וועלון זיין דיין חבר דרום אז די
ישראל זענון גוקומון צו דם ברג סיני הט
שבת גזגט פר קב"ה (זכור את יום השבת)
דם איז טייטש גדענק מוך דם די האסט
מיר צו גזאגט די ישראל זאלון רואון אונ
מיר אונ זלון זיין מיין חבר (אלה תולדות
השמים) ווארום שטייט אונ דער תורה
תולדות) ביי פרין מוט צוויי ואוין אונ
תולדות ביי שמים וארץ איז אויך גשריבן
מיט צוויי ואוין אונ תולדות ביא אדם
הראשון אונ אויך אנדרו תולדות שטיין
מיט איין ואו דאס איז דען ווי גאט האט
בשאפון די וועלט איז נוט גוועןדר מלאך
המות אויך ביא פרין וואס פון אום וועט
משיח ארום קומון אונ דער מלאך המות
וועט ווערון אפ גטואון אונ די טעג פון
משיח שטייט דארטון תולדות מוט צוויי
ואוין אובר ביא אדם הראשון שטייט
תולדות מוט איין ו' דען ווי באלד דער
מענש איז ווארון בשאפן אזו איז דער
מלאך המות אויך ווארון בשאפון אונ הט
אלו תולדות וואס זענון ווארון בשאפון
גמייט אונ גמוגרט דרום שטייאון אלו
תולדות חסר ואו צוא לערנון אונז דאס
זעקס ערלייא זאכון זענון ווארון גמינרט
פון אדם הראשון ווי ער הט די עבירה
גטואון זיין לוטרקייט איז פון אום אוועק
גנומון גווארון אונ זיין לעבון איז
גמינרט גווארון אונ זיין הוך איז ווארון
אוועק גנומון פון אום אונ ער איז נידרוג
גווארון אונ די פירות פון דר ערד זענון
ווארון פר פלוכט אונ די פירות פון דעם
בוים זענון ווארון פר פלוכט אונ די גוטו
ליכט איז ווארון אוועק גנומון פון אום
דען אום פרייטיג פרי האט די לוכט אן
גהובון צו לייכטן ווי אדם הראשון איז
ווארון בשאפון אונ ווי עס איז גוקומון
צוויי שעה פר נאכט דאס אדם הראשון
הט געסון פונום עץ הדעת האט גאט
גוואלט די לוכט אוועק נעמון דען אדם
איז נוט ראוי גוועןער זאל אזו איין
לעכט האבון נאר פון שבת וועגון האט
גאט

אוהל

ניפט אונ דעם מענש (על גחונך תלך) זאלסט גיין
אויף דיין בויך דארפסטו שון נוט האבין דם גשטאלט
פון א מענש מיט גיין אונ מוט רידון ווארום ער וועט

יעקב

שון ווערוגן מחמת דעם גופט ווס די האסט אונ אום
אריין גווארפין :

גָאט דִי לוּכְט נִיט אַוֶועק גִינוּמֶן אוּנ זוּ הָט גִלַייכְט גַאנְץ שַׁבָּת אוּנ וִויא שַׁבָּת אִיז אוּם גִגַאנְגֶן אִיז פִינְצְטֶר גִוָוארִין הָט זִיךְ אָדָם הָרִאשׁוֹן דֶר שְׁרָאקִין עֶר הָאט מוֹרָא גִהַאט דִי שְׁלַאנְג וֶועט אִים בַּייסִין אוּנ דֶער פִינְצְטֶר אַזוֹ הָאט אִים גָאט צוּ גִשִׁיקְט צְוַויא פַיְיעֶרִיגִי שְׁטַיינֶר אוּנ עֶר הָאט זֵיי גִשְׁלָאגִין מִיט אַנַנְדֶר אִיז פַייעֶר אַרוּם גִגַאנְגִין פוּן זֵייא אוּנ עֶם אִיז אִים לֶעכְטִיג גִוֶועז הָאט עֶר גִמַאכְט אַבְּרָכָה בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ דֶען דֶעמְסְטְמָאל אִיז גִוָוארִין בַּשַׁאפִין דִי לוּכְט דְרוּם מַאכִין מִיר אַלֵי שַׁבָּתוֹת צוּ נַאכְט הַבְדָלָה אִיבּוּר דִי לִיכְט (בְּהִבָּרְאָם) דוּא וֶועלְט אִיז גִוָוארִין בַּשַׁאפִין מִיט דֶר (ה) מִיט אַגְרִינְג וָוארְט אוּנ אֵיין (ה) הָאט אוּנְטִין אוֹפִין וִוי אֵיין טִיר דָאס לֶערִינְט אוּנְז דָאס דִיא גַאנְצִי וֶועלְט מוּז קוּמִין אוּנ גֵיהִנָּם אוּנְטִין אוּנ דֶעם גְרִ״בּ אוּנ דוּא (ה) הָט וִויֶדר אוֹיף דֶר זַייט אֵיין טִיר דָאס וַוייזְט וֶוער עֶם אִיז פְרוּם אוֹיף דֶר וֶועלְט דֶער גֵייט ווִידֶר דוֹרְךְ דֶער טִיר אַרוּם אוּנ ג״ע אוּנ יֶענִי וֶועלְט אִיז גִוָוארִין בַּשַׁאפִין מִיט דֶער (י) דִיא אִיז קְלֶענֶר פוּן אַלֵי אוֹתִיּוֹת דָאס וַוייזְט דָס וֵוינִיג מֶענְשִׁין זֶענִין אוֹיף יֶענֶר וֶועלְט אוּנ דִי רְשָׁעִים זֶענִין נִידְרִיג אוֹיף יֶענֶר וֶועלְט (וַיִּיצֶר יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם) גָאט הָט בַּשַׁאפִין דֶעם מֶענְשִׁין פוּן דֶער עֶרְד אוּנ דְרוּם שְׁטֵייט וַיִּיצֶר מִיט צְוֵויי יוּדִין צוּ וַוייזִין דָס דֶער מֶענְשׁ הָט אוּנ זִיךְ צְוֵויי בַּשֶׁעפְנִוּשׁ דֶעם יֵצֶה״ר אוּנ דֶם יֵצֶר ט״ב אָבֶּער בַּיי דֶער בְּהֵמָה שְׁטֵייט וַיִּיצֶר מִיט אֵיין יוּד דֶען זִי הָאט נוּר אֵיין יֵצֶה״ר אוּנ נִיט קֵיין יֵצֶר ט״ב (עָפָר מִן הָאֲדָמָה) דִי עֶרְשְׁטִי שָׁעָה אוֹיף דֶעם טָאג הָאט גָאט אֵיין גִזַאמְלְט דִי אַנְדֶרִי שָׁעָה הָט עֶר גִרֶנְעטִיז דָם לֵיים דִי דְרִיטִי שָׁעָה הָאט עֶר אַהוּט דֶר דִיבֶּר גוּצוּגִין דִי פֵירְדִי שָׁעָה הָאט עֶר אֵיין נְשָׁמָה דְרוּנוּן גִגֶעבּוּן דִ״א פִינְפְטִי שָׁעָה אִיז אָדָם שׁוֹן גִשְׁטַאנִין אוֹיף זַיינִי פִיס דִי זֶעקְסְטִי שָׁעָה הָאט אָדָם נֶעמִין גֶעבִּין צוּ אַלִי בַּשֶׁעפְנִוּשׁ דִי זִיבְּטִי

שָׁעָה אִיז זַיין וַוייבּ חַוָּה צוּ אִים גְקוּמֶן דִי אַכְטִי שָׁעָה זֶענִין זֵיי אוֹיף גִגַאנְגִין אוֹיף דֶם בֶּעט דִי נַיינְטִי שָׁעָה הָט גָאט זֵיי גִבָּאטִין זֵיי זָאלִין נִיט עֶסִין פוּן דֶעם עֵץ הַדַּעַת דִי צֶעהִנְטִי שָׁעָה הָבִּין זֵיי גֶזוּנְדִיגְט אוּנ הָאבִּין יוּא גְגֶעסִין פוּן דֶעם בּוֹם דִי עֶלִיפְטִי שָׁעָה הָט גָאט זֵיי דַן גִוֶועְן דִי צְוֶועלִיפְטִי שָׁעָה זֶענִין זֵיי גִוָוארִין פַר טְרִיבִּין פוּן דֶם גַן עֵדֶן (עָפָר מִן הָאֲדָמָה) גָאט הָט גֶנוּמֶן עֶרְד פוּן אַלֶע פִיר זַייטִין פוּן דֶר וֶועלְט אוּנ הָט דֶר פוּן בַּשַׁפִין דֶם מֶענְשִׁין כְּדֵי ווִי דֶר מֶענְשׁ וֶועט שְׁטַרְבִּין זָאל דִי עֶרְד אִים ווִידֶר צוּ נֶעמִין צוּ קְבוּרָה אוּנ עֶר הָט גֶנוּמִין עֶרְד פוּן דֶם מִזְבֵּחַ כְּדֵי דִי עֶרְד זָאל מְכַפֵּר זַיין אוֹיף זַיינֶע עֲבֵירוֹת (וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים) גָאט הָט גִבְּלָזִין אוּנ זַיינִי נָאז לֶעבֶּר אֵיין לֶעבְּדִיגִי נְשָׁמָה דֶען גָאט הָט גִזָאגְט אוֹיךְ מוּז זֶעהִין דָם קֵיין קְרִיג אוּנ קֵיין קִנְאָה זָל בַּיי מַיין בַּשֶׁעפְנוּשׁ נִיט זַייֶדען אוּנ עֶרְשְׁטִין טָאג הָט גָאט בַּשַׁפִין הִימֶל אוּנ עֶרְד אוּנ אַנְדֶרִין טָאג הָט גָאט פַר רֶעכְט דִי הִימֶל אֵין שְׁטַארְק גִמַכְט אַזוֹ הָט דִי עֶרְד צַעַר גִהַט וָוס מֶען הָט זִי נִיט פַר רֶעכְט אוּנ גוּט גִמַכְט אִיז הַשִּׁ״י גַנַאנְגִין אוּנ דְרִיטִין טָאג אִין הָט צוּ דֶר עֶרְד אַבֵּייעֶפְנוּשׁ גִמַאכְט אִין הָט אֵיין גֶעאַמוּלְט דִי וַואסֶרִין אוּנ אֵיין אוֹרְט דָם מֶען זָאל קֶענִין זֶעהִין דִי עֶרְד אוּנ פֶערְדִין טָאג הָט הַשִּׁ״י ווִידֶר פַר רֶעכְט דִי הִימֶל אוּנ הָט לֶעכְט אוֹיף אוּם אָנְגֶהָנְגִן אוּנ פִינְפְטֶן טָאג הָאט הַשִּׁ״י ווִידֶר דִי עֶרְד פַר רֶעכְט אוּנ הָט בַּשַׁפִין פוּן דֶם וַואסֶר פִישׁ אִין פוֹגוּל אוּנ זֶעקְסְטִין טָאג הָט הַשִּׁ״י גִזָגְט אִיךְ מוּז אַפְשָׁרָה מַכִין צְוִוישִׁין הִימֶל אוּנ עֶרְד קֵיין קִנְאָה זָאל נִיט זַיין צְוִוישִׁן הִימֶל אִין עֶרְד דְרוּם הָט הַשִּׁ״י גְנוּמִין עֶרְד פוּן דֶר עֶרְד אוּנ אֵיין נְשָׁמָה פוּן דִי מַלְאָכִים פוּן דֶם הִימֶל אוּנ הָט דֶר פוּן בַּשַׁפִין אַמֶענְשׁ אַזוֹ אִיז שׁוֹן קֵיין קִנְאָה צְוִוישֶׁן זֵיי נִיט גִוֶועְן דֶר רמב״ן שְׁרַייבְּט גָאט הָט דֶם מֶענְשׁוּן גִגֶעבּוּן אֵיין נְשָׁמָה אֵיין רֵיידוּנְדִיגֶע דָם עֶר קָאן רֵיידִין מֵיין ווִי אַלִי בַּשֶׁעפְנִוּשׁ אַזוֹ ווִי דוּא גְמָרָא זָאגְט רָבָא הָט בַּשַׁפִין אֵיין

מעניש מיט שמות און דאט גשוקט צו רבי זירא דאט רבי זירא מיט אום גרעט אונ ער דאט ניט גקענט ענפרין האט רבי זירא צו אום גזאגט די מוזט זיין בשאפין פון די רבנים דרום גיי ווידר צו דר ערד אונ זיי ווידר ערד אויך גפונן מור און דר גמרא עטליכי רבנים האבין זיך בשפין קעלבר אויף שבת אבר איין מעניש זאל קענין בשפין א מעניש ער זאל קענין ריידין דאס איז ניט מעגליך דען דאס ריידין איז די נשמה פון דעם הימל דרום האט קיין מעניש קיין מאכט ניט אויבר דער נשמה דען די נשמה פון דעם מעניש איז פון דעם רוח הקודש דרום איז גגלעבין דיא נשמה צו הקב"ה מיט אלרליי זכין אונ די נשמה איז בעסר פון די מלאכים דען די נשמה איז ווערין בשפין אונ אנדרין טאג פרויר פר די מלאכים אונ אלין ווס אונ הימל איז וועלכיס עס איז פרויר ווערין בשאפין דאס איז מיין חשוב דרום האבין די חכמים גזאגט די צדיקים זענין בעסר פון די מלאכים ווען זיי האלטין זיא נשמה בטהרה (ויטע ה' אלהים גן בעדן) גאט האט גפלנצט דעם גארטין אונ צווייא גיטע ביימר ענין אונ דם גארטין איינר הייסט עץ הדעת דער ווס עסט פון זיינו פירות דר בקומט גרוס שכל צו וויסין גוטין אין בייז אונ מער יצר הרע ווי פרויר אונ דר אנדרר בוים הייסט עץ החיים דער ווס עסט פון זיינו פירות דר לעבט אייביג אונ פיר טייכין גיין ארוס פון דם גארטין צוא אן טרענקין דם גרטין אונ גאט האט גטאן אדם אונ דם גרטין אז ער זאל זיך זייאין ווייץ אונ קארין אונ גיטע בשמים אונ זיין בדרפנויש אונ גאט האט גבאטין צו אדם ער זל ניט עסין פון דעם עץ הדעת אונ ווארום האט גאט אויך ניט פר באטין צו אדם צו עסן פון דם עץ החיים דען גאט האט בגערט דם אדם זאל אייביג לעבין איי ער האט די עבירה גטון דרום האט ער אום ניט פר ווערט צו עסין פון דם עץ החיים אבר ווי אדם האט די עבירה גטון אונ האט געסין פון דם עץ הדעת אזו האט אום גאט אויך פאר

בטין צו עסין פון דעם עץ החיים ווייל ער האט עובר גוועזן אויף גאטס גבאט אוז ער חייב מיתה גווארין דרום האט אום גאט פר טריבין פון דם גן עדן דס ער זאל ניט עסין פון דם עץ החיים אזו וועט ער אייביג לעבין אין עטליכע חכמים זאגין דר עץ החיים איז גשטאנין אונ מיטן גרטין אונ דר עץ הדעת איז גוועזן איין צום ארום דעם עץ החיים מען האט ניט גקענט אן רירן אונ דם עץ החיים פר דם עץ הדעת דרום ווי בלד אדם הראשון האט אן גרירט אונ דם עץ הדעת אונ האט אום גגעסן אזו האט אום גאט ארוס גטריבין דען אדם האט זיך גטרכט ער וועט אויך עסין פון דם עץ החיים אונ דר עץ הדעת האט אטבע אונ זיך דר ווס עסט פון אום דר בקומט יצר הרע צו טון בייז דען איי זיי האבין געסין פון דעם עץ הדעת זענין זיי גגאנגין נאקיט אן קליידר אין האבין זיך ניט גשעמט אונ ווי זייא האבין געסין פון דם בוים האבין זיי זיך גשעמט אונ האבין אפ גריסין בלעטר צו בדעקין זייער שנד (כי ביום אכלך ממנו מות תמות) גאט האט גזאגט צו אדם ווען די וועסט עסין פון דעם בוים וועסטו אונ דעם טאג שטארבין אונ ווייל גאט האט מיט אום חסד גטון אונ האט אום געבין א טאג פון זיינו טעג דען גאטס טאג איז לאנג טויזנט יאר דרום האט אדם גזאלט לעבין טויזנט יאר נאר אדם האט גזעהן בנבואה דס דוד המלך האט גזאלט גבורין ווערין איין נפל אונ האט גזאלט שטרבין פון דר מוטרס לייב האט אדם הראשון אום גשענקט זיבציג יאר פון זיינו יארין דם דוד זאל לעבין זיבציג יאר אונ עטליכו חכמים זאגין דעם פשט דם ווס גאט האט אום גזאגט אונ דעם טאג ווס די וועסט עסין מיזטו שטרבין האט ער גמיינט אונ וועלכין טאג דוא וועסט עסין וועסטו שטרבין אונ דם טאג אונ ער האט געסין אונ פרייטיג איז ער אונ פול יארין דר נאך גשטארבין אום פרייטוג אונ עטליכו חכמים זגין דם ווס גאט האט אום גזגט די וועסט שטרבין

אִין דֶעם טָאג הָאט עֶר גְמֵיינְט וֶוען עֶר וֶועט קֵיין תְּשׁוּבָה נוּט טִאין אַזוֹ ווִי מוּר גְפוּנִין בַּיי דֶר שְׁטָאט נִינְוֵה. דָם הָט גָאט גְשׁוּקְט יוֹנָה נְבִיאוֹת זָאגוּן אוּף אוּר דָאס אִין פֶערְצוּג טֶעג אַרוּם וֶועט גָאט דוּא שְׁטָאט אוּבֶּר קֶערוּן אוּנ דֶר נָאךְ הָט עֶר זוּ דָאךְ נוּט אוּבֶּר גְקֶערְט וַוייל זֵיי הָאבִּין תְּשׁוּבָה גְטִאֶן אַזוֹ אוֹךְ אוּז גְוֶוען בַּייא אָדָם הָרִאשׁוֹן וַוייל עֶר הָט תְּשׁוּבָה גִיטִין הָט גָאט אוּם לֶענְגֶער גְוַוארְט מוּט זַיין שְׁטַרְבּוּן (לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ) גָאט הָט גְזָאגְט עֶם אִיז נוּט גוּט דֶר מֶענְשׁ זָאל זַיין אַלֵיין אָן אַוַוייבּ דֶען דוּא בַּשֶׁעפְּנוּשׁ וֶועלוּן זֶעהִין דָם אָדָם הָרִאשׁוֹן אִיז אַלֵיין אוּף דֶר עֶרְד וֶועלוּן זֵיי אוּם הַאלְטוּן פַר אֵיין גָאט אוּנ וֶועלוּן אוּם וֶועלוּן דִינֶן זֵיי וֶועלוּן זָגוּן אַזוֹ וואל ווִי גָאט אִיז אֵיין יָחִיד אִין הִימֶעל אַזוֹ אוֹךְ אִיז אָדָם הָרִאשׁוֹן אַיְחִד אוּף דֶר עֶרְד דְרוּם מוּז מֶען צוּ אָדָם בַּשַׁפוּן אַוַוייבּ זוּא זָאל אוּם הֶעלְפוּן טִאִין (וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם הוּא שְׁמוֹ) גָאט הָט אַלוּ בַּשֶׁעפְּנוּשׁ גְבְּרַאכְט צוּ אָדָם עֶר זָאל אֵיין נָמוּן גֶעבִּן ווִי זֵיי זָלוּן הֵייסוּן דֶען אָדָם הָרִאשׁוֹן אִיז גְוֶוען זֵייעֶר קְלוּג אוּנ עֶר הָט אִיטְלוּכִן אֵיין נָאמוּן גְגֶעבּוּן נָאךְ זַיין שֵׂכֶל נָאךְ אוּנ ווִי דוּ בְּהֵמָה הָאט אֵיין טֶבַע אוּנ אַמִנְהָג אוּנ זוּךְ דָאס אֵייזוּל הָט עֶר גְזֶעהִין דָם עֶר אִיז דֶער גְרֶעסְטֶר נַאר עֶר הָט קֵיין שֵׂכֶל נוּט דְרוּם הָט עֶר אוּם גְרוּפִין חֲמוֹר דָם אִיז טַייטְשׁ עֶר אִיז לַיים גְלַייךְ ווִי אַלֵיימִיגֶר גוֹלָם דָם פֶערְד הָט עֶר גְזֶעהִין דָם עֶם אִיז אַלִין פְרֵיילֶךְ הָט עֶר אוּם גֶרוּפִין סוּס דֶם אִיז טַייטְשׁ פְרֵיילֶךְ עֶר הָט גְזֶעהִין דֶם אָדְלֶר דָם אַלוּ צֶעהִין יָאר וַורְפְט עֶר אַרָאפּ זַיינוּ פֶעדִירוּן אוּנ נַייאוּ פֶעדִירוּן וַואקְסִין אוּף אוּם הָאט עֶר אוּם גְרוּפִין נֶשֶׁר דָם אִיז טַייטְשׁ אַרָאפּ וַורְפוּן אוּךְ וֶוען דֶער אָדְלֶר וֶוערְט אַלְט הוּנְדֶרְט יָאר פְלוּט עֶר גַאנְץ הוֹךְ גָאוּנְט בַּיי דֶעם הִימֶל אַזוֹ אוּז דִי הוּץ דֶרְטוּן זֵייעֶר גְרוּם אוּנ פַאר גְרוּם הוּץ פַאלְט עֶר אַרָאפּ אוּנ יַם הַגָּדוֹל אוּנ וֶוערְט דֶר טְרוּנְקוּן הָט גָאט גְזָאגְט צוּ אָדָם הָרִאשׁוֹן ווִי זָאל אוּךְ הֵייסִן הָאט אָדָם גְזָאגְט (אֲדֹנָי) וַוייל דוּא בּוּסְט אַהַאר אוּבֶּר אַלוּ דְרוּם שְׁטֵייט (אֲנִי יְיָ הוּא שְׁמִי) מַיין נָאמוּן אִיז פוּן לַאנְג גָאט (וַיַּפֵּל יְיָ אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה) גָאט הָט גְמַכְט פַאלוּן אַשְׁלָאף אוּף אָדָם דָם לֶערוּנְט אוּנְז דֶר מֶענְשׁ זָאל נוּט צֶערְנוּן אוּף זַיין וַוייבּ אֲפִילוּ אַז עֶר זֶעהְט עֶפּוּס וָום אוּם גְפֶעלְט נוּט זָאל עֶר זוּךְ מַאכוּן ווִי עֶר זֶעהְט דָם נוּט אוּנ שְׁלָאפְט אוּנ ווִי גָאט הָט גְבְּרַכְט פַאר אָדָם הָרִאשׁוֹן אַלוּ בַּשֶׁעפּוּנוּשׁ צוּא גֶעבּוּן זֵייא נֶעמוּן הָט אָדָם גְזֶעהִין אוּטְלוּכוּ חַיָה אוּנ בְּהֵמָה הָט אַוַוייבּ הָט אָדָם גְזָגְט אַלוּ בַּשֶׁעפּוּנוּשׁ הָבּוּן וַוייבֶּר אוּנ אוּךְ הָאבּ נוּט דְרוּם זָאגְט עֶר (וּלְאָדָם לֹא מָצָא עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ) כְּלוֹמַר אָדָם הָט נוּט גְפוּנוּן קֵיין בַּשֶׁעפּוּנוּשׁ אַנְקֵבָה זוּ זָאל אוּם רָאוּי זַיין פַר אַוַוייבּ דְרוּם הָט גָאט גְוָורְפוּן אַשְׁלָאף אוּף אָדָם אוּנ הָאט גְנוּמֶען אַרוּפּ פוּן זַיין גוּף אוּנ הָאט פוּן דֶם בַּשַׁאפוּן אוּם אַוַוייבּ אוּנ דְרוּם הָאט גָאט אוּם גְמַאכְט שְׁלָאפוּן כְּדֵי זוּא זָאל אוּף אוּם נוּט מִיאוּס זַיין וַוייל זוּא אִיז פוּן זַיין גוּף גְקוּמוּן אוּנ וֶוען דֶר מֶענְשׁ אִיז זוֹכֶה גוּט אוּט גָאט אַוַוייבּ זוּא זָאל אוּם לוּבּ זַיין אוּנ בַּהֶעלְפוּג זַיין

דָם אִיז דוּ מַעֲשֶׂה פוּן בַּשַׁאפוּנְג פוּן חַוָה

וֶוען עֶר אִיז אוּבֶּר נוּט פְרוּם שוּקְט אוּם גָאט צוּ אַוַוייבּ ווָא זַיין לַייבּ זוּ מַאכְט

אום פר לורן די וועלט אונ יענו וועלט זיא איז ערגר ווי דער טוט אוך ברענגט אגוט ווייב דעם מאן צו עולם הבא ווי מיר געפונן אמעשה ביי אחסיד ער האט געהאט אווייב אגרוסו חסידה זיי האבן אובר קיין קונדר נוט געהאט האט ער אור גט געגעבן האט זו גנומן אמאן אגרוסן רשע אונ האט אום פרום גמאכט אונ ער האט גנומן אווייב אמרשעת האט זו אום גמאכט פר ארשע (ויבן יי אלהים) רבי יהושע זאגט גאט האט גוזעהן אונ גטראכט פון וועלכן גליד ער זוא בשאפן ער האט גזאגט אוך וועל זו נוט באשאפן פון דעם קאפ פון אדם דען זוא וועט זיין גרום האפרדוג זו וועט דם קאפ הוך האלטן . וועל אוך זו בשאפן פון דעם אוג וועט זוא אוף אלדונג ווילן קוקן . פון דעם אויער וועט זו אלין וועלן הערן . פון דעם מול וועט זו פול ריידן. פון דם הארץ וועט זו לייט מקנא זיין . פון דער האנד וועט זוא וועלן אלין צוא נעמן . פון די פוס וועט זו זיין אלייפרן . דרום וועל אוך זו בשאפן פון אגליד וואס איז פאר בארגן דם איז ארופ זו זעהט מען נוט אפילו ווען דר מענש איז נאקוט אובר דם האט אלין נוט געהאלפן . אוך האב זו נוט בשאפן פון דם קאפ אונ זו האלט דאך דעם קאפ הוך ווי דער פסוק זאגט (ותלכנה נטויות גרון) זיי זענן גגנגן מוט אום געשטרעקטו העלזור. אוך האב זו נוט בשאפן פון דעם אוג אונ זו וויל אלין זעהן ווי דער פסוק שרייבט (ומשקרות עינים) זיי קוקן אלין מוט די אוגן . אוך האב זו נוט בשאפן פון דעם אויער אונ זיי הערן וואס זיי דארפן נוט. ווי עס שטייט (ושרה שומעת פתח האוהל) שרה האט געהערט. אוך האב זו נוט בשפן פון דעם הארץ אונ זייא זענן דאך אלו לייט מקנא. וויא עס שטייט (ותקנא רחל באחותה) רחל האט מקנא געווען אונ אור שוועסטר אוך האב זו נוט בשפן פון דר האנד אונ זיי האבן דאך לוב אלין צו צו נעמן אזו ווי עס שטייט (ותגנוב רחל את התרפים) רחל האט צו גנומן די בולדר אוך האט זו נוט בשאפן פון די פוס אונ זייא זענן לייפערם אזו ווי עס שטייט (ותצא דינה) דינה איז ארום געגאנגן אונ דוא גאסן רבי יהושע האט גפרעגט ווארום ווען דם קונד גייט אום דער מוטרם לייב גייט איין זכר מוט דעם פנים אראפ צו דר ערד אונ איין נקבה גייט מוט דעם פנים ארוף האט מען אום געענפרט ווייל אדם הראשון איז ווארן בשפן פון דר ערד דרום גייט איין זכר מוט דעם פנים צו דער ערד. ער קוקט פון וואס ער איז ווארן בשאפן אובער חוה איז ווארן בשאפן פון אדם דרום גייט איין נקבה מוט אור פנים ארוף ווייל זו איז ווארן בשאפן פון דעם מענשן האט ווייטר רבי יהושע גפרעגט ווארום מוז זוך איין נקבה צורן מוט גוטו בשמים אונ ריינו קליידר מער ווי איין זכר האט מען אום געענפרט אדם הראשון איז ווארן בשפן פון ערד אונ ערד שטונקט אייבוג נוט אובר חוה איז ווארן בשאפן פון איין ביין פון איין רופ אונ פלייש ווען מען זאלצט עס נוט ווערט עס באלד פר שטונקן דרום מוזן זיך די ווייבר צורן מוט גוטו בשמים אונ ריינו קליידר אונ דרום האבן די ווייבר גיטע קולות ווייל זו איז ווארן בשאפן פון איין ביין אונ שלאג איין ביין אוף דעם אנדרן קלונגט אונ הולוכט אובר שלאג ערד אוף ערד ווערט עס נוט קלונגן אונ דרום קען מען איין אשה נוט באלד אובר בעטן פון אור בעם אזו וויא איין מאן ווייל זו איז ווארן בשאפן פון איין ביין אונ גוס וואסר איין גאנצן טאג אוף איין ביין ווערט ער נוט צו גיין אובר גוס וואסר איין ווייל אוף דר ערד אזו ווערט זיא באלד צוא גיין אונ דרום זאגן מור (ברהם אב על בנים) דען דר פאטר איז מער דר ברומוג אוף זיינו קונדר ווי די

מוטר אונ דרום זוכט איין מאן איין ווייב אונ איין אשה זוכט נוט איין מאן ווייל די אשה איז ווארן גנומן פון דעם מאן דרום מוז ער זוכן נאך איר איין משל ווער ער הט עפיס פר לורן דר מוז זוכן דר נאך אובר די אשה הט נוט פר לורן דרום דארף זי נוט זוכן אונ דרום גייט איין מאן מוט דוא האר אוף דעם קאפ אופן אונ איין אשה מוז צוא דעקן די האר פון איר קאפ ווייל חוה הט גמאכט אדם הראשון זונדיגן דרום מוז זי גיין פר שעמט אונ צו גדעקט איר קאפ אונ דרום לופן די ווייבר צו איין מת פרור פר די די מאנן ווייל זייא דאבן גבראכט דעם טוט אוף דער וועלט אונ דרום הט גאט די ווייבר געגעבן מצות נדה ווייל זי הט פר גאסן דם בלוט פון די לייט דרום איז זיי ווארן געגעבן מצות חלה ווייל זי הט גמאכט זונדיגן אדם הראשון דס ער איז ווארן אפ גשייד פון דר ערד אזו וויא חלה דרום מוזן זיי אפ שיידן חלה פון דעם טייג אונ דרום האלטן דוא ווייבר ליכט בענשן ווייל זי האט פר לאשן דאס ליכט פון אדם הראשון דאס זיין נשמה הט גלייכט אזו ווי איין ליכט (על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו) דרום זאל איין מענטש פאר לאזן זיין פאטר אונ מוטר אונ זאל זוך באהעפטן אונ זיין ווייב ווייל זוא איז זיין פלייש אונ ביין (עצם מעצמי) איין אשה איז שטארק בטבע ווייל זי איז ווארן בשאפן פון איין ביין אונ איין מאן איז שלאף בטבע ווייל ער איז ווארן בשפון פון ערד אונ ערד איז שלאף זו צו גייט באלד (כי טוב העץ למאכל) דער בום איז גוט צו עסן איין טייל חכמים זאגן דער בום איז גוועזן איין פייגן בוים אונ דרום האבן זייא אפ גרוסן בלעטר פון איין פייגן בום צו בדעקן זייער שאנד דען ווי באלד זיי האבן גגעסן פון דעם עץ הדעת אזו איז אופן גווארן זייערו אוגן אונ זיי האבן זוך גשעמט נאקוט צו גיין אונ אטייל חכמים זאגן דער בום איז גוועזן איין ווייץ שטאק דס זו אוס גרוועשט ווייץ טריבן אונ הט אוס גגעבן רוטן ווייץ צו טרונקן אזו ווי רוט בלוט אונ אטייל חכמים זאגן דס איז גוועזן איין אתרוג בוים אין דרום איז דר מנהג דס די ווייבר נעמן דעם אתרוג אונ בייסן אפ דם עוקץ אום הושענא רבה אונ געבן צדקה דען צדקה איז מציל פון דם טוט אונ בעטן גאט זאל זיי מציל זיין פון יסורים די קינדר וואס זיי טראגן זיי זאלן גרינג האבן די קינדר דען ווען חוה וואלט נוט גגעסן פון דם עץ הדעת אזו וואלט איטליכע אשה גרינג איר קינד גהאט אזו ווי אדיז האט גרינג איר איי או צער אונ די אשה זאל בעטן אונ זאל זגן רבונו של עולם ווייל חוה הט גגעסן פון דם עץ הדעת זאלן מיר ווייבר אלו ליידן אזו איין גרוסע צרה צו שטרבן ווען איך וואלט דר ביי גוועז וואלט איך פון אום קיין הנאה נוט גהאט אזו ו אל ווי אצונדרט הב איך דם אתרוג נוט גוואלט פסול מכון אלע זיבן טעג ווייל ער הט צו אמצוה גערט אבר היינט אום הושענא רבא איז שון די מצוה אים הב איך אום פסול גמכט דאך בון איך נוט גאיילט צו עסן אום אונ אזו ווינוג הנאה ווי איך הב פון דעם עוקץ אזו ווינוג הנאה וואלט איך גהאט פון דם בום וואס די הט פר באטן צו עסן אום (ויהיו שניהם ערומים)

דאס איז די מעשה פון דר שלאנג מוט חוה 3

אדם אונ חוה זענון גוועזן נאקוט אונ האבן זיך נוט גשעמט אזו ווי די בהמות אונ דר שלאנג איז גוועזן זייער שלעכט אונ הט גוואלט אדם זאל שטארבן אונ ער זאל נעמון חוה פר איין ווייב אזו האט דער שלאנג זוך גמאכט איין אום רייד אונ האט גפרעגט הט דען גאט אייך פר באטון פון אלו בוימור אונ גארטון נוט צו עסון אונ ער הט גוויסט דס גאט הט נאר פר באטון דעם עין הדעת נוט צו עסון גאר ער האט זוך גמאכט איין א׳ם רייד זייא זאלון קומון מוט אנגדר צוא ריידון האט חוה געענפרט גאט הט פר באטון דעם עין הדעת נוט צו עסון אונ א׳ך נוט אן צו רורון אונ אום דוא חכמים זאגון מען דארף נוט ריידון דס וס מען האט נוט בפ׳לון דען גאט האט נ׳ט פאר באטון אן צוא רורן נייארט צ׳א עסון הט גאט פר באטון אונ חוה האט צו גזעצט אונ האט איין ליגענט גזאגט דרום איז זוא ג׳קימון צוא א׳ן עברה דען דוא שלאנג איז גגאנגון אונ הט ג׳שט׳סון די האנד פון חוה צו דעם עין הדעת אונ האט גזאגט צו חוה אזו ווי דו בוסט נוט גשטארבון פון אן רורון אזו אוך וועסטו נוט שטארבון פון עסון נאר גאט ווייסט ווען איר וועט עסון פון דעם בום וועט איר זיין ווי דוא מלאכים דרום הט ער אייך פר באטון צו עסון פון דעם בום הט חוה זוך גטראכט די שלאנג רעט גלייך עס איז גוט מיר זאלון עסון פון דעם בום דען וועלון איגזרו אוגון געפינט ווערון אונ מיר וועלון זיין אזו ווי דוא מלאכים דרום הט זי געסון פון דעם בום אונ האט איר מאן אדם א׳ך געבין צו עסון פון דעם בום זוא האט זוך גטראכט ווען איך וועל שטארבין אזו זאל מיין מאן אדם אוך שטארבון אונ זאל נוט נעמין אנגדר ווייב אונ זי האט אלו בהמות אונ חיות אונ עופות אוך געבון צו עסון כדי זייא זאלון אוך שטארבון אונ אלו בשעפונוש האבון געסון אונ אפ׳גול ער הייסט חו׳ל האט נוט גוואלט עסון פון דעם בום רבי יודן זאגט ווען רבי שמעון דער פ גול חול לעבט טויזנד יאר דער נאך ווערט זיין גוף פר דארבון דוא ערדין פאלין אים אום אונ ער בלייבט הלין ווא א׳ן איי דער נאך הייבט ער אן צו וואקסין אונ ווערט ווידער גרום (ותפקחנה עיני שניהם) אונ עס זענון ווארון געפינט זייערו אוגו אונ זיי האבון גוויסט דאס זייא זענין נאקוט אונ האבין אפ גרוסון בלעטור פון אפ׳גן בום אונ האבון צו גדערט זייער שאנד אונ זייא האבון גהערט נאטס קול אונ גארטון צווי שעה פאר נאכט אזו האבון זיי זוך פר האלטון פר גאט אוז גאט גוקומון אונ האט זוך גמאכט גלייך ווי ער ווייסט נוט ווי זייא זענון כדי זיי זאלון זוך נוט דער שרעקון אונ ער האט זייא גפרעגט וויא זענט איר האט אדם געענפרט אוך האב גהערט דיין קול אונ גארטון האב אוך מ׳רא גהאט ווייל אוך בון נאקוט דרום האב א׳ך מוך פר האלטון האט גאט גזאגט צו אום פון וואנון ווייסטו אז עס איז א שאנד ווער עס גייט נאקוט האסטו דען געסון פון דעם בום האט אדם געענפרט דוא אשה וואס דו האסט מור געגעבון זו האט מיר געגעבון צוא עסון פון דעם בום האט גאט גפרעגט דוא אשה ווארום האסטו געסון פון דעם בום וואס אוך האב נוט גהייסון עסון האט דוא אשה גזאגט דער שלאנג האט מוך אן גרעט האט גאט גזאגט צום שלאנג ווייל דוא האסט דאס גטון מוסטו זיין פר פלוכט מיין פון אלו חיות אונ פעלד אונ מיין פון אלו בהמות. אנכרי הט גוואלט ווישון ווי לאנג א שלנג איז מעוברת אזו האט ער גהאפט א שלנג באלד ווייא זוא איז זוך צו נוף גיקומון מוט אזכר אונ האט זו גגעבון אונ אפאס אונ האט זו גשפייזט הורטון בוז זו הט גווינון

און ווי די רבנים זענען געקומען קיין רום אזו האט דער נכרי געפרעגט רבן גמליאל צו ווי פיל חדשים גווינט א שלאנג אורו קינדר האט רבן גמליאל אים נוט געווייסט צו ענטפרן און איז דער שראקן געווארן און זיין פנים איז אים געל געווארן פר בושה האט אים ר' יהושע בגעגנט און האט אים געפרעגט ווארום איז דיין פנים געל הט ער אים גענטפרט א נכרי הט מיך געפרעגט צו ווי פיל חדשים א שלנג גווינט און איך האב אים נוט געקענט ענטפרן הט ר' יהושע גזאגט צו זיבן יאר גווינט די שלאנג דען א הונט גווינט צו צוויי און פופציג טאג און דר הינט איז א חיה טמאה און א פערד גווינט צו צוועליף חדשים און א פערד איז א בהמה טמאה און גאט הט דיא שלאנג פאר פליכט מיין פון א בהמה און פון א חיה מוט איר טראגון די קונדר איז דאס קשה ווארום הט גאט די שלאנג פר פליכט מיין פון א חיה ווען ער האט זו פר פליכט מיין פון א בהמה ווס טראגט א גאנץ יאר מכל שכן דאס זו איז פאר פליכט מיין פון א חיה גייארט דער פסוק לערינט אינז אזו וואל ווי דער הינט איז איין חיה און טראגט צווייא און פופציג טעג און דוא בהמה טראגט זובן מאל לענגר דם איז א יאר דען א יאר איז דריי הונדערט און פונף און זעכציג טעג אזו איז דוא שלאנג פר פליכט מיין פון דער בהמה טמאה זו מוז טראגון זובן מאל לענגר דאס איז זובן יאר איז גגאנגן רבן גמליאל און הט דעם נכרי גזאגט דם די שלאנג גווינט אורו קונדר צו זובן יאר איז דער נכרי געגאנגון און הט זוך גשלאגן דעם קאפ פאר צער און הט גזאגט איך האב מוך זייער לאנג גמיהט דר ריבר און דער יהודי זאגט מור גאר אן מוה דער תולדות יצחק שרייבט מען קען פרעגן צוויי קשות אויף דעם ענין איינס איז ווארום האט חוה צו די שלאנג ליגענט גזאגט גאט האט נוט גהייסן אן רורון און גאט האט נאר פר באטון פון צו עסון אבר אן צו רורון האט ער נוט פר באטן נאך מער איז קשה די שלאנג האט דוא האנט פון חוה גשטוסון צו דעם בום און האט גזאגט אזו וואל ווי דוא ביסט נוט גשטארבן פון דעם אן רורון אזו איך ווערסטו נוט שטארבון פון דעם עסון און ווארום האט חוה דער שלאנג גגלייבט און האט באלד געסן טאמר ווערט זוא זוא שטארבן פון דעם אן רורון איי דער טאג ווערט אום גיין דען גאט האט גזאגט און דעם טאג ווערסטו שטארבון און חוה האט באלד גגעסון נאך איי דער טאג איז אום גגאנגון זו האט גזאלט ווארטין ביז דער טאג ווערט אום גיין אוב זוא ווערט ניט שטארבין פון דעם אן רורון און דער נאך האט זוא גזאלט עסון און נאך א קשה קען מען פרעגן גאט האט גזאגט צו אדם הראשון ווארום האסטו געסין פון דעם בום האט אדם גענפרט דם ווייב האט מור גגעבון וואס פאר א תירוץ איז דאס ווייל דאס ווייב האט אים גגעבין דרום זאל ער פטור ווערון גאט האט אים אובור דאך פר באטון דער רמב"ן שרייבט אדם הראשון האט גזאגט צוא גאט דוא האזט מור גגעבין א ווייב צוא א הילף האב איך מור גטראכט וואס זו הייסט מור מוז איך טון דרום האב איך גגעסון פון אורו העגט קען מען פרעגין דריף איז דען אדם אזו איין שוטה גוועזן ווען גאט האט אים פאר באטון זאל ער דען פאלגין זיין ווייב נייערט דער פשט איז אזו אדם און חוה האבון גמיינט הקב"ה האט פר באטון צו עסון פון דעם עץ הדעת דאס איז אליין פון וועגון ווייל ווי דער עץ הדעת איז גשטנון איז זייער א הייליג ארט דאס דוא שכינה פלעגט דורטון רואון און דרום איז דר עץ הדעת גשטאנון און מוטון גארטון דען דער סדר פון דוא מלכים איז דאס זייא וואנון און מוטון לאנד אזו איך האט די שכינה

און מוטון גארטין גרוט דרום האבון זיי זוך גטראכט גאט האט פר באטון צו עסון פון דעם בום פון וועגון אן רורון דען ווען מען וועט עסון פון דעם בום וועט מען אום פשיטא אן רורון אבר ווען דער אפיל זאל אראפ פאלון פון דעם בום און זאל זוך ארום וועלגערון פון דעם היילוגון אורט מעג מען אום וואל עסון דען גאט וועט נוט פר ווערין וואס דעם מענשין אטובה איז אזו ווי דר עץ הדעת דאס מען קען אגוטן שכל דורך אום בקומן נייערט אדם האט גטראכט גאט האט דרום פר באטון ווייל דר עץ הדעת שטייט אוף אהיילוג אורט דס קיין מענש דארף אהון נוט גיין און ער האט זוך טועה גוועזן און דעם פסוק (לא תאכל ממנו) ער האט גמיינט דער פשט איז זאלסט נוט עסון פון דעם בום ווייל דער אפיל איז אוף דעם בום אובר ווען דער אפיל פאלט אראפ מעג מען אום וואל עסון ווען ער וועלגערט זוך ארום פון דעם היילוגון אורט און דרום האט דוא אשה גזאגט צום שלאנג (ומפרי העץ אשר בתוך הגן) פון דעם בום וואס און מיטון גארטון כלומר ווייל ער שטייט אוף אהיילוג אורט און מוטון אזו וויא אמלך דער וואנט און מוטון לאנד אזו אוך רואוט דוא שכינה און מוטון גארטון דרום דארפין מור פון אום נוט עסון און דרום האט דוא אשה גזאגט צום שלאנג גאט האט פר באטון פון אן צו רורון און דעם בום דען זייא האבון זוך גטראכט אז דאס איז גאטם מיינינג דרום האט דוא אשה קיין לוגון נוט גזאגט נאך אור דעה נאך און דוא שלאנג האט גזאגט צו דער אשה דוא האסט רעכט גזאגט נאך דיין דעה נאך דוא בוסט דוך אובור טועה גאט פר גינט איך קיין גוטס נוט דס אור זאלט זיין אזו וויא דוא מלאכים דרום האט ער איך פר באטון צו עסון פון דעם עץ הדעת האט אום דוא אשה גגלייבט

דרום זאגט דער פסוק (ותרא האשה כי טוב העץ) דוא אשה האט גזעהן דס דער בום איז זייער גוט און גאט וויל נוט געבין אזו אגיטס צו די לייטון אבר אדם האט ניט אזו גטראכט נייערט גאט האלט דס אורט זייער היילוג דרום האט ער פר באטין דרום האט זוך אדם פאר ענפערט אקעגין גאט ער האט גזאגט איך בון נוט גוועזן אוף דעם היילוג אורט און האב נוט אן גרירט דארטין נייערט דו אשה האט אפ גרוסון פון דעם בום און האט מור גגעבין דרום בון איך נוט חייב מיתה און דרום איז ער נוט גשטארבין און דעם טאג דען ער האט דוא עבירה נוט מוט ווילין געטון נייערט ער האט גמיינט עסין אן אן רירין מעג מען און ווייל אדם איז ניט גשטארבון איז חוה אוך נוט גשטארבין כדי ער זאל נוט זיין אליין אן איין ווייב און נאך איין תירוץ שרייבט דער תולדות יצחק אדם הראשון האט זוך פר ענפורט דיא האסט מור פאר באטון צוא עסון פון דעם בום אייא איך האב איין ווייב גהאט ווייל דער עץ הדעת מאכט ליסט אובור היינט אז דוא האסט מור גגעבין איין ווייב איז דאך איין מצוה קינדר צו האבון דרום האט מור דוא אשה גגעבון צו עסון פון דעם בום כדי איך זאל צוא אור ליסט האבון און דרום האב איך גגעסון און נאך איין תירוץ איז אדם האט זוך פאר ענפערט דוא אשה וואס דוא האסט מור גגעבון צוא הולף איך זאל קענון תורה לערנון און זוא זאל שאפון און הויז און זאל קאכון און באקון און איך דארף זוא ניט צו פרעגון אוב זוא קאכט כשר אודר ניט נייערט איך מוז אור גלייבין האט מור גגעבון צוא עסון פון דעם בום און איך בון ניט מחוייב גוועזן זו צו פרעגין וואס פר איין אפיל זוא גוט מור איך האב גמיינט עס איז איין אנדערר אפיל (ויאמר אלהים לאשה מה זאת עשית) גאט האט גזאגט צוא דער אשה ווארום האסטו דאס געטון

און װען שון גָאט הָאט דֶער אִשָׁה נוט פַאר בָּאטִין צוא עֶסִין הָאט עֶר זוא דָאךְ גְפְרֶעגְט װַייל זוא איז גְוֶוען בַּהֶעפְט און דֶעם גוּף פון אָדָם הָרִאשׁוֹן דֶען גָאט הָאט אַיין רִיפּ גְנוּמִין פון אָדָם און הָאט דְרוּם בַּשַׁאפִין דוא אִשָׁה און גָאט הָט אָדָם און חַוָה פְרִיר גְפְרֶעגְט װָארוּם זַייא הָאבִּין דָאס גְטוּן און דֶערנָאךְ הָאט עֶר זַייא גְשְׁטְרָאפְט און גְפְלְכְט אוֹבֶּר דוא שְׁלַאנְג הָאט עֶר נוט גְפְרֶעגְט װָארוּם עֶר הָט דָאס גְטוּן דֶען עֶר הָאט נוט גְוָואלְט קֵיין תֵּירוּץ הֶערִין פון אוּר און עֶר הָאט זוא בַּאלְד גְפְלִיכְט פון דַאגִין לֶערְנִין אונְזְרוּ חֲכָמִים אָפּ װֶען אַיינֶר מַאכְט זַיין חַבֵר שְׁטְרוּכְלִין און אַיין עֲבֵירָה װֶערְט עֶר מֶער גְשְׁטְרָאפְט װִיא זַיין חַבֵר (עַל גְּחוֹנְךָ תֵלֵךְ) אוּף דַיין בּוּךְ זָאלְסְטוּ גֵיין דֶען דֶער שְׁלַאנְג הָאט גָאט גְשְׁנִיטְן די פִים און זַייא הָאבִּין אים זַיינוּ פִים אָפּ גְהַאקְט (וְאֵיבָה אָשִׁית) און אַיין פַיינְד שַׁאפְט װֶעל אִיךְ טוּן צְווִישֶׁען דִיר און צְווִישֶׁען דֶר אִשָׁה דֶען די שְׁלַאנְג הָט גְווָאלְט חַוָה נֶעמוּן פַר אַיין װַייבּ דְרוּם הָאט עֶר זוּ אָן גְהוֹבִּין אוֹבֶּער רֶעדִין צוּ עֶסוּן פון דֶעם עֵץ הַדַעַת כְּדֵי אָדָם זָאל עֶסוּן און זָאל שְׁטַארְבּוּן דֶען די שְׁלַאנְג הָט גְטְרַאכְט חַוָה װֶעט גְוִויס פְרוּר מְבַקֵד זַיין אוּר מַאן צוּ עֶסוּן און װִי אוּךְ װֶעל זֶעהִין דָס אָדָם װֶעט עֶסוּן װֶעל אוּךְ דֶעם אַפּוּל אַװֶעק נֶעמוּן פון חַוָה זוּ זָל אוּם נוּט עֶסוּן דְרוּם הָט עֶר חַוָה אוֹבֶּר גְרֶעט און נוּט אָדָם װַייל דוּא װַייבֶּר זֶענוּן גְרִינְג צוּא אוֹבֶּער רֵיידוּן זַיי אִין חַוָה װֶעט בַּאלְד אוּר מַאן קֶענוּן אוֹבֶּר רֵיידוּן (הַרְבָּה אַרְבֶּה עִצְבוֹנֵךְ וְהֵרוֹנֵךְ בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָּנִים) מוּט דְרַיי זַאכוּן זֶענוּן די װַייבּוּר װָרוּן גְשְׁטְרָאפְט זַיי מָרְגוּן קוּנְדֶר מִיט צַעַר װֶען זַיי גֵייעֶן צוּ קוּנְד הָבּוּן זַיי װִידֶער צַעַר און די קְלָלָה װָס חַוָה אוּז װָארוּן פַר פְלוּכְט דָס הָבּוּן אַלוּ װַייבּוּר און עֶס הֶעלְפְּט קֵיין עֲשִׁירוּת נוּט דֶר צוּ דָס אִיז װַייל חַוָה הָט די עֲבֵירָה מוּט װִילִין

גְטוּן אוֹבֶּר די קְלָלָה װָס אָדָם אוּז װָארוּן פַר פְלוּכְט דָס הָאבּוּן נוּט אַלוּ לַייט. מוּר גְפוּנִין דָס װַייבֶּר פון רַייכֶע לַייט גֵייאָן פוּל שְׁװֶוערֶר צוּ קוּנְד װַייל זַיי הָאבּוּן נִיט דוּא קְלָלָה פון שְׁװֶוער עֶסִן זַייעֶר בְּרוּט הָאבּוּן זַיי פון טְרָאגוּן און קוּנְדֶר גְווִינִין פוּל מֶער צַעַר און אַנְדֶרוּ װַייבֶּר װָס אַרְבּוּטִן הָבּוּן גְרוּנְגֶר קוּנְדֶער װַייל זַיי הָאבּוּן שְׁװֶערוּ אַרְבִּיט טוּט גָאט מוּט זַיי חֶסֶד זַיי הָאבּוּן גְרוּנְג זַייעֶרוּ קוּנְדֶר און װִי װָאל די אִשָׁה אִיז אוּנְטֶר טֶענוּג דֶעם מַאן זִיא מוּז אוּם פָאלְגוּן װָס עֶר שַׁאפְט גְלַייךְ װִי אַרְקֶענְט צוּ דֶעם הַארוּן אַזוּ װָאלְט די אִשָׁה נוּט גְדַארְפְט קֵיין לוּסְט הָבּוּן צוּ אִיר מַאן הָט גָאט דָאךְ גְמַאכְט דָס די אִשָׁה הָאט גְרוּס לוּסְט צוּא אוּר מַאן און בַּגֶערְט דֶער מַאן זָל אוֹבֶּר אוּר הֶערְשׁוּן גְלַייךְ װִי אַיין הַאר אִיבֶּר זַיינֶע קְנֶעכְט. דָס זָאגְט דֶר פָּסוּק (וְאֶל אִישֵׁךְ תְּשׁוּקָתֵךְ) צוּא דַיין מַאן װֶעסְטוּ גְלוּסְטִן (וְאָכַלְתָּ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה) אֵיי זַיי הָבּוּן די עֲבֵירָה גְטוּן הָאבּוּן זַייא גְגֶעסוּן אַלוּ גִיטוּ קְרַייטֶר פון דֶעם גָארְטִין אִין פון די עֲבֵירָה אָן און װַייטֶר הָט גָאט זַיי פַאר װֶערְט צוּ עֶסִן פון דֶעם גָארְטִין נָאר װָס עֶס װַאקְסְט אוּף דֶעם פֶעלְד. (בְּזֵעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם) מוּט שְׁװַייס און שְׁװֶוערוּ אַרְבֵּייט זָאלְסְטוּ בְּרוּט עֶסוּן דֶען זַיי זָלוּן גְוֶוען די עֲבֵירָה נוּט גְטוּן װָאלְטִין זַיי גְגֶעסוּן װַיין אוּם גְמָלוּן און עֶס װָאלְט פַר זַיי גוּט און גְזוּנְד גְוֶוען גְלַייךְ װִי בְּרוּט: רַבִּי בְּרֶכְיָה און רַבִּי סִימוֹן זָגוּן פון װֶעגוּן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאִי זִיא טוּט אַנְדֶר און אִיר הַרְצוּן זוּ זָאל נוּט מֶער קוּמֶן צוּ אִיר מַאן װַייל זִיא גֵייט שְׁװֶוער צוּ קוּנְד דְרוּם װֶען זוּ שְׁטֵייט אוּף פון דֶעם בֶּעט מוּז זִיא אַקָרְבָּן בְּרֶענְגוּן אַכַּפָּרָה אוּף אוּר נֶדֶר אִין הַיינְט דָאס מוּר הָאבּוּן נוּט קֵיין בֵּית הַמִקְדָשׁ רוּפְט מֶען דֶעם מַאן אוּף צוּ דֶער סֵפֶר תּוֹרָה װֶען דָס װַייבּ שְׁטֵייט אוּף פון דֶעם בֶּעט דָס זָל זַיין אַכַּפָּרָה אִיף אוּר גְדֶר װָס זוּ הָט גִיטִין און אוּר הַרְצוּן און הָט

ניטארויס גרעט דעם גדר (ויקרא האדם את שם אשתו חוה) אונ אדם הט זיין ווייבס נמן גרופין חוה אוז קשה ער הט איר שון פריר אנאמון גגעבן אשה ווייל זיא אוז ווארון גנומין פון דעם מאן נאר ווייל זו הט אום גמכט זינדיגין הט ער זו ניט גוואלט מייחס זיין נאך זיך אונ הט זיא גרופין חוה דס אוז טייטש זיא אוז דס לעבון פון דער גאנצר וועלט דען אלו לייט זענון פון איר ארוס גקומין אוך אוז חוה טייטש ריידון ווייל ווייבר האבון גיין מאס רייד דען זו הט מיט דר שלאנג פיל גרעט: (ויעש אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור) גאט הט גמכט צו אדם וחוה העמדר אוף זייא אוז גוועזן אום גמאלט אלו חיות אין עופות פון דר וועלט אונ אדם הט דיא העמדר גגעבן צו קין אונ אז קין אוז דר שלאגן גווארון זענון זייא גקומין צו נמרוד אונ פון נמרוד הט עשו זיי גנומין אונ אז יעקב האט גוואלט גיין צו יצחק דיא ברכות נעמון האט ער אן גיטין די קליידר (וילבישם) אונ ווען זיי האבון עבירות גיטין אוז דאך גאט אוף זיי גוועזן דר ברומיג אונ האט זיי די העמדר אן גקלייד:

דס אוז ווי מען שוקט אדם וחוה פון גן עדן

(וישלחהו יי אלהים מגן עדן לעבוד את האדמה אשר לוקח משם ויגרש את האדם) הש״י הט אדם גמוזט ארוס נארון פון ג״ע ער וואלט נוט ארוס גנאיגון אפילו מען זאל אום גוועזן מוט אלרליי מיתות דר שלאגון ער הט אום נוט גוואלט לאזון אום קומן דרום הט הש״י גזאגט צו אדם די מוזט ארבוטין די ערד וואס אום דען ג״ע דען די בוסט ווארון גנומין פון אור אזו אוז אדם באלד ארוים גנאיגון פון דעם גן עדן כדי צוא ארבוטין דיא ערד ער הט גמיינט ער וועט ווידר ארין קומען אונ גן עדן אובר הקב״ה הט צו גשלסין די טור פון דעם גן עדן דאס ער זאל נוט קענון ארין קומען אהין (וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים) הש״י האט גמאכט ריאון פר דעם ג״ע די מלאכי חבלה אונ זיי האבון אונ זייערו העגר גהאט שווערדון דס קיין בשעפניש זאל אונ גן עדן נוט קענון ארין קומען (והאדם ידע את חוה אשתו) אדם האט בשלפון זיין ווייב חוה אז ער אוז נך גוועזן אין ג״ע אונ ווי אדם הט גזעהן דס דער ג״ע אוז פר שלסון גווארון אונ דר גיהנם איז אפון גבליבין אזו הט ער זיך פורש גוועזן פון זיין ווייב דען ער הט גזגט מיינו קינדר וועלון נוט קומן אונ גן עדן נייערט אין גיהנם אבר דר נאך ווי ער הט גזעהן דס די תורה וועט ווערון גגעבון צו ישראל נאך זעקס אונ צוואנציג דורות הט ער זיך ווידר בהעפט צוא זיין ווייב צו האבון קינדר פון דעם זאל זיך דער מענש אפ לערנין צו בהעפטון זיך צו זיין ווייב צו האבון קונדער זייא זאלון תורה לערנין רבי אליעזר בן עזריה זאגט דריי ווינדר זענון ווארון גשעהן דעם דאזיגון טאג דעם דאזיגון טאג אוז ער ווארון בשפון

דעם

שר״ה כא ויעש ה׳ אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור (וילבישם) גאט האט גמאכט פר אדם מוט זיין ווייב

דקדוש העמדר פון פעל אונ האט זייא אן גטאן איידר זייא האבון גזונדיגט האבין זיי קיין קליידר נוט גדארפט

אונ

דעם דאזוגן טאג האבן זיא זיך צוא
אננדער בהעפט דעם דאזוגן טאג האבן
זיי געווינן קונדר רבי יהושע בן קרחה
זאגט אדם מוט זיין ווייב זענן צום בעט
גגאנגן זיי צווייא אונ פון דעם בעט זענן
זיא גגאנגן זובן אדם וחוה אונ קין
מיט זיין שוועסטר אונ הבל מוט צווייא
שוועסטר איטליכער אוז ווארן גבורן
מיט זיין ווייב (ותאמר קניתי איש את יי)
חוה האט גזאגט איך האב געווינן אקינד
מיט גאט פריר האט גאט אליין אונז
בשאפן אובר אצונד האב איך אונ מיין
מאן איך אחלק אונ קונד דען דרייא
האבן איין חלק אונ קונד פאטער אונ
מוטר אונ גאט ער גוט דו נשמה אונ זייא
האבן געווינן נאך אזון הבל ער האט
גפאסוט שאף אונ קין האט גארבוט אונ
פעלד הט קין גבראכט פירות צו גאט פר
אקרבן אונ הבל האט גבראכט זיינע
בעסטו שאף פר אקרבן הט גאט גשיקט
אפייער פון דעם הימול אונ האט פאר
ברענט דעם קרבן פון הבל אונ דעם
קרבן פון קין האט גאט נוט גוואלט אן
נעמון דוא עבירה פון קין אוז גוועזן ווייל
ער האט דוא בעסטו פירות אליין גגעסן
אונ דוא ערגסטו האט ער פאר אקרבן
גבראכט אזו אוז קין ברוגז גווארן ווייל
הקב"ה האט זיין קרבן נוט אן גנומן הט
גאט צו אום גזאגט ווארום בוסטו ברוגז
ועסטו פרום זיין אונ ועסט תשובה טון
ועל איך דיר מוחל זיין ווען דוא ועסט
אובר קיין תשובה נוט טון ועסטו זיין אן
גבייט צו דער טור פון דעם גיהנם אונ
דארטון ועסטו רואן אונ דער יצר הרע
ועט האבן לוסט צוא דיר צי אן רייצון
דיך צוא ביידן דאס אוז טייטש (לפתח
חטאת רובץ) בייא דער טור פון דעם
גיהנם ועסטו רואן רבי אמי זאגט דר
יצר הרע גייט אנדרש נוט נאר אונ מיטן
דיא גאסון אונ אין מיטן וועג ווייא באלד
ער בגעגינט דעם מענשין זעהט ער אוב
ער צירט זיך אונ מאכט חן אזו בהעפט
ער זיך באלד צו אום אונ זאגט צו אום
דיא בוסט מיין איך ועל דיך וואול לערנן
אונ רעט אום אן צו אלום ביזון דרום
זאל דער מענש זיך נוט אברוג צורן אונ
ניט איבריגי שיינו קליידר אן טון כדי
דער יצה"ר זאל אונ אום קיין שליטה נוט
האבן (ויהי בהיותם בשדה) אונ עס אוז
געווען ווי זיי זענן גוועזן אונ פעלד האבן
זיך דוא צוויי ברידר גקריגט מוט אננדר
זייא האבן גזאגט לאמיר זיך צוא טיילון
מיט דער וועלט איינער זאגט דוא ערד
וויא דוא שטייסט דרויף אוז מיין דער

אנדרר

של"ה הקדוש

אונ האבן גשיינט וויא דאס ליכט וום הייסט (אור)
אוף לה"ק אונ נאך דעם חטא אוז פר בוטן גווארן
דאס ליכט אונ פונסטרנוס אונ פון דעם (אור) ליכט
איז גווארן (עור) פעל דער פון לערנן מור אז דער
מענש דארף זיך במוהון זיין גוף צו לייטרון אונ צו
ריינוגון פון זיינו חטאים כדי ער זאל אום קענון
צו רוק צו קערון אונ ליכט וויא מור האפון בכלל
אז לעתיד לבוא (אור חדש על ציון תאיר) גאט וועט
אונז מוט אנייעם ליכט באלייכטון גם אוז נכלל
דרונון אז יעדור מענש זאל מקבל זיין די יסורים וום
קומון אוף אום באהבה. ווארום דוא יסורים מאכון
שוואך דוא תאוות פון דעם קערפר אונ לייטרון אונ
ריינגון אונזר חומר. אפילו דער טוט אוז אוף אום
גזאגט גווארן אז ער אוז זייער גוט וויא עס שטייט
גשריבן (יקר בעיני ה' המותה לחסידיו) דם הייסט דר
טוט פון פרומו מענשון אוז טייער אונ גאטס אוגן:

ו (הלא אם תיטיב שאת) אז דוא וועסט דיך בעסרון
וועל איך דיר פר געבון דיינו עבירות מור קענון
זיך אראפ נעמון אמוסר דער פון אז תיכף וויא
אמענש ווערט נכשל אונ אעברה זאל ער באלד
תשובה טאן ווארום איין עברה שלעפט נאך זיך דוא
אנדרו (עבירה גוררת עברה) וויא מור קענון דאס
זעהן ביי קין אז ווען ער וואלט פאלגון וום גאט הט
אום גזאגט באלד וויא ער האט גטאן דוא ערשטו
עברה וום ער הט זיך מקנא גוועזן אן זיין ברודר
הבל אונ וואלט תשובה טאן וואלט ער נוט גקומון צו
דוא גרוסו עבירה פון שפיכות דמים אבר ווייל ער
האט נוט באלד תשובה גטאן האט אום דער יצה"ר
ווייטור גשלעפט אונ הט אום גבראכט דער צו דם ער
האט פאר גאסון דאס בלוט פון זיין אייגנום ברודור
(השיבנו יי אליך ונשובה אמן):

אַנְדֶערֶר זָאגְט אוּךְ אַזוּ וִוי דוּא שְׁטֵייסְט
דָאס אִיז מַיין עֶרְד אֵיינֶר זָאגְט אוּנ מַיין
חֵלֶק עֶרְד זָאל שְׁטֵיין דָאס בֵּהמ״ק אוּנ דֶר
אַנְדֶערֶר זָאגְט אוּךְ אַזוּ אוּנ זַייא הָאבּוּן
זִיךְ גְקְרִיגְט מוּט אַנַנְדֶער דֶען מוּט הֶבֶל
דֶעם יוּנְגְסְטוּן זוּן זֶענוּן גְבּוּרוּן גְוָוארוּן
צְוֵויא טֶעכְטֶער זַיינוּ שְׁוֶועסְטֶר הָאט קַיִן
גְזָאגְט אוּךְ וֶועל נֶעמוּן דוּא אִיבְּרִיגֶע
שְׁוֶועסְטֶר פַאר אַוַויבּ וַוייל אוּךְ בּוּן אֵיין
בְּכוֹר אוּנ הֶבֶל הָאט גְזָאגְט אוּךְ וֶועל זוּ
נֶעמוּן וַוייל זוּ אִיז מוּט מוּר גְבּוּרוּן גְוָוארוּן
אוּנ וִויא זַייא הָאבּוּן זוּךְ אַזוּ גְקְרִיגְט אִיז
גְגַאנְגִין הֶבֶל אוּנ הָאט קַיִן אוּם גְוָורְפוּן
אוּף דֶער עֶרְד אוּנ הָאט זוּךְ אוּף אוּם
גְלֵייגְט הָאט קַיִן גְזָאגְט צוּ הֶבֶל מוּר זֶענוּן
נוּר צְוֵויי קוּנְדֶר צוּא אוּנְזֶר פָאטֶער אוּנ
וָוארוּם וִוילְסְטוּ מוּךְ דֶער שְׁלָאגוּן הָט זוּךְ
הֶבֶל דֶער בַּארִימְט אִיבּוּר אוּם אוּנ הָאט
אוּם אָפּ גְלָאזְט דָאס זָאגְט דֶער פָּסוּק
(וַיָקָם קַיִן) אִיז קַיִן אוּף גְשְׁטַאנוּן כְּלוֹמֶר
עֶר אִיז אִינְטוּן גְלֶעגִין אוּנ אִיז אוּף
גְשְׁטַאנוּן אוּנ הָט זַיין בְּרִידֶר הֶבֶל גְהַרְגֶ׳ת
אוּנ וֶוער הָאט הֶבֶל בֶּגְרָאבּוּן רִבִּי אֱלִיעֶזֶר
בֶּן פְּרָת זָאגְט דוּא עוֹפוֹת טְהוֹרִים אוּנ
דִיא חַיוֹת טְהוֹרִים הָאבּוּן אוּם בֶּגְרָאבִּין
אוּנ הקבּ״ה הָאט זַייא דֶער פַאר גְגֶעבִּין
אֵיין גוּטוּן שְׂכַר מֶען מַאכְט אֵיין בְּרָכָה
וֶוען מֶען קוֹלוּט זַייא אוּנ וִוידֶר אֵיין בְּרָכָה
וֶוען מֶען דֶעקְט זַייעֶר בְּלוּט צוּ מוּט אַשׁ
דֶען גָאט בַּצָאלְט מִדָה כְּנֶגֶד מִדָה וַוייל
זַייא הָאבּוּן צוּא גְדֶעקְט דָאס בְּלוּט פוּן
הֶבֶל דְרוּם הָאט גָאט גְהֵייסוּן זַייעֶר בְּלוּט
צוּא דֶעקוּן אוּנ הקבּ״ה אִיז גִיקוּמוּן צוּא
קַיִן אוּנ הָאט אוּם גְפְרֶעגְט וִויא אִיז דַיין
בְּרִידֶער הָאט קַיִן גְעֶנְפֶערְט בּוּן אוּךְ דֶען
דֶער הוּטוּר פוּן מַיין בְּרוּדֶער אַזוּ הָאט
גָאט צוּ אוּם גְזָאגְט דוּא רָשָׁע דָאס בְּלוּט
פוּן דַיין בְּרִידֶער שְׁרַייט צוּ מוּר פוּן דֶער
עֶרְד אוּנ דְרוּם שְׁטֵייט אוּנ פָּסוּק (דְמֵי
אָחִיךָ) דָאס אִיז טַייטְשׁ פוּל בְּלוּט כְּלוֹמֶר
דָאס בְּלוּט פוּן דַיין בְּרוּדֶער אוּנ פוּן
זַיינוּ קוּנְדֶער וָואס הָאבּוּן גְזָאלְט אַרוּס
קוּמוּן פוּן אוּם אַטֵייל חֲכָמִים זָאגוּן דְרוּם
שְׁטֵייט (דְמֵי) פוּל בְּלוּט וַוייל קַיִן הָט הֶבֶל
פִיל בְּלוּט פַר גָאסוּן אוּנ הָאט אוּם פוּל
וִוינְדֶען גְמַאכְט אֵיי עֶר הָאט אוּם דֶער
שְׁלָאגִין דָאס עֶר הָאט נוּט גְוִויסְט אוּנ
וֶועלְכוּן אִירְט עֶר זָאל אוּם דֶער שְׁלָאגוּן
אוּנ עֶר הָאט אוּם דְרוּם דֶער שְׁלָאגִין
וַוייל עֶר הָאט גְמֵיינְט דֶער עִיקָר וֶועלְט
וֶועט וֶוערוּן גְבּוֹאוּט פוּן הֶבֶל וַוייל גָאט
הָאט זַיין קָרְבָּן אָן גוּנוּמוּן אוּנ דָם קָרְבַּן
פוּן קַיִן הָאט עֶר נוּט אָן גְנוּמוּן הָאט גָאט
גְזָאגְט צוּא קַיִן דוּא זָאלְסְט זַיין פַאר
פְלוּכְט מֶער פוּן דוּא עֶרְד דֶען דוּא עֶרְד
אִיז אוּךְ וָוארוּן פַר פְלוּכְט וַוייל זוּ הָאט
אַיין גְנוּמוּן דָאס בְּלוּט פוּן הֶבֶל וֶוען דוּא
וֶועסְט אַרְבִּיטוּן דוּא עֶרְד וֶועט זוּא דוּר
גֶעבּוּן וַויינוּגֶער תְּבוּאוֹת וִויא זוּא הָאט
גְזָאלְט גֶעבּוּן וַוייל דוּא הָאסְט דַיין בְּרִידֶר
דֶער שְׁלָאגוּן אוּנ דוּא זָאלְסְט זַיין נָע וָנָד
דִיא זָאלְסְט נוּט רִיאוּן אוּף אֵיין אוּרְט
אַזוּ וִויא אֵיין בַּעַל תְּשׁוּבָה הָאט קַיִן גְזָאגְט
צוּא גָאט (גָדוֹל עֲוֹנִי מִנְשׂוֹא) רִבּוֹנוֹ שֶׁל
עוֹלָם זֶענוּן דֶען מַיינוּ עֲבֵירוֹת אַזוּ גְרוֹיס
דָאס דוּא קֶענְסְט זַייא נוּט מוֹחֵל זַיין
(הֵן גֵרַשְׁתָּ אוֹתִי) נוּן דוּא הָאסְט מוּךְ פַאר
טְרִיבּוּן פוּן פַאר דוּר אַז וֶוער עֶס וֶועט
מוּךְ גְפִינוּן וֶועט מוּךְ הַארְגֶנִין רִבִּי יוּדָא
זָאגְט עֶס זֶענוּן גְקוּמֶען דוּא בְּהֵמוֹת
אוּנ חַיוֹת אוּנ עוֹפוֹת אוּנ הָאבֶּען
גְוָואלְט אַנְקָמָה טוּן אוּנ קַיִן הָאט גָאט
גְזָאגְט (לָכֵן כָּל הוֹרֵג קַיִן) דֶר וָואס וֶועט
דֶר שְׁלָאגוּן קַיִן דֶר וֶועט וֶוערוּן גְרֶעכוּנְט
כְּלוֹמֶר גָאט הָט אָן גְשְׁרוּגִין אוּף בְּהֵמוֹת
אִין חַיוֹת אוּנ עוֹפ׳ת אוּנ דִי שְׁלַאנְג זַיי
זָאלוּן אוּם נוּשְׁט טוּן (שִׁבְעָתַיִם יוּקָם) אוּנ
זִיבִּין דוֹרוֹת אַרוּס זָאל וֶוערוּן אַנְקָמָה
גִיטִין אָן קַיִן לֶמֶךְ וֶועט קוּמֶען אוּנ וֶועט
דֶרשְׁלָאגוּן קַיִן (וַיָשֶׂם יְיָ לְקַיִן אוֹת) הָאט
גָאט גְמַאכְט אַצֵייכוּן צוּ קַיִן מֶען זָאל אוּם
נִיט דֶר שְׁלָאגוּן. רִבִּי יוֹסִי זָאגְט עֶס אִיז

אום אַהאַרן גוואַקסן אויף זיין שטערן אַזו ווי אַיין אוקס. אַטייל זאָגן גאָט האָט אום אָן געשריבן אַיין אות פון זיין נאָמן אויף זיין שטערן דאָס אַלו זאָלן פאַר אום מורא האָבן אונ זאָלן אום נוט דער שלאָגן: (ויצא קין) איז קין אַרויס געגאַנגן גאָר פריילך האָט אום בגעגנט אָדם הראשון אין האָט אום געפרעגט וויא אַזו איז דיין משפט אוס געגאַנגן האָט קין אום געענפרט איך האָב תשובה געטון איז מיין משפט גרינג געוואָרן. האָט אָדם זיך מצער געוועזן אין האָט געזאָגט דער כח פון תשובה איז אַזו גרוס אונ איך האָב גאָר נוט געוויסט. האָט אָדם באַלד געזאָגט מזמור שיר ליום השבת וואָס דרינן שטייט טוב להודות לה׳ עס איז גוט צו לויבן גאָט: (וישב בארץ נוד קדמת עדן) קין איז געגאַנגן אונ האָט זיך באַזעצט אונ לאַנד נוד ווי אָדם איז געזעסן אין מזרח זייט פון גן עדן דען די זייט פון מזרח איז מקבל די לייט וואָס ווילן תשובה טון אַטייל זאָגן אַרץ נוד איז טייטש ווי קין איז געגאַנגן האָט זיך די ערד אונטער אום געשאָקלט האָבן אַלו לייט געזאָגט צו אום גיי אַוועק פון אונז דען דו ביסט זינדיג דו האָסט דיין ברודר דר שלאָגן: (ויקח לו למך שתי נשים) אונ למך האָט זיך גנומן צוויא ווייבער דען אונ זיינו צייטן האָט יעדער געהאַט צוויא ווייבער איינע צו קונדר האָבן אונ די אַנדרו האָט ער געגעבן טרונקן אַגוטרנק פון קרייטר זי זאָל קיין קונדר נוט האָבן זי זאָל תמיד שיין זיין אונ ער פלעגט זו ציערין ווי אַכלה איינו האָט געהייסן עדה דאָס איז טייטש אָפּ טון. די אַנדרו האָט געהייסן צלה דאָס איז טייטש ער איז אַלין געזעסן אונ איר שאָטן אונ די עדה האָט געווינן אַזון ער האָט געהייסן (יבל) ער איז געוועזן דער ערשטר וואָס פלעגט פאַסן בהמות אויף דעם פעלד זיין ברודר האָט געהייסן יובל ער איז געוועזן דער ערשטר וואָס האָט געמאַכט האַרפן אונ פידלין אונ צלה האָט

אויך געווינן קונדר ווי וואָל למך האָט אַ געגעבן צוא טרונקן קרייטר זו זאָל קיין קונדר נוט האָבן האָט גאָט געהייסן זו זאָל קונדר האָבן אונ האָט געווינן אַזון ער האָט געהייסן תובל קין דאָס איז טייטש ער האָט פאַר רעכט די מלאכה פון קין. קין איז געוועזן אַיין רוצח ער האָט אויך געמאַכט שווערדן די לייט צו דר שלאָגן: (ויאמר למך לנשיו עדה וצלה שמען קולי) למך האָט געזאָגט צוא זיינו ווייבר הערט מיך צו אונ באַהעפט אייך צו מיר דען די ווייבר האָבן זיך פון אום אָפּ געשייד וויל ער האָט דר שלאָגן קין אונ תובל קין דען למך איז געוועזן בלונד אונ תובל קין האָט אום געפירט אונ ווי תובל קין האָט געזען דאָס קין גייט פון ווייטן אויף דעם פעלד האָט ער געמיינט דאָס איז אַיין חיה אונ האָט געזאָגט צוא למך עס גייט אַיין חיה פון ווייטן נעם דיין בוגן אונ שוס האָט למך גינומן זיין בוגן אונ האָט דר שאָסן זיין עלטר פאָטר קין צום טוט. ווי למך איז דאָס געוואָר געוואָרן איז ער זייער דרשראָקן געוואָרן אונ האָט זיינו הענט צו אַנגדר געשלאָגן אונ האָט דר שלאָגן זיין זון תובל קין צווישן זיינו הענד צום טוט האָבן זיך די ווייבר פון אום אָפּ געשייד אונ ער האָט זיך פאַר ענפרט אונ האָט געזאָגט האָב איך דען מוט ווילג גערון אום דר שלאָגן מיין עלטר פאָטר קין האָט מוט ווילג גערון דר שלאָגן הבל האָט אום גאָט זיבן דורות גלאָזט לעבן מכל שכן מיר וועט גאָט לענגר וואַרטן: (ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו) גאָט האָט גנומן חנוך לעבדיג אונ הימעל אַריין ער איז נוט געשטאָרבן דען ער איז געוועזן אַגרוסער צדיק דרום האָט אום גאָט באַלד צו גינומן פון דער וועלט ער זאָל קיין עבירות נוט טון אונ זאָל בלייבן ביי זיין פרומקייט אונ גאָט האָט אום גינומן לעבדיג אונ הימעל אַריין ער זאָל עדות זאָגן אויף דיא לייט וואָס זענן געוועזן פאַר דעם מבול אונ גאָט האָט

ווידר גנומין אליהו הנביא לעבדוג אונ הימל ארײן דס ער זאל עדות זאגון אויף די לייט וואס זענון גוועזן נאך דעם מבול. דרום האט די תורה אן גשריבן ביי דוא דורות פון אדם בוז נח ביא יעדון (וימת) צו ווייזון דס די מענשון וואס זענון גוועזן צדיקים זענון זיי גשטארבן אויף זייער בעט אונ זענון נוט פר לורין גווארון אונ מבול אבער ביי די דורות פון נח אן אונ ווייטר אוז שון קיין מבול נוט גוועזן הט די תורה נוט גדרפט אן שרייבון (וימת) נאר עס שטייט נאר דאס זיי הבון גווינון זין אונ טעכטער אונ ווי לאנג זיי האבון גלעבט (ויולד בן ויקרא את שמו נח) נח אוז גוועזן דאס צענטו דור פון אדם דרום האט די וועלט אקיום פון אום אן דרום שטייט ביי קיינים נוט בוז נח (ויולד בן) נאר ביא נח שטייט (ויולד בן) דען בן אוז לשון בנין כלומר פון נח אן אוז די וועלט ווארון גבואוט דרום הט מען אום גרופן נח דם אוז טייטש ריאין דען ביז נח האט די ערד אום גצוגון דערנר אין וויא נח אוז גקומין האט ער גמאכט אקור אייזון צו אקורין דוא ערד אונ דוא ערד הט גירוט פון דר קללה אונ האט אוים גצוגן אלדום גיטס (ויראו בני האלהים) אונ דוא גאכפרטו לייט האבון גזעהן די שיינו טעכטר האבון זיי גינומין פון זייערו מאנגן צו זוך פאר ווייבער אונ וואס האבון שון גזאלט טון דוא אנדרו אונ אטייל זאגון מלאכים פון דעם הימל הבון זיך בהעפט מוט די שיינע ווייבר (לא ידון רוחי) גאט הט גזאגט אוך האב דם מענש בשאפון מוט אנשמה אזו ווי די מלאכים אובר אצונד זעה אוך דס זיי זענון בלוט אין פלייש ווי די בהמות אונ דוא נשמה העלפט זיי נוט דרום וועלון זייא נוט זיין אזו ווי די מלאכים דען זיי וועלון שטרבון ווי דוא בהמות נאר אוך וועל זיי לאזון לעבון הונדרט אונ צוואנציג יאר טאמר וועלון זיי תשובה טון אונ ווען נוט וועל איך אוך זיי ברענגין דם מבול (הנפילים היו בארץ) דוא מלאכים זענון ווארון ארויס גפאלון פון דעם הומול אויף דער ערד הען גאט האט זיי אראפ גווארפען ווייל זייא זענון גוועזן בייז אונ די ווייבר האבון קונדר גווינון פון דוא מלאכים אונ זייא זענון גוועזן זייער גרוס אונ די ריזון זענון פון זייא ארוס גיקומון (וינחם יי) גאט האט זוך גטרייסט ווייל ער האט דעם מענש בשאפון איף דער ערד הען וועז ער וואלט אום בשאפון אויף דעם הימול וואלט ער אום גמוזט אראפ ווארפון וועגון זיינו עבירות אובר אויף דער ערד אוז זיין רעכט אורט (ויהי כי החל האדם) דער מדרש שרייבט רבן גמליאל האט זיין טאכטר איין מאן גגעבן וויא זו האט גזאלט אוועק גיין פון אור פאטרס הוז הט זו גזאגט צו איר פאטר בענש מוך האט ער זו גבענשט אונ הט גזאגט גאט זאל געבון דוא זאלסט נוט ווידר קומון אונ מיין הוז. האט זו גזאגט ציא אום ליבר פאטר ווארום פלוכסטו מיך האט ער איר געענפרט אוך האב דיך גבענשט עס זאל דור זייער גוט זיין ביא דיין מאן דאס דוא זאלסט נוט וועלון ווידער קערין צוריק אונ מיין הויז. דער נאך האט דיא טאכטר גווינון איין זון אונ האט גזאגט צו איר פאטר בענש מיין זון הט ער גבענשט דס קונד אונ האט גזאגט צו זיין טאכטר עס זאל פון דיין מול נוט ווערון אפ גטון קיין ווייו דוא זאלסט אלו מאל ריידון ווייו האט זו צוא אום גזאגט ווארום פלוכסטו מיך האט ער איך געענפרט אוך האב דוך גבענשט כלומר דוא זאלסט אכטינג געבון אויף דיין זון אונ זאלסט אלו מאל זאגון ווייו מור אוך האב מיין זון נאך קיין עסון נוט געבון ווייו מור אוך האב אום נאך צוא קיין רבי נוט גפירט דאס ווייב פון רבי שמעון האט גווינען איין טאכטער האט רבי חייא אום בגעגנט אונ

האט צוא אום גזאגט גאט האט דוך אן גהובין צוא בענשון אזו וויא אונ פסוק שטייט (ויהי כי החל האדם וגו׳) כלומר דיא וועסט פול קונדר האבון נאך דער טאכטער דאס אוז איין ברכה (ויתעצב אל לבו) השי״ האט אונ זוך גטרוארט דאס דוא וועלט זאל חרוב ווערון איין נברי האט גפרעגט ר׳ יהושע בן קרחה גאט ווייסט דאך אלדינג אונ ווארום האט ער בשאפון דוא מענשון ער האט דאך גוויסט אז זיי וועלון זיין בייז האט ר׳ יהושע אום געענפרט דוא האסט גהאט איין זון אונ האסט דוך גפרייט ווען ער איז גבורון גווארון אונ דוא האסט דאך גוויסט דאס ער וועט מיזון שטארבון אונ ווארום האסטו דוך גפרייט האט דער נברי אום געענפערט ווען מען דארף פרייליך זיין זאל מען פרייליך זיין אונ ווען מען דארף טרורון זאל מען טרורון אלזו האט זיין צייט הט ר׳ יהושע ציא אום גזאגט גאט האט איך אזו גטון ער האט גוויסט דאס צדיקים וועלון אויך ארום קימון פון דוא לייט דרום האט ער בשאפון דוא רשעים פון דוא צדיקים וועגון (מאדם ועד בהמה) גאט האט גזאגט ווען דוא מענשון ווערון אפ גמעקט אזו מיזון דוא בהמות אויך ווערון אפ גמעקט דען דוא בהמות זענון ווארון בשאפון פון דעם מענשון וועגין:

הפטרת בראשית

כה אמר האל יי בורא השמים ונוטיהם רוקע הארץ וצאצאיה) עס זענון פול לייט גוועזן אונ די צייטין פון דעם נביא וואס האבען גזאגט די וועלט איז פון זיך זעלברט ווארון בשאפן אונ גאט הט זי נוט בשאפין דרום הט דער נביא דא גלאזט וויסין דאס גאט האט דוא וועלט בשאפון אונ ער האט דעם הימל אום גצוגין איבר דר גאנצר וועלט אזו ווי מען צוהט אום איין גצעלט אונ דער נאך הט ער פר שפרייט דיא ערד אונ הט פון דער ערד אום גצוגין אלע פירות אונ ביימער אונ קרייטעכצר אונ דער נאך הט ער גגעבון איין נשמה צו דיא לייט וואס זענון אוף דער ערד אונ איין רוח צו די ווס גייאון אוף דער ערד אונ זאגט צוא ישראל אוך גאט האב אלץ בשאפן אזו קען איך דוך אוך אום לייזון פון דעם גלות דרום ווען די צייט וועט קומען (אני יי קראתיך בצדק) וועל איך גאט דוך ריפען מוט גרעכטיקייט צוא גיין אוס דעם גלות אונ דיא וועסט זיין איין לעכט צוא אלע שבטים איך וועל דוך ריפען (לפקוח עינים עורות) צו עפנון אייערו אויגון ווס זענון גוועזן בלונד פר צער (אני יי

הוא

נופת

כה אמר האל יי בורא השמים ונוטיהם רוקע הארץ וצאצאיה נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה (ישעיה מב) פתח ואמר . ר׳ יהודה האט אן גהובון דרשענון מוט דעם פסוק כה אמר יי בורא השמים ונוטיהם רוקע הארץ וגו׳. קוב״ה אוז לעילא ולעילא דען ער אוז דר בשעפור פון אלו אונ תמיד אלע ווילו אוז ער אלם מהיה פון דם נייע אונ אוז זייא מתקן כלומר דרום שטייט בורא נוטיהם אונ אזו ווייטר רוקע נותן . דם טייטש ער בשאפט אצונד די הומלען ער פר שפרייט אצונד דוא ערד . הגם דוא בריאת שמים וארץ אוז שון לאנג גוועזון , נאר צו לערנון אונז דם ער היום ווירקט נאך השי״ת אונ דער גאנצר בריאה אונ ווען חלילה ער זאל אפ טאן

צופים

זיין השגחה פון אור אויף איין רגע דא קערט זוך אום דוא גאנצו בריאה לתוהו ובוהו . אזו איך דרשנת דער זוהר אויף דעם פסוק (משלי ג׳) יי בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה דאס טייטש הקב״ה הט דוא ערד גגרונד פעסטוגט מוט דר תורה (תא חזי) קום אונ זעה דוא וועלט מוט אלו עולמות עליונים האבון נאר אקיום דורך דוא תורה (כונן שמים בתבונה) ער בבייט אוצט אן דוא הומיל מוט פר שטאנדוקייט היינו תמיד טאג פאר טאג גוט ער השגחה אונ שוקט זיין השפעה אונ אלו עולמות . אונ ווייטר שטייט דארטון (רוקע הארץ וצאצאיה) ער שפרייט אום דו ערד מוט אורו געוואוקסע דם אוז נמיינט (ארעא קדישא צרורא דחיי) דוא אובערסטו

הוא שמי) איך בין גאט אונ מיין נאמען איז דם אוך בין איין האר איבר דר גאנצר וועלט דרום וועל איך מיין כבוד מעהר נוט לאזון צו איין פרעמדון דען ביז אהער האב איך קיין משפט נוט גיטין אונ די רשעים דרום האבען זיי מיך נוט דר קענט אונ זענון גנאנגון נאך זייערו אפ געטר אובער אז איך וועל טיאן אין משפט אונ דיא רשעים אזו וועט דיא גאנצע וועלט מיך דער קענון דם איך אליין בין גאט אונ מיין לוב וועל איך נוט געבון צו די געצון בילדר זאגט דר נביא (הראשונות הנה באו) דוא ערשטו נביאות וואס איך האב גזאגט אוף סנחרב דיא זענון נון קומען אונ דא וועל איך זאגון נייע נביאות איי זיי וועלון שפראצין צו קומען וועל איך אייך זייא מאכען הערון (שירו ליי שיר חדש) דו ישראל וועלון זינגען צוא גאט איין נייא גזאנג אונ דיא טעג פון משיח גאטס לויב וועט אוף ניין פון דער עק וועלט דיא לייט וואס גייאין אין דוא שיפען אוך דו וואס זיצין אוף דוא אינזלן פון דעם ים דוא אלע וועלון געבון לויב צו גאט (ישאו מדבר ועריו חצרים תשב קדר) דו מדבר אונ די שטעט אוך דוא הוף ווי דו טאטערון זיצען אונ די וואס זיצון אויף דיא הוכע שטיינער אונ אוף הוכע בערג דו וועלון לובען גאט מוט געשריי זיי וועלון טון כבוד צו גאט אונ זיין לוב וועלון זיי זאגון צווישען אלע פעלקער (יי כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה) גאט וועט אזו וויא איין גבור ארום גיין צו העלפון אונ אזו ווי איין בעל מלחמה אזו וועט ער זוך דער וועקון צו טון נקמות ער וועט שאלון אונ וועט שרייאן אוף זיינע פיינד אונ וועט זוך שטארקן אובר זייא אונ וועט זאגון (החשיתי מעולם אחריש) איך האב פון לאנג אן געשוויגן אונ האב מוך איין גהאלטון אובר אצונד וועל אוך שרייאן אוף דו פיינד אזו ווי איין גווינרין ווען זוא דארף אור קינד האבן אונ וועל זיי פר וויסטן אונ איין שלונגן מוט אננדר ער גלייכט דו פיינד צו הוכע בערג אונ צו גראז אונ צוא גרוסע טייכון אונ זאגט (אחריב הרים וגבעות) איך וועל חרוב מאכון דו בערג אונ די הוך אונ זייער גראז וועל אוך פר טרוקינן אונ וועל די טייכון טרוקן מאכן (והולכתי עורים בדרך) אונ דו וואס זענון גלייך ווי דוא בלונדע וועל איך זיי פירון אונ רעכטון וועג אונ ווי פינסטר איז וועל אוך זיי לעכטונג מאכון (נסוגו אחור יבושו) זיי וועלון פאר ריקט ווערון אהונטער אונ וועלון פר שעמט ווערון דו וואס האבען זיך פר זיכרט אן היידינושע זאכון (החרשים שמעו והעורים הביטו לראות) גאט זאגט צוא ישראל אור מאכט אייך טויב אונ ווילט נוט הערון אור מאכט אייך בלונד אונ ווילט נוט זעהן אונ איר זאגט אוף מיינו נביאים וואס

שטראפין

נופת צופים

היילוגו לאנד וום ווערט אן גרופן צרור החיים דער בונד פון לעבון וויא עם שטייט ביא דוד המלך עליו השלום (שמואל א׳ כה) (והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את יי אלהיך) דער נפש פון מיין הארון וועט זיין אן גבונדון אונ דעם בונד פון אייביגון לעבון ביא גאט ב״ה (נותן נשמה לעם עליה) ער נוט אנשמה צו דעם פאלק וועלכו עם זענון אוף אור דען דער נהר דינור דם הייסט דר פייערדוגור טייך וום ער צוהט זוך פון אונטר דעם כסא הכבוד וויא עם שטייט גשריבון אונ (דניאל ז׳) ברענגט צו שווימון נשמות חיים צו דעם היילוגו לאנד אונ זוא טיילט פאנאנדר אלעמון :

יי כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה יריע אף יצריה על אויביו יתגבר) דאס טייטש גאט ב״ה וועט ארום גיין וויא אגבור וויא איין קריגס מאן וועט ער דער וועקון צארון. ער וועט שאלון אוך וועט ער שרייען אובור זיינו פיינט וועט ער זוך שטארקון. דער זוהר הקדוש פרעגט ווארום שטייט (כגבור כאיש מלחמות) מוט כפין הדמיון וועלכו בעטייטון נאר אזו ווי אגבור אזו וויא אקרוגס מאן. אבער נוט נאר רוכטוג. אוך וויא באלד ער וועט מיט זייא שטרייטון ווארום עם שטייט דא דער שם יהוה וואס דער שם בעטייט נאר אוף רחמים. ווידער שוקט זוך נוט אונ דעם קאפוטל פריער זאגט הקב״ה (אני יהוה הוא שמי) מיין נאמון איז יהוה אונ זייער אפט ווערט ער דאך נאר אן גרופון אלהים וואס ווייזט אוף דין ומשפט. דר תירוץ איז ווען אונ דר וועלט איז דא פול צדיקים דאמאלסט איז זיין נאמון יהוה כלומר צו לוב זייער זכות איז זיין הנהגה מוט אלעמן ברחמים אבר ווען עם איז מער רשעים דא איז שון זיין נאמון אלהים היינו משפט דם ער פורט זוך מוט דעם מדת הדין אונ דער וועלט. זאגט דר זוהר ווייטור (תא חזי) קום אונ זעה דער כלל איז כל התחלות קשות אונ וום איינייל שפעטור ווערט גרונגר אונ בעסור אונ אלעם למשל ראש השנה איז אציים פון הויל דין יעדור מענש ווערט באטרכט אונ גמושפט

שטראפן איך דאס זיי זענן טוב און בלונד (מי עור כי אם עבדי) אור זאגט אוף מיינע נביאים וואס זיי זענן מיינע קנעכט ווער איז אזו בלונד אודר טוב אזו ווי די נביאים דם מיינט דער פסוק (מי עור כמשולם צרות רבות ולא תשמור) איר ישראל הט פיל צרות געזעהן און איר ווילט נוט טרכטן ווארום די צרות זענען אויף איך געקומען איר הט אופנו אורן און ווילט נוט צוא הערן צום נביא איר מאכט איך טוב און בלונד (יי חפץ למען צדקו) ווען משיח וועט קומען וועט דענסט מאל גרוים חכמה ווערן געגעבן צוא לייטן דאס זיי וועלן קענן תורה לערנן און דם וועט גאט טון וועגן זיין גרעכטיקייט און ניט פון אייער זכות וועגן (והוא עם בזוז ושסוי) און זענט איין ברובט פאלק ווען איר וועט איך פר בארגן און הייזר און אין תפיסות וועט מען איך דאך ברובן און קיינער וועט איך ניט מציל זיין און קיינער וועט נוט זאגן ווארום זאלט איר זיי ברובן אודר קער אום

וום דוא האסט גרובט (מי בכם יאזין זאת) עס איז קיינער נוט דא צווישן איך וום ער זאל פאר נעמן דאס דאזיגע און זאל הערן וואס דער נאך וועט זיין (מי נתן למשסה יעקב) ווער איז פון איך וואס זאל בקענן וואס דוא עבירה איז דאס דוא ישראל זענן ווארן ברובט פאר ווארן ווען ער זאל פאר שטיין וואלט ער געוויסט אז דאס איז נאר פון וועגן אונזערו עבירות דאס מיר האבן נוט צוא געהערט גאטס מצות און זיין תורה (וישפוך עליו חמה אפו) דרום האט גאט פר גאסן אויף ישראל זיין גרוס צארן און איין שטארקו מלחמה און האט געמאכט פלאמן דאס פייער ארום ישראל און קיינער טוט דאך נוט פאר שטיין ווארום דם איז און עם ברענט און אום דאס פייאר און טוט ניט אויף זיין הארץ אז דאס איז פון וועגן זיינו עבירות (ועתה כה אמר יי בוראך יעקב) און אצונד אזו הט געזאגט גאט דיין בשעפער יעקב דוא יעקב זאלסט קיין מורא נוט האבן דען אזו ווי אוך האב דיך

נופת צופים

שטרענג נאך דוא מעשים נאך אבער אום יום כפיר דער וועקט זוך דער מדת הרחמים און דוא מדות פון סליחה וכפרה. אבור לעתיד לבא וועט זיין פאר קערט און תחלת וועט הקב"ה אן הובן מוט דוא רשעים במדת הרחמים און וום ווייטר ווייטור וועט זיך דער וועקן דר מדת הדין ביז לסוף וועלן דוא רשעים און גאנצן פר לענט ווערן. דרום שטייט אז לעתיד וועט זיין דאס (יי כגבור יצא כאיש מלחמות) דם הייסט אן הויבן וועט ער מיט יהוה מוט די מדה פון חסד ורחמים דם ער וועט נאר גלייך זיין ווי אגבור ווי איין איש מלחמה אבער נוט איין רעכטר גבור ארעכטור איש מלחמה אבור לסוף וועט ער זוך שטארקן און שטארקן אובור זיינו פיינט ביז ער וועט זיי און גאנצן אום ראטן. אזו ווי דער פסוק זאגט (זכריה י"ד) (ויצא יי ונלחם בגוים ההם) גאט ב"ה וועט ארוס גיין מוט זייא מלחמה האלטן. אוך שטייט (ישעיה ס"ג) (וארמסם בחמתי וגו׳ ושנת גאולי באה) קודשא בריך הוא זאגט אוך וועל זייא צוא טרעטן מוט מיין גרוס צארן. און נאך דעם וועט זיערן אשנת גאולה אמן:

החרשים שמעו והעורים הביטו לראות) ר׳ יהודה פתח ר׳ יהודה הט אן געהובן דרשנן החרשים איר טויבו הערט דם איז גמיינט די מענשן וואס ווילן נוט הערן די רייד פון דער תורה און זייערו אויערן זענן נוט אפין צו הארכן די מצות פון זייער הערן (והעורים הביטו לראות) און איר בלונדע קוקט זוך ארום צו זעהן. דען זיי קוקן נוט כדי צו וויסן פון

דיך

יום זייא בשטייאן דען יעדור טאג באזונדער רופט אום אברון און זיי הערן נוט. דתניא מור האבון גלערנט ווען אמענש ווערט געבארן שטיען אלו זיינו טעג וויפול ער דארף לעבן צו זאמן פר הקב"ה און הזמיל אלו און איין בונד. און יעדור טאג באזונדר און זיין צייט גייט ארופ און אוז דעם מענשן מתרה ער זאל און דעם טאג פרום זיין און תשובה טאן. און ווען דער מענש פאלגט אום נוט און ער זונדוגט פארט דאן גייט דער טאג צורוק ארויף פר שעמטר הייר און ער אליין זאגט עדות אוף דעם מענשונס מעשים רעים. און דער טאג בלייבט שין דארטן נעבוך שטיין איינזר אליין און דרוסן און ווארט. אוב ער טוט תשובה אוף דוע בירה קערט זוך אום דער טאג איף זיין פרועדוגן ארט (תא חזי) קום און זעה נאך דעם טוט שטעלן זוך אלו טעג פר גאט ב"ה און ווען דר מענש איז געווען אלו צייטן פרום ווערט פון זיי אום געוועבט איין טייערעס מלבוש פור זיין נשמה. דאס זיא פוצט זוך אום און אים. ווען נוט אבער איז דר בגד פול מוט לעבור מכל שכן ווען דער מענטש האט גאר קיין טעג נוט דם הייסט ער האט פול חטאים און דארום בלייבט ער שטיין נאקוט (ווי ליה ווי לנפשיה) ווייא צו אום ווייא צו זיין נפש און פור יעדר טאג אוז מען אים דן און גיהנם צווייא טעג. גליקליך זענן אבער די צדיקים דם אלו זייערו טעג ליגן בהאלטן און פאר בארגן בייא דעם מלכא קדישא און דארטן ווערט געמאכט אפראכטוגן בגד פור זייא. און דארום נאך אדם הראשונס חטא

דיך אום גליַיזט אונ דיא טעג פון סנחרב אזו וועל איך דוך אוים לייזון שפעטר פון בבל איך וועל דוך ריפן מוט דיין נאמן דאס דוא ביסט צוא מיר אונ דוא וועסט דער קענון דאס איך בין גאט (כי תעבור במים אתך אני) דם זאגט גאט צוא דיא ישראל סנחרב וואס ער איז גגליכין צוא איין גרוס וואסער וואס וויל פר פלייצין בין איך גאט מיט דור גוועזן אין צו פייער איז ער גוועזן גגליכין הב איך דיך מציל גוועזן פון אים אזו אוך אז דו בוסט צווישען וואסר אונ פייער וועלין זיי דור נוט טון (כי אני יי אלהיך קדוש ישראל) דען אוך גאט דר היילוגר פון ישראל דיין העלפר איי סנחריב איז גקומן אין ירושלים הט ער פרור מלחמה געהאלטן מוט דם מלך כוש אונ סבא אין מלך מצרים אונ הט זיי איין גנומן אונ איז גקומען מוט דעם רויבונג וואס ער הט זיי גרויבט צו ירושלים דען ער הט גטראכט ער וועט גוים איינגעמון ירושלים ווייל דו ישראל זענין גוועזן גאר ווייניג אונ שלאף אזו האט גאט אום גוויזן ווען שון ער הט דו שטארקו פעלקער דער שלאגין אובער דו ישראל אונ ירושלים וועט ער נוט קענין טון אונ אזו אוך וועלין זוך איין זאמלן פול פעלקר אונ וועלון איינר מוט דעם אנדרון מלחמה האלטון אונ

דער נאך וועלון זיי קומן אוף דו ישראל אונ גאט וועט דו ישראל העלפון פון זייא דרום זאגט דא דר פסוק כוש אונ סבא אונ מצרים זענון גוועזן דיין כפרה (מאשר יקרת בעיני נכבדת) גאט זאגט ווייל דו ישראל זענון גוועזן טייער אונ מיינע אוגון דרום בוסט דו וואָרון גערלוכט אוף דער וועלט אונ איך האב דוך ליב (אל תירא כי אתך אני) פארכט דוך נוט דען אוך בון מיט דור איך וויל דוך איין זאמלן מוט אלע דיינע קונדער אפילו דיינע קליינו קונדר וועל אוך פירון בנחת קיין ארץ ישראל (אומר לצפון תני) גאט וועט זאגון צו צפון אונ צו דרום אונ צו מזרח אונ מערב זיי זאלון ברענגון דו ישראל קיין ארץ ישראל (כל הנקרא בשמי ולכבודי) דו וואס בקענון דם גאט הט דו וועלט בשפון געבון כבוד צו זיין נמון אונ זיי דער קענון אוך דאס גאט ברייט אן שפייז צו אלע בשעפנוש (הוציא עם עור ועינים יש) גאט זאגט אוך וועל אוים ציהון איין פאלק וואס איז בלונד אונ טויב זיי האבון אוגון אונ זעהן נוט אונ הבון אוערן אונ הערון נוט פאר אום גלוק (כל הגוים נקבצו יחדו) וועןאלע מענשון זלון זוך איין זאמלון מוט אנדר איז נוט דא איינר פון זיי וום זאל זאגון ווס עס וועט זיין אונ דו טעג פון משיח אודר ווער

נופת

שטייט גשרובין (בראשית ג׳) (וידעו כי עירומים הם) זייא האבין שין גוואוקסט דם זייא זענון שון נאקוט פון דעם מלבוש וואס ווערט גוועבט פור דוא נשמה אונ דאס מיינט דער פסוק (תהלים קלט) וואס דער גאנצר קאפוטל גייט אויף אדה״ר (גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יכתבו ימים יצרו ולא אחד בהם) דם טייטש מיין איין וויקלונג היינו דער בגד וואס ווערט פון דוא נוטו פרומע טעג פון לשון (ויקח אליהו את אדרתו ויגלום) (מ״ב יב) האבון דיינו אוגון גזעהן אונ אויף דיין בוך זענון דוא אלו באשאפנו טעג פר שרובין אבר עס איז קיין איינצולטער טאג פיר האנדרון דם ער זאל ראוי זיין פור יענום לבוש. אונ אז ער הט גטאן תשובה שטייט שון (ויעש יי אלהים כתנות עור וילבישם) היינו הקב״ה הט פור זייא גמאכט איין אנדר מלבוש אבער נוט פון טעג דען תשובה איז אפעולה צו באקומון אקלייד. אבר נוט אזעלכון וואס ער ווערט לכתחילה גמאכט פון פרומע טעג. קום אונ זעה ביי אברהם אבינו שטייט גשרובין (בא בימים) ער איז גקומון אונ אקלייד פון גאר דו טעג וויפול ער האט גלעבט אונ קיין מינוט

צופים

האט נוט גפעלט אבער איוב הט גזאגט (איוב א׳) (ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה) פון מיין מוטערס לייב בון אוך ארום נאקוט פון מצות אונ נאקוט וועל אוך זוך אום קערין אהון. דען אוך האב קיין מצות נוט ווס פון זיי זאל קענון אום גשפונון ווערון אבגד פור מיין נשמה. אונ צו תחית המתים וועלון דו צדיקים אוף שטיין אונ אזעלכו מלבושים אז דער פסוק זאגט (איוב לח) (ויתיצבו כמו לבוש) דם טייטש זיי וועלון זוך שטעלון בעקליידוט זאגט רי יהודה ווייטור. עס שטייט אונ פסוק (וירח את ריח בגדיו ויברכהו) (בראשית כז) יצחק הט גשמעקט דעם ריח פון יעקבס קליידר אזו וויא עס שטייט גשרובון דארטון (ותקח רבקה את בגדי עשו וגו׳ ותלבש את יעקב) אלא ער הט דער שמעקט דעם ריח פון דו קליידור פון זיין נשמה אוף יענור וועלט אונ צו לוב זיינו צדקות דרום הט ער אום גבענשט (תנא אלף וחמש מאה ריחין סלקין) טוונט אונ פונף הונדרט ערלייא מיני ריחות גייט אלו טאג ארוף פון גן עדן אוף יענו בגדים אונ פר שמעקון זייא:

װער פון זיי הט גלאזט פרור װיסן די ישראל איי דם אוז גשעהן מוט סנחרב (יתנו עדיהם ויצדקו) לאזן זיי װייזן זייערו עדות דם זייא האבן פרור נביאות גזאגט װס װעט גשעהן אזו װעלן זיי גרעכט בלייבן אונ זגן עס איז אמת (אתם עדי נאום יי) אובר איר זענט מיינו עדות זאגט גאט דאס אוך האב איך פרור גזאגט דאס װאס אוך װעל טאן צוא סנחרב דרום קעניט איר פון די נביאות פר שטיין אז דיא נביאות װאס אוך זאג איך װעלן אוך

מקוים װערן דער מד"ש שרייבט אויף דעם פסוק (ולא אותי קראת יעקב) גאט זאגט אויף דעם װאס װיל נוט גיין אונ שול תפלה טון מיך טיסטו יעקב נוט רופן איין גאנצן טאג שטייסטו אונ מארק אונ רעדסט װאס דוא װילסט אונ עס איז דור ניט שװער אונ אין שול צו גיין תפלה טון איז דיר צו שװער די זאגסטו די האסט קיין כח נוט צוא גיין דרום זאל אמעניש גװארונט זיין צוא גיין אונ שול אריין תפלה טון :

פרשת נח

(אלה תולדות נח) שלמה המלך עליו השלום הט גזאגט (מתהלך בתומו צדיק וגו׳) דם מיינט ער דער מענש זאל טון מצות לשם שמים אונ נוט פון גיאות װעגן אזו װיא פול לייט זענן דא זייא געבן צדקה אונ דר נאך גיין זיי אונ דר ציילן דם פר לייטן אזו טון זיי דר מוט צװיי עבירות איינס אוז דם זיי האלטן זיך

אוהל יעקב

(ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני) גאט הט גזאגט צו נח דער סוף פון אלו בשעפנוש אוז פר מור גקימון אוף זאל זיי פאר דארבן (כי מלאה הארץ חמס מפניהם) װארום דוא ערד אוז גװארון פול מוט רוב פון פאר זייא װייל זיי גזלון איינור ביי דעם אנדרון למשל אזו װיא איינור הט גמאכט א סעודה פון מענשון װעגן אונ זעצט זייא ביי דעם טיש אונ גוט אומלוכן בזונדר ברוט צו עסן אונ אז זייא חאפון איינור ביי דעם אנדרון װס טוט דר בעל הבית נעמט ער ביי זייא צו דם ברוט אונ גוט זייא שון גאר נוט װייל זייא חאפון איינור באם אנדרון אזו אוז גאט אז ער זעהט אז איינור גזולת ביי דעם אנדרין זאגט ער צו דער ערד זוא זאל נוט געבן אור פרוכט עס זאל גאר נוט װאקסן דאס זאגט דער פסוק (ויאמר אלהים לנח) גאט האט גזאגט צו נח אוף זעה דוא מענשון גזלן איינור ביי דעם אנדרין אוז גאר שלעכט דעם װס מען גזלות אום אובור דער װס ער גזולת אוז אום גוט אובר דעם (קץ כל בשר בא לפני) דער סוף פון אלו בשעפנוש אוז גקומון פר מור איך זאל זייא פר דארבן װיא אזו (כי מלאה הארץ חמס) װארום דוא ערד װעט װערין פול מוט רוב זוא װעט נוט געבן פון זיך איר פרוכט װעלן זייא אלו פאר דארבן װערן (מפניהם) דורך זייערו שלעכטו מעשים :

ספר

(ויהי) אונ אז נח איז אלט גװארון פיר הונדרט צװיי אונ אכציג יאר זענן אום גשטארבן אלו פרומו אונ גאטס פארכטיגו לייט אונ עס איז נאר אובור גבליבן מתושלח אונ נח האט גאט ב"ה גזאגט צוא

זיך:

של"ה הקדוש

(כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ) דען אלו בשעפנושן האבן אור װעג אוף דער װעלט פאר דארבן מור זעהן אז די גרעסטו עבירה פר װעלכו די גאנצו װעלט איז גשטרפט גװארון מוט דעם מבול אוז גװען גלוי עריות אונ דרובר דארף יעדור מענש זוך מיט דעם גרעסטן זהירות הוטן פון דער עבירה ר"ל אונ בטראכטן צו װס דוא עבירה קען ברענגן אונ מוז זוך צורוק האלטן פון דער תאוה אפילו מוט זיין איינגו פרוא אונ דוא פרויא מיט אור איינגנום מאן מען זאל זוך חלילה נוט אובור געבן צו דער תאוה יעדור מאן זאל מקדש זיין איין פרויא װעלכו פאסט פר אום אונ זאל מוט איר לעבן װי עס דארף צו זיין אונ זיי זאלן נוט זיין װיא דוא בהמות װארום אוף אזעלכו מענשון װעלכו זענן אובר געבן צו דער תאוה אונ זענן נוט מבחין זאגט דוא תורה (ארור שוכב עם בהמה) פר פלוכט אוז דער מענש װעלכור הט פור מוט א בהמה אונ דרובר שטייט אונ דער פרשה פון דעם מבול (מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה איש ואשתו) פון יעדור רייני חיה זאלסטו נעמון זובן פאר מאן אונ פרויא דאס לשון אוז איינגנטליך קשה װיא פאסט מאן אונ פרויא ביי בהמות נאר דוא תורה װיל אונז לאזן הערון דם אונ יענור צייט זענן דוא מענשון גלייך גװען צו דוא בהמות. זייא האבן קיין קידושין גהאט אזו װי דו בהמות אונ

הישר

מתושלח אונ צו נח זיי זאלן גיין אונ אום רופן אונ אלו גאסן קערט אפ פון דוא שלעכטו מעשים אונ אז איר װעט אזו טון װעט זוך גאט ב"ה בדענקן אוף דעם שלעכטץ װס ער האט זאלן ברענגן אוף אייך

זיך גרום דער מוט אונ בר־מון זוך דער מיט אונ דם אנדערי אוז דער ארימאן ווערט פר שעמט דער מוט דם ער זאגט אום דאס יענור אוז מקבל צדקה אונ דרום האט שלמה המלך גזאגט (מתהלך בתומו צדיק) דער וואס גייט אזו וויא איין תם אונ האלט זוך נוט גרום דער אוז איין צדיק אונ ער אוז זוכה דאס זיינו קינדר ווערון אוך אזו פרום זיין אזו ווי ער אונ דרוף האט שלמה המלך גזאגט (רב אדם יקרא וגו') פול מענשון זענון וואס שריאן אום דו צדקה אונ דם ווס זייא טון אובר איין פרומן וואר האפטיגן מאן ווער קען גפיגון אונ דאס אוז גוויסט דאס דרייא מעלות זענון אונ דוא צדיקים איינם אוז ווען ער אוז פרום הייסט ער אצדיק אונ ווען ער אוז נאך מער פרום הייסט ער איין תמים אונ דו דריטו מעלה הייסט (התהלכות) דאס אוז טייטש ער גייט גאנץ אלו צייט מוט גאט אונ דוא דרייא מעלות זענון גוועזן אונ נח דרום

זאגט דער פסוק (נח איש צדיק וגו') נח אוז גוועזן אצדיק מוט זיינו מעשים אונ אוז גוועזן (תמים) גאנץ מוט זיין הארצן ער האט נוט גרעט אויף דו מעשים פון הקב"ה אונ אוז גגאנגון מוט גאט אלו צייט אונ דרום שטייט דרייא מאל נח ווייל ער הט גזעהן דו וועלט צום ערשטן ווי זוא אוז גוועזן גבויאוט מוט שטעט אונ לייט אונ דער נאך האט ער ווידער גזעהון דוא וועלט פאר וויסט אונ דאס מבול אונ דאס דריטו מאל הט ער ווידר גזעהן דו וועלט ווידר גבויאט מוט שטעט אונ לייט אונ דער פסוק זאגט (בדורותיו) דאס אוז טייטש ער אוז גוועזן אצדיק אונ זיינו דורות וואס זייא זענון אלו רשעים גוועזן מכל שכן ווען ער וואלט גוועזן צווישען פרימו לייט וואלט ער נאך פרימר גוועזן אונ נאך אטייל חכמים זאגין פר קערט דעם פשט אונ זיינו דורות אוז ער גרעכינט גוועזן פר אצדיק אובר אונ דעם דור פון אברהם וואלט ער נוט גרעכינט

ספר הישר

עם זאל נוט זיין אונ גאט ב"ה הט אזו גזאגט . אוך גיב אייך צייט הונדורט אונ צוואנצוג יאר . אוב איר ווערט נוך אום קערון צו מור אונ וועט פאר לאזון אייער שלעכטון וועג . אונ אזו הט מתושלח אונ נח צו זייא גזאגט אלו טאג אונ דער פרוה אונ פאר נאכט אבור דוא מענשון האבון נוט גוואלט צו הערון אונ זענון גווען הארט אקוק :

ויאמר אונ גאט זאגט צו נח נעם דור אווייב אונ האב מיט אור קונדר דען אוך האב גזעהן אז דוא בוסט פרום אונ דעם דור אונ דוא מיט דיין ווייב אונ קינדר ווערון בלייבון לעבון אויף דער ערד אוז נח גגאנגן אונ האט גנומון אווייב אונ זוא הייסט נעמה אשאכטר פון חנוך . אונ נעמה אוז אלט גוועזן פונוף הונדרט אכצוג יאר אונ נח אוז אלט גוועזן פיר הונדרט ניין אונ ניינצוג יאר בשעת ער הט גנומון נעמה פאר אווייב אונ נעמה הט גווינון דרייא זון אונ נח הט זיי אנאמון גגעבון שם חם ויפת . אונ דוא דרייא קינדר זענון אויף גוואקסון אונ זענון גגאנגן אונ גאטס וועג אזו וויא מתושלח אונ נח האבון זייא גלערונט אונ למך דער פאטור פון נח אוז גשטארבון אונ דער צייט אונ למך אוז אלט גוועזן זובון הונדרט זובצוג יאר אונ נח אוז דעמולט אלט גוועזן פונוף הונדרט פונוף אונ ניינצוג יאר :

ויהי אונ נאך דעם הט גאט גזאגט צו נח דר סוף פון אלו מענשון אוז גקומון צו פר מור . פון וועגון זייערו שלעכטו מעשים אונ נון איך וויל זייא פאר דארבון פון דער ערד אונ דוא נח נעם צו דור פוססן האלץ אונ זאלסט ניין וויא דוא ווייסט אונ זאלסט דור מאכון איין גרוסון קאסטון אונ אזו זאלסטו מאכון דם קאסטון דרייא הונדרט איילון דוא לענג פופצוג איילון דוא ברייט אונ דרייסוג איילון דוא הייך אונ זאלסט מאכון איין טור אונ דער זייט עם זאל אובון זיין איין אייל דו ברייט . אונ זאלסט זוא אום שמורון פון אינווייניג אונ פון אויסון ווייניג מיט פעך . ואני אונ אוך וועל ברענגון אמבול עם זאל פר דארבון אלדונג ווס עס אוז אויף דער ערד . אונ דוא נח מוט דיינו קינדר זאלט איר קומון אינ דער תיבה אריין אונ איר זאלט איין זאמלון פון אלו בשעפונוש צווייא אמאן אונ אווייב אונ זאלסט זייא ברענגון אונ דער תיבה אריין כדי עם זאל זיין אגידעכונוש אויף דער וועלט אונ אוך זאלסטו ברענגון מוט פון אלו עסון ווארג כדי איר זאלט האבון צו עסון . אונ אוך דוא בהמות אונ חיות אונ עופות זאלון אוך האבון צו עסון :

בעת אונ דער צייט אוז גשטארבון מתושלח דער זון פון חנוך אונ מתושלח אוז אלט גוועזן ניין הונדערט אונ זעכצוג יאר אונ נח הט אריין גבראכט אונ דער תיבה פון אלו בשעפנוש וואס עם אוז

גרעכינט גוועזן פאר אצדיק דען אברהם
איז פרימער גוועזן פון אום אונ די תורה
זאגט אינז ווידר נח איז גוועזן אצדיק אונ
פון זיינו צדקות וועגן האט אום גאט
מציל גוועזן פון דעם מבול (ותמלא הארץ
חמס) אונ דוא ערד איז פול גווארון מוט
רויבינג אלו לייט האבון גזילות גטון (כי
השחית כל בשר) אלו בשעפנוש האבן
פר דארבון זייער וועג כלומר זייא זענין
אינקיישר גוועזן אונ זייא האבון אוך
גדינט אפ געטר (כי מלאה הארץ חמס)
דאס לאנד איז פול גווארון מוט גזלה אונ
הקב"ה האט פון דער גזלה וועגון צוא
גחתמות דוא גזירה ווייל דער שכל
ברענגט מוט מען זאל נוט גזלון וועזן שון
דיא תורה וואלט עס נוט פר באטון אונ
דאס מבול איז דרום גקומען ווייל דוא
לייט האבון נוט גוואלט גלייבן דם גאט
קען דוא וועלט בנייאון אונ האבון אוך
ניט גוואלט גלייבון דאס גאט גוט אבטינג
אוף דעם מענשון צו בצאלון אגיטן שכר
ציא דוא צדיקים אונ אשלעכטין שכר
ציא דוא רשעים דען זייא האבון גזאגט
גאט איז אוף דעם הימעל אונ גוט נוט
אבטינג אוף דוא לייט עס איז אלם גלייך
סיי איינור איז פרום אודר בייז דרום הט
גאט גבראכט דאס מבול אונ נח הצדיק
מיט זיינו קונדר זענון איבר גבליבן דם
ווייזט אינז דאס גאט בצאלט אגיטן שכר
צו דו צדיקים אונ איין בייזון שכר צו דוא
רשעים (עשה לך תיבת עצי גופר) גאט
הט גהייסון מאכון אגרוסין קאסטון אזו
וויא אגרוסע שוף אוף דעם וואסער אונ
האט גהייסון בקלעבון מוט פעך פון
אינווייניג אונ פון אוסין ווייניג וויא וואל
דם הקב"ה הט גקענט מציל זיין דם צדיק

נח מוט זיינו קונדר אן דעם קאסטון נאר
גאט הט דרום גהייסון בואין דעם קסטון
הונדרט אונ צוואנצוג יאר כדי דו לייט
זאלון פרעגון נח ווס מכסטו וועט ער זיי
זאגון דם גאט וועט ברענגון איין מבול
וועלון זייא אפשר תשובה טון דער בחיי
שרייבט ווארום הט נח קיין תפלה נוט
גטון דו וועלט זאל נוט חרוב ווערון אזו ווי
מור גפונון ביי אברהם ווי באלד גאט הט
אום גזאגט דם ער וויל סדום אונ עמורה
חרוב מאכון אזו הט אברהם ווי פול
מאל תפלה גטואון אוף דוא רשעים
גמורים אונ אוך אזו האבון גטואון אלו
נביאים נייערט נח הט גזעהון דאס קיין
צעהון צדיקים זעהון נוט דא אונ זיין דור
דרום הט ער נוט גקענט תפלה טון אוף
זיי זיי זאלון בלייבון לעבון אונ אזו אוך
אברהם הט ביי סדום אונ עמורה נוט
גבעטון אויף ווייניגר פון צעהן צדיקים.
נאך אפשט איז דרום הט נח אוף זיי קיין
תפלה גטואין ווייל גאט האט זיי מתרה
גוועזן הונדרט אונ צוואנצוג יאר זיי זלון
פרום זיין אונ זיי האבון נוט צו גהערט.
דער תולדות יצחק שרייבט דם ווס נח
הט קיין תפלה גטואין דען נח איז נאר
גוועזן גוט צוא לייט אובר נוט גאנץ גוט
צו גאט דען ער האט נוט גגלייבט דאס
גאט וועט ברענגון דאס מבול ער האט
גטראכט גאט מאכט זיי נאר אמורא זייא
זאלון פרום ווערון: (וזה אשר תעשה)
גאט הט גהייסין גרוס מאכון דוא תיבה
דריי הונדרט איילון הויך אונ אפענצטר
צו לייכטין דריי בודים איינום איבר דעם
אנדערון איז גוועזן אונ דוא תיבה דער
אייברשטר בודום איז גוועזן פר מענשון
דער אנדרר איז גוועזן פאר בהמות חיות
ועופות.

שר"ה

דאדורך האבון זייא אוף זוך דאס מבול גבראכט:
י (ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ
לשחת כל בשר) אונ אוך וועל ברענגון דאס מבול
נאסור אוף דער ערד אלו פלייש צו פר דארבון דער

הקדוש

וזהר אוז מזהיר כמה פעמים אז יעדור מענש זאל זוך
בשעת הדבר אונ אמגפה ר"ל הוטון ארום צו גיין פון
דער ישוב כדי דער משחית זאל אום נוט זעהן אונ
זאל אוף אום נוט קיין שליטה האבין. אונ דאס איז

ועופות דער דרויטער אוז גוועז מוסט אריין צו ווארפין: (והקימותי את בריתי אתך) גאט האט גזאגט צוא נח אוך וועל מיין שבועה מיט דור האלטון דס דו פירות אין תבואה זאלון נוט פאר פולט ווערין אין דער תיבה אונ די רשעים זאלון דוך ניט דר שלאגון וועגון דער תיבה אונ די זאלסט קומען מוט דיינו קונדר מוט דוא ווייבר אונ דער תיבה אונ נח האט גמוזט שפייז ברענגון אונ דער תיבה דאס אלי בשעפנוש זאלון גוניג האבון צוא עסון אין צו טרונקון (כי אותך ראיתי) גאט הט גזאגט צו נח דו אליין בוכט אצדיק אין דעם דור דרום שטייט דא נוט (צדיק תמים) אזו ווי איבון צוא לערנון אונז דס מען זאל דעם מענשון אונ דיא אוגין נוט פול לובן אונ גאט הט גהייסין נעמון פון בהמות אונ עופות טהורים זיבין כדי צו ברענגון אקרבן פון זיי אונ די תורה הט אן גשריבן ביי דער בהמה (איש ואשתו) גלייך ווי ביי אמענשון ווייל זיי גווינון קונדר אזו ווי דו מענשון אובר ביי עופות האט דו תורה נאר גשריבין (זכר ונקבה) ווייל זיי טראגון נוט קיין קונדר ווי מענשון נאר זייא לייגון אייער אין פירין אוים פוגלון (כי לימים עוד שבעה) גאט הט גווארט מוט דעם מבול זיבין טעג כדי מען זאל רעכט אבילות נוהג זיין אובר מתושלח דעם צדיק וואס

ער אוז גשטארבון אונ דר צייט. דו גמרא זאגט אלו בשעפנוש זענון גוועז אונ דר תיבה אונ ווי הט גקענט אוויזול טור זיין אונ דער תיבה זיא אוז זייער גרוס. דיא חכמים זאגון נח האט דו הערנר פון דר חיה צו גבונדין צו דר תיבה אוז זיא גגאנגון נעבון דער תיבה. פרעגט ווידר די גמרא רב חסדא הט גזאגט דו וואסר זענון גוועז הייס ווי פייער ווי אוז דו וויזיל טיר נוט ווארון פר ברענט. ענפרט דו גמרא געבון דער תיבה אוז דם וואסער קאלט גוועז דרום אוז עוג מלך הבשן אוך גגאנגן נעבון דר תיבה אונ אוז ניט ווארון פר ברענט (ומן הבהמה אשר איננה טהורה) דר פסוק זגט פון אבהמה דו נוט ריין אוז זאלסטו נעמון (איש ואשתו) די חכמים פרעגון ווארום האט דו תורה לאנג גרעד פון אבהמה וואס נוט ריין איז. דו תורה הט גזאלט קורץ ריידן פון אבהמה טמאה נאר דו תורה לערונט אונז דס מען זאל מוט דעם מול ניט ריידון ביין ווי מען קען ריידון גוטס דען דו תורה הט נוט גוואלט ריידון טמאה ווייל דס אוז אמיאוס לשון דרום זאגט זיא דו נוט ריין איז מכל שכן דר מענש זאל גווארונט זיין פון ריידון מוט זיין מול מיסע רייד דען ער אוז מטמא זיין נשמה מוט מיסע רייד (אנכי ממטיר על הארץ) דער רעגון איז גוועזן פערציג טעג אונ פערציג נעכט

מפני

ספר הישר

גוועזן אוף דער ערד אזעלכו בשעפנוש וום זענון נוט ריין גוועזן זענון גוועזן צוויי אזכר אונ אנקבה אונ פון דו בשעפנוש וום אוז יוא ריין גוועזן הט ער גנומון זיבין אזו ווי גאט הט אום גבאטון אונ אלו בהמות אונ חיות אונ עופות וואס זענון גוועזן אוף דער ערד האבון ארום גרונגולט דוא תיבה פין אלו זייטון. אונ נח אוז דעמולט אלט גוועזן זעקס הונדרט יאר אונ עס האבון זוך גשפאלטן אלו קוואלון פון אפ גרונד אונ אלו פענצטר פון דעם הומול האבון זוך געפינט אונ עס הט גרעננט אוף דער ערד פערציג טאג אונ פערציג נעכט אונ גאט ב"ה הט פר שלאסון דוא תיבה:

ויתקבצו אונ עס האבון זוך איין גזאמולט אלו

של"ה הקדוש

מרומז אונ דעם פסוק אוך וועל ברענגון דאס מבול וואסור. דס מיינט מען דעם משחית וועלכור הייסט מבול וועל איך ברענגון אונ וואסר אונ דרובור הט גאט גהייסון אז נח זאל אריין גיין אונ דער תיבה בכדי דער משחית זאל אום נוט זעהן אונ נוט מקטרג זיין אוף אום:

א (ויאמר ה' לנח בא אתה וגו' אל התבה) דר פון לערנון מיר אמדת דרך ארץ אז קיין אורח דארף נוט אריין גיין אונ אשטוב דארטן איין צו שטיין אן דעם ווילון אונ אן דעם רשות פון דעם בעל הבית אונ נח הט גווארט אונ האט נוט גוואגט אליין אריין צו גיין אונ דער תיבה בוז וואנון הקב"ה דער איינגעטלובור בעל הבית פון דער תיבה האט אום

(מפני מי המבול) נח איז גגאנגן אונ דר תיבה ווען גרוס וואסר דען נח הט אלין גמיינט דס גאט וועט נוט ברענגן דאס מבול אונ ער איז נוט אריין גגאנגן אין דער תיבה בוז דאס וואסר האט אום גנייט (באו אל נח) אלו בשעפניש זענין אליין גקומן צו נח אונ וועלבין דוא תיבה הט אריין גלאזט דער איז גבליבן. דר רעגן איז גגאנגן צום ערשטין מוט רחמנות כדי זייא זאלין תשובה טון דר נאך אז גאט הט געזעהן זייא טאן קיין תשובה נוט האט ער גשוקט פול רעגן פון הימל וואסער אונ זייא זענין אלו פר ברענט גווארן: (בעצם היום) אונ דעם מיטין טאג איז נח אריין גגאנגן אונ דר תיבה דען דו רשעים הבין גזאגט ווען נח וועט גיין אונ דר תיבה וועלין מיר אום דר שלאגן ער מוז מיט אונז שטארבין. הט גאט גזאגט איך וועל אום אונ מיטען טאג אריין לאזין: (ויסגור ה׳ בעדו) גאט הט בשוצט פר אום דאס וואסר אונ דו רשעים הבין אום קיין שאדין נוט גיטין. אטייל חכמים זאגין גאט הט נוט גולאזט שיינין דו זין אונ די לבנה אונ דו שטערין די אלו צוועלף חדשים גאר ווי האט נח גקענט זעהן אונ דער פונצטער גאט הט אום צו גשוקט איין אבן טוב ער האט גלייכט אזו וויא אגרוס לעכט אונ דוא רשעים האבין געזעהן דס זיי ווערין פאר לורין האבין זיי גוואלט אובר קערין דוא תיבה מוט נח האט גאט גישוקט לייבין אין בערין אונ אנדערי חיות האבין זייא גיטייט אלו רשעים אונ גאט הט פרויר גלאזט טייטין אלו בהמות אונ חיות אונ עופות אונ דר נאך דו מענשין אזו וואל וויא דער מענטש איז צום אונטרשטין ווארין בשפין אזו איז ער אוך גבליבן בוז צום אונטרשטין אונ גאט הט דם אלין גוטין כדי דר מענש זאל תשובה טון אונ ברכות זאגט דו גמרא פר קערט רבי אמי זאגט דער מענטש איז צום אונטרשטין בשפין גווארין אובור אונ מבול איז ער פרויר פר לורין גווארין אזו ווי אונ פסוק שטייט (וימח את כל היקום וגו׳) שטייט פרויר אדם אונ דר נאך בהמה (חמש עשרה אמה מלמעלה) דו וואסרין זענין צום ערשטין גוועזן גלייך מוט דוא בערג אין דר נאך זענין דו וואסרין גוועזן העכור אובור אלו בערג פופצעהן איילין:

דא ווערין דר טראנקין אלו בשעפוניש אונ וואסער

(כל אשר נשמת וגו׳) פון דאנין לערנין מיר אפ דם דו נשמה גייט אום דורך דער נאז ווען דר מענש שטארבט אזו וואל וויא גאט הט גבלאזין דו נשמה אונ דר

נאז

של״ה הקדוש

נהייסין אריין גיין (כי אותך ראיתי צדיק לפני) דען דיך האב איך גזעהן פיר איין גרעכטין פר מיר. פון דעם פסוק לערנין מיר אז מען דארף נוט אוף נעמין איין אורח אונ שטוב איידור מען ווייסט ווער ער איז אונ אוב מען דארף אום חושד זיין אונ נאך אמדת דרך ארץ לערנין מיר פון דעם פסוק אז איין אורח זול הט רשות אריין צו גיין אונ שטוב טאר נוט אריין ברענגין מוט זיך נאך אנדרו אורחים בוז ער זאל פר זייא באזונדר רשות האבין אונ דרובר האט הקב״ה

ספר הישר

שלעכטו מענשין מוט אנדר איין ערך פון זובין מאל הונדרט טוזונט מענשין מענור אונ ווייבור אונ זייא קומין אלו צוא נח פר דער תיבה ויקראו אונ אלו מענשין האבין גרופין צו נח עפין אונז אוף דו תיבה וועלין מיר אריין גיין אונ דער תיבה אונ פר וואס זאלין מיר שטארבין הט נח גענפרט צו זיי מוט אהוך קול פונדער תיבה אונ הט צו זייא גזאגט פר וואר איר הט ווידר גשפעניגט אן גאט ב״ה אובור דעם האט גאט ב״ה אוף אייך גבראכט דם שלעכץ צו פר

נאז ביי אדם הראשון אזו אוך גייט זו ווידור ארום דורך דער נאז (מכל אשר בחרבה מתו) אלין וואס אוף דר טרוקנויש איז גוועזן זענון ווארן גטייט נאר די פיש אונ ווסור זענון גבליבון דען זיי זענון אפ גלופון אונ דם ימאוקינוס וואס ער גייט ארום דר גנצר וועלט (וישאר אך נח) נח איז איבור גבליבון אונ אלין וואס מיט אים אונ דר תיבה די חכמים זאגון עוג מלך הבשן איז גבליבון זיצון ליעבון דער תיבה אויף אברעט אינטר דם דך פון דר תיבה אונ נח האט גמכט אלך אונ דר תיבה אונ האט צו עוג עסן גגעבון דען עוג האט גשווירון דם ער זאל זיינו קונדר קיין בייז ניט טון אונ דרום שטייט (אך נח) אך איז טייטש גמונרט דען אמל האט נח גזומט צו געבון עסון דם לייב איז גקומון דר לייב אונ האט אים גומונרט בלוט (ויגברו וגו.) די וואסרון האבון זוך גשטרקט אונ גמערט הונדרט אונ פופצונ טעג (ויזכור אלהים) גאט האט גדענקט נח אונ די בהמות אונ חיות אונ האט שטול גמכט דם וואסור פרעגט דר רבינו בחיי ווארום זענון די עופות ניט גדענקט גווארון איז דר תירוץ די בהמות אונ חיות זענון ווארון בשאפון מיט דם מענשון אונ דם זעקסטון טאג דרום האט ער זיי גדענקט מיט דעם מענשון (ותנח התיבה וגו׳) דם איז טייטש זיבוצון טאג אונ חודש סיון האט די תיבה גרואוט אויף די בערג אררט דר רמב״ן שרייבט צוסערשטון האט גרעגנט פערציג טאג אונ אין די פערציג טעג זענון די וואסור אלו טאג גרעסור גווארון ביז זיי זענון גווארון פופצון איילון העכור איבור אלו בערג אונ די קוואל ברונון אונ די פענצטר פון דעם הומול זענון ווארון געפונט אונ די וואסור זענון אונ זייער שטארקייט גוועזן הונדרט אונ פופצונ טעג אונ דר נאך האט גאט גשוקט איין שטארקון ווינט אזו זענון ווארון פר שטאפט די קוואל ברונון אונ די פענצטור פון דם הומול ווי די וואסור זענון ארום גגאנגון זענון ווארון צו גשלאסון אונ די תיבה איז גוועזן פיר איילון אונ ווסור ביז ראש חודש תמוז דער נאך האט מען גזעהן די שפיצון פון די בערג צעהן טאג אונ אב אזו האט נח געפינט דם פענצטר פון דער תיבה אונ נאך דריי וואכין האט ער גשוקט די טוב פון דר תיבה צו זעהונאו בדי ערד איז טריקון אונ נאך דרייסיג טאג האט נח אפ גיטון די דעק פון דר תיבה (וישלח את העורב) נח האט גשוקט די ראב צו זעהון אוב די ווסור איז ווארון גמונרט האט די ראב ניט גוועלט גיין זו האט גזגט מור זענון אין דער תיבה נושט מער נאר מאן אונ ווייב טמא וועל אוך ווערון פר לורון אזו וועט מיין גלייכון אונ דר וועלט ניט זיין אין נח האט אים ניט גוואלט ווידר אריין נעמון אונ דר תיבה ער האט גזאגט די ניצט ניט

ספר הישר

פילוגון אייך אונ צוא פר וויסטון פון דוא ערד • ויען אונ נח ענפרט ווידור צו ויי פון דער תיבה אזו צו זאגון אצונד אז אור זעהט שון דוא צרות פון אייערו לייבור ווילט אור תשובה טון צוא גאט ב״ה ווארום האט אור ניט תשובה גטון אונ דוא הונדערט אונ צוואנציג יאר אצונד ווערט אייך גאט אוך ניט צוא הערון אונ אור ווערט ניט מצליח זיין מיט אייערו רפ״ד (ויתפלל) אונ נח האט תפלה צוא גאט אונ זאגט אוך בעטן דוך גאט העלף אונז דען מור האבון קיין כח ניט צו ליידון דם וואס האט אונז ארום גרונגלט אונ גאט האט צו גהערט דאס קול פון נח אונ גאט האט גמאכט איבור פארון איין ווינט אויף דער ערד אוז די וואסר גשטולט גווארון אונ דוא תיבה האט שון גרואוט

של״ה הקדוש

גזאגט צו נח (בא אתה וכל ביתך אל התבה) דוא אונ דיין גאנצעס הויז :

ז (ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו אל התבה) אונ עס איז אריין גגאנגן נח אונ זיינו זון אונ זיין פרוי מיט דוא פרויען פון זיינו זון אונ דער תיבה דוא תורה דער ציילט אונז אז דוא מאנון זענון אריין גגאנגן בזונדר אונ דוא פרויען בזונדר צו ווייזון אונ לערנין אונז אז אונ אאונגליקס צייט דארף זוך דער מענש וואס איז אפילו נזוכרט פון דער צרה קיין תענוגים אן טאן אונ קיין פר גנינגון נעמון אונ דארף אפילו פון זיין איינגו ווייב ווייט זיין בכדי ער זאל זוך מצער זיין מיט דעם צער פון כלל :

ניט אוֹיף עֶסון אוּנ אוֹיךְ ניט אוֹיף אַקְרָבָּן הָט
גָאט גְזָאגְט צוּ נֹחַ נֶעם אוּם אַרַיין דֶעו עֶר
אִיז אָן גְבְּרֵייט צוּ אַשְׁלִיחוּת אוּנ דִי טֶעג
פוּן אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא דֶען אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא אִיז
גְוֶועזְן פַר בָּארְגוּן פַר אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
אִין הָט נוּט גְהַט צוּ עֶסון הָבּוּן דִוא רָאבָּן
אִים גְבְּרַכְט פְלֵייש אוּנ בְּרוּט פוּן דֶעם הוּז
פוּן יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה אוּנ דֶם אוֹרְט ווִי
עֶר אִיז גְוֶועזְן פַר בָּרְגוּן (וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה
מֵאִתּוֹ) אוּנ עֶר הָט גֶשִׁיקְט דִי טוֹב פוּן זִיךְ
פְרֶעגְט דֶער רַבֵּינוּ בְּחַיֵּי וָורוּם שְׁטֵייט נוּט
בַּיי דֶר רָאבּ (מֵאִתּוֹ) דָם וַוייזְט אוּנְז דָם
דִי עוֹפוֹת טְהוֹרִים זֶענוּן גְוֶועזְן מוּט נֹחַ אוּנ
זַייז חֶדֶר אוּנ עופות טְמֵאִים זֶענוּן בַּזוּנְדֶר
גְוֶועזְן דְרוּם שְׁטֵיט נוּט (מֵאִתּוֹ) בַּיי דֶר רָאבּ
(וְהִנֵּה עֲלֵי זַיִת וגו׳.) דוּא טוֹב אִיז גֶקוּמִין
ווִידֶר צוּ פְלוּהִין אוּנ הָט גְבְּרַכְט אַבְּלַט
פוּן אֵייל בּוֹים אוּנ אִיר מוּל אִיז קָשֶׁה
ווִי הָט דִי טוֹב אֵיין בְּלַט גְנוּמִין אַלוּ בֵּיימֶר
אִין דֶר ווֶעלְט זֶענוּן דָךְ אוּם גֶרוּסִין גְוֶורוּן
אִיז דֶר תִּירוּץ אוּנ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִיז קֵיין
רֶעגוּן נוּט גֶגַנְגוּן נָאר דִי וַוסֶרוּן פוּן אַנְדֶרוּ
לֶענְדֶר זֶענוּן אָפּ גְלָאפוּן אַהִין דְרוּם זֶענוּן
דִי בֵּיימוּר פוּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נוּט וָוארוּן אוּם
גְרִיסוּן אוּנ אַטֵייל חֲכָמִים זָאגוּן זוּא הָאט
גְבְּרַאכְט אֵיין בְּלַאט פוּן דֶעם גַן עֵדֶן נוּא
אִיז דָאךְ ווִידֶר קָשֶׁה ווִי הָט נֹחַ גְוִויסְט דָם
דִי וַוסֶרוּן זֶענוּן אָפּ גְלָאפוּן ווֶען דָם בְּלַאט
אִיז גְוֶועזְן פוּן דֶעם גַן עֵדֶן דָארְטוּן אִיז
דָאךְ קֵיין מַבּוּל נוּט גְוֶועזְן שְׁרַייבְּט דֶער
רמב״ן דוּא טוּר פוּן דֶעם גַן עֵדֶן אִיז גְוֶועזְן
צִי גְשְׁלָאסוּן אַז דָאס מַבּוּל אִיז גְוֶועזְן כְּדֵי
דִיא וַואסֶר זָאלוּן נוּט אַרַיין לוֹפוּן אוּנ גַן
עֵדֶן אוּנ אַז דוּא וַואסֶרוּן זֶענוּן אָפּ גְפַלוּן
הָאט מֶען גֶעפִינְט דִי טוּר אִיז דוּא טוֹיב
אַרַיין גְפְלוֹגוּן אַהִין אוּנ הָאט גְנוּמֶן דָאס
בְּלַאט זוּ הָאט גֶקֶענְט אֵיין בֶּעסֶר בְּלַאט
בְּרֶענְגוּן נָאר זוּ הָאט דְרוּם גְבְּרַאכְט אֵיין
אֵייל בּוֹים בְּלַאט וָואס בִּיטֶר אִיז צוּא
ווַייזוּן דֶער מוּט צוּ נֹחַ דָם עֶס אִיז בֶּעסֶר
צִיא עֶסוּן אַבִּיטֶר בְּלַאט פוּן זָאטְם הַאנְד

אֵיידֶער זִיסוּ שְׁפַייז פוּן מֶענְשֶׁענְם הֶענְד
(יָבְשָׁה הָאָרֶץ) ווֶען שׁוֹן דִי עֶרְד אִיז גַאנְץ
טְרִיקֶען גְוֶועזְן אִיז דָאךְ נֹחַ מוּט זַיין גְזִינְד
ניט אַרוּס גַנְגוּן פוּן דֶער תֵּיבָה נֹחַ הָט
גְזָאגְט גָאט הָאט מוּר גְהֵייסֶן גֵיין אוּנ דֶר
תֵּיבָה ווֶעל אוֹיךְ אָן זַיין רְשׁוּת נוּט אַרוּס
גֵיין אוּנ דֶער סֵפֶר הַיָּשָׁר שְׁרַייבְּט אַז נֹחַ
הָאט גֶעפִינְט דָאס פֶענְסְטֶר פוּן דֶר תֵּיבָה
אַזוּ הָאט גָאט אוּם גְבָּאטוּן דָאס עֶר זָאל
ניט אַרוּס גֵיין בִּיז צוּם יָאר דְרוּם אִיז נֹחַ
ניט אַרוּס גַנְגוּן פוּן דַאנוּן הָאבּוּן חֲנַנְיָה
מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה זוּךְ אָפּ גְלֶערְינְט אַז
נְבוּכַדְנֶצַּר הָט זֵיי גְהֵייטוּן אַרַיין וַוארְפֶּען
אוּנ קַאלוּךְ אוֹיבִין אִיז דוּא גְרִיבּ פוּן דֶעם
קַאלוּךְ אוּבּוּן גְוֶועזְן זֵייעֶר טוּף אוּנ גָאט
הָאט זֵיי אֵיין נֶם גְטוּן דָם דוּא גְרִיבּ אִיז
גְוָוארוּן גְלַייךְ מוּט דֶער עֶרְד הָאבּוּן זֵייא
דָאךְ נוּט גְוָואלְט אַרוּס גֵיין אָן רְשׁוּת פוּן
נְבוּכַדְנֶצַּר (צֵא מִן הַתֵּיבָה וגו׳) אַצִינְד
הָאט הקב״ה גְהֵייסוּן זֵייא זָאלוּן זוּךְ
בַּהֶעפְטוּן צוּ זֵייעֶרוּ וַוייבֶּר דְרוּם זָאגְט דֶר
פָּסוּק נֹחַ מוּט זַיין ווַייבּ אוּנ דִי קוּנְדֶר מוּט
זֵייעֶרוּ וַוייבֶּר אוֹבֶּר אַז זֵייא זֶענוּן גַנַאנְגוּן
אוּנ דֶער תֵּיבָה הָאט דֶער פָּסוּק דִי מַאנִין
בַּזוּנְדֶר גְזָאגְט אוּנ דִי וַוייבֶּר אוֹיךְ בַּזוּנְדֶר
גְזָאגְט דֶען אוּנ דֶער תֵּיבָה אִיז זֵייא פַאר
בָּאטוּן גְוֶועזְן צוּ בַּהֶעפְטוּן זוּךְ צוּא זֵייעֶרוּ
וַוייבֶּער אַזוּ אוֹיךְ צוּא אַלוּ בַּשֶׁעפוּנִישׁ אִיז
דָאס פַאר בָּאטוּן גְוֶועזְן אוּנ דְרַייא זֶענוּן
גְוֶועזְן וָואס הָאבּוּן זוּךְ בַּהֶעפְּט אוּנ דֶער
תֵּיבָה צוּ זֵייעֶרוּ ווַייבֶּר דֶער עֶרְשְׁטֶער אִיז
חָם דֶער זוּן פוּן נֹחַ אוֹבֶּר הקב״ה הָאט אִים
גְשְׁטְרָאפְט דָאס אַלוּ קוּנְדֶער וָואס ווֶעלִין
אַרוּס קוּמוּן פוּן אִים זָאלִין זַיין שְׁוַוארְץ
דָאס זֶענוּן דִיא מוֹארוּן דוּא נַארְפוּן דֶער
אַנְדֶרֶר וָואס הָאט זוּךְ בַּהֶעפְּט צוּא זַיין
נְקֵבָה אוּנ דֶער תֵּיבָה דָאס אִיז אֵיין הִינְד
אוּנ דֶער דְרִיטֶר אִיז דֶער רָאבּ וָואס הָאט
זִיךְ בַּהֶעפְּט אוּנ דֶער תֵּיבָה צוּ זַיין נְקֵבָה,
אוּנ זֵייא זֶענוּן אוֹיךְ גְשְׁטְרָאפְט גְוָוארוּן
(כִּי יֵצֶר לֵב הָאָדָם וגו׳) גָאט הָאט גְזָאגְט

איך וועל מער נוט שלאגון דעם מענשין מיט אמאל ווייל דער יצר הרע איז ביי דם מענשין פון זיין יוגענט דען ווי באלד דר מענש ווערט געבורן אזו קומט דר יצר הרע צו אים אבער דער יצר טוב קומט ערשט ציא דעם מענשון צו דרייצון יאר דרום האט דער מענש גרוסי צרות פון דעם יצר הרע ווייל ער איז מוט אים גוואקסון פון זיין יוגענט אן אונ דער יצר טוב איז ביי אים אגאסט דרום קען דער יצר טוב נית בשטיין אקעגון דעם יצר הרע (עוד כל ימי הארץ וגו׳) גאט האט גזאגט עס מיז זיין אצייט דם דער מענטש מוז אוף דער ערד זייען אונ שניידון קעלט אונ היץ זימור אונ ווינטער זאלון נוט פאר שטערט ווערון אונ איך וועל נוט טייטון מער אלו די לייט מוט אמאל אזו ווי איך האב גטאן בייא דעם מבול אבער דאך וועלון עטליכו גבורון ווערון אונ עטליכו וועלון שטארבון דרום זאגט דער פסוק עס ווערט זיין שנוט אונ זייאון כלומר די לייט וועלון גבורון ווערון אונ וועלון ווידר שטארבון אונ דורך וואס וועלון זיי שטארבון דורך קעלט אונ דורך היץ דרום זאגט דער פסוק (קור וחום) קעלט אונ היץ דען ווען דער זומור מוט דעם ווינטר צו שיידון זוך אזו קומון פיל חלאים דרום פאסטון מיר נאך סוכות אונ נאך פסח שני וחמישי שני ווייל דער זומר מוט ווינטער צוא שיידון זוך אזו ווערון דוא אוירים פר ענדערט פאסטון מיר דם אלו שינויי אוירים זאלון אונז נוט שאדון טון דער תולדות יצחק שרייבט אזו מיינט דער פסוק גאט זאגט איך וועל קיין מבול מער נוט ברענגון אבר איך וועל די לייט שטראפון דורך קעלט אונ דורך היץ דו היץ ווערט פר ברענגון די תבואה אודר איך וועל מאכון אקעלט דאס דוא תבואה ווערט נוט וואקסון (ואך את דמכם וגו׳) אונ דרום הט גאט דא גזאגט צו נח ווער פון איך עס ווערט דר שלאגון ווערון

וועל איך פר שטיין אונ וועל דעם רוצח אנקמה טון ווייל גאט האט צו נח מתיר גוועז צו עסון פלייש אונ צו אדם הראשון איז אסור גוועז צו עסון פלייש אזו ווען נח ווערט נאך יאגון חיות צו חאפון אונ צו עסון טאמר וועלון זיי אים דר שלאגון דרום האט יאט דא גזאגט ווער עס ווערט איך דער שלאגון וועל איך אונ אים איין נקמה טון עס סיי אמענש וואס ווערט דעם אנדערן מענשון דער שלאגון אונ עס סיי אחיה וואס ווערט אמענשון דער שלאגון אונ דרום אויך מוז דער פסוק זאגון (ומוראכם וחתכם וגו׳) אייער פארכט ווערט זיין איף אלו חיות (ויצא נח ובניו וגו׳) מען קען פרעגון גאט האט דאך גזאגט צו נח ער זאל ארוס גיין מוט זיין ווייב כלומר ער זאל זוך בהעפטון צוא זיין ווייב קונדר צו האבון אונ ווארום הט נח ניט גוואלט זוך בהעפטון צו זיין ווייב דען ער רעכינט דא נח מוט זיינו זון אונ די ווייבר רעכינט ער בזונדער איז דער תירוץ פון דריי זאכון וועגון הט נח זוך ניט גוואלט בהעפטון צו זיין ווייב דאס ערשטו איז ער הט מורא גהאט פר דעם מבול עס ווערט ווידער קומון אוף זיינע קינדר דרום הט ער גזאגט צו וואס זאל איך מער קונדר האבון דרום האט גאט אים גשוורון ער ווערט מער קיין מבול נית ברענגון דאס אנדרו איז נח הט זוך גפארכטון דוא חיות רעת וועלון זיינו קינדר טייטון ווייל דער מענש האט עבירות גטון פון אדם הראשון אן אונ ווייטער אזו האט די חיה רעה מאכט צו דער שלאגון דען זו זאגט אוך בון גלייך ווי דער מענש ווען ער וויל די תורה נוט האלטון דרום האט גאט גזאגט צו נח די דארפסט דיך נוט פרכטן פאר דוא חיות דען איך וועל געבון אייער פארכט איף די חיות אונ דרום שטייט באלד (ויברך אלהים וגו׳) גאט האט גבענשט נח אונ זאגט צו אים פרוכפרט זוך אונ מערט זוך

כלומר פרכט איך נוכט פר די חיות אונ בהעפט איך צו איערו ווייבר קונדר צו האבן אונ דם דרוטע איז נח הט גטרבט זיינו קונדר וועלין זיין ביין אונ וועלין איינר דם אנדרן דר שלגון דרום הט גאט גזגט (אך את דמכם וגו׳) ווען איינר וועט דם אנדרון דר שלאגון אזו וועל איך דעם רוצח דר שלאגון (מיד כל חיה אדרשנו) ווען אחיה וועט אמענש דר שלאגון וועל איך די חיה דר שלאגון פרעגט מען הט דען די חיה שכל דאס מען זאל זי אום ברענגון נייערט אזו איז דר פשט גאט זאגט ווען אמענש וועט זיין חבר דער שלגון וועל איך דם חברם בלוט פרשטון פון אום דורך אחיה איך וועל איך אום שוקין אחיה רעה אונ זי וועט אום צוא רייסון (מיד האדם וגו׳) מען קען פרעגן אוף דעם פסוק וואס דארף ער צו זאגון פון איין חיה אונ פון אמענשון אונ פון איין ברודער נייערט דוא תורה לערונט אונז דאס אונ פור ערליי אופנים ווערט אמענש דר שלאגון איינם איז דער וואס הרגות זוך אליין פאר צרות דרוף זאגט דער פסוק (ואך את דמכם וגו׳) ווער עס וועט זוך אליין דר שלגון וועל איך אום שטראפון דאס אנדערו איז אמענטש רייצט אן אוף זיין חבר איין ביזון הינד אודר אחיה רעה אונ זיי דר שלאגון אום דרוף זאגט דער פסוק (מיד כל חיה אדרשנו) דאס איז טייטש ווער עס דער שלאגט זיין חבר דורך איין חיה רעה דעם וועל איך שטרפון דאס דרוטע איז איין מענטש שוקט זיין קנעכט צוא הארגונין זיין חבר דרוף זאגט דער פסוק (מיד אדם וגו׳) איז טייטש ווער עס וועט הרגונין זיין חבר דורך איין שליח דם וועל איך שטראפון דם פערדו איז איינער דר שלגט אליין זיין חבר דרוף זאגט דר פסוק (שופך דם האדם וגו׳) דאס איז טייטש ווער עס פר גוסט אליין דם בלוט פון זיין חבר וועט זיין בלוט פר גאסון ווערון: דם איז דר צייכון וואס גאט הט באוויזון דעם רעגין בוגין:

(את קשתי נתתי בענן) גאט הט גזאגט צו נח איך גיב דיר אצייכון אז איך וועל מיין שבועה האלטון איך וועל מער דם מבול נוט ברענגון אונ אז די לייט וועלון שלעכט זיין וועל איך לאזון רעגון גיין אין וועל שטעלון ארעגון בוגון אוף דעם הימל צו ווייזון זיי אור זענט ווערט איך זאל מוט איך מלחמה האלטון אונ זאל לאזון גרוסע רעגון גיין צו דער טרונקן איך נאר איך וויל מיין שבועה האלטון דרום שטייט דער רעגון בוגין מוט דוא עקון אראפ דם ווייזט אז גאט האט שלום מיט אונז אונ וויל אונז נוט שיסן אונ אז גרוסו צדיקים זענון אונ דעם דור שטייט קיין רעגון בוגין נוט וייל די צדיקים זענון מגין אוף דעם דור. דרום איז קיין רעגון בוגין נוט גשטאנון אונ דוא טעג פון

חזקיהו

של"ה הקדוש

כא (וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה) אונ נח הט גטרונקן פון דעם וויין אונ האט זוך בערושט אונ זוך אף גדעקט אונ זיין גצעלט דוא תורה דער ציילט אונז דוא מעשה כדי מען זאל זוך אמוסר

ספר הישר

אונ דער רעגון האט שון אוף גהערט (ויקרא) אונ נח ריפט צו גאט ב"ה נאך מער אונ זאגט אוף דעם דוך גאט צוה אום פון דעם פר שלוסונג אונזרו לייבור דען איך בון שון זייער מיד פון זוצן (וישמע) אונ גאט

חזקיהו המלך אונ פון רבי שמעון בן יוחאי אונ נוט דיא טעט פון רבי יהושע בן לוי (ויחל נח) נח הט גפלאנצט איין גרטון דען ער הט מיט זיך גנומין וויין טרויבין צו פלאנצן איין גארטון דרום האט דוא תורה אן גשריבין דש פלאנצון פון דעם וויין ביי דעם רעגון בוגין צו ווייזון ווי ארעגון בוגון ווייזט דש די לייט זענון בייז אזו אויך ווער עס וויל וויין טרונקן זאל וויסין דש פיל בייז קומט פון פיל טרונקון ער קען פון זיין חיות קומין ווי שלמה המלך הט גזאגט (למי אוי למי אבוי) צו וועמון אוז וויי צו דם ווס טרונקט פיל וויין אונ נוט דווקא וויין אליין נאר אפילו אנדרו גוטראנק וואס מען ווערט שיכור פון זיי איז אלץ אום גזונד דרום פלעגט מען פאר צייטון מוזין וואסר צו מישן צוא וויין ווען מען פלעגט וועלון בענשון אובר אבעכור וויין ווייל זייער וויין איז גוועזן זייער שטרק הט מען דער מיט גוויזון דאס עס איז נוט ראוי אברכה צו מאכון אובר דעם וויין ווייל פיל בייז קומט פון אום דרום זאגט דער פסוק (ויחל נח) נח איז גווארון אום הייליג ווייל ער האט פול וויין גטרונקן ווי וואל ער איז גוועזן אצדיק ער האט מציל גוועזן דוא גאנצו וועלט מיט זיין פרומקייט דען פון אום איז דו גנצו וועלט ארום גקומין דאך ווייל ער הט פיל וויין גטרונקין הט ער זיך אויף גדערט אונ זיינו קונדר האבון זיך פר זינדיגט דער מיט אונ ער האט זיינו קונדער פר שלטון דורך דעם. דרום הט דו תורה אזי גשריבין דרייצון ווין ביי דעם וויין צוא ווייזון אז דר מענש איז ראוי צו קומן אין גן עדן פון זיין פרומקייט וועגון ווס דר גן עדן איז גטיילט אויף דרייצען טייכון פון גיטן בוימל צו זיך אונ דעם גן עדן אונ דרייצון שטאפלון זענון אונ גן עדן ווס צדיקים זיצן דרויף אבר ווען ער טרונקט פיל וויין ווערט ער פאר טרובין פון דוא דרייצון שטאפלון דער מדרש שרייבט אין דר צייט ווס נח הט גוואלט פלאנצון דעם וויין גארטון הט אום בגעגנט אשד אין האט צו אום גזאגט מאך מיט מור חברותה צו פלנצון דעם וויין גארטון אבר דאך זיי גיהוט זלסט נוט פול וויין טרונקן דען אויך וועל דוך מזיק זיין דרום אז דער מענש איז פר טרונקין מאכט אום דר שד גאר משוגע ער מוז פול בייז טון׳ ר׳ חייא בר אבא זאגט דעם טאג הט נח גפלאנצט דעם וויין גארטון אונ אין דעם טאג הט ער פול בייז גטאן דורך דעם וויין ער איז ווארון אום הייליג (ויתגל בתוך אהלה) ער האט זיך אויף גדעקט וועגון דעם וויין דרום שטייט (ויתגל) דם איז טייטש פר טרובין צו ווייזון דורך פול וויין טרונקין זענון זיינו קונדער ווארון פר טרובין אונ גלות דען דוא עשרת שבטים זענון ווארון פר טרובין פון ארץ ישראל ווייל זיי הבון פול וויין גטרונקין אין האבון דורך דעם פול בייז גטאן ווי אין פסוק שטייט (השותים במזרקי יין) אין שבט יהודה ובנימין זענון אויך ווארון פאר טרובון פון וועגון וויין (וירא חם אבי כנען) כנען דער זון פון חם הט גזעהן ווי נח ליגט אויף גדעקט האט ער גזאגט צוא זיין פאטר חם אוז חם גגאנגון אונ הט אויך גזעהן ווי זיין פאטר ליגט אויף

נרעקט

ספר הישר

ב״ה הט צו גהערט דו רייד פון נח אונ זאגט צו אום אז דם יאר וועט דער פולט ווערון דערמולט וועסטו ארום גיין (ויהי היום) אונ אז עס אוז גקומין דער טאג וואס גאט האט צוא זייא גזאגט אז זייא זאלון ארום גיין פון דער תיבה זענון זייא אלו ארום גגאנגן אונ אומלוכר אוז גגאנגן צוא זיין וועג אונ זיין ארם׃

של״ה הקדוש

אראפ נעמון וויא ווייט מען דארף זיך היטון פון שכרות פון נח ווס אוז גוועזון אצדיק אונ אחכם אונ איז נכשל גווארון פון וויין טרונקן אונ דער מדרש זאגט בדרך רמז אז דרייצון מאל וויי שטייט אונ דר פרשה צו ווייזון וויא גרוס דם אומגליק אונ דם וויי ווס קומט ארום פון שכרות׃

גִּדֶעקְט הָט עֶר דָס גְזָאגְט צוּ זַיינוּ בְּרִידֶר שֵׁם וְיֶפֶת הָאבּוּן זֵיי גוּשְׁפֶּעט פוּן זַייעֶר פָּאטֶר נָאר שֵׁם הָט בַּאלְד גְנוּמִין אַקְלֵייד אִין הָאט צוּ גִדֶעקְט זַיין פָּאטֶר אוּנ יֶפֶת הָט דֶר נָאךְ אוּךְ גְהָאלְפוּן זַיין בְּרוּדֶר שֵׁם צוּ דֶעקוּן זַיין פָּאטֶר דְרוּם הָט שֵׁם זוֹכֶה גְוֶועזְן דָס זַיינוּ קוּנְדֶר זָאלוּן מְקַבֵּל זַיין מִצְוַת צִיצִית וָואס זֶענוּן אוּנ דוּא קְלֵיידֶר. אוּנ יֶפֶת וַוייל עֶר הָאט אוּךְ גְהָאלְפוּן צוּא דֶעקוּן זַיין פָּאטֶער דְרוּם וֶועלוּן זַיינוּ קוּנְדֶער וֶוערוּן צוּ גְדֶעקְט מוּט קְבוּרָה אוּנ דוּא טֶעג פוּן גוֹג וּמָגוֹג דֶען גוֹג וּמָגוֹג וֶועט אַרוּם קוּמוּן פוּן יֶפֶת אוּנ וֶועט מִלְחָמָה הַאלְטוּן מוּט דִי יִשְׂרָאֵל אוּנ דוּא טֶעג פוּן מָשִׁיחַ אוּנ עֶר וֶועט וֶוערוּן דֶר שְׁלָאגוּן דוּרְךְ מָשִׁיחַ וֶועט גָאט אוּם בַּצָאלוּן זַיין שְׂכַר דָס זֵיי וֶועלוּן קוּמוּן צוּ קְבוּרָה:

דָאס אוּז וִוי שֵׁם וְיֶפֶת הָאבּוּן צוּ גְדֶעקְט זֵייעֶר פָּאטֶערְס שַׁאנְד:

פוּן דַאנוּן לֶערְנוּן מוּר וֶוען צְוֵויי טוּן אֵיין מִצְוָה אוּנ אֵיינֶר אֵיילְט זוּךְ מֶער צוּא טוּן דִי מִצְוָה וִויא דֶער אַנְדֶרֶר אוּז עֶר מְקַבֵּל אַבֶּעסוּרוּן שְׂכַר פוּן דֶעם אַנְדֶרְן אַזוּ וִוי מִיר גְפוּנוּן וַוייל שֵׁם הָאט זוּךְ גְאַיילְט צוּ בַּדֶעקוּן זַיין פָּאטֶערְס שַׁאנְד אוּנ יֶפֶת אוּז עֶרְשְׁט דֶר נָאךְ גְקוּמוּן צוּ בַּדֶעקוּן הָאט שֵׁם אַבֶּעסוּרוּן שְׂכַר מְקַבֵּל גְוֶועזְן וִויא יֶפֶת אוּנ וַוייל חָם הָאט פַר שֶׁעמְט זַיין פָּאטֶר אוּנ הָט נוּט צוּ גְדֶעקְט זַיין שַׁאנְד דְרוּם זֶענוּן זַיינוּ קוּנְדֶער וָוארוּן פַר שֶׁעמְט אוּנ זֶענוּן גְפַאלוּן אוּנ דוּא הֶענְט פוּן מֶלֶךְ אַשּׁוּר אוּנ עֶר הָאט זֵייא גְפוּרְט נַאקִיט אוּךְ גְדֶעקְט קֶעגוּן דוּא לַייט אוּנ אַז נֹחַ אִיז וָוארוּן אוּף גְוַואכְט פוּן זַיין וַויין אוּז עֶר גְוָואר גְוָוארוּן וָואס חָם הָאט גִיטוּן דְרוּם הָט עֶר פַר שָׁלְטִין כְּנַעַן דֶם פֶערְדוּן זִין פוּן חָם עֶר זָאל זַיין אֵייבּוּג אַרְגֶעבְט צִיא זַיינוּ בְּרִידֶר נָאךְ קֶען מֶען זָאגוּן וַוייל אַז זֵיי זֶענוּן אַרוּם גְנַאנְגוּן פוּן דֶער תֵּיבָה הָט גָאט זֵיי גְבֶּענְשְׁט אוּנ חָם אוּז גְוֶועזְן אוּנ דֶר בְּרָכָה דְרוּם הָאט נֹחַ אוּם אַלֵיין נִיט גִשָׁאלְטִין נָאר זַיין זוּן כְּנַעַן. רַבִּי חִיָּיא זָאגְט דוּ נַארְפוּן קוּמוּן דְרוּם אַרוּם פוּן חָם וַוייל חָם אוּז גְלֶעגוּן בַּיי זַיין וַוייבּ אוּנ דֶער תֵּיבָה (וַיְחִי נֹחַ אַחַר הַמַּבּוּל) נֹחַ הָאט גְלֶעבְּט נָאךְ דֶעם מַבּוּל דְרַייא הוּנְדֶרְט אוּנ פוּפְצִיג יָאר דוּא יָארוּן פוּן נֹחַ זֶענוּן גְוֶועזְן נַיין הוּנְדֶרְט פוּפְצִיג יָאר: (וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת בְּנֵי נֹחַ) אוּנ דֶער פָּרָשָׁה זֶענוּן וָוארוּן גְדַאכְט זִיבְּצוּג מַאנוּן פוּן דוּ קִינְדֶר פוּן נֹחַ פוּן דוּ זֶענוּן אַרוּם גְקוּמוּן זִיבְּצִיג לְשׁוֹנוֹת דֶער פָּסוּק רֶעכִינְט זֵיי כְּדֵי מֶען זָאל וִויסוּן פוּן וַואנוּן אַבְרָהָם אוּז אַרוּם גְקִימוּן וָוארוּן עֶר אוּז אַרוּם גְקוּמֶן פוּן שֵׁם. דֶר רַמְבַּ״ן שְׁרַייבְּט דוּ תּוֹרָה הָט אִינְז גְוִויזוּן דָאס אַבְרָהָם אוּז אֵיךְ גְוֶועזְן אֵיינֶר וָוס הָט עֵדוּת גְזָאגְט אַז גָאט אַלֵיין הָאט דוּא וֶועלְט בַּשַׁאפוּן דֶען אַבְרָהָם אִיז אַלְט גְוֶועזְ׳ אַכְט אוּנ פוּפְצִיג יָאר אַז נֹחַ אִיז גְשְׁטָארְבּוּן הָאט אַבְרָהָם גְרֶעט מוּט נֹחַ אוּנ עֶר הָאט אוּם גְזָאגְט פוּן זַיין פָּאטוּר לֶמֶךְ וֶועגוּן אַז עֶר הָאט גְזֶעהִין אָדָם הָרִאשׁוֹן וָוס גָאט הָאט אוּם בַּשַׁאפוּן אוּנ דֶעם בַּשֶׁעפוּנִישׁ פוּן דֶער וֶועלְט אוּנ אַבְרָהָם הָט דָאס גְזָאגְט צוּ יִצְחָק אוּנ צוּ יַעֲקֹב אוּנ יִצְחָק אוּנ יַעֲקֹב דוּ הָבּוּן גְזֶעהִין שֵׁם דֶעם זוּן פוּן נֹחַ וָואס אוּז גְוֶועזְן אוּנ דֶר תֵּיבָה הָט עֶר זֵיי דֶער צֵיילְט דוּא מַעֲשֶׂה פוּן דֶעם מַבּוּל אוּנ פוּן דֶער תֵּיבָה. יַעֲקֹב הָאט דָאס וַוייטֶר דֶער צֵיילְט זַיינוּ קוּנְדֶר

דרום דר ציילט דער פסוק די נעמון פון שם אונ זיינו קונדער (הוא החל להיות גבור בארץ) נמרוד איז גוועזן אגרוסער רשע ער האט עצות געגעבן מורד צו זיין אן גאט אונ דוא צייטון פון דור הפלגה דרום ווען מען האט אויף איינעם גוואלט זאגון דו ביסט ארשע פלעגט מען זאגון דיא ביסט אזו ארשע וויא נמרוד (הוא היה גבור ציד) ער איז גוועזן אשטרקר יאגער ער פלעגט דוא לייט חאפון מוט זיינו רייד מורד צו זיין אן גאט דער פרקי רבי אליעזר שרייבט פון וועגון רבי יודא דם העמד וואס גאט האט גמאכט צו אדם הראשון דם הט נח מוט גינומון אונ דער תיבה דער נאך האט ער דם העמד געגעבון צו נמרוד אונ ווען נמרוד הט דאס העמד אן גטאן זענון גיקומון אלו בהמות חיות עופות אונ האבון זיך גביקט צו אום דען אויף דעם העמד זענון גוועזן אום גמאלט אלו בהמות חיות עופות דרום האבון דוא לייט גמיינט נמרוד איז אגרוסר גבור אונ האבון אום פאר אמלך גמאכט אבר זיך האט ער אן גהובון צו זאגין :

(דאס איז דער טארום פון דור הפלגה)

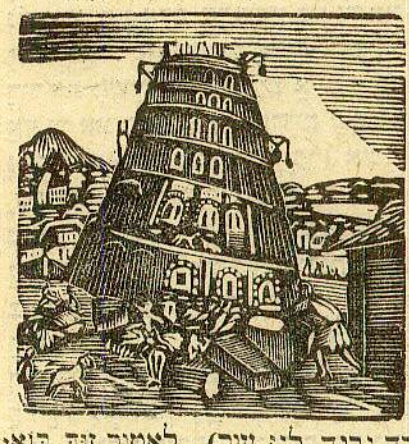

(הבה נבנה לנו עיר) לאמיר זיך בואן אגרוסין טארום ביז אונ הימול אונ זייא האבון אום אויף גיבואט זיבן אונ צוואנציג מייל הויך שטאפלין זענון גוועזן צוא מזרח אונ שטאפלון צו מערב אונ ווער עס האט

ציגעל ארויף גבראכט איז ער ארויף גגנגין ציא מזרח אונ איז אראפ גגאנגען ציא מערב כדי איינר זאל דעם אנדרון נוט ענג מאכון צו גיין אונ ווען איינר איז אראפ גפאלן אונ איז גהרגת גווארן הט זייא נוט גהארט וייל עס זענון פוהל טוזנד מענשן גוועזן וואס האבון ציגול גטראגן אבער ווען אציגול איז אראפ גפאלן האבון זיי זיך זייער מצער גוועזן אונ האבון גוויינט אונ האבון גזאגט ווען קען אנדערער ציגול אויף דעם אורט ווידר קומון אונ זיי הבון גזאגט ווארום וויל גאט זיין אונ הימול אמלך אונ מיר אויף דר ערד מיר וועלון ארויף גיין מלחמה האלטון מוט אום אונ מיר וועלון אובון קונוגן אונ זיי האבון גשטעלט איין אפ גאט אויף דעם טורום אונ האבון אום גגעבן אשווערד אונ דר האנד הט דו יעלט גמיינט דו אפ גאט פורט מלחמה מוט גאט. דער מדרש שרייבט דר דור הפלגה איז דרום אזו שלעכט גוועזן וייל זיי זענון צו רייך גוועזן. רבי לוי זאגט אונ דריי טעג הט איין אשה אקונד גהאט דיא רבנן זאגון אונ איין טאג האבן זיי אקונד גוהאט יאונ אין דעם טאג איז דם קונד גגאנגען אונ האט שכל גהאט צו גיין ווי מען הט אום גשוקט דרום זענון דוא לייט פון מבול פאר לורון גווארון אונ דו אנדרו לייט פון דור הפלגה ווים האבן גבועט דעם טורום מורד צוא זיין אן גאט דו זענון נוט פר לורון גוורון וייל דו לייט פון דעם מבול הבון גזילה גטאן דרום זענון זייא פאר לורון גווארון אובר דו לייט פון דור הפלגה הבון זיך זייער ליב גהאט אונ שלום איז צווישון זיי גוועזן דרום זענון זייא אובור גבליבן רבי זאגט וויא גוט איז דער שלום דען ווען אפילו ישראל דינון עבודה זרה אונ האבון שלום צווישון זיך זאגט גאט איך קען זיי נוט טון דם דור הפלגה האט

גזאגט נאך טוזונד אונ זעקס הונדערט אונ זעקס אונ פופציג יאר ווערן דוא הומלין שלאף דרום מוזן מיר מאכן פור הוכי גמערטי זיילן אום צוגול אוף אוטלוכי זייט איין זייל דאס דער הומל זאל זוך אן לעהנין אונ זאל נוט אראפ פאלין אונ זיי האבין גזאגט מיר וועלן מאכן אטורים בוז אונ הימל אונ וועלן ארויף גיין אונ וולן גרוסי פענסטר אום האקין אונ הומול דאס דו וואסרין זאלין גאר אונ גאנצין ארום רונן כדי אז גאט זאל מער קיין מבול ברענגין .

רבי ירמיה זאגט דרייא כתות זענין גוועזן איין כיתה הט גזאגט מיר וועלין ארויף גיין אויף דעם הימל אונ וועלין דורטין וואנין דוא כיתה האט גאט פאר שפרייט אויף דער גאנצר וועלט דו אנדרי כיתה הט גזגט מיר וועלין דרטין עבודה זרה דינין דוא כיתה הט גאט פר מושט זייערי רייד דו דרוטי כיתה האט גזאגט מיר וועלין מוט גאט מלחמה האלטין אונ הימל דו דאזוגי כיתה הט גאט פר פלוכט זייא זענין גווארין אפין אונ ים קעין אונ אלרליי שדים אוז גוורין פון זיי רבי יוחנן זאגט פון דם טורים אוז אדרוט חלק וורין פר ברענט אונ אדרוט חלק אוז ווארין איין גזונקין אונ דר ערד אונ אדרוט חלק איז גבליבין שטיין (ונבלה שם שפתם) מיר וועלין צוא מישין זייערי רייד דער פרקי רבי אליעזר שרייבט גאט הט גזגט צו דו זיבצוג מלאכים וס גיין ארום דעם כסא הכבוד לאמור גיין אראפ אונ לאמר צו מושין זייערי רייד אוף זיבצוג לשונות אין יאט האט גורל גווארפין מוט דוא מלאכים אוז איטלוכן זיין גורל גפלין איין אומה אונ גאטס גורל אוז גפאלין אויף אברהם אונ אוף זיינו קונדר אזו ווי אונ פסוק שטייט (כי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו) אונ ווייל זיי האבין איין עבירה גיטין מוט זייערי רייד דם זיי הבין גזאגט מיר וועלין בואן איין טורים דרום האט גאט זיי גשטראפט אונ האט זיי צו מושט זייערי רייד דען בוז דם דור הפלגה הבין אלו גרעט לשון הקודש דען דו וועלט אוז ווארין בשאפין מוט לשון הקודש אונ ווי גאט האט צו מישט זייערי רייד אזו וועז איינר הט דעם אנדרין גהייסין ברענגין אהאק הט ער אים גבראכט איין אנדרי זאך דען ער הט נוט פר שטאנין וס ער זאגט אונ דרום האבין זיי דם טורים נוט גקענט בואן (לא יבצר מהם) דאס אוז טייטש עס אוז גאר נוט גמונרט פון זייא דען זיי האבין גרום מזל גהאט צום בואין דרום הט זיי גאט פר שפרייט אזו ווי אונ פסוק שטייט (ויפץ יי אותם) רבי נחמיה זאגט גאט הט אלו לענדר גבראכט קיין בבל אונ אוטליכם לגד הט איין גשלונגין זיין אומה דו רבנן זאגין גאט הט אוף זיי גמאכט אום גיסון דם ים אונ ער הט זיי דער טרענקט נייארט דרייסוג משפחות הט גאט גלזט לעבין (אלה תולדות שם) ווארום שטייט גשריבין ביי דו לייט ווי לאנג זיי האבין גלעבט אונ הבין גוויגין זין אונ טעכטר אונ שטייט נוט גשריבין דם זיי זענין גשטארבין אזו ווי עס שטייט גשריבין פון אדם הראשון בוז נח אוז דר תירוץ ווייל פון שם אוז ארום גקומין בית דוד אונ משיח וס ער וועט איבוג לעבין אזו ווי אונ פסוק שטייט (חיים שאל ממך נתתה לו אורך ימים עולם ועד) אונ ווידר עס שטייט דרום קיין מיתה נוט ביי נח מיט זיינו קונדר ווייל דו וועלט אוז פון זיי וורין גבואוט אובר דו דורות פון אדם ביז נח דו זענין אלו פר לורין גווארין אונ מבול אונ ווידר דו דורות פון אדם בוז נח די הבין זייער לאנג גלעבט דרום שטייט ביי זיי גשריבין וימת כלומר זיי האבין גנוג גלעבט אובר דו דורות פון נח אן האבין נוט לאנג גלעבט דרום שטייט ביי זיי נוט גשריבין דם זיי זענין גשטארבין (וימת הרן על פני תרח אביו בארץ מולדתו באור כשדים) הרן אוז גשטרבין

פאר זיין פאטר תרח אונ דעם אורט אור כשדים דר פסוק לערונט אונז דז אברהם הט זיך מוסר נפש גוועז פון גאטס וועגן דרום הט ער זוכה גוועז דז גאט הט מיט אים גרעט אונ ווי זאל גאט ריידן מיט אברהם אונ זאל נוט לאזן ווסן וואס אברהם אוז גוועז פר אצדיק דרום לאזט אונז דר פסוק ווסן דאס אברהם הט זיך גלאזט ווארפן אונ פייאר פון גאטס וועגן דען זיין פאטר תרח הט פר קופט אפ געטר אין הט גזעצט אברהם ער זאל אום פאר קופן די אפ געטר אונ ווען איינר אוז גקומין קופן איין אפ גאט אזו הט אברהם אים גפרעגט ווי אלט בוסטו הט ער אום געענפרט פופציג אודר זעכציג יאר אזו האט אברהם צוא אום גזאגט ווי צו דור דיא בוסט אלט זעכציג יאר אונ ווילסט דיך בוקן צו איינם וואס אוז איין טאג אלט דען די אפ גאט אוז ערשט היינט גמכט גוורון אזו אוז יענור אוועק גגאנגן בחרפה אמאל אוז איין אשה גקומין אונ האט גברכט איין שיסול מוט זעמול מעל אקרבן צו דוא אפ געטור האט אברהם גנומן די שיסול מוט זעמול מעל אונ הט זיא גשטעלט פר דוא אפ געטור אונ הט גנומן אגרוסן שטעקן אונ האט צוא בראכן אלו אפ געטור נאר אגרויסן אפ גאט האט ער גלאזט שטיין אונ הט אום גגעבן דעם שטעקן אונ דער האנד אזו איז תרח גקומין אונ הט גזאגט צו אברהם ווער הט דס גיטון הט אברהם גזאגט איין אשה הט גברכט זעמול מעל פר אקרבן אזו האבן זיך די אפ געטור מוט אנאנדר גקריגט איטליכר הט גוולט פריער עסן אזו הט דר גרעסטר אפ גאט גנומין איין שטעקן אונ הט זיי אלו צו בראכן האט תרח גזאגט צו אברהם הבון זיי דען שכל אודר האבן זייא דען חיות אונ זיך האט אברהם גזאגט אז זיי האבן יוא קיין שכל נים ווארום זאלון מיר זיי דינון הט תרח אום גנומין אונ הט אום גגעבן צו נמרוד

אין דר האנד הט נמרוד גזאגט צו אברהם ווילסטו דיך ביקן צו דם פייאר אוז גוט אין ווען נוט וועל איך דיך היישן אריין ווארפון אונ דעם פייאר אוז הרן דער ביי גשטאנון אונ הט זיך גטראכט איך וועל זעהן וועט אברהם ניצול ווערון פון דעם פייאר וועל איך זאגון איך דין דעם גאט פון אברהם אונ ווען נוט וועל איך דינון ווס נמרוד דונט אונ אז אברהם אוז ארויס גגאנגון גאנץ פון דעם פייאר הט מען גפרעגט הרן וועמון דינסטו הט ער גזאגט דם גאט פון אברהם הט מען אום אונ דם פייאר אריין גווארפון זענון אום זיינו גדערום ווארון אנגשרימפון אונ ער אוז גשטארבון אזו אוז איין מלאך גוקומון אונ הט אום ארוס גווארפון פון דם פייאר פר זיין פאטר תרח דאס מיינט דער פסוק (וימת הרן על פני תרח אביו) הרן אוז גשטארבון אובר זיין פאטר תרח דען ווען תרח וואלט נוט גקלאגט פר נמרוד אויף אברהם וואלט הרן נוט גווארפון גווארון אונ פייאר אריין פון דאנון לערונט מען אפ דאס אמענש זאל זיך נוט פר לאזון אויף איין נס נייארט ווען ער וויל זיך לאזון אום ברענגון פון גאטס וועגון זאל ער נוט טרכטן דם גאט וועט אום איין נס טון דען ווען ער פר לאזט זיך אויף איין נס אזו גוט ער נוט געדון זיין גוף צו גאט דרום טוט אום גאט קיין נס נים אזו ווי מור גפונון ביי הרן ווייל ער הט גזעהן דם צו אברהם אוז איין נס גשעהן אזו הט ער זיך גלאזט ווארפון אונ פייאר דרום הט אום גאט קיין נס גטון דרויף האבון די חכמים גזאגט אין סומכין על הנס מען זאל זיך נוט פאר לזון אויף איין נס (ותהי שרה עקרה וגו׳) איז קשה אז שרה אוז גוועז איין עקרה ווייסט מען דאך וואל זו הט קיין קונדער גהאט וואס דארף נאך שטיין אין לה ולד איז דער תירוץ עס זענון דא פול ווייבר ווס קענון קיין קונד נוט גווינון אונ יאך

פיל יארון האבון זייא יוא קונדר דרום זאגט דער פסוק שרה הט נוט געקענט געווינון אפילו נאך פיל יארון דרום הט אברהם אונ שרה גמכט זוך איין מסחנא זיי זאלון ארום גיין פון זייער לאנד צו גיין אונ לאנד כנען וואס דאס איז איין הייליג לאנד מאמער וועלון זייא דארטון זוכה זיין קונדר צו האבון אונ דאס איז געווסט דם אברהם איז געוועזן דער עיקר אונ דער האר אפילו איבור זיין פאטרם הוז גזונד אונ ווי אברהם הט אן געהובן גיין אונ לאנד כנען זענון זייא אום אלו נאך גגאנגון נאר אברהם הט מכבד געוועזן זיין פאטר תרח אונ הט אום גמכט איין האר אפילו איבר זוך דרום שטייט (ויקח תרח את אברם בנו ואת לוט בן הרן) תרח הט גנומון אברם מוט זיין גאנץ הוז גזונד צו גיין אונ לאנד כנען (וימת תרח בחרן) אונ תרח איז גשטארבון אונ חרן איז דא צו פרעגין ווארום הט די תורה נוט אן געשריבון ביי די קונדר פון שם בוז אהר דם זיי זענון גשטרבן נייארט ביי תרח הט זו געשריבון די מיתה די חכמים זאגון אתירויץ די תורה הט גמיזט אן שרייבון דם ער איז גשטרבון כדי די לייט זאלון נוט זאגון אברהם איז אוועק גגאנגן פון זיין לאנד פון פאטר אונ מוטרם גבורד אונ הט זייא פר לאזט ווי עם שטייט (לך לך מארצך וממולדתך) גיי אוועק פון דיין לאנד אונ פון דיין משפחה אונ ווי שוקט זוך דם אברהם זאל נוט מכבד זיין דם פאטר אונ זאל אום אוועק ווארפון דרום האט דער פסוק פרויר

געשריבון (וימת תרח) תרח איז גשטרבון אונ באלד דר נאך שטייט (לך לך מארצך וממולדתך) אונ דרום רופט אום דר פסוק וימת ווייל ארשע הייסט ביים לעבון אמת אונ ווען שוין גאט הט גזאגט צו אברהם (ואתה תבוא אל אבותיך בשלום) דוא וועסט קומון נאך דיין טוט צוא דיינו עלטורון מוט שלום דרונגון דער פון אונזרו חכמים דם תרח הט אחלק לעולם הבא איז דר תירוץ תרח האט גנאסון דםזכות פון זיין זון אברהם דאס ער איז גקומון אונ גן עדן דא הט דו פרי מציל געוועזן דעם בום כלומר אברהם איז געוועזן דיא פרי פון תרח אונ תרח איז געוועזן דר בום דר מדרש לערונט אפ פון דאנון דם אלו העלצר זענון כשר געוועזן צום מזבח צום פייאר אום גנומון העלצר פון איל בור בום פון ווייו שטאק דוא האט מען נוט גדרפט ברענגון צום פייער אונ צום מזבח ווייל מען האט גהאט בומול אונ ב״ה אונ אוך ווייו צום מזבח דרום הבון דיא צוויי פירות מציל געוועזן אוף זייערו ביימר פון דם פייער אזו וואל ווי אברהם איז געוועזן דוא פרי פון תרח אונ האט מציל געוועזן תרח פון דעם פייער פון דעם גיהנם אונ דו חכמים האבון גזאגט ברא מזכה אבא ואין אבא מזכה ברא דאס איז טייטש אזון איז מציל זיין פאטר פון דעם גיהנם אובר אפטר איז נוט מציל זיין זון פון דם גיהנם אזו ווי דר פסוק זאגט (ואין מידי מציל) כלומר אברהם הט נוט מציל געוועזן זיין בייזון זון ישמעאל:

הפטרת נח

(רני עקרה לא ילדה) דער נביא זאגט זינג די שטאט ירושלים וואס דו בוסט גלייך געוועזן גלות ווי איין אשה איין אום טרכטערן וואס זי הט קיין קונדער נוט געווינון אונ עס איז אור

נופת

כי מי נח זאת לי (ישעיה נ״ד) דאס טייטש דען דוא וואסער פון נח איז דוא דאזיגו צו מור די יוסי פרענט איב דער ווארט זאת גייט אוף דיא וואסער נהער דאך צו שטיין הם (זייא לשון רבים) אונ אוב

צופים

אוף דוא אומה ישראל נהער דאך צו שטיין את דו אלא דאס ווארט זאת איז ארמז אוף איין שם הקודש אז דער פסוק זאגט ואני זאת בריתי אותם אונ נאך דעם מבול שטייט זאת אות הברית וגו׳ את קשתי

איר נוט אן גקומן קיין קראנקייט פון ווייאון ווייל זו הט קיין קונד גטראגון אונ איר בוך זינג דען אצונד וועלון פול קונדר זיין אונ דר שטאט וואס זו איז גוועזן פר וויסט אונ גלות דען ירושלים איז גוועזן גלייך ווי איין אלמנה חיה וואס איר מאן לעבט (הרחיבי מקום אהלך) דער נביא זאגט צו ירושלים מאך ברייט דס אורט פון דיין גצעלט פון וועגון דיינע פול קונדר אונ אויך אנדרו שטעט פון ארץ ישראל די זאלון גרוס אונ ברייט אום צוהון די אום הענגון פון זייער גצעלט אונ דר לענגר דיינו שטריק אונ די נעגול פון דעם גצעלט טוא שטארקון (כי ימין ושמאל תפרוצי) דען דוא וועסט דיך שטארקון אויף דר רעכטר זייט אונ אויף דר לונקר זייט אונ אויך אויף אנדרו זייטן אין דיינו קינדר וועלון ירשונון ארץ ישראל אין וועלון בזעצון די שטעט וואס זענון גוועזן פאר וויסט (אל תיראי כי לא תבושי) האב קיין מורא נוט דען דוא וועסט אייבונ שון נוט מעהר פאר שעמט ווערון דוא וועסט האבון אזו פול גוטס דס דוא וועסט פר געסון דוא

חרפות וואס דו האסט גהאט אונ די חרפה פון דיין אלמנה שאפט וועסטו שון נוט מעהר גדענקון (כי בועליך עושיך) ווייל דיין מאן דיין בשעפר איז יי' צבאות זיין נאמן אונ דיין אום לייזר דער הייליגר פון ישראל דר גאט פון דער גאנצר וועלט וועט ער ווערון גרופן זאגט דער נביא דוא בוסט נוט אזו ווי איין אשה וואס איר מאן איז גשטארבון (כי כאשה עזובה) גייערט ווי איין אשה איין פר לאזונע וואס איר מאן צערונט אויף איר אונ פאר לאזט זיא אוויילע אונ קערט זיך ווידר אום צו איר אזו האט דיך גאט גרופען (ואשת נעורים כי תמאס) אונ גלייך וויא איין ווייב וואס מען הט פון דר יוגינט ווען זיא ווערט נמאס אויף איר מאן אזו גדענקט ער זיא באלד אונ דער בארומט זיך אובער איר (ברגע קטן עזבתיך) ווייל דיר וועט פול טובות ווערון גגעבון אונ דיא טעג פון משיח וועט זיך דיר דאכטן אז דאס גלות איז נאר ווי איין אוגון בלוק דען מיט גרוס רחמנות וועסטו זיין דער לייזט (בשצף קצף הסתרתי) מוט ווייניג צארון האב

איך

נופת

נתתי בענן אונ דער פשט אוז אזו כי מי נח זאת לי ווייל נח הט נוט מתפלל גוועזן אונ אויסער דעם אוז זיין זכות נוט גוועזן אזו גרוס דאס ער זאל קענון זיין דער מגין הדור אנטקעגון מבול דרום אוז נייטוג גוועזן עס זאל נתגלה ווערון דער שם זאת דאס דורך אום זאל אם נהאלטן ווערון דער מבול אונ דס איז דער סוד פון דעם רעגון בויגון דרום אונ רי' שמעון בן יוחאיס צייטון איז נוט גזעהן גווארן קיין רעגון בויגון ווייל ער איז גוועזן דער מגין הדור אונ מיט תפלה פלעגט ער מבטל זיין אלו גזרות ווי דוד המלך ע"ה הט גזאגט מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים דאס טייטש הקדוש ב"ה איז אמושל אויף אמענטשון אונ דער צדיק גוועלטוגט אובר די גזרה פון הקב"ה כביכול היינו ער איז מבטל דיא גזרות פון הומיל . וויא עס וואר גשעהן דוא מעשה מיט רי' שמעון בן יוחאי דס ער איז אמאל גזעסן ביא דעם טויער פון דוא שטאט לוד הט ער דער זעהון דוא זון טוקט זיך ארונטער דרייא מאל נאך אנאנדר נאך דעם איז ווא גווארון פונצטער אונ אין איר מוטון האט זיך גזעהן שווארצו נעלו פלעקון . זאגט ער צו זיין זון רי' אלעזר קום מיט מיר אונ זייא גטרייסט דען עס איז דא אגזר אונ הומל אונ עס איז נאך דא צייט דרייסוג טעג אונ הקדוש ב"ה איז מור דאס ראמוט מודיע וואורום ער טוט נוט אפ קיין שום זאך וויא ער זאגט נוט אן פריער זיינו צדיקים וויא דער נביא זאגט כי לא יעשה יי' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו

צופים

הנביאים גייענדיג זענון זייא אריין אונ אנוויין גארטון האבון זייא דער זעהן אשלאנג דאס ער האלט אפון דס מויל אונ שאפעט אונ לאזט ניפט אונ דער ערד . הט רי' שמעון אום גטאן אקלאפ אובערון קאפ איז ער גווארון שטול אונ האט גשאקעלט מוטון צונג . האט זיך רי' שמעון אן גרופון שלאנג שלאנג גייא אונ זאג דעם אייבערשטון שלאנג היינו דעם שטן אז רי' שמעון בן יוחאי גפונט זיך אויף דער וועלט האט דער שלאנג תיכף אריין גרוקט דס קאפ אונ איין נארו זאגט רי' שמעון אויך בון גוזר אזו גוט וויא דער אונטרשטער שלאנג האט זיך אום גקערט אונ דוא לאך פון ערד אזו איז זאל דער אייבערשטר שלאנג זיך אום קערון אונ דוא לאך פון טופון אפ גרונד . דער ווייל האט ער זיך גשטעלט מתפלל זיין . אונ מוטון דער תפלה האבון זייא דער הערט שרייענדוג דוא ווערטר פוטקרי דקיטפא עולו לאתריכו אור הויפט לייט פון פורענויות נייט צורוק אויף אייער ארט דען דוא מקטרגים וועלון שון מער נוט ווירקען וואורום רי' שמעון בן יוחאי הט זייא מבטל גוועזון . וואול צו דיר רי' שמעון דאס דיין האר פאר לאנגט צו געבון דיר מער כבוד פון אלעמון דען בייא משה רבינו ע"ה איז גשרובון ויחל משה דאס הייסט ער האט באקומון איין ווייטאג איידער ער האט אום גבעטון ביא השי"ת אז ער זאל מבטל זיין דיא גזרה פון חטא העגל דען ויחל איז לשון חיל ווייטאג אונ אז דוא רי' שמעון בוסט עטוואס גוזר איז הקדוש ב"ה באלד מקיים אדער

איך איין אוגין בלוק פר בארגין מיין פנים פון דיר אונ מוט איין אייביגין חסד האב איך מיך איבער דיר דער בארומט אזו זאגט גאט דיין דער לייזר (כי מי נח זאת לי) דען אזו ווי דאס וואסר פון נח אזו איך אוז דם גלות אזו וויא איך האב גשווארין איך זאל מעהר קיין מבול ניט ברענגין אוף דיר וועלט אזו איך האב איך גשווארין איך זאל מער ניט צערנין אוף דור ישראל אונ זאל מער ניט אן שרייאן אוף דור (כי ההרים ימשו והגבעות תמוטינה) דוא בערג וועלין אפ גטון ווערין אונ די הייך וועלין צו גיין אבר מיין שבועה וועט אייביג בלייבן אזו זאגט גאט דיין דער בארמהגור. אונ סנהדרין זאגט די גמרא רב יודא זאגט צו זיין זון רב יצחק אמענש הט ניט קיין נחת רוח נאר פון זיין ערשט ווייב אבר ניט פון דר אנדרר דרום זאגט דר פסוק (כי בועליך עושיך) רב שמואל זאגט פון וועגין רב איין אשה הט ניט קיין נאך גטריי הארץ נאר צו דעם מאן ווס הט זיא גנומען אז זוא איז גוועזן איין בתולה :

נופת צופים

ווען ער איז וואס עס איז גזור קענסטו מבטל זיין באלד הט דוא זון ווידער אן גהויבין צו שיינין אונ דער שווארצער פלעק איז שון מער ניט גיוען . הט זיך רי שמעון אן גרופין דם פעטיים אז אוף דוא וועלט איז שון דא אפרייליגקייט אז ער איז גקומען צוריק אהיים האט ער מגלה גוועזן גרוסו סודות אונ דעם פסוק כי צדיק יי צדקות אהב ישר יחזו פנימו וועלכי עם זענין שייך צו דעם ענין :

פרשת לך

לך לך) שלמה המלך ע"ה זאגט אונ משלי (הולך את חכמים יחכם וגו') דער פסוק לערינט אונז דם דער מענש זאל זיך בהעפטין מוט קליינו אונ פרומו לייט אונ זאל זיך אפ שיידין פון רשעים דרום זאגט דר פסוק (הולך את חכמים יחכם) דר ווס גייט מוט די חכמים דער ווערט קלוג אובר דער ווס בהעפט זיך צו די רשעים דער ווערט צו בראכין אזו וואול ווי דער ווס בהעפט זיך צו חכמים אזו קומט דער פון דאס ער דונט רעכט גאט גדענקט ער אלו צייט אונ אזו אויך דר ווס בהעפט זיך צו די רשעים דער פאר געסט אונ גאט אלו צייט אונ

לערינט

נחלת צבי

רבי יהודה פתח. רבי יהודה הייבט אן עס שטייט הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו זאגט רבי יהודה קום אונ זעה וויא אמענטש גהער נאר עוסק זיין זיין בתורה ובמצות יומם ולילה דען די מעלה פון דער תורה איז איבער אלע מעלות דען בייא דעם איז פר האנדין צוויי גרוסו מעלות לעבין מוט עשירות אזו שטייט אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד אונ כבוד מיינט מען עשירות וואָרום איין עושר הט כבוד אונ דאס איז אלץ דורך דער תורה . דען אלע נאכט נעמט דער מלאך מט"ט אלע נשמות הצדיקים אונ ווייזט זייא פר הקב"ה אונ דוא מלאכים ווארטין מוט זייער שירה זאגין ביז עס זאמלין זיך איין אלע נשמות הצדיקים אונ הייבין אן צוא זאגין שירה בנאנד צו הקב"ה דרום שטייט הנצנים נראו בארץ מיינט מען דוא מענטשין פון דר ערד ווס זענין עוסק בתורה לשמה עת הזמיר הגיע מיינט מען די צייט איז גקומען זינגין זמירות ותשבחות צוא דעם באשעפער . דורך וועמין ווערין דוא אלע זאכין זאגט ער פון וקול התור דאס איז דער

ספר הישר

לך לך) גייא ארום פון דיין מוטבה וועגין פון דיין גבורד אונ פון דיין פאטורס הוז גזונד צום לאנד וואס איך וועל דור ווייזין צו געבין דאס לאנד דיר אונ צו דיינו קינדר דען אונ דעם דאזיגין לאנד וועל איך דיך בענשין אונ דארט וועל איך דיך מאכין צו אגרוס פאלק אונ איך וועל אפפערין דיין נאמין אונ עס זאל ווערין גבענשט מיט דור אלו משפחות וואס זענין אוף דער ערד אונ אצונד שטייא אוף אונ גייא ארום פון דער שטאט די אונ דיין ווייב אונ אלץ ווס דיין איז אונ אויך אלו ווס זענין גוויגין גיוארין אונ דיין הוז אונ אלו די לייבור וואס דוא האסט דור איין גזאמולט אונ חרן אונ קער ווידור צום לאנד

לערונט זוך אפ פון דוא רשעים זייערו
בייזו מעשים דרום זאל דר מענש גוורונט
זיין דאס ער זאל זוך נוט בהעפטון צוא
רשעים מען זאגט אוי לרשע אוי לשכינו
אונ אברהם הט אוך גוואלט מקיים זיין
דוא תורה אונ העכט דונון גאט אזו וויא
דוא גמרא זאגט אברהם האט פון זיין
שכל מקיים גוועזן דוא גאנצו תורה אונ
ווען זייא זענון שוין נאך נוט גגעבון גוורון
דרום האט גאט גזאגט צו אברהם (לך
לך מארצך וממולדתך) גייא אוועק פון
דיין לאנד אונ פון דיין משפחה ווייל
זיי זענון רשעים דו חכמים זאגון אברהם

אוז גוועזן גלייך צו איין כלי מוט בשמים
וואס שטייט אונ איין אום ריין אורט אזו
ווייסט קיינר נוט פון דעם גוטון ריח ווען
דיא כלי ווערט אובר ארום גנומון פון
דעם אום ריין אורט אזו ווערט מען גוואר
פון דעם גוטון ריח אזו אוז אוך אברהם
גוועזן צווישון רשעים ווס האבון עבודה
זרה גדונט דרום האט גאט גהייסון צוא
אברהם גיין אויס זיין לאנד צוא לאזון
וויסון זיינו גוטו מעשים נים ער האט אונ
זיך אונ דם אוז גוועזן איינס פון דוא צעהן
פרובונג וואס גאט האט אברהם גפרובט
אוב ער וועט האלטון זיין גבאט צו אוועק
ווארפין

נחלת צבי

מלאך מט"ט וואס זאמילט איין אלע נשמות
הצדיקים זאלון זאגון שירה צו הקב"ה דרום
שטייט יעלזו חסידים בכבוד דורך דעם מלאך
מט"ט וואס ער הייסט כבוד ירננו על משכבותם
טאן זייא זינגון בייא נאכט אז דוא מענטשען
שלאפון . רבי יעקב זאגט אלו נשמות
הצדיקים זענון בשאפון גוואר־ן מתחת כסא
הכבוד דען דוא נשמה פירט דעם גוף אונ
וויזט אום צוא טאן דעם רצון הבורא דען אז
הקב"ה שוקט אראפ דו נשמה אונ גוף אריין
שטייט ויאמר ה' אל אברהם דאס מיינט מען
הקב"ה זאגט צוא דער נשמה וום זוא הייסט
אברם דאס איז צווייא ווערטר א"ב ר"ם דוא
נשמה הייסט אב ווייל זוא אוז איין פאטור צו
דעם גוף רם הייסט זוא ווייל זוא אוז פון איין
הויכן ארט דרום הייסט זוא אברם אונ השי"ת
זאגט אור אן זוא זאל הוטון דוא תורה מוט
דיא מצות אונ ענטפערט איר אובער הונדרט
שליסלען דאס הייסט מען זאל מאכען אלע

טאג הונדרט ברכות מוט אוטליכע ברכה
ציהט ער אויף זוך איין שליסל דרום שטייט
לך לך עם באטרעפט הונדרט אונ אזו זאגט
הקב"ה לך גיי ארויס מארצך פון דיין לאנד דם
מיינט מען דעם גן עדן וממולדתך פון דיין
משפחה מיינט מען דוא מלאכים פון דעם
הימל ומבית אביך מיינט מען אלע כוחות
הקדושה אל הארץ אשר אראך אוף דר ערד אונ
וועלכון גוף איך וועל דור ווייזון דער נאך
בענטשט הקב"ה דוא נשמה מוט זובון ברכות
(א) ואעשך לגוי גדול אוז איין ברכה. (ב) ואברכך.
(ג) ואגדלה שמך . (ד) והיה ברכה . (ה) ואברכה
מברכך (ו) ומקללך אאור . (ז) ונברכו בך כל
משפחות האדמה . וילך אברם גייט דוא נשמה
אראפ כאשר דבר אליו יי אזו ווי השם יתברך
הט גהייסון וילך אתו לוט גייט מוט אום תיכף
דער יצר הרע וואס ער הייסט לוט דען ער
איז דר נחש וואס ער האט אז גירעט צו אדם
הראשון אז ער זאל עסון פון דעם עץ הדעת

ספר הישר

כנען אונ אברם שטייט אוף אונ נעמט זיין ווייב שרי
אונ אלץ דם זיינוגו אונ אלו דו וואס זענון גוועזן אונ
זיין הוז אונ אוך אלו וואס זייא האבון זיין אמונה
אן גנומון אונ חרן אונ זענון ארום גגאנגן צו גיין צום
לאנד כנען :
(ויבואו) אונ זייא קומון קיין כנען אזו וויא גאט
ב"ה הט צו זייא גזאגט אונ ער נייגט זיין גצעלט
אונ פלון מורה אונ אוך לוט זיין ברודרס זון מוט
אלץ דאס זיינוגו זענון אוך גוועזן מוט אים אונ גאט
דאס זוך ווייטור בווייזון צו אברם אונ זאגט צו אום

צו דיינו קונדר וועל אוך געבון דאס דאזוגו לאנד אונ
אברם הט גבוועט איין מזבח צו גאט ב"ה וואס האט
זיך צו אום בוויזון אונ דער מזבח שטייט נאך אונ
פלון מורה בוז אונ היינטוגון טאג אונ דעם וועלבון
יאר אוז גוועזן אגרוסור הונגר אונ כנען אונ אלו
ווצרים פון כנען האבון נוט גקענט דער ליידון דעם
גאנץ גרוסון הונגער (ויקם) אונ אברם אוז אוף
גשטאנון אונ הט גנודרט קיין מצרים אונ אברם אוז
גקומון צום טייך פון מצרים הט ער זוך אבוסול אם
גרוט פון דעם וועג ביים בארטון פון טייך הט אברם

נרפן זיין וואנונג ווי ער הט אלו זיינו טעג גוואנט אונ איז דארטן בקענט אונ זאל זיין אונ איין פרעמד לאנד זיין איין בעל תשובה, אונ דם איז געוועזן דאס ערשטו פרובונג. אונ דם צעהנטו פרובונג איז די עקידה די צוויי פרובונג זענין צו אנאנדר גגליכן דרום שטייט דא (לך לך מארצך) אונ ביי דר עקידה שטייט אוך (לך לך אל ארץ המוריה) אונ שעבט דיין זון יצחק פאר איין קרבן דם לערנט אונז דם איין מענש לאזט זיך לובור טייטן איי ער זאל פאר טריבן ווערין פון זיין אורט ווי ער איז גבורין גווארין דם ער זאל זיין משפחה פאר זיך נוט זעהן (ואעשך לגוי גדול) די חכמים זאגין די וועג מינרט דעם מענש דרייא זאכין עס מינערט אום קינדר ער קען אונ וועג קיין קינדר נוט האבין אונ עס מינערט אום געלט עס גייט אוועק אויף הוצאות אונ עס מינערט אום איין שם טוב דען מען קען אום נוט אונ איין פרעמד לאנד דרום הט גאט צו גזאגט צו אברהם דם עס וועט דוא דרייא זאכין נוט גומינערט ווערין ווען שון ער וועט גיין אונ וועג דאס איז טייטש (ואעשך לגוי גדול) איך וועל דיך מאכן צו איין גרוס פאלק דען אונ דעם לאנד בוסטו נוט זוכה קינדר אויך צו האבין אונ דארטן וועסטו יוא האבין קינדער (ואגדלה שמך) אונ איך וועל גרים מאכין דיין נאמין (ואברכך) אונ איך וועל דיך בענטשין מוט פיל געלד (והיה ברכה) אונ דוא וועסט זיין איין בענשר גאט האט גזאגט צו אברהם בוז אהער זענין דוא ברכות גוועזן אונ מיין

נחלת צבי

אונ דאס ווארט לוט איז טייטש פר שאלטין דען ער איז פר שאלטין גווארין. ווארום אויף ארור מאכט דער תרגום ליט אונ ביז דרייצעהן יאר וואס זייא הייסין שני ערלה גוועלטיגט דר יצר הרע אליין אונ דעם מענטשן דער נאך קומט דער יצר הטוב אונ דער שורש נשמה וואס ער הייסט חמש ושבעים שנה אונ דר צייט בצאתו מחרן גייט זו ארום פוזדר האנט פון דעם יצר הרע נום הייסט חרן ער איז נאר צארינדיג אונ פול מוט דין דען דוא קדושה קומט צוא דעם מענטשען איין בייגן דעם יצר הרע אונ דיא נשמה דער וועקט אום דונון צוא השי"ת אונ פורין אום אונ רעכטין וועג ויקח אברם את שרי אשתו דער גוף איז אקעגין דער נשמה ווי איין נקבה אקעגין איין זכר. דרום זאגט דער פסוק ויקח אברם די נשמה נעמט את שרי אשתו דאס מיינט מען דעם גוף פון דרייצעהן יאר אונ ווייטער וגם את לוט דער יצר הרע

ספר הישר

נקוקט אונ זייך האט ער גזעהן אז זיין ווייב שרי איז זייער שיין. זאגט אברם צו שרי נאך דעם אז גאט ב"ה הט דיך בשאפן מוט אשיין גשטאלט אזו האב איך מורא מאמור וועלין די מצרים מוך הארגינין כדי דיך צו נעמין פר אווייב. דרום זאלסטו זאגין אז איך בין דיין ברודר ווער עס וועט דיך פרעגין כדי מיר זאלין לעבין בלייבין (ויבואו) אונ אברם מוט זיינו לייט זענין גקומין קיין מצרים האבין דוא קנעכט פון מלך גפרעגט צו אברם ווס האסטו אונ קאסטין. עפין אויף וועלין מיר זעהן וואס אונ קאסטין איז דא. האט אברם גזאגט דעם קאסטין וועל איך נוט עפינין. אונ וויא פיל איר וועט זוך הייסין געבין וועל איך געבין. ענפרין די הערין פון פרעה צוא אברם דיין קאסטין איז פול מוט עדוי נשטיין גוט אונזר דער פון איין צעהנטיל הט אברם צו זיי גזאגט איך וועל אייך געבין וויא פיל איר ווילט נאר. איר זאלט דעם קאסטין נוט עפינין אבר זיי האבין זוך גשטארקט מוט גוואלט אונ עפינין דעם קאסטין אונ זעהן אז עס ליגט איין אשה זייער אשיין גשטאלט. אונ האבין זוך זייער פאר ווינדרט אויף דעם גרוסין שונהייט פון שרי. אונ שרי איז גנומין גווארין צו פרעה. אונ אברם האט זייער באנק גטון אונ אברם בעט גאט ב"ה ער זאל שרי בשערמין אונ שרי האט אויך תפלה גטון צוא גאט ב"ה. אונ גאט ב"ה הערט דוא תפלה פון שרי אונ הט גשוקט איין מלאך מציל צו זיין שרי. אונ פרעה איז גקומין אונ הט זוך גוועצט נעבין שרי אונ זאגט דער מענש וואס האט דוך גבראכט אהער ווס קער ער דור אן. הט זוא גזאגט ער איז מיין ברודר זאגט פרעה צו איר. אויף אונז איז מוטול מור זאלין אום דער הייבין אונ צו אום אזו אכבוד אן טון ווס דו וועסט אונז זאגין:

מין האנד אויך האב גבענשט אדם אונ נח אונ היינט גוב איך זייא אפ אונ דיין האנד דוא זאלסט בענשין ווען דוא ווערסט ועלין (ואברכה מברכיך ומקללך אאור) אונ איך וועל בענשין דייגע בענשור אונ דיינו פליכר וועל איך פליכען כלומר איך וועל פרור בענשין דעם וואס ווערט דיך בענשין כדי דיין ברכה זאל מקוים ווערין אונ דור אונ דעם וואס ווערט דיך פליכין וועל איך פרור פליכן כדי דיין קללה זאל אונ דור נוט מקוים ווערין דער מדרש תנחומא שרייבט דר פסוק זאגט (לך לך) דס הט גאט גוויזן צו אברהם דס צו הונדרט יאר ווערט ער קינדר האבין דען לך לך איז הונדערט אונ דער צאל דו גמרא שרייבט אונ ראש השנה אונ ערשטין פרק ר׳ יצחק זאגט פינף זאכין זענין מבטל גזירות רעות פון דעם מענשין צדקה געבין אזו וויא אונ פסוק שטייט (וצדקה תציל ממות) דאס אנדרו איז גאט בעטין אזו וויא אונ פסוק שטייט (ויצעקו אל יי בצר להם וממצוקתיהם יוציאם) דס דריטו איז ווען מען פר ענדרט דעם מענשין זיין נאמין אזו ווי דער פסוק זאגט ביי שרה (לא תקרא שמה שרי כי שרה שמה) מען זאל זוא נוט רופין שרי נייערט שרה איין אנדערין נאמין אזו ווערט זו קונדער האבין דאס פערדו איז שינוי מעשה ווער עס פאר ענדערט זיינו מעשים פון בייזין צו גיטין דער איז מבטל פון זיך גזירות רעות אונ איין טייל חכמים זאגין שינוי מקום ווען ער גייט אוועק פון דער שטאט ווי ער הט קיין מזל נוט אונ גייט אונ איין אנדרר שטאט דר קען זיין מזל פר ענדרין צו גוטין. דו גמרא זאגט דריי זאכין מאכין קורץ דעם מענש דס לעבין ווען מען רופט אים צום ספר תורה אונ ער גייט נוט אזו ווי אונ פסוק שטייט (כי היא חייך ואורך ימיך) אונ ווען מען גיט אים אכוס צום בענטשין אונ ער בענשט נוט אזו וויא אונ פסוק שטייט

ואברכה

נחלת צבי

ווערט נוט אפ גטאן פון אים ואת כל רכושם אשר רכשו אלע אורע מעשים טובים וואס זוא האט גטאן נאך דרייצעהן יאר מוט דעם כח פון דר נשמה ואת הנפש אשר עשו בחרן אונ דוא אלו מצות וואס ער האט גטאן ביז דרייצעהן יאר וואס זענין נאר גוועזן מוט דעם יצה״ר דרום זענין זייא נוט קיין רעכטע מעשים. אונ דאס פאר רוכט אליך דוא נשמה אונ פורט דעם מענטשין אונ רעכטין וועג מוט תשובה ומעשים טובים אונ גיין אין שול אונ אין בית המדרש אריין כדי דר יצר הרע זאל בטל ווערין דרום שטייט ויעבור אברם בארץ עד מקום שכם דאס הייסט ער איז גיגאנגן אין בית המדרש אריין דארטין רועט דוא שכינה אזו וויא עס שטייט בייא יוסף ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך עד אלון מורה. דאס איז דר בית המקדש וואס דארטין זענין דוא מורי הוראות פון דער וועלט מיינט מען דו סנהדרין זענין דארטין גזעסין אונ מוט דעם ווערט דר יצה״ר אונטר טענוג אזו ווי איין קנעכט. דרום הייסט ער כנעני אז ער טוט מעשים טובים ווערט אליך פר רוכט. אונ אז נוט הייסט ער כנעני דאס הייסט אחר וואס ער רונגילט ארום הין אונ הער. אזו איז ער פריער רעט ער אן מען זאל טאן איין עבירה דער נאך גייט ער ארוף אויף דם הומול אונ איז מקטרג אויף דעם מענטשין אונ נעמט רשות אונ גייט ארפ צו נעמין ביי דעם מענטשין דו נשמה שטארבט דער מענטש אונ ווערד ערד אזו וויא פריער איידער ער איז גיבארין גיווארין אונ אז דוא צייט קומט דער מענטש זאל שטארבין ויילך למסעיו דם איז טייטש ער גייט אוועק פון דער וועלט וואס זוא ווערט אן גרופן נגב ער גייט עד בית אל אונ וויל גיין אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה בין בית אל ובין העי דאס מיינט מען ער וויל גיין אין גן עדן אריין וואס דארטן פרייט זיך השי״ת מוט דוא נשמות הצדיקים איז זוא זוכה קומט זוא אל מקום המזבח אשר עשה שם וואס הקב״ה האט גמאכט בראשונה צום ערשטין אונ דער מלאך

(ואברכה מברכיך) אונ דאס דריטו איז ווען ער האלט זוך הויך אזו ווי מיר געפונן ביי יוסף הצדיק ווייל ער האט זוך עפיס הויך גהאלטון איז ער פריור געשטארבון פר זיינו ברידר (וילך אברם כאשר דבר אליו ה') איז אברם גגאנגון וויא גאט הט צוא אים גרעט אונ ער איז אלט גוועזן פינוף אונ זובציג יאר אז ער איז ארוס גגאנגון פון חרן הט גאט גזאגט צו אום די בוסט אלט פינוף אונ זיפציג יאר אונ מיזט דוך אום שלעפון אונ לאנד וויא אבעל תשובה דר פר וועט פון דור ארוס קומון איין דער לייזור צו יודון דאס איז אסתר המלכה זוא איז אלט גוועזן פינוף אונ זובציג יאר אז זו איז ארוס גנגגון פון מרדכי צו אחשורוש דרום הט זו גהייסן הדסה דם איז אונ דער צאל פינוף אונ זיבציג : (ואת הנפש אשר עשו בחרן) אברהם האט פיל גוטס אונ קנעכט איין גיזאמולט אונ חרן אונ האט אלין מיט גינומון ווי וואל ער האט זאלין פריר אום קלובון זוך איין אורט ווי צו וואנון דר נאך אלין מיט נעמון נאר אברהם הט זיך פאר לאזט אויף גאט ער וועט אום געבן אגוט לאנד אונ האט באלד אלין מיט גנומון . אוך איז דער פשט (אשר עשו בחרן) אברהם האט מגייר גוועזן מאנון אונ שרה האט מגייר גוועזן ווייבר איז גלייך זיי הבון זיי בשאפון אזו הט האט יצחק אוך גוטון ווי אונ פסוק שטייט (וישב יעקב בארץ מגורי אביו) אונ יעקב איז גזעסון אונ לאנד וואס זיין פאטער יצחק הט מגייר גוועזן אונ אזו הט יעקב אוך גוטון אזו ווי אונ פסוק שטיט (ויאמר

יעקב

נחלת צבי

מיכאל שטייט אונ ער גינעהנט דוא נשמות הצדיקים לריח ניחוח צוא אגישמאקין ריח איז זיא זוכה אהין צו קומן ויקרא שם אברם בשם ה' אונ ווערט נצרר בצרור החיים דם איז אלין אז ער האט מתקן גיוועזן דעם גוף אזו וויא מען דארף ער האט איין גיבויגון דעם יצר הרע אונ אז אפילו ער קומט מקטרג זיין העלפט אום זיין נשמה. דרום שטייט ויהי ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט דם מיינט מען דער יצר טוב מיט זיינו חילות קריגט זיך מיט דעם יצר הרע מיט זיינו חיילות דען איטליכר וויל מען זאל אום פאלגון איבער דעם איז דער גוף אונ צער אויף דר וועלט : ויאמר אברם אל לוט זאגט דוא נשמה צום יצר הרע אוך בעט דוך אל נא תהי מריבה ביני ובינך ווארום זאלטו מיט דיינע חילות קריגן מיט מיר אונ מיט מיינו חילות כי אנשים אחים אנחנו מיר זענון דאך קרובים דען דער יצר טוב איז ביא דער רעכטער זייט פון דעם מענטשון אונ דער יצר הרע איז ביא דער לינקר זייט דרום זענון זייא קרובים דם הייסט נאהענט וויא דען הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי עס איז דאך דא גונוג רשעים אויף דער וועלט גייא דור צוא זייא דען זיי וועלון דוך פאלגון נאך זאגט ער צוא אום. אם השמאל אז דוא וועסט מיך אן ריידין אז איך זאל עובר זיין איין לאו אין דער תורה וועל איך דיך ניט פאלגין ואימינה וועל איך טאן אמצוה ואם הימין אונ אפילו אז דוא וועסט מוך אן ריידון אוך זאל טאן אמצוה וועל אוך דוך אוך נוט פלגין דען אמאל רעט אן דר יצר הרע אז מען זאל טאן אמצוה פון גדלות וועגון אדר עס זאל דער פון ארויס קומון איין עבירה אונ ער האלט אזו לאנג מלחמה ביז ער זעהט אז ער קען גאר נוט פועל זיין שטייט ויפרדו איש מעל אחיו גייט ער אוועק פון אום דענסט מאל

אוהל יעקב

(וילך אברם כאשר דבר אליו ה' וילך אתו לוט) אונ אברם איז אוועק גגאנגן פון חוץ לארץ אזו וויא גאט הט צו אום גרעט אונ לוט איז מיט אום גגאנגן דער מדרש שרייבט לוט איז גוועזן צו אברם אטפל אונ אברם איז גוועזן דער עיקר אזו וויא אסוחר אז ער פארט נאך סחורה זאגט מען דער אונ דער סוחר פארט נאך סחורה אונ אז דער סוחר נעמט מיט אמשרת זאגט מען דער אונ דער סוחר פארט נאך סחורה אונ דער משרת פארט אויך מיט אום ווארום דער עיקר איז דער סוחר אונ דער טפל איז דער משרת דם זאגט דער פסוק (וילך אברם כאשר דבר אליו ה') אברם איז גגאנגן קיין ארץ ישראל אזו וויא גאט הט צו אום גרעט (וילך אתו לוט) לוט איז מיט אים אוך גגאנגן אברם הט אום מיט גנומן :

יַעֲקֹב אֶל בֵּיתוֹ וְאֶל כָּל אֲשֶׁר עִמּוֹ הָסִירוּ
אֶת אֱלֹהֵי הַנֵּכָר) דָאס אוּז טַייטְשׁ טוּט
אָפּ פוּן אַייךְ דוּ אָפּ גֶעטֶער. אוּנ סַנְהֶדְרִין
אִין פֶּרֶק חֵלֶק זָאגְט רֵישׁ לָקִישׁ דֶר וָוס
לֶערוּנְט זַיין חַבוּרִם זוּן תּוֹרָה אוּז גְלַייךְ
וִוי עֶר הָאט אוּם בַּשַׁאפוּן. אַזוּ וִויא דֶר
פָּסוּק זָאגְט (וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן)
רַבִּי אֲבִיהוּ זָאגְט דֶער וָואס בְּרֶענְגְט זַיין
חָבֵר צוּ אַמִצְוָה אוּז גְלַייךְ וִוי עֶר הָאט
אוּם בַּאשַׁאפוּן: (וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ
עַד מְקוֹם שְׁכֶם) אַבְרָהָם הָאט תְּפִלָּה
גִיטוּן אוּנ שְׁכֶם דָאס זַיינוּ קוּנְדֶר זָאלוּן
נוּט פַאר לוּרוּן דוּא מִלְחָמָה אוּנ שְׁכֶם
אוּנ אַבְרָהָם אוּז גוּקוּמוּן בּוּז אֵלוֹנֵי
מוֹרֶה וָואס דָארְטוּן וֶועלוּן דוּא יוּדוּן
שְׁוָוערוּן צוּא גָאט דָאס זַייא זָאלוּן
דַהאלְטוּן דוּ תּוֹרָה אוּנ מִצְוֹת דֶר תּוֹלְדוֹת
יִצְחָק שְׁרַייבְּט אַבְרָהָם אוּז גְגַנְגֶן פוּן שְׁטָאט
צוּ שְׁטָאט אוּנ הָט גְזָגְט צוּ דוּ לַייט דֶם גָאט
אִיז אוּנ הוּמֶל אוּנ עֶר הָאט בַּשַׁפוּן הוּמֶל
אִין עֶרְד אוּנ דְרוּם הָט גָאט גְמוּזְט פְּרוּר
זָאגוּן צוּ אַבְרָהָם (וַאֲבָרֶכְךָ וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ)
דָם אוּז טַייטְשׁ אוּךְ וֶועל דוּךְ בֶּענְשׁוּן מוּט
פוּל גֶעלְד דוּ וֶועסְט זַיין רַייךְ אוּנ אוּךְ וֶועל
גְרוֹס מַכוּן דַיין נָאמוּן דֶען וֶוען אֵיינֶר אוּז
נִיט רַייךְ אוּנ הָט קֵיין שֵׁם נוּט אַזוּ וֶוערוּן
זַיינוּ רֵייד נוּט אָן גְנוּמִין צוּ דוּ לַייט אוּנ
זַיי וֶועלוּן אוּם נוּט פָלְגוּן צוּ דִינוּן גָאט אוּנ
דָא אוּז שׁוֹן מְתוֹרָץ אֵיין קַשְׁיָא גָאט הָט
גְזָאגְט צוּ אַבְרָהָם גֵיי אַוֶועק פוּן דַיין לַאנְד
אִין אוּךְ וֶועל דוּךְ רַייךְ מַאכוּן אוּנ וֶועל
גְרוֹס מַאכוּן דַיין נָאמוּן אוּז קָשֶׁה וִוי שׁוּקְט

ויך

נחלת

וְאַבְרָם יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב זוּצְט עֶר בְּשַׁלְוָה אוּנ
עֶר אוּז זוֹכֶה צוּא זוּצוּן אִין גַן עֵדֶן וָוס עֶר אוּז
פוּן דְרוּם זַייט דָאס הֵייסְט פוּן דֶער רֶעכְטִיר
זַייט צוּא הקב"ה אוּנ דֶער נָאךְ שְׁטֵייט וְאַבְרָם
כָּבֵד מְאֹד בַּמִקְנֶה דָאס מֵיינְט מֶען עֶר הָט זֵייעֶר
פִיל מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אוּנ לוֹט דָם אוּז
דֶער יֵצֶר הָרָע אוּז זוּךְ מְחַבֵּר מוּט דוּ רְשָׁעִים
דְרוּם שְׁטֵייט וַיֶאֱהַל עַד סְדוֹם אוּנ וַויִיטֶר שְׁטֵייט
וְאַנְשֵׁי סְדוֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַיְיָ מְאֹד וַוייל דֶר יֵצֶר
הָרָע רֶעט זַייא אָן צוּא ווִידֶער שְׁפֶּענִיגוּן אִין
נַאט בָּרוּךְ הוּא כְּדֵי עֶר זָאל זַייא מַאכֶן פַאר
לִירִין אוּנ אַז דוּא נְשָׁמָה בְּלַייבְט שׁוֹין אָן דֶם
יֵצֶר הָרָע אוּנ דֶער גוּף בְּלַייבְט שׁוֹין רֵיין פוּן
עֲבֵירוֹת טוּט הקב"ה זַייןוואוֹנוּנג בַּיי אוּם אוּנ
אִיז זוֹכֶה צוּא יַרְשְׁנֶן יְרוּשָׁה עֶלְיוֹנָה וְתַחְתּוֹנָה
דְרוּם שְׁטֵי"ט וַוייטֶר וַיְיָ אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי
הִפָּרֶד לוֹט מֵעִמּוֹ שָׂא נָא וגו׳ לְךָ אֶתְּנֶנָּה קוּם הִתְהַלֵּךְ
בָּאָרֶץ וגו׳ זַיי דוּךְ מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ אִין אֶרֶץ הַחַיִּים
מִיט אַנְדֶרֶע צַדִיקִים בּוּז עֶר קוּמְט צוּא דֶעם
מִזְבֵּחַ לַיְיָ דוּרְךְ דֶעם מַלְאָךְ מִיכָאֵל אַזוּ וִויא
אוֹיבוּן אוּז גִישְׁטַאנוּן אוּנ לוֹט בְּלַייבְט בַּיי דוּ
רְשָׁעִים אוּנ זַיי זוּנְדִינוּן דוּרְךְ אוּם זַיי הָאבֶּע,
שׁוֹן קַיין תְּרוּפָה נוּט דְרוּם שְׁטֵייט וַיִשְׁמַע אַבְרָם
כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו דֶער צַדִיק דֶער הֶערְט אַז דֶער
יֵצֶר הָרָע אוּז גִיפַאנְגֶען גִיוָוארֶען מוּט גְרוֹסֶע

צבי

עֲבֵירוֹת וִוי עֶר דֶר הֶערְט דָאס וַיָּרֶק אֶת חֲנִיכָיו
יְלִידֵי בֵיתוֹ גֵייט עֶר מוּט נָאךְ צַדִיקִים וָוס זֶענוּן
מְחוּנָךְ בְּמִצְוֹת וַיִּרְדֹּף עַד דָּן אוּנ זָאגְט נָאךְ דוּ
רְשָׁעִים צוּא שְׁטְרָאפוּן זַייא אוּנ זַייא מַחֲזִיר
בִּתְשׁוּבָה זַיין אוּנ אוּז זַיי מוֹדִיעַ דֶעם דִין פוּן
דֶעם גֵיהִנָּם אוּנ פוּן עוֹלָם הַבָּא אוּנ לָאזְט זַיי
נִיט אָפּ טָאג אוּנ נַאכְט וַיֵּחָלֵק עֲלֵיהֶם לַיְלָה זַיי
שְׁטַייעֶן אוֹיף הַאלְבֶּע נַאכְט צוּ שְׁטְרָאפֶן זַייא
בִּיז זַייא זֶענִין זַייא מַחֲזִיר בִּתְשׁוּבָה שְׁטֵייט
וַוייטֶער וַיִּרְדְּפֵם עַד חוֹבָה אֲשֶׁר מִשְּׂמֹאל לְדַמָּשֶׂק זַיי
הָאבּוּן דוּא רְשָׁעִים גְשְׁטְרָאפְט בּוּז זַייא זֶענוּן
גְגַאנְגוּן מוּט חוֹבָה וָוס אוּז פוּן דֶר לִינְקֶר זַייט
דָאס הֵייסְט מִצַד יֵצֶר הָרָע אוּנ הָבּוּן זוּךְ נוּט
בַּהֶעפְט לְצַד הַיָּמִין מִצַד הַיֵּצֶר טוֹב עֶס שְׁטֵייט
וַוייטֶער וַיָּשֶׁב אֵת כָּל הָרְכוּשׁ דָם מֵיינְט מֶען זַייא
זֶענוּן חוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה וְגַם אֶת לוֹט אָחִיו
וּרְכוּשׁוֹ הֵשִׁיב זַיי אוּנ דֶער יֵצֶר הָרָע זֶענוּן חוֹזֵר
בִּתְשׁוּבָה זָאגְט רַבִּי חִיָּיא דֶער צַדִיק וָוס הָט
גִישְׁטְרָאפְט דוּא רְשָׁעִים אוּנ הָאט זַייא מַחֲזִיר
בִּתְשׁוּבָה גִיוֶועזְן אַז דוּא נְשָׁמָה גֵייט אַרוֹם פוּן
זַיין גוּף גֵייט אוּם אַקֶעגְנוּן מִיכָאֵל כֹּהֵן גָדוֹל
וָואס עֶר אוּז מַקְרִיב דוּא נִשְׁמוֹת הַצַדִיקִים אוּנ
גִיט אוּם שָׁלוֹם דְרוּם שְׁטֵייט וּמַלְכִּי צֶדֶק מֶלֶךְ
שָׁלֵם דָאס מֵיינְט מֶען מִיכָאֵל עֶר אוּז דֶר רֹאשׁ
פוּן דוּא שַׁעֲרֵי שָׁלוֹם וָצֶדֶק אוּנ זָאגְט צוּ אוּם

זיך דם אברהם זאל דינון גאט פון שכר וועגון נייארט דר פשט אוז אברהם הט ניט גדונט גאט פון שכר וועגון נאר גאט האט גזאגט צו אברהם ווייל דו ווילסט זאגון צו דו לייט זיי זאלון מוך דינין אונ ווען דו וועסט זיין ארום וועלון זיי דיינו רייד נוט פר נעמון אונ בפרט דו בוסט פון אפרעמד לאנד זיי קענון דוך נוט דרום מיז איך דוך בענשון מוט געלד אונ מוט איין שם טוב דו זאלסט קענון פריי רידון מוט שרים נאך איין קשיא פרעגט מען ווארום זאגט דר פסוק (ואברכה מברכיך) איך וועל בענשון דיינו בענטשר כלומר פיל בענטשר אונ ביי דר קללה שטייט (ומקללך אאר) אונ דיין פלוכר וועל איך פלוכן כלומר איין פלוכר אוז דר תירוץ פיל לייט האבון גבענשט אברהם ווייל ער הט זיי גברכט לעולם הבא דרום זגט ער דיינו בענטשר אובר פלוכר זענון נוט פול גוועזן נאר נמרוד ער הט אברהם גפלוכט ווייל ער הט אום גוויזון אז נמרוד איז קיין גאט נוט דרום זאגט גאט דעם פלוכר וועל איך פר פלוכין (ויבן מזבח) אין ער הט גבואט איין מזבח אונ שטייט ניט דר ביי (ויקרא בשם יי) ער רופט אונ גאטס נאמון דען ער הט מורא גהט אום צו שרייאון גאטס נאמון אובר ווי אברהם איז ווייטר גקומון צום בארג ווי דר שלטון איז נוט גוועזן שטייט שון גשריבון (ויקרא שם בשם יי) ער הט אום גשריגון מען זאל דינון גאטס נאמון אונ הינטן אונ דר פרשה שטייט נאך איין מאל (והכנעני אז בארץ) דאס לערונט אונז דם אברהם האט גזאגט צוא לוט דיינו פסטוכער קריגון זוך מוט מיינו פסטוכר ווייל מור האבון פול בהמות אונ הער שלטון אוז שטארק אונלאנד אזו וועט ער אונז פר טרייבען פון העם לאנד דרום לאמור שטילון דוא קריג דרום שטייט צווייא מאל (והכנעני אז בארץ) איין מאל צו ווייזון אז אברהם האט מורא גהאט אום צוא שרייאון גאטס נאמון אונ דאס אנדערו מאל ווייזט אז אברהם האט מורא גהאט צו קריגון זוך מוט לוט דאס דער שלטון

זאל

נחלת

שלום אוז דיין קומען זגט רבי חייא פון דאנן לערנון מור אפ אז איינער קומט פון דעם וועג אונ איינער גייט אקעגון אונ גיט אום שלום איז גלייך ווי ער גיט אום עסון אונ טרונקען דרום שטייט לא יבוא עמוני ומואבי בקהל יי על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים האבן דען דוא ישראל בדארפט לחם ומים זייא האבן דאך גיהאט דעם מן וואס אוז בעסער פון אלע אכילות אויך האבן זיי גיהאט דעם באר של מרים נאר ווייל זיי האבן זיי נוט מקדים בשלום גיוועזן אוז גלייך ווי זייא האבן זייא גיווינציגט זייער לחם ומים אזו אויך מיכאל בענטשט דוא נשמה אונ זאגט צו אים ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ וואול צוא דור וואס דוא האסט דער צו זוכה גיוועזן אונ דר נאך זאגט ער אים וברוך אל עליון אשר מגן צריך בידך גילויבט אוז גאט וום ער הט דור מוסר גיוועזן דוא רשעים אין דיין האנט דוא זאלסט

צבי

זיי מחזיר בתשובה זיין ויתן לו מעשר מכל דם מיינט מען הקב"ה גוט צו דער נשמה מעשר דאס הייסט איין אות ה׳ פון זיין כסא הכבוד וואס ער הט מוט דעם אות דו וועלט בשאפן אונ קריינט דוא נשמה דאן ווערט זוא גאנץ אונ הייסט שוין אברהם אונ דער מוט ווערט זיא צרורה בצרור החיים דרום שטייט מעשר מכל דם מיינט מען פון השי"ת וום הייסט כל רב חסדא זאגט ווען השי"ת וויל טאן איין דין דו רשעים בארצט ער זוך פרוער מוט דוא נשמות הצדיקים אזו וויא עם שטייט מנשמת אלוה יאבדו דאס הייסט אז דוא נשמות פון דיא רשעים בדארפון פאר לארון ווערון • ווערין זייא פר לארון דורך דער נשמה פון דעם צדיק אונ דער שר של גיהנם שטייט פאר דוא נשמות הצדיקים אונ בעט זיי זאלון ניט מתפלל זיין פאר דוא נשמות הרשעים נייערט זייא זאלון זיי ארין גיבין אונ זייערע

זאל זיי נוט פר טרייבן פון דעם לאנד
אונ דער תולדות יצחק פרעגט נאך
איין קשיא ווארום אוז אברהם אוועק
גגאנגן פון ארץ כנען פון דעם היילוגן
לאנד פון הונגער וועגן גאט הט דאך
אום גהייסן גיין צום לאנד כנען אוז דר
תירוץ אברהם האט מורא גהאט דוא
כנענים וועלן זאגן אברהם אוז גוקומן
אונ אונזער לאנד אונ האט מגייר גוועז
דו עובדי ע"ז דרום אוז דער הונגר גקומן
אונ דעם לאנד דרום אוז אברהם אוועק
גגאנגן פון וועגן דעם הונגר ובפרט דם
איז גוועז דער ערשטר הונגר אונ דער
וועלט אזו וועלן דוא עובדי ע"ז זאגן
דאס אוז גוקומן וועגן דער אמונה פון
אברהם (הנה נא ידעתי וגו׳) אברהם
האט גזאגט צו שרה אצונד וויים איך אז
דיא בוסט אשיינו אשה דען דער סדר אוז
אונ וועג ווערט איין מענש מיאוס אונ
דיא בוסט דאך אונ דיין שונהייט נאך
איין פשט אוז אברהם אונ שרה זענון
גוועזן זייער בצניעות אברהם האט קיין
מאל נוט גזעהן דעם גוף פון שרה נייערט
אצינד זענון זייא גגאנגן אובער איין
וואסער האט שרה אוף גהובן אורע
קליידור אזו האט אברהם דר זעהון אור
לייב דרום האט אברהם צוא אור גזאגט
אצונד וויים איך אז דוא בוסט שיין אונ
מיר קומון קיין מצרים זייא זענון שווארצו
לייט אונ זענון נוט גוואנט צוא זעהון
אשיינו אשה אזו וועלן זייא דיך וועלן
נעמון אונ וועלון מוך דר שלאגון דרום
אונ אלו ערטער וויא מיר וועלן קומון
זאלסטו זאגון דוא בוסט מיין שוועסטר
כדי ווען מען וועט דיך וועלן נעמון אזו
וועלון זייא מוך לכל הפחות לאזון לעבון
אונ וועלון מור נאך אפשר מתנות געבון
אזו וויא דער סדר אוז דאס מען גוט דעם
ברידר פון דער כלה מתנות דער רבינו
בחיי שרייבט פון וועגן דעם רמב"ן
אברהם האט איין עבירה גטון וואס ער
האט זיין ווייב שרה גבראבט צוא איין

עבירה

נחלת צבי

הענט ארין וועלון זיי מאכון זיי נידערון אונ
גיהנם דרום שטייט ויאמר מלך סדום אל אברם תן
לי הנפש והרכוש קח לך דער מלך סדום מיינט
מען דער גיהנם ער בעט צו אברם דאס אוז
דער צדיק גיב מור דעם נפש פון דו רשעים
וועל איך זייא דן זיין אונ זיי זייא נוט מציל
מוט דיין תפלה והרכוש אונ דוא וואס האבען
תשובה גיטאן נעם דור צוא מציל זיין זיי פון
גיהנם ויאמר אברם אל מלך סדום הרימותי ידי אל
יי וגו׳ דא שווער איך דוא מענטשן וואס איך
האב זייא אלע טאג התראה גטאן אז זייא
זאלון תשובה טאן אונ האב זייא גזאגט אז זיי
וועלון קיין תשובה נוט טאן וועלון זיי ארין
פאלון אונ גיהנם אונ זייא האבון מוך נוט
גיוואלט פאלגון שווער איך אויב איך וועל
זייא מציל זיין פון דיין רשות מוט תפלה נעם
דיר זייא זיי זענון אונ דיין רשות׃ רבי יהושע
בן לוי זאגט אמאל בין איך גיוועזן בייא דער
טיר פון דעם גיהנם האב איך גיזעהן ווי מען
איז דן דוא רשעים אונ זייא שרייען ווי צוא
אונז דען דוא צדיקים׃ פלעגון אונז תמיד
שטראפון אונ מור האבין זיי נוט גוואלט צוא
הערון אונ דער נאך האב איך וידר גהערט
איין קול שרייט דו רבי יהושע בר לואי הלט
צוא דיין מויל אונ שטאפ עם צוא דען דוא
האסט נאך קיין רשות נוט אזו וויא אנדרע
צדיקים צוא בעטון אוף זייא אוף זייא שטייט
ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם נאך
איין פשט אוז הרימותי ידי אל יי דוא נשמה
שווערט אז זוא זאל נוט מציל זיין דו רשעים

של"ה הקדוש

(הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את) נון וויים
איך דם דו בוסט אשיינו פרויא . אונ בוז אהער הט
אברהם נוט גוויסט אז שרה אוז אשיינו פרויא . דר
פון זעהן מור דוא גרוסו צניעות פון אברהם אבינו
דם ער הט זיך קיין מאל דם פאר גענונגן גנומון
זיין ווייב צו בעטראכטון . אונ מור דארפון לערנון

עבירה דען ווייל ער האט מורא גהאט
מען וועט אום הער שלאגון דרום האט
ער גמאכט דאס מען זאל שרה נעמון
פאר אווייב אונ זוא איז דאך גוועזן איין
אשת איש ער האט גקערט פר לאזון זיך
איף גאט ער קען אוטלויזון מענטשון
מציל זיין אונ נאך איין עבירה האט ער
גיטין ער איז ארוס גגאנגון פון
לאנד כנען פון וועגון הונגר אונ דרום
זענון די ישראל גוועזן אין גלות מצרים
פיר הונדרט יאר אונ דם לנד ווי אברהם
הט איין עבירה גיטין דם איז מצרים אובר
אינזרו חכמים זאגון דם גלות מצרים איז
ניט גוועזן פון דר עבירה וועגון נייערט ווייל
אברהם הט גזגט צו גאט (במה אדע כי
אירשנה) מוט ווס וועל אוך וויסן דם מיינו
קונדר וועלון ירשונין דם לאנד כנען אונ
ווייל גלות מצרים איז גקומין וועגון בייזו
רייד אקגון גאט דרום הט עס גווערט פור
הונדרט אונ דרייסיג יאר אובר דם גלות
ווס מור זענון אונ אום דר איז גקומין פון
דריי זאכון וועגון פון וועגון בייזו מחשבות
אין בייזו מעשים אונ קנאה דרום גווערט
אונזר גלות אזו לאנג דר רמב"ן שרייבט
אברהם הט גזאגט צו שרה זו זאל זאגון
אז ער איז איר ברודר אובר שרה הט נוט
גוואלט אזו טון זו זאל פר לייקינון איר
מאן נייערט אז זיי זענון גקומין קיין מצרים
אזו הבון זיי שרה גלויבט מוט איר שיינקייט
אין האבון גזאגט זו איז ראוי צו דם מלך
אין האבון זיא נוט גפרעגט אוב זו הט
אמאן אונ שרה הט שטול גשוויגון זוא
הט נוט גזאגט דם זו איז דם ווייב פון
אברהם נייערט אברהם הט אן גהובון צו
זגון זו איז זיין שוועסטר אונ דרום הט דר
מלך צו אברהם גוטס גיטין פון שרה וועגון
אין דרום הט פרעה גזאגט צו אברהם
(מה זאת עשית וגו׳) ווס הסטו אזו גיטין
צו מור וורום האסטו נוט גזגט דם זו איז
דיין ווייב אבר צו שרה שטייט נוט דם
פרעה זאל איר עפוס רעדון ווארום זו הט
ניט גזאגט דם זו איז דם ווייב פון אברהם
דען שרה הט שטול גשוויגון זו הט נוט פר
לייקונט איר מאן דען אזו איז ראוי צו
איטלוכן פרום ווייב אונ מען קען אויך
פרעגון ווארום הט אברהם מורא גהט זיי
וועלון אום דער שלאגון עס איז דאך אלו
גוים פר באטון גוואורן צו פר גיסון בלוט
אזו וויא עס איז זיי פאר באטון גוואורן
אשת איש אזו ווי מור גיפונגון דם פרעה
האט גזאגט צו אברהם ווארום האסטו
מור נוט גזאגט דאס זו איז דיין ווייב אזו
וואלט איך אונ איר נוט אן גורירט ני
ווארום הט אברהם מורא גהאט איז דר
תירוץ אברהם האט גזאגט דוא מצרים
זענון גשווינד נאך זנות וועלון זיי מוך
גווים טייטון כדי שרה זאל נוט זיין קיין
אשת איש ווי וואל דם רציחה איז אזו
גרוס

נחלת צבי

וום האבון קיין תשובה נוט גטאן בלעדי רק
אשר אכלו הנערים קום אונ זעה וויא אזו דוא
תורה איז גלויבט פר גאט דורך איר איז אמענש
זוכה לחיי עולם הבא אונ דער ווס לערונט
מוט אנאנדערון איז ער נאך מער זוכה דרום
שטייט רק אשר אכלו הנערים דאס מיינט מען די
וואס האבון גלערונט תורה מוט אנדרו אונ
מוט קינדר איז זייער שכר כפול זיי זענון אונ
גן עדן מוט דער שכינה ווען ר׳ שמעון פלעגט
אין זעהן דוא קינדר ביי זייער רבי פלעגט ער
זאגון איך וועל גיין זעהן דוא שכינה דרום
זאגט די נשמה צום שר של גיהנם אלו וועל
איך נוט מציל זיין נאר רק אשר אכלו הנערים
דוא ווס האבון גלערונט תורה מוט אנדרע
דוא וועל איך מציל זיין פון זיין האנט אונ
ניט איך אליין וועל זייא מציל זיין נאר דוא
אבות ווס הייסון ענר אשכול וממרא הם יקחו חלקם
וועלין זייא אויך נעמון זייער חלק זייא וועלון
אויך העלפן מציל זיין צו זייא :

גרום ווי אשת איש דאך ווען זוא וועט זיין איין אשת איש אזו וועלון זייא אלו מאל איין עבירה טון איבער ווען זייא וועלון מוך טייטון וועלון זייא נאר איין מאל איין עבירה טון אוך ווען אוך וועל לעבון וועלון זיי זוך פר מור שייאון צו לוגון ביי שרה. אוך קען מען פרעגון מען טאר קיין מענטשון נוט מאכון זונדוגון אונ וויא האט אברהם גזאגט זוא איז זיין שוועסטר דר מוט הט ער די לייט גמכט זינדוגון איז דר תירוץ אברהם האט צו שרה גט געגעבון אוף אקליינר צייט אונ ער הט זוך גטראכט ווען מען וועט זו נעמון וועט זוא נוט זיין קיין אשת איש (ויהי כבוא אברם מצרימה) אונ אז אברהם איז גוקומון קיין מצרים אונ דם פסוק איז גהערט דם אברהם אליין איז גקומון קיין מצרים איז קשה וויא איז שרה געוען איז דר תירוץ אברהם האט שרה בהאלטון אונ אקאסטון נאר מען הט גוואלט פון אברהם מכס נעמון הט מען אום גהייסון עפונון דם קאסטון צו זעהן ווס פאר אסחורה דרונון ליגט הט אברהם גמוזט עפונון דעם קאסטון אזו איז פון דם קאסטון ארוס גגנגן אליכט דאס אונ דר גאנצר שטאט איז לעכטוג גווארון פון איר שונקייט (ותקח האשה וגו׳) די אשה איז ווארון גונומון אונ הויז פון פרעה דער פרקי רבי אליעזר שרייבט מוט צעהן פרובונג איז אברהם ווארון גפרובט דם ערשטו איז ווי ער איז גבורן גווארון האבון אום די מכשפים גוואלט דר שלאגון ווייל זיי האבון גוויסט דם ער וועט אנייא גלובון אונ דער וועלט אוף ברענגון אזו איז ער פאר בארגון גוועז אונ אהייל דרייצון יאר אונ האט נוט גזעהון די זון אונ די לבנה אונ ווי ער איז ארוס גגאנגון פון דר הייל האט ער גרעט לשון הקודש אונ האט גרעט ביז אוף אלו אפ געטר דם אנדערו פרובונג איז געוען ער איז גפאנגון געוען צעהן יאר זיבון יאר אונ לאנד כותה אונ דריי יאר אונ בדר אונ דער נאך האט מען אום גווארפון אונ קאלך אובון אונ אין קליך אובון הט גאט אום אוך גהאלפון דער פון. דאס דריטו פרובונג איז געוען ער הט גמוזט אוועק גיין פון זיין לאנד אונ פון זיין משפחה אונ אפרעמד לאנד אזו וויא אבעל תשובה. דם פערדו פרובונג איז דער הונגר איז געוען אונ לאנד כנען אזו הט ער גומוזט גיין קיין מצרים. דאס פונפטו פרובונג איז געוען מען האט אום זיין ווייב צו גונומון דאס איז געוען אום פסח אזו הט גאט גבראכט פלאג אויף פרעה אונ אוף זיין הויז גוזונד אונ דאס איז געוען ארמז דאס גאט וועט נאך ברענגון אוף פרעה נגעים אונ פרעה הט גשריבון צוא שרה אכתובה פון גאר זיין גאלד אונ זילבר אונ פון אלו זיינו קנעכט אונ דינסטון אונ דאס לאנד גושן הט ער איר אוך איין גשריבון אונ דר כתובה דרום זענון די ישראל געזעסון אונ לאנד גושן אז זיי זענון גוקומון קיין מצרים אונ אבימלך הט אוך שרה גנומון איז גקומון דער מלאך מיכאל מוט אבלוסו שווערד אונ הט גוואלט דר שלאגון דם אבימלך דם זעקסטו פרובונג איז געוען עס זענון אוף אום גוקומון גרוסו גבורים צוא דער שלאגון אום אונ זייא האבון אן גוהובון אונ לוט אזו איז גוקומון דער מלאך מיכאל אונ האט גזאגט צו אברהם אזו וויא אונ פסוק שטייט (ויבא הפליט ויגד לאברם) דם איז טייטש דר אנטרונר איז גקומון אונ הט עס גזאגט צו אברהם אונ ווארום הייסט מיכאל אנטרונר ווייל אז הקב״ה הט אראפ גווארפון פון דם הומול דעם מלאך סמאל הרשע אזו הט סמאל אונ מיכאל אן גנומון אונ הט אום גוואלט מוט זוך נעמון האט הקב״ה דעם מיכאל גמאכט אנטרונן פון אום דרום הייסט מיכאל אנטרונר וויא באלד אברהם הט גזעהון דם זיי האבון גפנגון זיין ברודרם

זין לוט אזו הט ער נאך גיזאגט אונ הט זייא גהרגות אונ האט מציל גוועזן לוט אברהם הט גזאגט רבש״ע איך לוב דיך דר פר וואס דו האסט מיר גהאלפן אונ די מלאכים האבן דרויף גזאגט (ברוך אתה יי מגן אברהם) (ולאברם היטיב בעבורה) אונ פרעה הט צו אברם גוטס גוטן פון וועגן שרה ער האט אים געגעבן שאף אונ רינדער אונ אלרלייא בהמות דרויף זאגט דיא גמרא בבא מציעא אונ פרק הזהב דער מענש זאל גווארנט זיין צו מכבד זיין דם וייב דען די ברכה קומט אונ דם הויז פון דם וייב וועגן אזו ווי אונ פסוק שטייט (ולאברם היטיב בעבורה) רבא האט גזאגט צו די לייט זייט מכבד אייערו ווייבור וועט איר רייך ווערן (וינגע יי את פרעה) אז פרעה הט גהלטן שרה בייא זיך צוא ליגן בייא איר איז גקומן אמלאך אונ האט גבראכט צרעת אוף פרעה דם ער הט נוט גקענט בייא איר ליגן אונ שרה הט תפלה גוטן אגאנצו נאכט אונ האט גזאגט רבונו של עולם דוא האסט אברהם צוא גזאגט גוטס צו

טון בין איך אוף דם ווארט ארוס גגנגן מוט אברהם אונ דער מלאך האט גהאלטן איין בלוזו שווערד אונ דעם האנד אונ הט גוולט דער שלאגן פרעה אז הט שרה גזאגט צו פרעה דם זו איז אברהמס וייב דרום ווי שוקט זיך דם ער זאל בייא איר ליגן האט פרעה גרופן צו אברהם אונ הט צו אים גזאגט וואס הסטו מיר נוט גזאגט דם זו איז דיין וייב אונ פרעה הט צו אים גזאגט נעם דיין וייב דען פרעה הט גוואלט גוואר ווערן אוב זו איז זיין וייב אבר אברהם הט זייער מורא גהאט צו זאגן דם זו איז זיין וייב טמור וועלן זיי אום דר שלגן אונ פרעה הט גוואלט וויסן דם אמת דען ער הט זיך גטראכט אפשר וויל שרה אום נוט פר אמאן דרום זאגט זו דם זו איז אברהמס וייב כדי פרעה זאל זו לזון גיין דרום הט פרעה גזגט צו אברהם איך הב זו גנומן צו איין וייב כלומר זו וועט ביי מיר זיין איין מלכה אונ נוט איין קייפס וייב דרום זאג אוב זו איז דיין שוועסטר אבר אברהם הט שטיל גשוויגן אונ הט גאר נוט גרעט אזו

של״ה הקדוש

פון אונזר פאטור אברהם אונ פון אונזר מוטור שרה מדת הצניעות. אונ מדת הבושה. וויא ווייט מור קענן:

(ואברם כבד מאד במקנה) אונ אברם איז גוועזן שווער בלאדן מוט פוך מיט זילבר אונ גאלד אונ ער איז פארט גגאנגן אונ זיינו רייזן. די רייזן וועלכו אברהם הט גמאכט איז גוועזן צו לערנן דוא וועלט אז עם איז דא אגאט. אונ מוט יעדור רייזו וועלכו ער הט גמאכט. איז זיין ערקענטניס אונ השגה גרעסור גווארן אונ דוא תורה דער ציילט אונז אז ווען גלייך אברהם איז גוועזן בלאדן מיט זייער פול רייכקייט אונ עס איז זייער שווער גוועזן שטענדיג אוף רייזן צו גיין (עם כל זאת) הט ער דארוף נוט געהן. האט נוט גשוינט נוט זיין פאר מעגון נוט זיין טרחה אונ איין מינוט נוט מבטל צו זיין מעבודת הבורא:

(ויאמר אברם אל לוט) אונ אברם האט גזאגט צו לוט איך בעט דיך עם זאל נאר קיין קריג נוט זיין דאם לערונט אונז וויא ווייט מור דארפן זיך היטן

פון מחלוקת אונ ווען עם מאכט זיך חלילה אקריג וויא פול מען דארף זיך מוה געבן דעם פייער צוא לעשון איידר ער שטארקט זיך באלד וויא אברהם איז גוואר גווארן אז עם האט זיך אן גפאנגן איין קריג צו ווישן זיינו אונ לוטס הורטן האט ער באלד גבעטן לוט אונ האט גזוכט אמיטל דעם קריג צוא שטערן אונ (על דרך הצחות) איז מען מדקדק אונ ווארט מריבה וואס אברהם האט גזאגט אונ נוט (אל יהיה ריב) וויא אונ פסוק פרואר שטייט וויל (ריב) הייסט אקליינו קריג אונ איין אן פאנג אבר (מריבה) וואס עם קומט בלשון נקבה בדייטעט אגרוסון קריג וואס פאר בריטרט זיך אונ פר גרעסרט זיך אלו וויילו וויא אנקבה וועלכו טראגט אונ גבארט אומר אונ בכוונה הט אברהם גברוכט דם ווארט (מריבה) אום צו זאגן איין ריב דם הייסט איין אן פאנג פון אקריג איז דאך שון גוועזן אוך בעט דיך מור זאלן נוט צו לאזן עם זאל ווערן אמריבה דם הייסט אגרוסו קריג וואס פאר גרעסרט זיך אונ פר מעהרט זיך אלו וויילו:

אַזוֹ הָט פַּרְעֹה פַּר שְׁטַנוּן דָס זוּ אִיז זַיין ווייבּ דְרוּם הָט עֶר צוּ אוּם גְזָגְט גֶעם דַיין ווייבּ אוּנ גֵיי דֶר בְּחַיי פְּרֶעגְט וָוארוּם הָט אַבְרָהָם נוּט גֶענְפֶּרְט צוּ פַּרְעֹה אוּנ וַוייטֶר בַּיי אֲבִימֶלֶךְ אַז עֶר הָט גְנוּמֶן שָׂרָה הָט אוּם אֲבִימֶלֶךְ גְפְרֶעגְט וָורוּם הָסְטוּ נוּט גְזָאגְט דָס זוּ אִיז דַיין ווייבּ ווּי הָאסְטוּ גְזָאגְט זוּ אִיז דַיין שְׁוֶועסְטֶר הָט אַבְרָהָם אוּם יוֹא גֶענְפֶּרְט דְרוּף אִיז דֶר תֵּירוּץ פַּרְעֹה הָאט גְזָאגְט צוּ אַבְרָהָם גֶעם דַיין ווייבּ אוּנ גֵייא כְּלוֹמַר זוּם דָא נוּט לַאנְג דְרוּם הָט אַבְרָהָם מוֹרָא גְהַאט צוּ עֶנְפֶרוּן פַּרְעֹה עֶר זָאל זוּךְ נוּט פַּר זוּמִין אוּנ אִיז בַּאלְד אַוֶועק גְגַאנְגוּן אָבֶּר אֲבִימֶלֶךְ הָט נוּט גְזָאגְט גֵיי אַוֶועק דְרוּם הָט אַבְרָהָם אוּם גְמוּזְט עֶנְפֶרוּן וָורוּם עֶר הָט גְזָגְט זוּ אִיז זַיין שְׁוֶועסְטֶר (וַיְשַׁלְּחוּ אוֹתוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ) דֶר פָּסוּק לֶערוּנְט אוּנְז פַּרְעֹה הָט נוּט אָפּ גְנוּמִין דִי מַתָּנוֹת וָוס עֶר הָאט גְגֶעבּוּן צוּ אַבְרָהָם פוּן וֶועגוּן שָׂרָה ווִיא וואל עֶר הָאט גוּקֶענְט יוֹא אָפּ גֶעמוּן ווייל אַבְרָהָם הָט אוּם גְנַארְט אוּנ עֶר הָט גְזָאגְט זוּ אִיז זַיין שְׁוֶועסְטֶר דָאךְ הָט גָאט אִים גְטוּאוּן דָס עֶר הָט בַּיי אוּם נוּט אָפּ גְנוּמוּן אוּנ פַּרְעֹה הָט אַבְרָהָם בַּלֵייט אִין אִיז אַלֵיין נָאךְ גְגַאינְגוּן פוּר טְרוּט דְרוּם הָט עֶר זוֹכֶה גְוֶועזְן דָאס דִי יִשְׂרָאֵל זֶענוּן גְוֶועזְן בַּייא אוּם אוּנ גָלוּת אוּנ מִצְרַיִם פוּר הִינְדֶרְט יָאר (וַיֵּלֶךְ לְמַסָּעָיו) דֶר תּוֹלְדוֹת יִצְחָק שְׁרַייבְּט אַבְרָהָם אִיז גְוֶועזְן אַצַדִּיק עֶר אִיז נוּט גַאנְץ גֶערוּן גְוֶועזְן דוּא מַתָּנוֹת דֶען וָואלְט עֶס אֵיין אַנְדֶערוּן גְטְרָאפוּן עֶר זָאל בַּקוּמוּן גְרוֹסוּ מַתָּנוֹת דוּרְךְ רַמָּאוּת אַזוֹ וָואלְט עֶר גְשְׁווינְד אַוֶועק גְגַאנְגוּן אוּנ וָואלְט זוּךְ ווַייט אַוֶועק גְלָאזְט פוּן פַּרְעֹה כְּדֵי עֶר זָאל קֵיין חֲרָטָה נוּט הָאבּוּן אוּנ עֶר זָאל נוּט אַוֶועק נֶעמוּן דִי מַתָּנוֹת אָבֶּר אַבְרָהָם הָט נוּט אַזוֹ גְטָאן נַייאֶרְט וַיֵּלֶךְ לְמַסָּעָיו עֶר אִיז גְגַאנְגוּן צוּ זַיינוּ עֶרְשְׁטוּ צִיאוּנְג כְּלוֹמַר אַזוֹ ווִי עֶר פְּלֶעגְט צוּ גֵיין נוּט גֶשְׁווינְד אוּנ הָאט אַלוּ מָאל אוּבֶּער גְנֶעכְטוּגְט אוּנ דוּא נֶעכְטְלוּגֶר ווִי עֶר הָט גְנֶעכְטוּגְט אַז עֶר אִיז גְגַאנְגוּן פוּן דֶם לַאנְד כְּנַעַן צוּם לַאנְד מִצְרַיִם אִינְזֶערוּ חֲכָמִים זָאגוּן אַבְרָהָם הָט גְבָּארְגְט גֶעלְד אוּנ אַלוּ הַארְבֶּרוּג ווִי עֶר אִיז גְגַאנְגוּן פוּן דֶם לַאנְד כְּנַעַן צוּם לַאנְד מִצְרַיִם דֶען עֶר הָט מוֹרָא גְהַאט צוּ ווַייזוּן גֶעלְט אוּנ דוּ הַארְבֶּרוּגִין פוּן וֶועגוּן גַזְלָנִים דְרוּם אִיז אַבְרָהָם ווִידֶר אַיין גְשְׁטַאנוּן אוּנ דוּא הַארְבֶּרוּגִין צוּא בַּצָאלוּן זַיינוּ חוֹבוֹת אוּךְ לֶערְנוּן אוּנְזֶערוּ חֲכָמִים אָפּ פוּן דַאנוּן דָס אֵיין מֶענְשׁ זָאל אַיין שְׁטֵיין אוּנ דוּ הַארְבֶּרוּגִין ווִי עֶר אִיז פְרוּר אַיין גְשְׁטַאנוּן כְּדֵי עֶר זָאל דֶעם עֶרְשְׁטוּן בַּעַל הַבַּיִת קֵיין חֶרְפָּה נוּט אָן טוּן (וְלֹא נָשָׂא אוֹתָם הָאָרֶץ) אַבְרָהָם אוּנ לוֹט הָאבּוּן גְהַאט פִיל בְּהֵמוֹת אוּנ זֵיי הָאבּוּן נוּט גְהַאט גִינוּג פַאשׁוּ פַּר זֵייעֶרוּ בְּהֵמוֹת דְרוּם אִיז גְוֶועזְן גְרוֹס קְרִיג צְווִישׁוּן דִי פַאסְטוּכֶר פוּן אַבְרָם אוּנ לוֹט (וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי אָז בָּאָרֶץ) דֶער רמב"ן שְׁרַייבְּט אַלוּ זִיבּוּן אוּמּוֹת הָאבּוּן אַחֵלֶק גְהַאט אוּנ לַאנְד כְּנַעַן נָאר עֶס אִיז נוּט גְוֶועזְן גִינוּג פַאשׁוּ פַּר אַלוּ זֵייעֶרוּ בְּהֵמוֹת דְרוּם הָאבּוּן אַלוּ יָאר אַנְדֶרוּ גְוָואגְט אוּנ לַאנְד אוּנ דֶענְסְט מָאל אִיז דֶר כְּנַעֲנִי אוּנ דֶר פְּרִזִּי גְזֶעסוּן אוּנ דֶעם לַאנְד דְרוּם הָאבֶּן זוּךְ דוּ פַאסְטוּכֶר פוּן אַבְרָם אוּנ לוֹט מוּט אַנַנְדֶר גֶקְרוּגְט זֵיי הָאבּוּן גְזָאגְט דֶער כְּנַעֲנִי אוּנ דֶר פְּרִזִּי זִיצוּן אַלֵיין אוּנ לַאנְד ווייל עֶס אִיז וֵוייניג פַאשׁוּ פַּר אַלוּ בְּהֵמוֹת אוּנ ווִי וֶועלוּן מוּר גֵרִים קֶענוּן בַּשְׁטֵיין מוּט אִינְזֶערוּ בְּהֵמוֹת נָאךְ אֵיין פְּשָׁט אִיז דוּ קְרִיג אִיז גְוֶועזְן אוּבֶּר דֶעם דוּא פַאסְטוּכֶר פוּן לוֹט זֶענוּן גְוֶועזְן רְשָׁעִים אוּנ הָאבּוּן גְפַאסוּט זֵייעֶרוּ בְּהֵמוֹת אוּנ פְרֶעמְדוּ פֶעלְדֶר אוּנ דוּ פַאסְטוּכֶר פוּן אַבְרָהָם הָבּוּן זֵיי גְשְׁטְרָאפְט וָוארוּם זֵיי גַאזְלוּן פְרֶעמְדוּ לַייט הָאבּוּן דוּ פַאסְטוּכֶר פוּן לוֹט זֵיי גֶענְפֶּרְט גָאט הָט דָס לַאנְד גְגֶעבּוּן צוּ אַבְרָם בִּירוּשָׁה אוּנ אַבְרָם הָט קֵיין זִין נוּט אוּנ לוֹט אִיז זַיין גֶענֶסְטֶר יוֹרֵשׁ אַזוֹ אִיז דָס נוּט קֵיין גְזֵלָה דְרוּם זָגְט דֶר פָּסוּק (וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי וגו׳)

דֶר כְּנַעֲנִי אוּנ דֶר פְּרִיזִי אִיז הֶענְסְט מָאל נָאךְ גִוֶועְן אוּנ לַאנְד כְּלוֹמֶר עֶס אִיז נָאךְ דִי צַייט נִיט גִוֶועְן צוּ יַרְשֶׁנוּן דָם דְרוּם הָט אַבְרָהָם גֶזָאגְט צוּ לוֹט וָוס זָאלִין מִיר זִיךְ קְרִיגִין אוּנ אֵיין פְּרֶעמְד לַאנְד לָאמֶר זִיךְ צוּ שֵׁיידִין אַזוֹ אִיז גֶגַאנְגִין לוֹט אוּנ הָט זִיךְ אוֹם גֶקְלִיבִין דֶם פְּלַאץ פוּן דֶם יַרְדֵן וַוייל דָארְטְן אִיז גִוֶועְן גוּטִי פַּאשֶׁע צוּ דִי בְּהֵמוֹת: (וַיִסַע לוֹט מִקֶדֶם) לוֹט הָאט אַוֶועק גֶצוֹגִין פוּן דֶם קַדְמוֹן פוּן דֶר וֶועלְט כְּלוֹמֶר עֶר הָט גֶזָאגְט אוֹךְ וִויל נִיט אַבְרָהָם אוּנ אוֹךְ נִיט זַיין גָאט אוּנ עֶר הָט זִיךְ בַּהֶעפְט צוּא סְדוֹם אוּנ עֲמוֹרָה אוּנ דִי לַייט זֶענִין גִוֶועְן בֵּייז מִיט זֵייעֶר גוּף אוּנ מִיט זֵייעֶר גֶעלְד דָאךְ הָט זִיךְ לוֹט בַּזֶעצְט מִיט דִי רְשָׁעִים זַיין גְלַייכִין דִי חֲכָמִים לֶערְנִין אָפּ פוּן דַאנִין וֶוען מֶען דֶר מַאנְט אֵיין רָשָׁע זָאל מֶען אִים שֶׁענְדִין מֶען זָאל זָאגִין (שֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב) דֶען וַוייל דֶר פָּסוּק דֶער מַאנְט סְדוֹם אוּנ עֲמוֹרָה דֶר צֵיילְט עֶר זֵייעֶר בֵּייז דִי גְמָרָא שְׁרַייבְּט אוּנ חֵלֶק דִי לַייט פוּן סְדוֹם זֶענִין אוּבֶּר דֶם אַזוֹ שְׁלֶעכְט גִוֶועְן וַוייל גָאט הָט זֵיי גֶגֶעבִּין זֵייעֶר פִיל בְּרוֹט אוּנ גָאלְד אוּנ זִילְבֶּר אוּנ זֵיי הָאבֶּן גֶזָאגְט מִיר וֶועלִין אוּנְזֶר לַאנְד פַר מַאכִין דָאס קֵיין אוֹרַח זָאל נִיט קוּמֶן אוּנ אוּנְזֶר לַאנְד דֶען זֵייא קוּמֶן נָאר צוּ נֶעמִין אוּנְזֶר גָאלְד אוּנ זִילְבֶּר אוּנ זֵיי פְלֶעגִין גֶעבִּין פַאלְשִׁי פְּסָקִים וֶוען אֵיינֶר אִיז גְפָארִין אִיבֶּר אֵיין בְּרִיק הָט עֶר גִימוּזְט גֶעבִּין פִיר רֶענְדְלִיךְ אוּנ וֶוען עֶר אִיז דוּרְךְ דֶם וַוסֶר גְפָארִין לֶעבִּין דֶר בְּרִיק הָט עֶר גִימוּזְט גֶעבִּין אַכְט רֶענְדְלִיךְ וֶוען אֵיינֶר הָט זַיין חַבֵרְס וַוייבּ גְשְׁלָגִין אוּנ זִי הָט מַפִּיל גִוֶועְן דֶם קִינְד הָבִּין דִי דַיָינִים גְפַּסְקוּת עֶר זָאל בַּיי אִיר לִיגִין בִּיז זִי וֶועט וִוידֶר טְרָאגֶדִיג וֶוערִין דֶען דִי עֲבֵירָה פוּן זְנוּת אוּנ אֵשֶׁת אִישׁ אִיז בַּיי זֵיי נִיט גְאַכְט גִוֶועְן אוּנ וֶוען אֵיינֶר הָט זַיין חַבֵר גְשְׁלָאגִין בִּיז בְּלוּט אִיז פוּן אִים אָפּ גֶגַאנְגִין הָאבִּין דִיא דַיָינִים פַּסְקוּת דֶם דֶר גְשְׁלָגֶינֶר זָאל בַּצָאלִין זַיין חַבֵר וַוייל עֶר הָט אִים בְּלוּט גְלָאזְט גְלַייךְ וִוי אֵיין רוֹפֵא אֵיין מָאל אִיז אֱלִיעֶזֶר דֶר קְנֶעכְט פוּן אַבְרָהָם גְקוּמִין קֵיין סְדוֹם הָבִּין זֵיי אִים גְשְׁלָאגִין אִיז פוּן אִים בְּלוּט גְגַאנְגִין אִיז עֶר בַּאלְד גְגַאנְגִין צוּ דִי דַיָינִים אוּנ הָט יֶענוּם גְרוּפִין הָאבִּין דִי דַיָינִים גְפַּסְקוּת דָם עֶר זָאל יֶענוּם בַּצָאלִין וַוייל עֶר הָט אִים בְּלוּט גְלָאזְט צוּ אֵיין רְפוּאָה גְלַייךְ וִוי אֵיין רוֹפֵא אַזוֹ הָט אֱלִיעֶזֶר גֶנוּמִין אֵיין גְרוֹסִין שְׁטֵיין אוּנ הָט אוֹף דֶם דַיָין גְוָוארְפִין בִּיז פִיל בְּלוּט אִיז פוּן אִים אָפּ גְגַאנְגִין אוּנ הָט גְזָאגְט צוּם דַיָין בַּצָאל מִיר פַר דֶר רְפוּאָה וֶועל אוֹךְ יֶענוּם בַּצָאלִין עֶס אִיז גִוֶועְן אֵיין חֲתוּנָה אַזוֹ אִיז אֱלִיעֶזֶר גְגַאנְגִין אוֹיף דֶר חֲתוּנָה אוּם גְבֶּעטִין אוּנ הָט זִיךְ גְזֶעצְט אִין עֶק טִישׁ הָט אִים גְפְרֶעגְט דֶער וָואס אִיז גְזֶעסִין לֶעבִּין אִים וֶוער הָט דִיךְ גְבֶּעטִין אוֹף דֶר סְעוּדָה הָט אֱלִיעֶזֶר גֶזָגְט דוּ הָסְט מִיךְ גְבֶּעטִין אַזוֹ אִיז דֶער מֶענְשׁ בַּאלְד אַנְטְלָאפִין עֶר הָט מוֹרָא גְהַאט מֶען וֶועט דֶר הֶערִין וָוס אֱלִיעֶזֶר זָאגְט אַזוֹ אוּם דֶם עֶר הָט אִים גְבֶּעטִין אוֹף דֶר סְעוּדָה הָט אֱלִיעֶזֶר זִיךְ וִוידֶר גְזֶעצְט לֶעבִּין אֵיין אַנְדֶרִין הָט יֶענֶר אוּם אוֹךְ אַזוֹ גְפְרֶעגְט הָט אֱלִיעֶזֶר יֶענוּם אוֹךְ גֶעֶנְפֶרְט אַזוֹ אִיז יֶענֶר אוֹךְ אַרוֹם גְלָפִין אוּנ אַזוֹ הָט אֱלִיעֶזֶר גִיטִין דֶם גַאנְצִין טִישׁ בִּיז קֵיינֶר אִיז נִיט גְבְּלִיבִּין זִיצִין אִיז אֱלִיעֶזֶר גְגַנְגִין אוּנ הָט זִיךְ גְזֶעצְט אַלֵיין אוּבֶּר דֶם עֶסִין אוּנ הָט גְגֶעסִין דִיא גַאנְצֵי סְעוּדָה אוּנ זֵיי הָאבִּין גְהַאט אֵיין בֶּעט פַר דֶם אוֹרַח אִיז דֶר אוֹרַח לֶענְגֶר גִוֶועְן פוּן דֶם בֶּעט הָאבִּין זֵיי אִים דִי פִיס אָפּ גְהַאקְט אִיז עֶר קוּרְצֶר גִוֶועְן פוּן דֶעם בֶּעט הָאבִּין זֵייא אִים אוֹיסְגִיצוֹגִין בִּיז עֶר זָאל זַיין גְלַייךְ צוּם בֶּעט אוּנ זֵייא הָאבִּין גְזָאגְט צוּ אֱלִיעֶזֶר לֵייג דִיךְ אוֹף דֶם בֶּעט הָאט עֶר גֶעֶנְפֶרְט פוּן דֶעם מָאל אָן וָואס שָׂרָה מַיין הַארִיגְטוּ אִיז גְשְׁטָארְבִּין הָאבּ אִיךְ אֵיין נֶדֶר גְטוּן אִיךְ זָאל נִיט לִיגִין אוֹף אֵיין בֶּעט אוּנ וֶוען אֵיין אָרוּמַן אִיז אַהִין גְקוּמֶן בֶּעטִין הָאבִּין זַייא אִים קֵיין בְּרוֹט

גוט גגֶעבּוּן גֵייֶערְט אוּטְלוּכֶער הָאט אוּם גֶגֶעבּוּן אֵיין מַטְבֵּעַ אוּנ הָאט זַיין נָאמוּן אָן גְשְׁרוּבּוּן אוּנ אַז דֶער אָרוּמַן אִיז גְשְׁטָרְבֶּן הָאט אוּטְלוּכֶר אָפּ גְנוּמוּן זַיין מַטְבֵּעַ אֵיין מָאל הָאט אֵיין מֵיידוּל אֵיין שְׁטוּקוּל בְּרוֹט גְגֶעבּוּן שְׁטוּלוּר הֵייט אַז זוּא אִיז גְגַאנְגוּן נָאךְ וַואסֶר הָאט זִי אוּם אַרוּם גְטְרָאגוּן אַשְׁטוּקוּל בְּרוֹט מוּט אֵיין בִּיסוּל וַואסֶער אוּנ ווִי זֵיי זֶענוּן דָם גוָואר גְוָוארוּן הָאבּוּן זַייא דָאס מֵיידוּל אוּם גְשְׁמִירְט מוּט הָאנוּק אוּנ הָאבּוּן זוּא גְלֵייגְט פַר דוּא בִּינוּן אוּנ דִיא בִּינוּן הָאבּוּן זִי אוֹיךְ גְגֶעסוּן אַזוֹ אִיז אִיר גְרוֹס גְשְׁרֵיי גְקוּמוּן פַר גָאט הָט גָאט גְזָאגְט צוּא זַיין בֵּית דִין לָאמוּר גֵיין זֶעהֶן וָואס פַר אֵיין גְשְׁרֵיי דָאס אִיז דָם מֵיינְט דֶער פָּסוּק (זַעֲקַת סְדוֹם וגו׳) דָאס אִיז גְמֵיינְט דָאס גְשְׁרֵיי פוּן דֶעם מֵיידוּל דֶען (רַבָּה) אִיז בְּלָשׁוֹן קוֹדֶשׁ אֵיין מֵיידוּל (וַיֹּאמֶר אֶל אַבְרָם וגו׳) דֶר פָּסוּק לֶערִינְט אִינְז דָאס גָאט הָאט נוּט גְרֶעט מוּט אַבְרָם אוּנ דֶער צַייט וָואס לוֹט אִיז בַּייא אוּם גְוֶועןְ נָאר נָאךְ דֶעם אַז לוֹט הָאט זוּךְ אָפּ גְשֵׁייד פוּן אוּם אוּנ גָאט הָאט צוּא אוּם גְזָאגְט (וְשַׂמְתִּי אֶת זַרְעֲךָ וגו׳) אוּךְ וֶועל טוּן דַיינוּ קוּנְדֶר אַזוֹ פוּל וִוי דֶער שְׁטוּיבּ פוּן דֶער עֶרְד (קוּם הִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ) גָאט הָאט גְזָאגְט צוּ אַבְרָהָם שְׁטֵיי אוּף אוּנ גֵיי אוּנ לַאנְד אוּנ אוּר לֶענְג אוּנ אוּר בְּרֵייט אוּנ טוּה אֵיין חֲזָקָה אוּנ דֶעם לַאנְד דֶען אִיךְ וֶועל דָאס גֶעבּוּן צוּ דוּר אוּנ צוּ דַיינוּ קִינְדֶר (וַיְהִי בִּימֵי אַמְרָפֶל) אוּנ עֶס אִיז גְוֶועןְ אוּנ דוּא טֶעג פוּן נִמְרוֹד עֶר הָאט גְהֵייסוּן אַמְרָפֶל דָאס מַאכְט אָמַר פוּל עֶר הָט גְזָאגְט מֶען זָאל אַבְרָהָם אַרַיין וַוארְפֶּן אוּנ קַאלוּךְ אוּבּוּן דוּא פוּר מְלָכִים הָאבּוּן גְהַלְטוּן מִלְחָמָה מוּט דוּ פוּנִיף מְלָכִים אוּנ הָאבּוּן דֶער שְׁלָאגוּן דוּא פוּנוּף מְלָכִים וַוייל זֵיי זֶענוּן גְוֶועןְ זֵייעֶר שְׁטַארְק דָאךְ אִיז אַבְרָהָם גְגַנְגוּן מִלְחָמָה הַאלְטוּן מוּט דוּ פוּר מְלָכִים ווַייל זֵיי הָאבּוּן גְפַאנְגוּן לוֹט אוּנ דָאס אִיז גוּקוּמוּן וַוייל עֶר אִיז

גְוֶועןְ אֵיין רָשָׁע אוּנ הָאט זוּךְ בַּזֶעצְט בַּיי דִיא לַייט פוּן סְדוֹם (וַיָּבֹא הַפָּלִיט וַיַּגֵּד לְאַבְרָם) אִיז גוּקוּמוּן דֶר אַנְטְרוּנֶר דָם אִיז עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אוּנ עֶר הֵייסְט פָּלִיט וַוייל עֶר אִיז וָוארוּן אַנְטְרוּנוּן פוּן דֶער מִלְחָמָה פוּן דוּ פוּר מְלָכִים אוּנ הָט גְזָגְט צוּ אַבְרָם דָם מֶען הָט גְפַאנְגֶן לוֹט אוּנ עוֹג הָט עֶס גְטוּן כְּדֵי אַבְרָם זָאל נָאךְ יָאגוּן דוּא מְלָכִים אוּנ זָאל אוּם קוּמוּן וֶועט עֶר נֶעמוּן שָׂרָה פַר אַוַוייבּ אוּנ אֵיין טֵייל חֲכָמִים זָאגוּן עוֹג הָט דְרוּם גְהֵייסוּן פָּלִיט וַוייל עֶר אִיז וָוארוּן אַנְטְרוּנוּן פוּן דֶם מַבּוּל אוּנ הָט גְהֵייסוּן עוֹג וַוייל עֶר אִיז גוּקוּמוּן צוּ אַבְרָהָם אִים עֶרֶב פֶּסַח אַז מֶען הָאט מַצּוֹת גוּבַּאקוּן דֶען עוֹג אִיז טַייטְשׁ אַקוּכוּל אוּנ אַבְרָהָם הָאט גְוִוינוּן דוּא מִלְחָמָה אֶקֶעגוּן דוּ שְׁטַארְקוּ מְלָכִים (וְעֵמֶק הַשִּׂדִּים בֶּאֱרוֹת בֶּאֱרוֹת חֵמָר) אוּנ וִויא דוּא מִלְחָמָה אִיז גְוֶועןְ אִיז דוּרְטוּן גְוֶועןְ טוּפוּ גְרוּבֶּר מוּט לֵיים אַזוֹ זֶענוּן דוּ פוּנוּף מְלָכִים אַדוּן אַרַיין גְפַאלוּן אוּנ זֶענוּן גוּשְׁטָארְבּוּן נָאר דֶעם מֶלֶךְ סְדוֹם הָט גָאט אֵיין נֵס גוּטוּן דָם עֶר אִיז אַרוּם אוּנ דָם הָט גָאט גְטוּן וַוייל מֶענְשׁוּן הָבּן נוּט גְגְלֵייבְּט דָאס אַבְרָהָם אִיז גְוָוארְפוּן גְוֶועןְ אוּנ פַייֶער אוּנ אִיז נִיצוּל גְוָוארוּן אוֹבּוּר אַצוּנְד אַז זֵיי הָבּוּן גְזֶעהֶן דָם גָאט הָט גְהָלְפוּן דֶם מֶלֶךְ סְדוֹם פוּן דוּ טוּפוּ גְרוּבֶּר אַזוֹ הָאבְּן זֵיי שׁוֹן גְגְלֵייבְּט דָם עֶס קֶען זַיין דָאס אַבְרָהָם אִיז גְוָוארְפוּן גְוָורוּן אוּנ פַייאוּר אוּנ אִיז אַרוּם לֶעבְּדוּג (וְהוּא שֹׁכֵן בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא הָאֱמֹרִי) אוּנ אַבְרָהָם הָאט גְרוּאֶט אוּנ דֶעם פְּלַאץ פוּן מַמְרֵא אַז מֶען הָט אוּם גְזָאגְט דָאס לוֹט אִיז וָוארוּן גְפַאנְגוּן דֶער מַמְרֵא אִיז גְוֶועןְ דֶר חָבֵר פוּן אַבְרָהָם עֶר הָט אֵיין עֵצָה גְגֶעבּוּן צוּא אַבְרָהָם עֶר זָאל זוּךְ מַל זַיין דֶען עֶר הָט גְזָאגְט צוּ אַבְרָהָם וֶוען גָאט זָאל בַּגֶערוּן פוּן דוּךְ דַיין גַאנְצוּן גוּף וָואלְסְטוּ דָאךְ אוּם גוֹיִים גְגֶעבּוּן מִכָּל שֶׁכֵּן דוּ עָרְלָה דֶר גָאט וָוס הָט דוּךְ מַצִּיל

גוועען פון דעם פייער אור כשדים אונ פון
דעם הונגער אונ פון די מלכים דער וועט
דיך היינט אויך מציל זיין דאס די וועסט
בלייבן לעבין אונ דרום הט ער גהייסן
ממרא דם ווייזט אויך די פיר זאכין וואס
ער האט גזאגט צו אברהם דאס גאט
הט אום מציל גוועזן פון זיי . מלכים .
מילה . רעב . אש . (וירק את חניכיו
ילידי ביתו שמונה עשר ושלש מאות)
אברהם הט גוואפונט זיינו שטרקו יונגין
פון זיין הויז גזונד דריי הונדרט אונ אכצין
מאנן צו נאך יאגין די מלכים אונ אפ צו
נעמין לוט מוט זיין הויז גזונד אונזערו
חכמים זאגין ער איז גגאנגין נאר מוט
אליעזר אליין ווס ער האט אונ דר צאל
דריי הונדערט מוט אכצין פרעגט דער
בחיי ווי שוקט זיך דם דר פסוק זאל זגין
בשיידליך דריי הונדערט מוט אכצין אונ
זאל נוט זגין בשיידליך דם אליעזר אליין
איז גגנגין נייערט דר תירוץ איז אברהם
הט מוט זיך גנומין דריי הונדערט מוט
אכצין מאנין אונ ווי ער איז גוקומין צו
דער מלחמה האט אברהם אום גרופין
ווער עס הט אונ זיך עבירות דער זאל
זיך אום קערין אזו ווי דער סדר פלעגט
זיין ביי דער מלחמה פון די ישראל אזו
האבין זיך אלו אום גקערט נייערט
אליעזר איז ביא אום גובליבין דרום
שטייט (וירק את חניכיו) דאס הט צווייא
טייטשין איינס איז ער הט גוואפונט זיינו
יונגין אונ עס איז אויך טייטש ער הט
אום גליידיגט זיינו יונגין אונ האט זייא
גלאזט אהיים גיין אונ אברהם איז גגנגין
נאר מוט אליעזר (כי נשבה אחיו)
אברהם הט גהערט וויא לוט איז גפאנגין
גווארין הט ער זייא נאך גיאגט איז קשה
ווארום רופט אים דער פסוק זיין ברודר
ער איז דאך נאר גוועזן זיין ברודערס זון
נייערט ער לאזט מוך הערין וויא וואל
דאס אברהם איז גוועזן איין צדיק אונ לוט
איז גוועזן איין רשע האט דאך אברהם
אום נוט אים גלאזט אונ האט זייא נאך
גיאגט גליך ווי ער איז זיין רעכטר ברודר
(וירדוף עד דן) אברהם האט זייא נאך
גיאגט בוז דער שטאט דן דארטין איז
אום זיין כח שלאף גווארין ווייל דוא
ישראל וועלין דר נאך עבודה זרה דורטין
דינין (ויחלק עליהם לילה) אונ ער האט
זיך פון זייערט וועגין צו טיילט מוט זיינו
קנעכט ביי נאכט צו נאך יאגין זייא דוא
חכמים זאגין אזו דעם פשט גאט האט
דיא נאכט צו טיילט די ערשטו האלבו
נאכט האט גאט אום איין נס גיטון דם ער
האט דער שלאגין דוא שונאים אונ דוא
אנדרו האלבו נאכט הט גאט בהאלטען
צו זיינו קונדר צו דר שלאגין זי ערו פיינד
אונ מצרים מוט דער מכה פון בכורים
אום פסח דער בחיי שרייבט אזו אברהם
האט פון זייערט וועגין צוא טיילט דוא
נאכט דוא ערשטו האלבו נאכט הט ער
זייא נאך גיאגט בוז ער האט זיי דר יאגט
אונ דוא אנדרו האלבו נאכט האט ער זיי
גהרגות (ויצא מלך סדום) דער מלך סדום
איז אברהם אקעגין גגאנגין אונ אטאל

וואס

של"ה

(וישמע אברם כי נשבה אחיו) אונ אברם האט
גהערט אז זיין ברודר איז גפאנגן גווארין דוא תורה
דער ציילט אונז דוא מעשה אום אונז צו לאזין הערין
אז עס איז זייער אגרויסו מצוה זיך מקרב צו זיין צו
קרובים אונ זיך מוהע צו געבין זייא צו העלפין מור
זעהין וויא אברהם הט זיך מוסר נפש גוועזן אונ איז
גגאנגין מלחמה האלטין מוט דוא קעניגין פון לוטס
וועגין :
(אם מחוט ועד שרוך נעל) אוב פון אפאדום בוז

הקיוש

אשוך בעגדול אונ דער גמרא גפינין מור אז אונזרו
חכמים האבין נוט גוואלט הנאה האבין פון אזאך וום
איז גקומין דורך אנם . אונ מסכת תענית (דף כ"ד)
זעהין מור אז אליעזר איש בירתא ווס ער האט אוועק
גגעבין דוא גאנצו נדוניא פון זיין טאכטר דוא גבאי
צדקה אונ עס איז זוך ביא אום גבליבן נאר איין
גולדן אונ גאט האט גטאן אנם אז פון דעם קליינום
מעטבול ווייץ וום ער הט גקופט פר דעם גולדן איז
פול גווארין דר גאנצר שפייכלר אונ אז זיין טאכטר

וָואס אֵלוּ אוּמוֹת הָאבּוּן זוּךְ אַהוּן אַיין
גְזַאמוּלְט אוּנ הָאבּוּן דוֹרְטוּן גְמַאכְט
אַבְרָהָם פַּר אַמֶלֶךְ אוּבֶּר זַייא אוּנ מַלְכִּי
צֶדֶק דֶער מֶלֶךְ פוּן יְרוּשָׁלַיִם הָט גִבְּרַאכְט
בְּרוֹט אוּנ וַויין צוּ אַבְרָהָם אוּנ הָאט אוּם
מְכַבֵּד גְוֶוען וִוי ווֹאל דָאס עֶר הָט גְהַרְגוּת
זַיינוּ קוּנְדֶער דוּא פוּר מְלָכִים דֶער מֶדְרָשׁ
שְׁרַייבְּט דֶער מַלְכִּי צֶדֶק אִיז גְוֶוען דֶער
זוּן פוּן נֹחַ (וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן)
אוּנ עֶר הָאט גְזָאגְט גְבֶּענְשְׁט זָאל זַיין
אַבְרָהָם אוּנ גְלוֹיבְּט אִיז דֶער אֵייבֶּרְשְׁטֶער
גָאט וָואס הָאט אוּבֶּר גֶעעְנְפֶּערְט דַיינוּ פַיינְד
אוּנ דַיינוּ הֶענְד אוּנ וַויל עֶר הָאט פְרוּר
גְבֶּענְשְׁט צוּ אַבְרָם אֵיי עֶר הָאט גְגֶעבּוּן
אַלוֹיבּ צוּ גָאט דְרוּם הָאט גָאט גְשְׁטְרָאפְּט
דֶעם מַלְכִּי צֶדֶק אוּנ הָאט פוּן אוּם אַוֶועק
גְנוּמוּן דוּ כְּהוּנָּה אוּנ הָאט זוּ גְגֶעבּוּן צוּא
אַבְרָהָם אוּנ אַבְרָהָם הָאט גֶעגֶעבּוּן מַעֲשֵׂר
צוּ מַלְכִּי צֶדֶק וַויל עֶר אִיז נָאךְ דֶעמָאלְט
גְוֶוען אַכֹּהֵן אוּנ דֶער מֶלֶךְ סְדוֹם הָאט
גְזָאגְט צוּא אַבְרָהָם גִיבּ מִיר מַיינוּ נְפָשׁוֹת
וָואס דוּא הָאסְט צוּא גִינוּמֶן פוּן דוּא

מְלָכִים אוּנ דָאס גוּטְס אוּנ דָם גֶעלְט הַאלְט
דִיר הָאט אַבְרָהָם אוּם גֶעעְנְפֶּרְט אוּךְ הָאבּ
גְשְׁווּרוּן צוּ גָאט דָם אוּךְ זָאל נוּט אָן רִירוּן
אַיין רוּמִין פוּן אַשׁוּךְ אוּנ קַיין פָּאדוּם פוּן
אַלוּמִין וָוס דַיין אִיז דָם דוּ זָאלְסְט נוּט
זָאגוּן דָם דוּ הָסְט מוּךְ רַייךְ גְמַאכְט (מִחוּט
וְעַד שְׂרוֹךְ נַעַל) דוּ חֲכָמִים זָאגוּן גָאט הָט
גְזָאגְט צוּ אַבְרָהָם פוּן וֶועגוּן דֶם זְכוּת וָוס
דִיא הָסְט גְזָאגְט (מִחוּט) וֶועל אוּךְ צוּ דַיינוּ
קוּנְדֶר גֶעבּוּן אַמִצְוָה פוּן פָּאדוּם דָאס אִיז
מִצְוֹת צִיצִית אוּנ וַייל דוּא הָאסְט גְזָאגְט
(וְעַד שְׂרוֹךְ נַעַל) וֶועסְט נוּט אָן רִירוּן אֲפִילוּ
אַיין רוּמִין פוּן אַשׁוּךְ פוּן דֶעם מֶלֶךְ סְדוֹם
דְרוּם וֶועלוּן דַיינוּ קוּנְדֶר הָאבּוּן מִצְוֹת
תְּפִילִין דָם מֶען מַכְט פוּן רוּמִין אוּנ וֶועלוּן
הָבּוּן מִצְוֹת חֲלִיצָה וָוס מֶען טוּט מוּט דֶעם
רוּמִין פוּן דֶעם שׁוּךְ (אַל תִּירָא אַבְרָם
אָנֹכִי מָגֵן לָךְ) גָאט הָט דָא גְזָאגְט צוּא
אַבְרָם דְרַיי זַאכוּן דָם עֶרְשְׁטוּ אִיז עֶר הָט
מוֹרָא גְהַאט דָם דוּ קוּנְדֶר פוּן דוּא מְלָכִים
וָוס עֶר הָט דֶער שְׁלָאגוּן וֶועלוּן זוּךְ נוֹקֵם
זַיין אוּנ אוּם דְרוּם הָט גָאט אִים גְזָאגְט
האב

אוהל יעקב

(אַל תִּירָא אַבְרָם אָנֹכִי מָגֵן לָךְ) גָאט הָאט גְזָאגְט
צוּ אַבְרָם הָאבּ קַיין פָאַרְכְט נוּט אוּךְ בִּין דַיין בְּשׁוּצֶר.
דֶער מֶדְרָשׁ זָאגְט אַבְרָהָם הָאט גְזֶעהְן אַז נִמְרוֹד הָאט
אוּם אַרַיין גְוָוארְפוּן אוּנ קַאלוּךְ אוֹבִין עֶר זָאל פַאר
בְּרֶענְט וֶוערוּן הָאט אוּם גָאט מַצִיל גְוֶוען הָט עֶר מוֹרָא
גְהָאט אֶפְשָׁר הָאט גָאט אוּם בְּצָאלְט זַיין גַאנְצִין שָׂכָר
אוּף דֶער וֶועלְט הָאט גָאט צוּ אוּם גְזָאגְט (אַל תִּירָא
אַבְרָם אָנֹכִי מָגֵן לָךְ) הָאבּ קַיין מוֹרָא נוּט אַבְרָם דוּא
טוֹבוֹת וָוס אוּךְ הָבּ דוּר גְטוּן הָאבּ אוּךְ דוּר אוּמְזוּסְט
גְטוּן אוּנ דַיין שָׂכָר אִיז לְעוֹלָם הַבָּא. לְמָשָׁל אוּנ
אַגְרוֹיסֶר שְׁטָאט אִיז גְוֶוען אַסַאךְ סוֹחֲרִים אוּנ זַייעֶר
סְחוֹרָה וֶוערְט גִבְּרַאכְט פוּן וַוייטוּ מְקוֹמוֹת נָאר וַוייל
זַייא זֶענוּן נוּט גְוֶוען בְּכֹּחַ אַז אִיעדוּר זָאל פָארוּן
פְלֶעגוּן זַייא אוּם רוּכְטוּן אֵיינוּם פוּן זַייא אַז עֶר זָאל
בְּרֶענְגוּן אַיְעדוּן זַיין סְחוֹרָה וָואס עֶר דַארְף אוּנ עֶר
אַלֵיין הָאט זוּךְ אוּךְ גִבְּרַאכְט זַיין סְחוֹרָה אוּף זַייעֶרוּ
הוֹצָאוֹת דָם נֶעמְלִיכֵי אִיז מוּט אַבְרָם אוּךְ עֶר אִיז גְוֶועזְן
דֶער בְּעַסְטוּר פוּן זַיין דוֹר וָואס דוּרְךְ זַיין זְכוּת זָאל
אַרָאפּ קוּמִין דוּא בְּרָכָה פוּן דֶעם גַאנְצִין דוֹר וֶועגוּן
דְרוּם אִיז כְּדַאי אַז אַבְרָם זָאל נֶעמוּן זַיין חֵלֶק אוּם
זִיסְט נָאט זָאל אוּם נוּט אָפּ רֶעכוֹנוּן פוּן זַיין שָׂכָר
אוּנ זַיין שָׂכָר זָאל זַיין בְּהַאלְטוּן אוּף עוֹלָם הַבָּא :

של״ה הקדוש

הָט אוּם דָאס אָפּ גְזָאגְט הָאט עֶר דֶעם וַויְיק מַקְדִישׁ
גְוֶועזוּן אוּנ הָט נוּט גְוָואלְט דֶער פוּן גְנִיסוּן נוּט מֶער
וִוי אַיין אַנְדֶרֶר אָרוּמוּר מַאן פַר דֶעם וָוס אִיז גְוֶועזוּן
דוּרְךְ אַנֶם אוּךְ גְפוּנוּן מוּר אוּנ (מַסֶּכֶת שַׁבָּת) בַּייא
דֶעם חָסִיד וָוס עֶם אִיז גְשְׁטָארְבּוּן בַּיי אוּם זַיין וַוייבּ
אוּנ עֶר הָט נוּט גְהַאט וֶוער עֶם זָאל זַייגוּן זַיין קִינְד
אוּנ גָאט הָט גְטָאן אַנֶם אַז פוּן זַיינוּ בְּרוּסְט הָט אָן
גְהוֹבּוּן צוּ גֶעבּוּן מוּלוּךְ וִויא בַּיי אַיינוּר פְרוֹי הָאבּוּן
דִיא חֲכָמִים גְהַאלְטוּן דָם נֵס פַר אַחֶסְרוֹן אַז גָאט הָט
אוּם נוּט צוּ גְשׁוּקְט אַמוּטַל צוּ פַר דוּנוּן וִויא פוּל עֶר
דַארְף הָאבּוּן צוּ נֶעהֶרוּן זַיין קוּנְד אוּנ הָאט מְשַׁנֶּה
גְוֶועזוּן פוּן זַיינוּס וֶועגוּן דוּא טֶבַע דָאס אִיז אַלְץ
דֶערְוָוכֶר וַוייל מֶען דַארְף קַיין הֲנָאָה הָאבּוּן פוּן אַנֶם
אוּנ דָם קֶענוּן מוּר אָפּ לֶערְנוּן פוּן אַבְרָהָם אָבִינוּ וָוס
עֶר הָט נוּט גְוָואלְט קַיין שׁוּם הֲנָאָה הָאבּוּן פוּן דֶער
מִלְחָמָה אוּנ הָאט גְזָאגְט אוּךְ וֶועל גָאר נוּשְׁט נֶעמוּן
פוּן דוּר אוּנ דוּ זָאלְסְט נוּט זָאגוּן אוּךְ הָאבּ אַבְרָהָם
רַייךְ גְמַאכְט וַוייל עֶר הָאט דָא גְזֶעהְן אַז דֶער נִצָחוֹן
וָואס עֶר הָאט מְשַׁנֶּה גְוֶועזוּן דוּא פוּר מְלָכִים אִיז
גְוֶועזוּן אַנֶם שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע אוּנ פוּן אַנֶם הָט עֶר
נוּט גְוָואלְט רַייךְ וֶוערוּן אוּנ הָט גְגְלוֹיבְּט אַז דָם וָוס
גָאט הָאט אוּם צוּא גְזָאגְט אַז עֶר וַועט אוּהַם גְרוֹיס

דָאבּ קיין מוֹרָא נוּט דָם אַנְדֶרוּ אוּז עֶר הָט אוּם צוּ גְזָאגְט דָם עֶר וֶועט הָבּוּן אַזוּן דָם דְרוּטֶע אוּז (שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד) דַיין שְׂכַר וֶועט זַיין זַייעֶר פוּל אוּנ עֶר זָאגְט הַרְבֵּה מִיט צְוֵויי הַהִין צוּ וַוייזוּן וֶוען אַבְרָהָם אוּנ שָׂרָה וֶועלוּן הָאבּוּן אִיטְלוּכֶר אֵיין (ה) אוּנ זַייעֶר נָאמוּן וֶועלוּן זַיי קִינְדֶר הָאבּוּן אוּנ דְרוּם וַוייל רָחֵל הָט קֵיין (ה) נוּט גְהַאט אִין איר נָאמוּן הָט זוּ גֶעגֶעבּוּן אוּר דִינְסְט בִּלְהָה צוּ יַעֲקֹב וָוס זוּא הָאט גְהַאט צְוֵויי (הַהִין) כְּדֵי אֵיין (ה) זָאל קוּמוּן צוּ רָחֵל קִינְדֶר צוּ הָאבּוּן אוּנ דָם אוּךְ הָט גָאט צוּ גְזָאגְט צוּא אַבְרָהָם עֶר זָאל הָאבּוּן עוֹלָם הַבָּא אוּנ אַבְרָהָם הָאט נוּט פַר שְׁטַאנוּן וָוס גָאט הָט אוּם צוּ גְזָאגְט דֶען גָאט הָט אוּם נוּט בַּשֵׁיידְלוּךְ גְזָאגְט דָאס עֶר וֶועט אוּם קִינְדֶר גֶעבּוּן אוּנ עוֹלָם הַבָּא דְרוּם הָט אַבְרָהָם גְזָאגְט וָוס נִיצְט מוּר וָואס דוּא וֶועסְט מוּר גֶעבּוּן וֶוען אוּךְ וֶועל קֵיין קִינְדֶר נִיט הָאבּוּן וֶוער וֶועט מוּךְ יַרְשׁוּנִין אַזוּ הָאט גָאט אוּם גֶענְפֶרְט זָארְג נוּט דַיין קְנֶעכְט אֱלִיעֶזֶר וֶועט דוּךְ נוּט יַרְשׁוּנִין נַייאֶרְט דַיין זוּן וָוס וֶועט אַרוּם גֵיין פוּן דַיינוּ גֶדֶערוּם (וַיּוֹצֵא אוֹתוֹ הַחוּצָה) הָט גָאט אַבְרָהָם אוּם גְצוֹגוּן פוּן זַיין הוּיז אוֹיף דֶר גַאם אוּנ הָאט אוּם גְוַוייזוּן דוּ שְׁטֶערוּן אִין הָט אוּם גְזָאגְט אַזוּ ווּאל ווּי דוּ קֶענְסְט נִיט צֵיילוּן דוּ שְׁטֶערוּן אַזוּ פוּל וֶועלוּן זַיין דַיינוּ קִינְדֶער מֶען וֶועט זַייא נוּט קֶענוּן אִיבֶּר צֵיילוּן אִינְזֶערוּ חֲכָמִים זָאגוּן גָאט הָט אַבְרָהָם אוּם גְצוֹגוּן פוּן דֶער וֶועלְט אוֹיף דֶעם הִימֶל אוּנ הָט צוּ אוּם גְזָאגְט דוּ בִּיסְט הֶעכֶר פוּן דוּא מַזָלוֹת אוּנ וֶוען שׁוֹן דַיין כּוֹכָב אוּנ דַיין מַזָל וַוייזְט דָאס דוּא וֶועסְט קֵיין קִינְדֶר נוּט הָבּוּן קֶענְסְטוּ דָם מַזָל פַר עֶנְדֶרוּן וַוייל אוּךְ הָאבּ דוּךְ אוֹיף גְהוֹבּוּן אִיבֶּר דוּ מַזָלוֹת דָם מֵיינְט דֶר פָּסוּק וַיּוֹצֵא אוֹתוֹ הַחוּצָה (וְהֶאֱמִן בַּיְיָ וַיַּחְשְׁבֶהָ לּוֹ צְדָקָה) אַבְרָהָם הָאט גְגְלֵייבְּט אוּנ גָאט אִין הָט דָם גְרֶעכוּנְט פַר אַצְדָקָה צוּ גָאט וָואס עֶר הָט אוּם צוּ גְזָאגְט צוּא גֶעבּוּן

קִינְדֶער אוּנ נוּט עֶר אוּז דָאס וֶוערְט אַזוּ שְׁרַייבְּט דֶער רמב״ן אוּנ דֶער בְּחַיֵי שְׁרַייבְּט גָאט הָאט צוּא אַבְרָהָם גְרֶעכוּנְט דָם פַר אַצְדָקָה אוּנ פַר אַגְרוֹסוּ זַאךְ וָוס עֶר הָט גְגְלֵייבְּט אוּנ דֶעם וָוס גָאט הָט אוּם צוּ גְזָאגְט דֶר תּוֹלְדוֹת יִצְחָק פְרֶעגְט אֵיין קַשְׁיָא וָוארוּם אַז גָאט הָט צוּ גְזָגְט צוּ אַבְרָהָם צוּ גֶעבּוּן קִינְדֶר הָט עֶר בַּלְד גְגְלֵייבְּט אוּנ הָאט נוּט בַּגֶערְט קֵיין צֵייכוּן אוּנ אַז גָאט הָאט אוּם גְזָאגְט דָאס זַיינוּ קִינְדֶר וֶועלוּן יַרְשׁוּנוּן דָאס לַאנְד הָט עֶר יוֹא בַּגֶערְט אֵיין צֵייכוּן אוּז דֶער תִּירוּץ אַבְרָהָם הָט גְזָאגְט גוּבּ מוּר אַצֵייכוּן דָם מַיינוּ קִינְדֶר וֶועלוּן יַרְשׁוּנוּן דָם לַאנְד אַזוּ וֶועל אוּךְ שׁוֹן מְמֵילָא וִויסוּן דָם דוּ וֶועסְט מוּר קִינְדֶר גֶעבּוּן נָאךְ אַקַשְׁיָא פְרֶעגְט דֶר תּוֹלְדוֹת יִצְחָק וָוארוּם הָט אַבְרָהָם גְזָגְט (וְאָנֹכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי) אוּךְ גֵייא אַלֵיין אָן קִינְדֶר הקב״ה הָאט דָאךְ אוּם גְזָאגְט (כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ וגו׳) צוּא דוּר אוּנ דַיינוּ קִינְדֶר וֶועל אוּךְ גֶעבּוּן דָאס לַאנְד אוּנ דַיינוּ קִינְדֶר וֶועלוּן זַיין אַזוּ פוּל וִויא דֶער שְׁטוּבּ פוּן דֶער עֶרְד אוּז דֶער תִּירוּץ אַבְרָהָם הָט גְמֵיינְט דָם וָוס גָאט הָט צוּא גְזָאגְט צוּ גֶעבּוּן דָם לַאנְד צוּ זַיין זֶרַע דָם אוּז גְמֵיינְט צוּ זַיין מִשְׁפָּחָה אָדֶר צוּ זַיין הוּז גְזוּנְד אוֹבֶּר נוּט צוּ זַיין אֵייגוּנוּם זוּן וָוס וֶועט פוּן אוּם אַרוּם קוּמוּן דְרוּם הָאט אַבְרָהָם מוֹרָא גְהַאט אֱלִיעֶזֶר אוּז אוּךְ פוּן זַיין הוּז גְזוּנְד עֶר אוּז דֶר עֶלְצְטֶר אוּנ זַיין הוּז אוּנ אוּז גְוֶוען גְלַייךְ וִויא אֵיין זוּן אֶפְשַׁר וֶועט עֶר אוּם יַרְשׁוּנוּן דְרוּם הָט גָאט גְזָאגְט צוּ אַבְרָהָם אֱלִיעֶזֶר וֶועט דוּךְ נוּט יַרְשׁוּנוּן (כִּי אִם אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֵּעֶיךָ) נַייעֶרְט דֶער וָוס וֶועט אַרוּם גֵיין פוּן דַיינוּ גֶדֶערוּם כְּלוֹמַר פוּן דַיין לַייבּ עֶר וֶועט דִיךְ יַרְשׁוּנוּן אוּנ דְרוּבֶּער זָאגְט דָא אַייךְ פָּסוּק פוּן דַיינוּ גֶדֶערוּם מֶער וִוי אוּנ דָר גַאנְצֶר תּוֹרָה נָאךְ אַקַשְׁיָא פְרֶעגְט אוֹיךְ דֶער תּוֹלְדוֹת יִצְחָק דוּא תּוֹרָה זָאגְט (וְהֶאֱמִן בַּיְיָ) עֶר הָט גְגְלֵייבְּט אוּנ דֶעם

וָוס גָאט הָט אִים צוּ גְזָאגְט אִיז דָאךְ דָם מִשְׁמָעוּת אַצוּנְד הָט עֶר גְגְלֵייבְּט אוֹבֶּר פְרוּר הָאט עֶר ח״ו נוּט גוּגְלֵייבְּט נַיְיעֶרְט אַזוֹ אִיז דֶער פְּשַׁט אַצוּנְד הָאט אַבְרָהָם גְגְלֵייבְּט דָם גָאט וֶועט אִים קוּנְדֶר גֶעבּוּן וַויְיל גָאט הָאט בַּשַׁיְידְלֶעךְ גוּרֶעט דָאם פוּן זַיְינוּ גֶדֶערוּים וֶועלוּן אַרוּם גֵיין קוּנְדֶר אָבֶּער פְרוּר הָאט אַבְרָהָם גוּמֵיינְט דָאם זַיין מִשְׁפָּחָה אוֹדֶער זַיין קְנֶעבְט אֱלִיעֶזֶר וֶועט אִים יַרְשׁוּנוּן (אֲנִי יְיָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאוּר כַּשְׂדִּים) גָאט הָאט גְזָאגְט צוּא אַבְרָהָם פוּן דֶעם מָאל אָן וָואס אוּךְ הָאבּ דוּךְ אוּים גוּצוֹגוּן פוּן אוּר כַּשְׂדִּים אוּנ הָאבּ דוּר אֵיין נֵם גְטוּן אִיז מַיין דֵעָה גְוֶוען צוּ גֶעבּוּן דוּר דָם לַאנְד הָט אַבְרָהָם גְטְרַאכְט וֶוען זַיינוּ קוּנְדֶער וֶועלוּן עֲבֵירוֹת טוּן אָדֶר דוּ עוֹבְדֵי ע״ז וֶועלוּן תְּשׁוּבָה טוּן אַזוֹ וֶועט גָאט נוּט גֶעבּוּן דָאס לַאנְד צוּא זַיינוּ קוּנְדֶר דְרוּם הָאט אַבְרָהָם גְזָאגְט לָאז מוּךְ וִוסֶען אוֹבּ מַיינוּ קוּנְדֶער וֶועלוּן גוֹיִים יַרְשׁוּנוּן דָם לַאנְד אֲפִילוּ וֶוען זַייאָוועלוּן עֲבֵירוֹת טוּן אָדֶר אֲפִילוּ וֶוען דוּ עוֹבְדֵי ע״ז וֶועלוּן תְּשׁוּבָה טוּן אַזוֹ הָאט אִים גָאט גֶענְפֶרְט זֵיי וֶועלוּן גוֹיִים יַרְשׁוּנוּן דֶר בְּחַיֵי שְׁרַייבְּט אוּנ מְהַרְ״שׁ שְׁטֵייט אַז אַבְרָהָם אִיז גְבוֹרוּן גֶוָוארוּן אִיז אֵיין שְׁטֶערוּן אוּנ הוּמוּל א״ף גְגַאנְגוּן אוּנ מִזְרַח זַייט אוּנ הָט אַנְגְשְׁלוּנְגֶן פִיר שְׁטֶערוּן פוּן דֶער וֶועלְט הָאבּוּן דוּ חֲכָמִים גְזָאגְט צוּא נִמְרוֹד אַצוּנְד אִיז אַזוֹן וָוארוּן גְבוֹרוּן צוּ תֶּרַח וָואס זַיינוּ קִינְדֶר וֶועלוּן יַרְשׁוּנוּן דוּא וֶועלְט אוּנ יֶענוּ

וֶועלְט אוּנְזֶר עֵצָה אִיז דוּא זָאלְסְט תֶּרַח גֶעבּוּן פוּל גָאלְד אוּנ זוּלְבֶּר עֶר זָאל דוּר גֶעבּוּן זַיין זוּן אוּנ דוּא זָאלְסְט אִים דֶער שְׁלָאגוּן הָאט נִמְרוֹד בַּאלְד גְשׁוּקְט צוּא תֶּרַח אוּנ הָאט אִים גְזָאגְט גוּבּ מוּר דַיין זוּן אוּנ אוּךְ וֶועל דוּר גֶעבּוּן פוּל גָאלְד אוּנ זוּלְבֶּר אַזוֹ הָאט תֶּרַח גְזָאגְט אַמָשָׁל צוּ נִמְרוֹד מֶען זָאגְט צוּ אַפֶּערְד אוּךְ וֶועל דוּר גֶעבּוּן פוּל הָאבּוּר צוּ עֶסוּן נַייאֶרְט לָאז מוּךְ פְרוּר דַיין קָאפּ אָפּ הַאקֶען עֶנְפוּרְט דָאס פֶּערְד וָואס טוּג מוּר הֶער הָאבֶּער וֶוען דוּא ווּילְסְט מוּר דֶעם קָאפּ אָפּ הַאקוּן וֶוער וֶועט עֶסוּן דֶעם הָאבֶּר אַזוֹ אוּךְ וֶוער וֶועט יַרְשׁוּנוּן דָאס גָאלְד אוּנ זוּלְבֶּער וֶוען דוּא ווּילְסְט מַיין זוּן דֶר שְׁלָגוּן אַזוֹ הָט נִמְרוֹד צוּ אִים גְזָגְט אוּךְ פַר שְׁטֵיי נָאךְ דַיינוּ רֵייד דָם דוּ הָסְט נָאךְ אַזוֹן הָט תֶּרַח גְזָאגְט עֶר אִיז גְשְׁטָארְבּוּן הָט נִמְרוֹד גְזָאגְט אוּךְ ווִיל דֶם לֶעבְּדוּגוּן וָוס אִיז נֶעכְטוּן גֶבּוֹרוּן גְוָוארוּן אַזוֹ אִיז תֶּרַח גְגַאנְגוּן אוּנ הָט גְנוּמוּן אַקְלֵיין קוּנְד פוּן זַיין שִׁפְחָה אוּנ הָט גְבְּרַאכְט צוּ נִמְרוֹד אִין זַיין זוּן אַבְרָהָם הָט עֶר פַר בָּארְגוּן אִין אַהֵייל דְרַיי יָאר אַזוֹ הָט גָאט אִים צוּ גִישׁוּקְט צְוֵויי שְׁטֵייעֶר פוּן אֵיינוּם אִיז גְגַאנְגוּן בּוּמֶל אוּנ פוּן דֶעם אַנְדֶערוּן אִיז גְגַאנְגוּן הָאנוּק אוּנ זֶעמוּל מֶעל ווִי עֶר אִיז אַלְט גֶוָוארוּן דְרַיי יָאר אִיז עֶר אַרוּם גְגַאנְגוּן פוּן דֶר הֵייל אוּנ הָט אָן גְהוּבּוּן טְרַכְטוּן וֶוער הָט בַּשַׁפוּן הִימֶל אוּנ עֶרְד אִין מוּךְ אַזוֹ הָט עֶר גְזֶעהֶן דוּ זוּן הָט עֶר גְטְרַכְט דוּ זוּן אִיז אַגָאט אוּנ הָט אֵיין גָאנְצוּן

של״ה
מַאכוּן אוּנ רֵייךְ מַאכוּן וֶועט מְקוּיָם וֶוערוּן בְּרֶרֶךְ הַטֶבַע . אוּנ אוּף נִסִים דַארְף עֶר זוּךְ נוּט סוֹמֵךְ זַיין : (וְהֶאֱמִין בַּהי וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה) אוּנ עֶר הָאט גְגְלוֹיבְּט אוּנ גָאט אוּנ עֶר הָאט דָאס גְרֶעכוּנְט פַאר אַגוּטְקַייט אֵלוּ מְפָרְשִׁים לֶערְנוּן דֶעם פְּשַׁט אַז דוּא (וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה) גֵייט דָאס אוּף גָאט דוּא אֱמוּנָה וָוס אַבְרָהָם הָאט גְהַאט אוּנ גָאט הָט דָם גָאט אוּם גְרֶעכוּנְט פַר אַגוּטְהַאט . אוּנ דֶער בַּעַל עֲקֵדָה לֶערְנְט אַז דָם גֵייט אוּף אַבְרָהָם דָם הַייסְט אַז אַבְרָהָם

הקדוש
הָאט גְהַאלְטְן אַז דוּ הַבְטָחוֹת וָוס גָאט אִיז מַבְטִיחַ אוּם גִיטְם צוּ טָאן אִיז דָם פוּן גָאט אַוָוהַלְטְהַאט אוּנ אַחְסֵר וָועלְכוּ עֶר אִיז דָם נָאר נוּט וֶוערְט נָאךְ זַיינוּ מַעֲשִׂים אוּנ דֶער פוּן דַארְף זוּךְ יֶעדוּר מֶענְשׁ אַרָאפּ נֶעמוּן אָמוּסֶר אוּנ בְּעקְלֶערוּן אַז דוּא טוֹבוֹת וָוס מוּר הָאבּוּן פוּן גָאט אִיז נוּט פֶערְדוּנְטוּ נוּט אַשְׂכַר פַאר אוּנְזֶערוּ מַעֲשִׂים טוֹבִים נָאר לוּטוּר חֲסָדִים אוּנ צְדָקָה פוּן הַשי״ת :

נַאגְצוּן טָאג תְּפִלָּה גִיטוּן צוּ דֶר זִין אוּנ צוּ
נַאכְט אוּז דוּ זוּן פַר גַאנְגוּן אוּנ דוּ לְבָנָה
אִין דוּ שְׁטֶערוּן זֶענוּן אוֹיף גֶגַאנְגוּן הָט עֶר
גְמֵיינְט דוּ לְבָנָה אוּז דֶער הַאר אוּנ דוּא
שְׁטֶערוּן זֶענוּן זַיינוּ קְנֶעכְט אוּנ הָט תְּפִלָּה
גִיטוּן צוּ דֶער לְבָנָה אוּנ אַקֶעגוּן טָאג אוּז
דִי לְבָנָה מוּט דוּ שְׁטֶערוּן פַר גַאנְגוּן אַזוּ
הָט עֶר גְוִויסְט דָם זוּ אוּז אוֹיךְ קֵיין גָאט
נִיט בּוּז עֶר הָט עֶרְקְלֶערְט דָם גָאט אוּנ
הִימֶל אוּז אֵיין גָאט (בַּמָּה אֵדַע כִּי אִירָשֶׁנָּה)
אַבְרָהָם הָט גְזָגְט לָאז מוּךְ וִויסוּן מוּט וָוָם
פַר אַזְכוּת וֶועלוּן מַיינוּ קוּנְדֶר יַרְשֶׁנוּן דָם
לַאנְד הָט גָאט אוּם גֶענְפֶרְט דוּרְךְ דֶעם
זְכוּת פוּן דוּ קָרְבָּנוֹת דְרוּם שְׁטֵיט (קְחָה
לִי עֶגְלָה) נֶעם מוּר אַקַאלְבּ אוּנ אַצוּג
אִין אַוִוידֶר אוּנ אַמֶערְקוּל טוּב אוּנ אַיוּנְגוּ
טוּב מוּט דֶעם הָט גָאט אוּם גְוִיזוּן דָאם
זַיינוּ קוּנְדֶר וֶועלוּן בְּרֶענְגוּן קָרְבָּנוֹת פוּן
בְּהֵמוֹת אוּנ עוֹפוֹת אוּנ אַבְרָהָם הָט דוּ
בְּהֵמוֹת צוּא הַאקְט אוֹיף צְוֵויי שְׁטוּק אוּנ
הָט גֶעגֶעבּוּן אֵיין שְׁטוּק אַקֶעגוּן דָם אַנְדֶערְן
אִין אוּז אִיבֶּר גְפַארוּן צְוִוישׁוּן דוּ שְׁטוּקֶר
אִין הָט גְשְׁוָוארוּן עֶר זָאל גָאט אֵייבּוּג
דִינְגִין אוּנ אוּבּ עֶר וֶועט אוּם נוּט וֶועלוּן
דִינְגִין זָאל עֶר וֶוערוּן צוּ הַאקְט אַזוּ וִוי דוּ
בְּהֵמוֹת אוּנ גָאט הָט גְשְׁוָוארוּן צוּ אַבְרָהָם
עֶר זָאל אוּם גֶעבּוּן דָם לַאנְד אוּנ הָאט
גִישׁוּקְט זַיין שָׁלִיחַ דָם אוּז דָאם פַייאֶר אוּנ
דָם פַייאֶר אוּז גְגַאנְגוּן צְוִוישׁוּן דוּ שְׁטוּקֶר
גְלַייךְ וִוי גָאט אַלֵיין אוּז דוּרְךְ גְגַאנְגוּן
אִין הָאט גְשְׁוָוארוּן עֶר זָאל אוּם גֶעבּוּן
דָם לַאנְד אוּנ אַבְרָהָם הָט צוּ הַאקְט אַלוּ
בְּהֵמוֹת אוּנ דֶעם פוֹגוּל הָט עֶר נוּט צוּ
הַאקְט אוֹיף צְוֵויי שְׁטוּקֶר דָאם הָאט עֶר
גְוִויזוּן דוּ יִשְׂרָאֵל וָוָם זֶענוּן גְגְלֶעכוּן צוּא
דִי פֵייגֶל דוּ וֶועלוּן בְּלַייבּוּן אוּנ פֵייגוּל
זֶענוּן גְקוּמוּן אוּנ זֶענוּן גְפְלוֹגוּן אוֹיף דוּא
שְׁטִיקוּר הָאט אַבְרָהָם זֵיי אַוֶועק גִיָאגְט
(וְהִנֵּה אֵימָה חֲשֵׁכָה גְדוֹלָה נוֹפֶלֶת עָלָיו)
אוּנ אַמ׳רָא אוּנ אַגְרוּם פוּנְצְמֶרְנוּשׁ אוּז
גְפַאלוּן אוֹיף אַבְרָהָם וַוייל גָאט הָט אוּם

גְוִויזוּן דָאם זַיינוּ קוּנְדֶער וֶועלוּן זַיין אוּנ
גָלוּת אוּנ וִוי וואלדָם גָאט הָט גְשְׁוָוארוּן
דָם זַיינוּ קוּנְדֶר וֶועלוּן יַרְשׁוּנוּן דָם לַאנְד
דָאךְ וֶוען זֵייא וֶועלוּן בֵּייז זַיין וֶועלוּן זֵייא
פַאר טְרִיבּוּן וֶוערוּן פוּן זֵייעֶר לַאנְד (יָדֹעַ
תֵּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ) גָאט הָאט גְזָאגְט
צוּ אַבְרָהָם דַיינוּ קוּנְדֶר וֶועלוּן זַיין גֵרִים
אוּנ זֵיי וֶועלוּן מוּזוּן אַרְבֵּיטֶן פוּר הוּנְדֶערְט
יָאר דָאם גָלוּת פוּן מִצְרַיִם הָט אָן גְהוֹבּוּן
זִיךְ פוּן דֶעם מָאל אָן וָואם יִצְחָק אוּז
גְבּוֹרוּן גְוָוארוּן וֶוען שׁוֹן זֵייא זֶענוּן נָאךְ
נִיט גֶוֶוען אוּנ מִצְרַיִם דָאךְ הָאבּוּן זֵיי קֵיין
לַאנְד נוּט גְהַאט אוּנ זֶענוּן גֶוֶוען גְלַייךְ
וִויא גֵרִים אוּנ פְרֶעמְדוּ לֶענְדֶר זוּגְט יִצְחָק
אִיז גִיבּוֹרוּן גְוָוארוּן דֶער בְּחַיֵּי שְׁרַייבְּט
דָאם גָלוּת אוּז דְרוּם גֶוֶוען פוּר הוּנְדֶרְט
יָאר וַוייל זֵיי הָאבּוּן אֵיין בֵּייז אוּנ גוּהַט
זֵיי הָאבּוּן נוּט גְוָואלְט גֶעבּוּן צְדָקָה צוּ
עֲנִיִּים אַזוּ הָאבּוּן זֵיי גְהֵסוּן רַע עַיִן דָאם
וָוארְט הָאט אוּנ דֶער צָאל פוּר הוּנְדֶרְט
(וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אָנֹכִי) גָאט
הָט גְזָאגְט צוּ אַבְרָהָם דָם פָאלְק וָואם
וֶועלוּן שְׁוֶוער אַרְבּוּטוּן מוּט דַיינוּ קוּנְדֶר
וֶועלוּן אוּךְ זֵיי מִשְׁפְּטוּן אוּנ וֶועל אוֹיף זֵיי
שׁוּקוּן צֶעהֶן מַכּ׳ת (וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל
אֲבוֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם) אוּנ דוּ אַבְרָהָם וֶועסְט
קוּמוּן אוּנ קֶבֶר צוּא דַיינוּ עֶלְטוּרוּן מוּט
שָׁלוֹם דוּא וֶועסְט נוּט זֶעהוּן קֵיין גָלוּת
אוּנ פוּן דַאנוּן לֶערְנוּן מוּר אָפּ דָם תֶּרַח
דֶר פָאטֶר פוּן אַבְרָהָם הָט תְּשׁוּבָה גוּטוּן
אֵיי עֶר אִיז גְשְׁטָארְבּוּן דֶען עֶר זָאל הָבּוּן
גְשְׁטָארְבּוּן אַרְשָׁע וָואלְט גָאט נוּט גְזָגְט
צוּא אַבְרָהָם דוּא וֶועסְט קוּמוּן צוּא דַיין
פָאטֶר דֶען אַבְרָהָם אוּז גְוֶוען אַצַדִּיק אוּנ
וִוי שׁוּקְט זוּךְ דָם עֶר זָאל קוּמוּן אוֹיף יֶענֶר
וֶועלְט צוּא אַרְשָׁע דֶער רמב״ן פְרֶעגְט
וֶוען דוּ גְזֵירָה פוּן גָאט אוּז גְוֶוען דָם דוּ
יִשְׂרָאֵל זָאלוּן זַיין קְנֶעכְט אוּנ מִצְרַיִם
אוּנ זָאלוּן גְפַיינוּגְט וֶוערוּן דוּרְךְ זֵייעֶר
אַרְבּוּט נוּא וָואם זֶענוּן דוּא מִצְרַיִם
שׁוּלְדִיג דָאס גָאט הָאט גְזָאגְט עֶר וֶועט

זיי שטרפֿון אוז דער תירוץ דוא מצרים האבון אום גטראכט פֿור ביז אונ האבון מיט זיי גארבוט מוט שווערי ארבוט אונ זייער כוונה אוז נוט גוועזן אוף דער ארבוט נייערט זייא האבון גוואלט דו ישראל אום ברייסון פֿון דער וועלט מער ווי דו גזירה אוז גוועזן אונ זיי האבון זייערי קונדר גווארפֿון אונ ווסר דרום הט גאט זיי גשטראפֿט (תקבר בשיבה טובה) דוא אברהם וועסט ווערון בגראבון מוט אגוטו עלטר דוא וועסט נוט זעהון אונ דיינו קונדר קיין ביז דם לערונט אונז דאס ישמעאל הט תשובה גטון ביי זיין לעבון אין עשו אוז בייא זיין לעבון נוט זייער שלעכט גוועזן אונ דרום אוז אברהם גשטארבון פֿינוף יאר פֿר זיין צייט כדי ער זאל נוט זעהן ווי עשו דונט ע"ז אונ הם טאג וואס אברהם אוז גשטארבון האט עשו גדונט ע"ז אונ הט גוטון רציחה דען עס אוז זייער גרוס דר צער ווען איינר זעהט ביז אונ זיינו קונדר דרום הט גאט גזגט צו אברהם עס אוז בעסר דו זלסט שטרבן פֿינוף יאר פֿרור כדי דו זאלסט נוט זעהן קיין ביז אונ דיינו קונדער (ודור רביעי ישובו הנה) גאט הט גזגט צו אברהם נאך דריי דורות פֿון דיינו קונדר ווערלן זוך אום קערון אהער קיין ארץ ישראל ווייל דו לייט וואס וואנון דא אונ א"י אוז זייער מאס נאך נוט פֿר פֿול דרום אוז זייער צייט נאך נוט גקומין צו פֿר טרייבון זיי פֿון זייער לאנד דען גאט בצאלט ערשט ווען די מאס ווערט פֿול מוט עבירות (והנה תנור עשן ולפיד אש) גאט הט גשוורט ארוך גיין צווישון דו שטוקר פֿלייש פֿר אסימן דם גאט הט גשוורון צו אברהם ער זאל אום געבון דם לאנד כנען (ושרי אשת אברם לא ילדה לו ולה שפחה מצרית ושמה הגר) שרי דאס ווייב פֿון אברהם הט קיין קונדר נוט גהאט אונ זו הט גהאט איין דינסט מוד פֿון מצרים דו טאכטר פֿון פרעה מלך מצרים דען פרעה

הט גזגט לאז בעסר מיין טאכטר דינון ביי אברם איידר אהרונטו אונ אנדער הויז ווייל פֿול ניסים אוז גווארון גשעהן צו אברם אזו הט שרה גנומין דו מויד הגר אונ הט זו גגעבון צו אברם ווייל זו הט געזעהן דם זו אוז שון צעהן יאר אונ לנד כנען אונ הט דאך קיין קונדר נוט אונ שרה הט זוך גטרכט פֿון דם זכות וועגונווס זו גוט אור דינסט צו אור מאן וועט גאט אור אוך קונדר געבון (וישמע אברם לקול שרי) אונ אברם הט צו געהערט שרין אונ איר צו לוב גיטון צו לוגון ביי הגר אובר זיין כוונה אוז ניט גוועזן דם זיינו עיקר קונדר זאלון זיין פֿון הגר דרום שטייט (ותקח שרי) כלומר שרי הט זו אליין גנומין אונ גברכט צו אום אונ דרום שטייט (אשת אברם) ווי וואל מור ווייסון פֿון לאנג דם אז שרי אוז דם ווייב פֿון אברם שרייבט דר רמב"ן דר פסוק ווייזט אונז ווען שון שרי הט גגעבון הגר צו אברם הט שרי גזאגט אברהם אוז דאך מיין מאן אונ אוך בון זיין ווייב אוך וועל מיך פֿון אום נוט אפ שיידון אונ דר פסוק לערונט אונז ווען איינר אוז צעהן יאר מוט זיין ווייב אונ הט קיין קונדר נוט זאל ער איר גט געבון אזו וויא דער פסוק זאגט (מקץ עשר שנים) נאך צעהן יאר דאס אברם האט מוט שרה קיין קונדער נוט גהאט אזו הט שרה גגעבון הגר צו אברם (ויבא אל הגר ותהר) אונ ווי אברהם אוז גקומין צו הגר אוז זו טרגונדוג גווארון אזו הט הגר גזאגט איף שרה זו מוז נוט רעכט פֿרום זיין דען ווי פֿול יאר זו אוז גוועזן מוט אברם אוז זו נוט טרגונדוג גווארון אונ איך בין שון טרגונדוג גווארון אונ זו הט איר הרונטו שרה מבזה גוועזן הט שרה גזגט צו אברהם דו הערסט צו מיין שאנד ווי הגר שענט מוך אונ שווייגסט נאך מער הט שרי גזאגט צו אברם דו הסט גקערט תפלה טון אויף מור אוך דם מור ביידו זאלון קונדר הבון אונ האסט נאר תפלה גטון אוף דור אליין דו האסט גזגט (ואנכי

דולך עבירי) אויך גיי אוועק אן קינדר אונ האסט מיך נוט גדאכט (ישפוט יי ביני ובינך) גאט זאל משפטין צווישן מיר אין דיר אונ זל דיר דר פר בצלין אונ אין דעם קינד וואס הגר הט גטראגין האט שרה איין בייז אויג דרויף געגעבין אזו הט זיא מפיל גוועזן דס קינד די חכמים לערנין פון דאנין אפ דר וואס בגערט איין דין פון גאט אויף דם אנדרין דעם גייט נוט גוט אום דען שרה הט זיך דר מיט פר זינדיגט דס זי איז פרור געשטארבין איי איר צייט איז געקומין אכט אונ פערציג יאר דען זי הט גזאלט אזו לאנג לעבין ווי איר מאן אברהם אונ אברהם הט גזאגט צו שרה דיין דינסט הגר איז אונ דיין האנד טו איר וואס דו ווילסט אזו הט שרה זי גפייניגט מיט שווערי ארבוט דער רמב״ן שרייבט וויל אברהם הט גלאזט פייניגין הגר אונ וויל שרה הט זי גפייניגט דרום גיועלטיגין די קינדר פון הגר איבר די קינדר פון אברהם אונ שרה אונ פייניגין זייא אונ הגר איז אנג לאפין געווארין פון שרה אזו האט איין מלאך זיא געפונין :

דס איז ווי דר מלאך הט זיך בוויזן צו הגרן

(ויאמר הגר שפחת שרי אי מזה באת) דר בתיי פרעגט ווארום הט דר מלאך גדרפט זאגין הגר די דינסט מיך פון שרה מיר ווייסין שון לאנג דם זי איז די דינסט מיד פון שרה נייערט דר פסוק לערינט אונז דער מלאך הט זיך צו איר בוויזן וועגין דעם זכות וואס זי איז די דינסט מיד פון שרה אונ דר מלאך הט איר גוויזן דס זי אונ אירי קינדר וועלין זיין אייביג קנעכט אונ דינסטין צו שרה אונ צו אירי קינדר אונ דר מלאך הט צו איר גזאגט קער דיך אום צוא דיין הארינטו שרה אונ ווער גפייניגט אונטר אירי הענד אונ דר נאך איז ווידר געקומין איין מלאך אונ האט גזאגט צו הגר דו וועסט האבין אזון אונ זאלסט זיין נאמין רופין ישמעאל וייל גאט הט געהערט אונ דיין פיין דער זון וועט זיין איין ווילדר מענש ער וועט שלאגין אלי לייט אונ אלי לייט וועלין אים שלאגין אונ הגר הט גווינין אזון אזו הט אברהם גרופין זיין נאמין ישמעאל דען די נבואה הט איך אים גראט אונ ער הט ניט גטרפין דם נאמין וואס דר מלאך הט גזאגט צו הגר אונ דר רמב״ן שרייבט הגר הט זיך געשעמט אנאמין געבין דעם קינד וייל זי איז נוט געוועען ארעכט וייב צוא אברהם דרום הט זי גזאגט צו אברהם דם דר מלאך הט איר גהייסן רופין דם קינד ישמעאל הט אברהם זו גפאלגט אונ הט אים גורופין ישמעאל אונ אברם איז אלט געוועזן זעקס אונ אכציג יאר אז הגר הט גווינין ישמעאל אונ דר פסוק לאזט אונז דאס ווסין כדי מיר זאלין דארפין ווסין דם ישמעאל איז אלט גוועען דרייצין יאר אז אברהם הט אים מל געוועזן אונ הט אים ניט געווערט (ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים) אונ אז אברם איז אלט גוועען ניין אונ ניינציג יאר הט זיך גאט צו אים בוויזן אונ הט צו אים גזגט (אני אל שדי) איך בין איין גאט וואס איך קען אלי׳ן טון דרום האב קיין מורא נוט דו מילה וועט דיך נוט שלאף מאכין דען איך קען דיך גזונד מאכין (התהלך לפני והיה תמים) גייא פאר מיר אונ זייא גאנץ כלומר זיי נוט גטיילט אונ דיין גוף דם דיין הארין זאל נוט זיין גלייך צוא דיין

מול נאך אפשט אוז ווען דוא ווערסט
דיך מלו זיין ווערסטו זיין גאנץ פאר
מיר (ולא יקרא עוד שמך אברם והיה
שמך אברהם) אונ מען זאל דוך נוט ריפן
אברם נייארט אברהם מוט איין (ה) ווייל
מיט דר מילה האסטו גווינון פונף גלידר
ציא דינון רעכט הקב"ה מוט זייא אוך
אברהם אוז טייטש איין פאטר איבר אלו
פעלקר (והיתה בריתי בבשרכם לברית
עולם) דוא מילה זאל זיין אצייכון אונ
אייער לייב דאס אור זאלט גאט דינון
אייביג אונ דער צייכון זאל נוט ווערון אפ
גטון פון אייך אונ דוא מילה אוז בעסור
פון איין קרבן דען איין קרבן ברענגט מען
פון דעם געלד אובור דוא מילה אוז אונ
גוף דער פרקי ר' אליעזר שרייבט
אברהם האט זוך אום יום כפור מלו גוועין
אונ אלו יום כפור זעהט גאט דאס בלוט
אונ פר גוט אונז דו עבירות דער רמב"ן
שרייבט דו מילה אוז דרום גבאטון צוא
שלאף מאכון דאס גלוד כדי דר מענש
זאל נוט אזו גלוסטון צו תאוה דר תולדות
יצחק פרעגט ווס דארף דר פסוק צו זאגון
וויא פול אברהם אוז אלט גוועין אז מען
הט אום גהייסון זוך מלו זיין נייארט דער
פסוק לאזט מוך הערון דם גאט הט גזגט
ציא אברהם ווי וואל דוא בוסט אלט ניין
אונ ניינציג יאר אונ בוסט שון שלאף
קינדר צו האבון וועל אוך דוך שטארק
מאכון דם דו ווערסט נאך דר מילה קונדר
האבון אונ אוך וועל געבון דאס לאנד
ארץ כנען צו דיינו קונדר פון וועגון דעם
זכות פון דר מילה (ויפול אברהם על פניו)
אונ אברהם אוז גפאלון אוף זיין פנים דען
איי אברהם הט זוך מלו גוועין הט ער נוט
גקענט שטיין פר דער שכינה אובר נאך
דעם אז ער האט זוך מלו גוועין שטייט
גשרובן (ואברהם עודנו עומד לפני יי)
אונ אברהם שטייט נאך פאר גאט (לא
תקרא את שמה שרי) דו זאלסט זו נוט
ריפון שרי נייערט שרה אוז טייטש איין

הארונטו אובר דר גאנצר וועלט (ויפול
אברהם על פניו ויצחק) אונ אברהם
אוז גפלון אוף זיין פנים אונ האט גלאבט
דם ער אוז אזו אלט אונ שרה אוך אונ
זאלון קונדר האבון אונ גאט הט גזאגט
אוך וועל שרה בענשון דם זו וועט אור
צייט האבון אזו ווי דו יונגו ווייבער אונ
וועל זו בענשון דאס זו וועט פול מולוך
האבון אונ אורו ברוסטון דען אלו לייט
האבון נוט גגלייבט דם שרה הט גווינון
איין קונד נייערט זיי האבון גזאגט שרה
הט איין פרעמד קונד גנומון אונ זאגט
זיא הט גווינון דם קונד אונ ווי שרה הט
יצחק אנטווינט האט אברהם גמאכט
אגרוסו סעודה אונ האט גבעטון אלו
גרעסטו לייט אוף דר סעודה מוט זייערו
ווייבר אזו האבון דו ווייבר מוט גנומון
זייערו קליינו קונדר אונ דו אמען האבון
זיי נוט מוט גנומון אונ ווי דו קונדר הבון
אן גוהובון צו ווינון האבון זיי גזאגט
צו שרה גיב אונזרו קונדר צו זייגון הט
שרה אלו קונדר גנומון אונ הט זיי אלו
אן גזייגט דען גאט הט זו גבענשט מוט
פול מילך אונ אורו ברוסטון אזו הבון
אלו ווייבר גוויסט דם שרה האט גווינון
אקונד דער מדרש שרייבט גאט האט
גנומון דו יוד פון שרי אונ צו טיילט אוף
צווייאון אונ הט האלב גגעבון צו אברהם
אונ האלב אוז גבלובון ביא שרה דאך
האט דו יו"ד גקלאגט פאר גאט ווארום
האסטו מוך צוא גנומון פון איין צדקת
האט אור גאט גענפערט אוך וועל דיך
ווידר געבון צו איין צדיק ער וועט פרור
הייסון הושע אונ דר נאך וועט ער הייסון
יהושע מוט אי"ד (הלבן מאה שנה
יולד) אברהם האט גזאגט זאל דען איין
אלטר מאן פון הונדרט יאר קענון מאכון
גווינון איין קונד אוז קשה ווי שוקט זוך
דם אברהם זאל זוך פאר ווינדרון דרוף
ווען גאט האט אום גזאגט ער זאל יוא
האבון קונדר נאך מער מור גופונון דאך

אפילו אונ אונזרו צייטון דם איין אלטר מאן פון נייגצוג יאר קען קינדר האבון אוך אברהם אוז פערצוג יאר נאך דוא רייך גקומן צו קטורה אונ הט מוט אור פול קינדר גהאט אוזדר תירוץ אברהם הט זוך נוט פאר וואנדרט נייערט אברהם הט אזו גזגט אז אוך בון יונג אונ שטרק גוועזן האב אוך קיין קינד נוט גהאט אונ היינט דם אוך אונ שרה זענון אלט זלון מור קונדר האבון דאס מוז זיין אנס פון גאט אונ אוך גלייב אז גאט קען אליין אונ אברהם האט זוך גפרייט דרום הט גאט גזאגט צו אברהם (וקראת את שמו יצחק) דו זאלסט רופון דם נאמון פון דיין זון יצחק דאס אוז טייטש פרייד ווייל דו הסט דוך גפרייט אונ ווייל דר נאמון פון יצחק אוז גוקומון פון גאט דרום אוז ער אזו גבליבון בוז איבוג אבר דער נאמון פון אברהם אוז ווארון פר ענדרט פרור הט ער גהייסון אברם אונדר נאך הט ער גהייסון אברהם אונ דער נאמון פון יעקב אוז אוך ווארון פר ענדרט פרור הט ער גהייסון יעקב אונ דר נאך האט אום גאט גרופון ישראל אונ דר בחיי שרייבט אברהם אוז זיין נאמון ווארון פר ענדרט ווייל ער אוז גווארון אפאטער פון פול פעלקר אונ דער נאמון פון יעקב אוז ווארון פר ענדרט ווייל אמלאך הט מוט אום מלחמה גהאלטון אונ ער האט דעם מלאך בייגוקומון אבר צו יצחק אוז נאר נישט גשעהן דרום אוז זיין נאמון אזו גבליבון אונ אוך יצחק האט דרום אזו גהייסון דען דוא יו״ד ווייזט אויף צעהון פרובונג וואס אברהם אוז ווארון גפרובט אונ דו צד״ק ווייזט אוף דו נייגצוג יאר וואס שרה אוז אלט גוועזן אונ דוא ח״ית ווייזט אוף מילה וואס זו אוז צו אכט טאג אונ דו קו״ף ווייזט אוף הונדערט יאר ווס אברהם אוז אלט גוועזן אז ער הט גווינון יצחק (ולישמעאל שמעתיך) גאט האט גזאגט צו אברהם דיין תפלה ווס דו הסט גבעטון אוף ישמעאל הב אוך צו גהרט אונ אוך וועל אום געבון צוועלף נשיאים אונ זאגט נוט קונדר דען גאט הט גזגט ישמעאל וועט האבון צוועלוף קונדער ווס וועלון זיין גרוסו מלכים מער פון דו מלכים פון דער וועלט אונ זייא וועלון הייסון נשיאים דאס אוז טייטש וואלקון כלומר ווען שון זייא וועלון זיין גרוסו מלכים וועט דאך זייער מלוכה צום לעצטון פר לורון ווערון פון דער וועלט אזו וויא אוואלקן פר גייט (ונתתיו לגוי גדול) אונ אוך וועל ישמעאל געבון צוא איין גרוס פאלק (וימל את בשר ערלתם) אונ אברהם הט פרור מל גוועזן דו דריי הונדרט אונ אכצעהן מאנון דוא קענעכט פון זיין הוז אונ דער נאך הט ער זוך מל גוועזן דען ווען ער זאל גוועזן זוך פרור מל זיין וואלט ער שלאף גוועזן אונ וואלט נוט גקענט רעכט מל זיין זיין הוז גזונד (והיה לאות ברית) דו מילה זאל זיין אצייכון אונ איין עדות דאס דו הסט זו מקבל גוועזן דאס גלייכון גופונון מור דריי מצות הייסון אונ דר תורה איין אות דאס אוז טייטש אצייכון אונ איין עדות אוף גאט דם ער אוז אחיד דם אוז שבת אונ תפילין אונ מילה אונ דער יהודי מוז ביי זוך האבון צוויי עדות ווס זאלון עדות זאגון אוף גאט אונ דר וואכון הט דער מענש ביי זוך תפילין אונ מילה אונ אום שבת דארף ער קיין תפילין נוט האבון דען שבת אליין אוז איין אות אזו הט ער ביי זוך עדות שבת אונ מילה דר מדרש שרייבט דו מילה אוז אגרוסו מצוה זו אוז מציל פון דעם גיהנם :

(לְמָה תֹּאמַר יַעֲקֹב וּתְדַבֵּר יִשְׂרָאֵל) וָוארוּם זָאל
זָאגוּן דֶם פָאלְק פוּן יַעֲקֹב דָאס אוּךְ גָאט הָב
אוּנ זַיי פַר גֶעסִין אוּנ גוּב נוּט אַכְטוּנְג אוּף
יִשְׂרָאֵל אוּנ דַיין מִשְׁפָּט אִיז אוּבֶּר גְפָארוּן אוּנ
אִיז נוּט וֶוארוּן גְטוּן אַזוֹ הָבּוּן גְזָגְט דוּ יִשְׂרָאֵל
עֶנְפֶרְט גָאט וָוארוּם זָאגְט אוּר (הֲלֹא יָדַעְתָּ אִם
לֹא שָׁמַעְתָּ) פַאר וָואר אוּר גְהֶערְט אַלֵיין צוּא
וִויסוּן פוּן אֵייעֶר שֵׂכֶל וֶוען נוּט הָט אוּר גְמוּזְט
הֶערִין פוּן אֵייעֶרוּ חֲכָמִים דָם גָאט הָט דוּא
וֶועלְט בַּשַׁאפוּן אוּנ עֶר אִיז דֶר שׁוֹפֵט פוּן דֶר
גַאנְצֶר וֶועלְט עֶר הָט זוּא בַּשַׁאפוּן מִיט אֱמֶת
אוּנ טוּט זוּא רֶעכְט מִשְׁפְּטוּן אוּנ וִוי זָאלְט אוּר
זָאגוּן דֶם גָאט טוּט קֵיין מִשְׁפָּט נוּט זָאגְט דֶר
פָּסוּק (לֹא יִיעַף וְלֹא יִיגָע) גָאט הָט בַּשַׁאפוּן דוּ
גַאנְצוּ וֶועלְט מִיט זַיין כֹּחַ אוּנ מַאכְט זוּא
בַּשְׁטֵיין מוּט זַיין כֹּחַ אוּנ אִיז נוּט מוּד דְרוּם
זָאגְט דֶר פָּסוּק (אֵין חֵקֶר לִתְבוּנָתוֹ) מוּר קֶענוּן
נִיט פַר שְׁטֵיין גָאטְס חָכְמָה אוּבּוּר גָאט וֵוייסְט
וָוס עֶר טוּט (נוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ) גָאט גוּט כֹּחַ צוּ
דוּ וָוס זֶענוּן מוּד אוּנ זֶענוּן נוּט שְׁטַרְק גִיט עֶר
זַיי שְׁטַארְקַייט (וְיִעֲפוּ נְעָרִים וְיִגָעוּ) אוּנ דוּ וָואס
זֶענוּן אוּם גְלֵיידוּגְט פוּן מִצְוֹת וֶועלְן זוּךְ מִידוּן
(וְקוֹיֵ יְיָ יַחֲלִיפוּ כֹחַ) אוֹבֶּר דוּא וָואס הָאפוּן צוּ
גָאט וֶועט זַייעֶר כֹּחַ פַר בּוּטוּן וֶוערְן זַיי וֶועלוּן
בַּקוּמֶן אַנַייעֶן כֹּחַ אַזוֹ וִוי אֵיין אָדְלֶר פַר בַּייט
אַלוּ צֶעהֶן יָאר זַיינוּ פֶעדִירוּן בּוּז הוּנְדֶרְט יָאר
אַזוֹ אוּךְ וֶועלוּן זַיי זַיין שְׁטַארְק זַיי וֶועלוּן גֵיין
אוּנ וֶועלוּן לוֹיפוּן אוּנ וֶועלִין נוּט מוּד וֶוערוּן
(הַחֲרִישׁוּ אֵלַי אִיִּים וּלְאֻמִּים יַחֲלִיפוּ כֹחַ) קוּמְט אַהֶער
אוּנ שְׁוַוייגְט שְׁטוּל אוּנ פַר נֶעמְט מַיינוּ רֵייד
אוּנ דוּ קִינוּגְרַייךְ זָאלוּן זוּךְ שְׁטַארְקֶן מִיט פוּל
טַעֲנוֹת צוּ טַעֲנוּן מוּט מוּר (יִגְּשׁוּ אָז יְדַבֵּרוּ) זַיי

זָאלוּן גְנֶעהֶנוּן צוּ מוּר אוּנ זָאלוּן רֶעדוּן דֶעז
אִיךְ וֶועל גְנֶעהֶנוּן זָאגְט מוּר (מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח)
וֶוער הָט דֶער וֶועקְט אַבְרָהָם עֶר זָאל קוּמוּן
פוּן אֲרָם וָוס אוּנ מִזְרָח זַייט אוּז (צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ
לְרַגְלוֹ) אוּנ אִין אַלוּ עֶרְטֶר וִויא עֶר אוּז גְגַאנְגֶן
הָט עֶר גְרוּפוּן צוּ לַייט זַיי זָאלוּן אָן נֶעמוּן דָם
רֶעכְטוּ גְלֵייבּוּן פוּן גָאט אוּנ וֶוער הָט אוּם
אַזוֹ דֶר וֶועקְט דָם עֶר הָט קֵיין מוֹרָא נוּט גְהַט
פַר וָואר אוּךְ גָאט (יִתֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם) אוּךְ הָאבּ
גְגֶעבּוּן פַר אוּם דוּ פֶעלְקֶר אוּנ עֶר הָט גְנוּדֶרְט
מִיט וַויינוּג לַייט וָוס מִיט אוּם אוּז גְוֶוען (יִתֵּן
כֶּעָפָר חַרְבּוֹ כְּקַשׁ נִדָּף קַשְׁתּוֹ) עֶר הָאט מוּט זַיין
שְׁוֶוערְד גְמַאכְט פַאלוּן עוֹבְדֵי גִלּוּלִים אַזוֹ פוּל
וִויא שְׁטוֹיבּ אוּנ מוּט זַיין בּוֹגוּן הָט עֶר גְמַאכְט
פַאלוּן עוֹבְדֵי גִלּוּלִים אַזוֹ וִויא שְׁטְרוֹיא (יִרְדְּפֵם
יַעֲבוֹר שָׁלוֹם) עֶר הָט זַייא נָאךְ גִיאָגְט אוּנ הָט
זִיךְ אוּם גְקֶערְט אַהֵיים מוּט שָׁלוֹם וִויא וואוֹל
עֶר אוּז אוּנ דֶעם וֶועג קֵיין מָאל נוּט גְגַאנְגֶן
(מִי פָעַל וְעָשָׂה) וֶוער הָט דָם אַלְץ גְטוּן פַר וָואר
דֶער גָאט וָואס הָאט אַלוּ דוֹרוֹת בַּשַׁאפוּן פוּן
אָדָם הָרִאשׁוֹן אָן אִיךְ גָאט בּוּן דֶער עֶרְשְׁטוּר
וָוס אוּךְ הָאבּ דָם אַלְץ גְטוּן צוּ אַבְרָהָם אוּנ
אִיךְ בּוּן דֶר גָאט וָוס וֶועט אִיךְ הֶעלְפֶּן (רָאוּ
אִיִּים וַיִּרָאוּ) דוּא עוֹבְדֵי גִלּוּלִים הָאבּוּן גְזֶעהוּן
דוּא וְוינְדֶר וָוס אוּךְ הָב גְטוּן צוּ יִשְׂרָאֵל אוּנ
הָאבּוּן זוּךְ גְפָארְכְטוּן (אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ יַעְזוֹרוּ)
אֵיין מַאן פְלֶעגְט זַיין חָבֵר שְׁטַארְקֶן מוּט רֵייד
צוּ מַאכוּן אֵיין עֲבוֹדַת גִלּוּלִים (וַיְחַזֵּק חָרָשׁ אֶת
צוֹרֵף) אוּנ דֶער הוּלְצוּנֶער מֵיינְסְטוּר פְלֶעגְט
שְׁטַארְקוּן דֶעם גָאלְד שְׁמִיד מוּט גִיטוּ רֵייד צוּ
בַּשְׁלָאגוּן דֶעם אָפּ גָאטְ מוּט בְּלֶעךְ (אוֹמֵר
לַדֶּבֶק טוֹב הוּא) עֶר הָט גְטוּן זָאגוּן אוּף בְּקְלֶבּוּנְג
פוּן

נופת

מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח וגו' (ישעיה מ') אוּז עַם גְמֵיינְט
אַבְרָהָם אָבִינוּ יִתֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם דָאס גֵייט אוּף דוּא
פֶעלְקֶער וָוס עֶר הָט זַייא אֵיין גְנוּמוּן בְּשַׁעַת עֶר הָאט
מִלְחָמָה גְהַאלְטֶן מוּט זַייא פוּן וֶועגוּן לוֹט וּמְלָכִים יֵרֵד
אוּף מְלָכִים הָאט עֶר בַּאהֶערְשְׁט הַיְינוּ אוּף דוּ שָׂרִים
שֶׁל מַעְלָה דֶען וֶוען הקב"ה שְׁטְרָאפְט אֵיין אוּמָּה
שְׁטְרָאפְט עֶר אוּךְ אוּרְ' שַׂר אוּנ הוּמֵל יִרְדְּפֵם יַעֲבוֹר
שָׁלוֹם אַבְרָהָם הָט זַייא מֶעהְר נוּט אַז נָאךְ גִיאָגְט אוּנ
הקב"ה וָוס זַיין נָאמֶן אוּז שָׁלוֹם אוּז גְגַאנְגֶן פְרוּעֶר
אוּנ הָאט זַייא נֶהֱרָגוּת אוֹרַח בְּרַגְלָיו לֹא יָבֹא אוּנ דוּא
וֶועג אוּז עֶר נוּט גְקוּמֶן מוּט זַיינוּ פוּס אוּז דָאךְ אַקְשְׁיָא
וִויא דֶען אַנְדֶערְשׁ קֶען זַיין צוּ דֶען אוּז אַבְרָהָם אָבִינוּ
גְפְלוֹיגוּן אוּף פְלוֹהֶעגֶדוּ וָואלְקֶענְס אָדֶר אַלְם גְרוּטוּן אוּף

צופים

פֶערְד אוּנ רַייט וֶועגוּן אֶלָּא רַגְלָיו הַייסוּן דוּ מַלְאָכִים
וַוייל זַייא זֶענוּן גְדֶערוּנ אַנְטְקֶעגוּן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
וִויא דוּא פוּס קֶעגוּן קָאפּ וִויא דוּא רַבָּנָן הָאבּוּן דָא
עֶרְקְלֶערְט דֶם פָּסוּק וְעָמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם הַהוּא עַל הַר
הַזֵּיתִים דָם וַוייזְט אַז קֵיין מַלְאָךְ אוּנ קֵיין שָׁלִיחַ הָט
הקב"ה גְשִׁיקְט פַר אַבְרָהָם אָבִינוּ ע"ה נֵייעֶרְט עֶר
אַלֵיין הָאט אוּם גְהָאלְפֶן. ר' יְהוּדָה זָאגְט מִי הֵעִיר
מִמִּזְרָח דָם אוּז אַבְרָהָם וָואס אוּנ אָן פַאנְג הָאט עֶר זוּךְ
דֶער וֶועקְט אוּנ בַּאקְלֶערְט אַז עֶס גְפוּנְט זוּךְ אַבּוֹרֵא
עוֹלָם וַוייל עֶר הָאט בַּאטְרַאכְט דוּא זוּן וָוס זוּא הֵייבְּט
אָן צוּ שַׁיינוּן דָאס מָארְגֶענְס פוּן מִזְרָח דָאן הָאט עֶר
אִיר גְהַאלְטֶן פַר אַגָאט אוּנ הָאט צוּ אוּר גְדוּנְט דֶעם
גַאנְצֶן טָאג. וִויא עֶר הָאט בַּאטְרַאכְט דָאס זוּא גֵייט

פון דעם אפ גאט עס איז ניט ידקלבט געווארען
און ער הט דם בקלעבונג יש״רק צו גשלגן
מיט נעגול אז עם זאל ניט אראפ פאלן
און זיי האבן דם אליץ גטון צו שטארקן זוך
דר מוט (ואתה ישראל עבדי) אובר דו ישראל
ביסט ניט אזו גוועזן דו בוסט מיין קנעכט דו
ביסט גקופט צו מיר פון צוויי אבות אברהם
און יעקב דו בוסט דו זרע פון אברהם מיין
ליב האבור וואס ער הט מיך גדינט מאהבה
(אשר החזקתיך מקצות הארץ) איך הב דיך גנומן
און דו ביסט מיין קנעכט איך האב דיך אוס
דער ווילט צו מיין חלק און האב דיך ניט
ממאס גוועזן אזו וויא איך האב דענסט מאל
אנדרו ממאס גוועזן (אל תירא כי עמך אני אל
תשתע) האב קיין מורא ניט דען איך בין מיט
דיר דיין הארץ זאל דיר ניט צו גיין אזו וויא
וואקס דען איך גאט וועל דיך שטארקן און
וועל דיר העלפן און וועל דיך אונטער לענון
מיט מיין רעכטו האנד פון גרעכטיקייט (הן
יבושו ויכלמו כל הנחרים בך) זייא וועלן פאר
שעמט ווערן אלו דו עובדי גלולים וואס האבן
זיך מיט דיר גרייצט (תבקשם ולא תמצאם אנשי
מצותיך) דו וועסט זוכן און וועסט ניט גפינען
דו לייט וואס האבן זיך מיט דיר גקריגט זייא
וועלן זיין גלייך ווי זיי זענן נאר ניט גיוועןדו
לייט וואס האבן מיט דיר מלחמה גהלטן (כי
אני יי אלהיך מחזיק ימינך) דען איך גאט נעם
אן דיין רעכטו האנד און זאג צו דיר פארכט
דיך ניט דען איך וועל דיר העלפן (אל תירא
תולעת יעקב) האב קיין מורא ניט ישראל דען
איר זענט גגליכן צו אווערום זיין כח איז נאר
מיט דעם מויל אזו איז אויך אייער כח נאר
מיט דעם מויל תורה צו לערנן און תפלה טון
דו צאל פון ישראל וועל איך העלפן אזו זאגט
גאט דיין דר לייזר און דר היילגר פון ישראל

(הנה שמתיך למורג חרוץ) נון איך דאב דיך
גמאכט גלייך ווי נייע דרעש האלץ וואס הט פול
שארפן און מיילר דו וועסט זיי מאכן ב גרג
און הייך דו וועסט זיי טון אזו וויא פלעווי
(תזרם ורוח תשאם) דו וועסט זיי פר שפרייטן
און אווינד וועט זייא אוועק טראגן און
אשטורום ווינד וועט זיי פר שפרייטן און
ישראל דו וועסט דיך פרייאן מיט גאט מיט
דעם היילגן גאט פון ישראל וועסטו דיך
בארימן און זיין יונגנט זאגט דר פסוק (וקויי
יי יחליפו כח) און אויף דער עלטר זאגט דער
פסוק (עוד ינובון בשיבה) זייא וועלן אויף דער
עלטר נאך מער שפראצן מיט גיטם און
סנהדרין און פרק חלק זאגט דו גמרא אויף דם
פסוק (וקויי יי יחליפו כח) אליהו זאגט דוא
צדיקים וואס גאט וועט לעבידוג מאכן און דו
טעג פון משיח וועלן אייבינג לעבן און אוב דו
וועסט זאגן זיי וועלן צער האבן דרום זאגט
דר פסוק (וקויי יי יחליפו כח) דוא צדיקים וואס
האפן צו גאט דו וועט גאט כח געבן און שבת
און אונטרשטן פרק זאגט דו גמרא אויף דעם
פסוק (מי העיר ממזרח צדק) רב זאגט דורך
תפלה וצדקה קענן דו צדיקים פר קערן אויף
זיך דם מזל פון בייזן צו גוטן אזו וויא דער
פסוק זאגט (ויוצא אותו החוצה) גאט הט אברהם
אוס גצוגן ארוס פון זיין מזל דען אברהם הט
גזאגט צו גאט איך זעה און מיין מזל דם איך
קען קיין קינדר ניט האבן הט גאט אום געענפרט
ג״י ארוס פון דיין מזל און קער דיך ניט דרונן
דען צדיקים קענן דם מזל משנה זיין דורך
תפלה און צדקה פון בייזן צו גוטן דו האסט
גזעהן דיין מזל און הומל הייסט צדק און דם
מזל שטייט און אקאלט אורט און מערב דרום
קען ניט זיין דו זאלסט קינדר האבן איך וועל
דם מזל ציהן צו מזרח צו וואס דורטן איז
ווארום

נופת

אונטר צום אווענד און דוא לבנה הייבט אן צו שיינן
האט ער צו איר גדינט אויף מארגן אז ער הט געזהן
דאס דוא לבנה נייט אויך אונטער דא האט ער שון
ניט פאר שטאנין דאס פאר געווים מוז זיין איינור
אמושל אובור זייא ביידן . וויא דער בורא ית״ש
האט געזהן דוא גרוסו תשוקה פון אברהם אבינו
צו אום האט ער זוך באלד צוא אום באווייזן און
גרעט מיט אום . וויא עס איז גשריבן צדק יקראהו

צופים

לרגלו דאס הייסט השי״ת וואס ער איז נאר צדק
האט ער אום תיכף אן גטראפן ביי זיין ערשטן
אריין טרעטן און עבודת השם . דער פון איז צו
לערנן ווען אמענש איז זוך משתדל באמת און תורה
ומצות אזו העלפט אום השי״ת ביז ער ווערט
נתעלה ממדרגה למדרגה :

כי פעל ועשה קורא הדורות מראש אני ה׳
ראשון ואת אחרונים אני הוא דאס מיינט ווער האט

דארום וועסטו יוא קונדר האבון דרום זאגט
דער פסוק (מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו)
ווער האט דער וועקט דם מזל צדק עס זאל
אויף גיין פון מזרח זייט דם הט גאט גרופון
דם מזל אהין פון וועגין אברהם ער זאל קענון
קינדר האבון אונ די גמרא זאגט דורטן ווייטר
אז פון שמואל איז זוך גדרונגון דם קיין מזל
איז נוט צו דיא צדיקים דען עס איז גוועזן
איין מעשה שמואל איז גזעסון מוט אשטערון
זעהר ער הט גהייסון אבלט הט ער גזאגט צו
שמואל דא גייט איין מענש אונ פעלד אריין
אונ וועט נוט קומון צו ריק איין שלאנג
וועט אים איין בים טון אונ ער וועט שטרבון
האט שמואל גזאגט אוב ער איז איין צדיק
וועט ער לעבון בלייבון וויא זייא זענון אזו
גזעסון איז דר מענש גקומן צורוק פון דעם
פעלד מוט איין משא הלץ אונ הט דם גלייגט
אויף דר ערד הבון זיי גזוכט צווישן דם האלץ
אונ האבון גפונון ווי אשלאנג לוגט אונ איין
האלץ אובר גהאקט אונ דר מענש הט דער
פון נוט גוויסט הט שמואל אים גפרעגט ווס
פר איין מצוה האסטו גטון הט ער גענפרט
מיר זענון גוועזן אחברותה פון עטליכו מענשון
אונ מיר פלעגון אלו טאג צו אנגדר ליגון זוך
מיט ברוט צו עסון אין איינום אונ איינר
פלעגט דם ברוט צו אנגדר נעמון איז גוועזן
צווישן אונז איינר ווס הט קיין ברוט נוט
גהאט האב אוך מור גטראכט ער וועט פר
שעמט ווערין אזו האב אוך גזאגט צו זייא
היינטוגון טאג וועל אוך דם ברוט צו אננדר
נעמון אונ ווי אוך בון גקומון צו דם מענשון
האב איך מוך גמכט גלייך ווי אוך האב ביי אים
גנומן ברוט אונ איך האב פון מיין ברוט אריין
גלייגט אונ דר חברותה פר אים אוך האט
שמואל צו אים גזאגט דוא האסט איין מצוה
בטון אונ שמואל איז גנגן אונ בית המדרש

אונ הט גדרשות דם צדקה איז מציל דעם
מענשון פון דעם טוט אונ פון ר' עקיבא איז
אויך גדרונגן דם צדיקים קענון דם מזל משנה
זיין דען ר' עקיבא האט גהאט איין טאכטר
האבון די שטערון זעהר אום גזאגט ווען דיין
טאכטר וועט גיין אונטר דער חופה וועט איין
שלאנג זוא טייטון האט זוך ר' עקיבא זייער
גזארגט דרוף דעם טאג וואס זוא איז גגאנגן
אונטר דער חופה הט זוא גנומון איר גילדונו
שפולקו פון דעם קאפ אונ האט זוא אריין
גשטעקט אונ דר וואנד הט זוך גטרפון דם זוא
הט זוא אריין גשטעקט אונ דעם אוג פון איין
שלאנג אונ די שלאנג איז גטייט גווארון דר
פון מארגון פרוא האט זוא די שפולקו ארוס
גנומון פון דער וואנד אזו הט זיך דוא טוטו
שלאנג נאך גשלעפט הט דער פטור צו איר
גזאגט ווס פר איין מצוה האסטו גטון הט זוא
אים גענפרט געכטון איז גקומון איין עני הט
גבעטון איין שטיק ברוט אונ אלו זענון גוועזן
טרוד אונ דער סעודה אונ האבון אום נוט
גענפרט האב אוך גנומן מיין חלק עסון ווס
מען הט מור גגעבון אונ הב געבון דם עני
הט דער פאטר צו איר גזאגט דו האסט איין
מצוה גטון דרום ביסטו ניצול גווארון פון דם
טוט אונ ער איז אויך גגאנגן אונ בית המדרש
אונ הט גדרשות דאס צדקה איז מציל דעם
מענשן פון דם טוט אונ פון רב נחמן בר יצחק
איז אויך גדרונגן דם זעלבוגו דען די שטערון
זעהר האבון גזאגט צו דר מוטר פון רב נחמן
בר יצחק דיין זון וועט זיין אגנב הט זוא אום
גזאגט טוא תפלה צו גאט דר יצה"ר זאל אונ
דיר נוט שולט זיין אונ טוא גאטס פארכט אויף
דיר הט רב נחמן נוט גוויסט נאך ווס דוא
מוטר זאגט אום אזו איין מאל איז ער גזעסון
אונטר איין ביים אונ האט גלערנט איז אום
אראפ גפאלון דר מאנטול פון זיין קאפ הט ער
אויף

נופת

גמאכט רופון דיא דורות פון אן פאנג אויך גאט רעד
ערשטער אונ מוט דוא לעצטע בון אויך ר' יצחק
זאגט הקב"ה באטראכט אלו דורות פון בריאת עולם
בוז סוף ווייל אונ תהלת זענון אלו נשמות גשטאנון
פאר אום אונ דעם גשטאלט וואס זייא ווערון זיין
אונ דעם עולם אונ יעדור האט ער גרופון מוטן נאמון

צופים

וויא עס שטייט פרוער לכלם בשת יקרא מוט דוא
זעלבוגו מעלה באקרוינט ער זיינו צדיקים ער ווייזט
זייא אלו דורות פאר אום צו אדם הראשון האט ער
אלעם גוויזון אויף דעם ווייזט דער פסוק זה ספר
תולדות אדם צוא משה רבינו האט ער אויך גוויזון
עד סוף כל הדורות מוט אלו זייערו מנהיגים ונביאים

אוף גהובן זיינו אוגן אונ הט געזעהן אטייטל בום הט דער יצה״ר זיך אונ אום געשטארקט איז ער ארוף געגאנגן אוף דעם בום אונ הט אפ געבוסן אהענגנגל טייטלון מיט זיינו ציין אונ דוא טייטלון זענון געוועזן פרעמדו אזו הט ער איין גניבה גטון אזו וויא דוא שטערון זעהר האבון גזאגט אוך קען מען פון דאנון אפ לערנון דס דער מענש זאל זוך נוט טראכטון ווען שון ער איז ארום דס זיין מזל אונ הומל איז אזו דס ער זאל אייבוג דעם דלות האבון נייערט מוט זיינו מעשים קען ער משנה זיין דס מזל דען ווען אמענש ווערט גבארון אום דינסטאג וועט ער זיין איין עושר ווייל אונ דינסטאג איז ווארון בשאפון אלו תבואות אונ פירות אונ אלערליי גראז אזו אוך וועט דר מענש אלדאם גיטס האבין אזו שרייבט דוא גמרא שבת אונ פרק מי שהחשיך אונ אין חולין אונ פרק כל הבשר גפונון מור דם דם מזל אוף איין עושר צו זיין העלפט נוט דען דו גמרא שרייבט אביי זאגט דוא ברעקילוך ברוט וום איין מענש לאזט פאלון אוף דער ערד דאס ברענגט דלות עם איז געווען איין מעשה ביי איין מענש דם דר דלות איז אום אלך נאך גלאפון צו פר ארומן אום אונ הט נוט גקענט ווייל דער מענש איז אלך גהוט געווען פון צו לאזון פאלון דו ברעקילוך ברוט אוף דער ערד אמאל האט דער מענש גגעסון ברוט אוף גראז אזו הט דער דלות גזאגט היינט וועל איך אום קענגן ארום מאכון ווייל ער וועט דו ברעקילוך ברוט נוט קענון ארום נעמון פון דעם גראז ווי דער מענש הט אפ גגעסון האט ער גנומון אבלי אונ הט אום גרוסן דם גראז מוט דו ברעקילוך אונ הט זוי גווארפון אונ טייך אזו האט דער מענש גהערט דעם דלות שרייאן היינט קען אוך אום גאר נוט טאן ווייל ער איז זייער גהוט קיין ברעקילוך נוט צו לאזון אוף דער ערד אזו זעהן מור פון דאנון ווען שון איין מענש איז ווארון גבורון אונ איין מזל צו זיין איין עושר קען ער מוט זיינו מעשים משנה זיין דאס מזל ווען ער איז נוט גהיט אין דוא ברעקילוך אונ אוך ווען ער איז ווארון גבורון אונ איין מזל צו האבון דעם דלות ווען ער איז פרום אונ גוט צדקה ווערט ער רייך אזו

וויא אונ פסוק שטייט (עשר תעשר) גוב מעשר כדי דוא זאלסט רייך ווערן אונ זאלסט זוכה זיין ווייטר מעשר צוא געבון דען גאט האט בשיידליך גזאגט פרובט מיך מוט צדקה אונ מיט מעשר געבון אוב אוך וועל אייך נוט געבון זייער פול רייכקייט דער כלל איז אמענש זאל טון מצות אונ צדקה אזו קען ער אלץ משנה זיין צו גטון אוף זוך עם איז געווען אמעשה מוט נחום איש גם זו ער הט דרום גהייסון גם זו ווייל וום עם פלעגט זוך אום טרעפון ניטץ אודור ביין פלעגט ער אלץ זאגון גם זו לטובה אמאל האבון דוא ישראל מיט אום גשוקט איין מתנה צום פאשע איין קעסטול מוט אבנים טובות ווייל ער איז גוואנט געווען גאט זאל אום ניסים טון ווי ער איז גקומון אוף אנאכט לעגור האבון דו לייט פון דעם הארברוג ארום גגנבות פון דעם קעסטול דוא אבנים טובות אונ האבון אריין גלייגט דרונון ערד וויא ער איז גקומון צום פאשע אונ הט אום געבון דם קעסטול מוט ערד הט דער פאשע אום גהייסון טייטון איז גקומן אליהו הנביא אונ הט זוך פר שטעלט פר אשר אונ הט גזאגט צום פאשע אפשר איז דם דו ערד וום זייער פאטור אברהם הט מוט איר מנצח געווען גבורים איז געווען איין שטרקו שטאט איין צו נעמון וום דער פאשע הט זוא אונ פול יארון נוט גקענט איין נעמון האט מען מוט דר ערד גפרובט אונ מען האט זוא גווארפון אוף דר מואור פון דער שטאט אזו איז דו מויער באלד איין גפאלון הט דר פאשע גהייסון אן פולון דם קעסטול פון נחום איש גם זו מוט גאלד אונ הט עם אום געגעבון פר אמתנה אונ האט אום אפ גשוקט אהיים מוט גרוס כבוד ווי ער איז ווידר גקומון אונ דעם הארברוג האבון זייא אום גפרעגט וויא מוט אום איז דר גאנגן הט ער זיי דער ציילט דו גאנצו מעשה אזו האבין דו לייט גנומון דוא ערד אונ האבון זוא גבראכט צום פאשע זייר האבון גמיינט דר פאשע וועט זיי פר דר ערד געבין גאלד אונ זולבר אונ ווי זיי זענון גקומן צום פאשו מוט דער ערד הט דר פאשו תיכף ומיד גהייסון פרובן דו ערד איז זוא געווען נאר גלייך ווי אנדרו ערד אזו הט דער פאשע זיי גהייסון בשטראפון דר תנחומא שרייבט אוף

דעם פסוק פון דער הפטורה (קורא הדורות מראש) ווען דוא לייט זאלון פרום זיין וואלט זייא נאט אליין איין נאמון געגעבן אזו וויא מיר גפונון ביי אברהם אונ יצחק אונ יעקב דס נאט הט זיי אויטלוכן אגוטון נאמון גגעבון אונ אויך צו אלו צדיקים נוט נאט גיטו נעמון ווען ר' מאיר הט גזעהן איין מענשון אזו הט ער פון זיין נאמון דער קענט ווס ער אוז איין מאל אוז ר' מאיר גקומון אונ איין גאסט הוז אונ דער בעל הבית הט גהייסון כידור האט ר' מאיר גזאגט צו זיינו תלמידים זייט גהוט פר דעם בעל הבית וואס הייסט כידור איין מאל זענון דוא תלמידים גגאנגן אונ באד אריין צו וואשון זוך אונ האבון זייערו קליידר גגעבון צו הוטון· צו דעם כידור הט ער גנומן דו קליידר אונ אוז מיט זייא אנטלופון זענון דו תלמידים גקומון צו ר' מאיר אונ האבון דס דער צוילט הט ער זייא גזאגט אויך האב דאך איך גזאגט אור זאלט איך הוטון פאר אום האבון זיי אום גפרעגט פון וואנון הסטו דס גוויסט הט ער גזאגט פון זיין נאמון האב איך פאר שטאנון וייל ער הייסט כידור אזו וויא דער פסוק זאגט (כי דור תהפוכות המה) כלומר ער פר קערט זיינו רייד דער מדרש רבה שרייבט אויף דעם פסוק פון דר הפטורה (ויחזק חרש) דס איז גמיינט שם בן נח ער אוז גוועזן אהעלצור מייסטר ער הט גבואוט דוא תיבה פון נח הט ער גשטארקט (את צורף) דס איז אברהם ווס ער איז אונ פייער גווארפון גווארון אזו וויא דער גאלד שמיד ווס ארבייט אונ פייאר (אומר לדבק טוב הוא) דס זענון דו עובדי גלולים זיי האבון גזאגט עם אוז בעסור צו בהעפטן זוך אונ דעם גאט פון אברהם ווי אונ נמרוד ׃

נופת

אז דער פסוק זאגט (ויראהו ה' את כל הארץ) יעקב אבינו האט גזאגט צו יוסף והנה הראה אותי אלהים גם את זרעך גאט האט מור גוויזון אויך דיינו קונדר דאס וואָרט גם לערונט אונז דאס הקב"ה האט אום מגלה גוועזן אלו וואס וועלון גבארון ווערון פון יוסף דהיינו ירבעם בן נבט אונ זיינו שלעכטו חברים דען עם שטייט וירא ישראל את בני יוסף ער הט גזעהון

צופים

יוספס קונדער אוז דאך אקשיא עם שטייט דאך דארטין ועיני ישראל כבדו מזוקן לא יוכל לראות מחמת אלטקייט האט ער שון נוט גקענט זעהון נאר מען מיינט ער האט גזעהון ברוח הקודש אונ דרום האט ער זייא נוט גוואלט בענטשון אונ האט גזאגט מי אלה ׃

פרשת וירא

וירא) גאט הט זוך בוויזון צו אברהם ווי ער הט גהאלטון גאטס גבאט אונ האט זיך מל גוועזן אונ דרום שטייט (וירא אליו) ער הט זוך בוויזון צו אום אונ שטייט נוט צו

נחלת צבי

וירא אליו יי באלוני ממרא דוא רבנים הייבון אן דעם פסוק לריח שמניך טובים שמן תורק שמך מיינט מען דוא נשמה בשעת זוא גייט ארוים פון דער וועלט אויף דעם הומל. קומט זוא הקב"ה מבקר זיין. רבי שמעון זאגט אז עם איז איין נשמה פון איין צדיק וואס זוא איז ראוי צו זוצן במחיצת השכינה רופט הקב"ה צו דוא אבות אונ הייסט זייא גיין זוא מבקר זיין אונ מקדים זיין שלום. ענפערין דו אבות עם אוז בעסור דאס קינד זאל גיין צו דעם

ספר הישר

(וישלח) אונ פרעה שוקט צו אברם גאלד אונ זולבר אונ אבנים טובות וייער פול אונ אויך שאף אונ רונדער אונ קנעכט אונ שפחות אונ אז פרעה הט גוואלט גנעהמון צוא שרי אוז גקומון איין מלאך אונ האט אום מזהיר גוועזן אונ עם אוז גוועזן איין גרוס גשרייא אונ דער נאכט אונ הויז פון פרעה אונ פרעה האט זוך פון אור דער ווייטורט אונ האט גזאגט צו שרי זאג מור דאך ווער אוז דער מענ"ש וואס אוז מיט

של"ה הקדוש

(וירא אליו ה' באלוני ממרא) אונ גאט הט זוך צו אום באוויזון אונ פלון פון ממרא דער מדרש זאגט וייל ממרא הט אברהם אבינו אעצה געגעבן ער זאל זוך מל זיין דרובר הט ממרא זוכה גוועזן אז השי"ת האט זוך צוא אברהם באוויזון אונ זיין גבול דער מדרש אוז אבר אמדרש פליאה אונ דוא מפרשים שטעלון זוך אויף אום וויא איז דס מעגלוך אז אברהם אבינו האט זוך מישב גוועזן מוט ממרא

ואו

צו וועמן דען דם גייט ארויף צו אובן וום דארטן שטייט ווי אברהם האט זיך מל גוועזן זאגט ער דא גאט הט זיך בוויזן צו אום אונ הט מבקר חולה גוועזן אונ דם איז גוועזן אונ דם דריטן טאג פון דר מילה (באלוני ממרא) גאט הט זיך בוויזן צו אברהם אונ דר שטאט פון ממרא דער ממרא איז גוועזן דר חבר פון אברהם ער הט אברהם אעצה געגבן ער זאל זיך מל זיין דרום הט גאט זיך בוויזן אונ זיין שטאט אונ דם איז גוויסט דם גאט טוט זיך בווייזן מיט פייאר אונ מיט וואסר אונ מיט ווינט אונ אויף דער ערד אזו שטייט געשריבן ביי אלו נביאים אבר ביי אברהם האט זיך גאט בוויזן אויף אבוים דרום שטייט (באלוני ממרא) דאס איז טייטש אין דוא ביימער פון דער שטאט ממרא דם הט גאט גוויזן צו אברהם אזו וויא

נחלת

פאטער . רופט הקב"ה צוא יעקב אונ זאגט אים דוא האסט דאך גיהאט צער גידול בנים זייא דוא איר מקבל פנים אונ איך וועל אויך גיין מיט דור אזו וויא דער פסוק זאגט מבקשי פניך יעקב סלה רבי אליעזר הגדול הט אמאל זייער שטארק גילערינט דער ווייל איז גקומן צו אים רבי עקיבא זאגט רבי עקיבא צו אים אין וואס איז דר הער עוסק זאגט ער אין דם פסוק וכסא כבוד ינחלם דאס גייט אויף יעקב אבינו השם יתברך האט אים גמאכט פר איין באזונדער כסא הכבוד מקבל צוא זיין דאס לערנן פון דער נשמה פון דעם צדיק אונ הקב"ה גייט מיט אום מקבל פנים זיין דוא

שר"ה הקדוש

אוב ער זאל פאלגן וום גאט האט אים גהייסן נאר וויא עס וייזט מיינט דער מדרש נוט אז אברהם הט זיך חלילה מיישב גוועזן אונ דעם עיקר פון דער מצוה דער ישוב הדעת איז נאר בשמאנן דרונן מיט וועלכן דרך וועט ער קאנן דוא מצוה בעסור מקיים זיין וויא זאל ער צו ישמעאל אונ ויינו אלו היז לייט איין ריידן זייא זאלן זיך לאזן מל זיין מוט דעם גטון ווילן אונ דער פון קאנן מור אמוסר ארום נעמון אז וועון עס מאכט זיך איינום א מצוה צו פאן דארפון מור גוט בקלערון אונ זיך מיישב זיין

אבוים וועון שון אלט איז דאך מאכט ער וואקסן פירות אזו אויך אברהם וועט אויך קונדר האבן אויף דר עלטר (והוא יושב פתח האוהל כחום היום) אונ אברהם איז גזעסן אויף דר טור פון זיין געצעלט אז דר טאג הט זיך דער הויצט דם דו זון זאל אום זיין ארפואה אויף זיין מילה נאך אפשט איז ער הט זיך גזעצט אויף דר טור צו זעהן אוב אורחים גייאן ער זאל זיי אריין נעמון אונ הוז אזו הט גאט גמכט אגרוסו היץ קיין אירחים זאלן נוט קענון גיין כדי זיי זלון אום נוט במואן ווייל ער איז שלף אונ גאט הט געזעהן דם אברהם הט צער ווייל קיין אורחים גייאן נוט אזו הט גאט אום געשוקט דריי מלאכים אונ גשטלט פון מענשן אונ וועער זענון גוועזן די מלאכים איינר איז גוועזן מיכאל צוא זאגון צו שרה דם זו וועט האבון אזון אונ

דר

צבי

נשמות הצדיקים זענון זוכה צוא זעהן דעם אור השכינה בוקין זיי זיך פר אום אונ זאגין דעם פסוק ברכי נפשי את יי יי אלהי גדלת מאד וגו' זאגט רבי עקיבא דעם גאנצין שבח פון ברכי נפשי ביז הללו זאגט אליץ דוא נשמה צו הקב"ה אונ הקב"ה שטייט לעבין איר אונ זיא לויבט צוא השם יתברך אפילו אויף דעם גוף וום ער איז גיבליבן אויף דר ערד דרום שטייט ברכי נפשי את יי וכל קרבי את שם קדשו אונ השם יתברך גייט מיט איר דרום שטייט וירא אליו יי באלוני ממרא דאס גייט אויף דעם צדיק. אונ אז אברהם ויצחק זעהען דם בעטון זייא פון אום אז זייא זאלן אויך גיין מיט אום

מקבל

ספר הישר

דיר גקומון קיין מצרים האט אום שרי גענפורט ער איז מיין מאן אונ איך האב דור גזאגט ער איז מיין ברודור דען איך האב מורא גהאט טאמיר וועט מען אום הארגנען אונ וויא עס איז גקומון אונ דער פרוה האט פרעה גלאזט רופן אברם אונ זאגט צוא אום וואס איז דאס וואס דוא האסט מור גטון פאר וום האסטו מור גזאגט אז זוא איז דיין שוועסטור אצונד אז אויך ווייס וואל אז זוא איז דיין ווייב . נעם זוא אונ גייא דור ארום פון מיין לאנד אונ פרעה נעמט איין יונג פרויא אונ גוט זוא צו שרי פאר איין דונסט .

דער אנדערר איז גיוועזן רפאל צו היילון אברהם זיין מילה אונ דער דריטער איז גיוועזן גבריאל צו איבר קערון די שטאט סדום אונ ווארום הט איין מלאך דס אלין ניט גיטון ווייל איין מלאך קען נוט טון גיטם אונ בייז ניארט איין מלאך טוט חסד אין רחמים אונ איין אנדערר מלאך טוט דין אונ ווארום הט מיכאל נוט גהיילט אברהם איז דר תירוץ רפאל איז גזעצט איבר רפואות אזו דארף קיין מלאך אום אום נוט מסיג גבול זיין דרום הט גמוזט רפאל קומן צו היילון אברהם אונ דער נאך איז ער פון דארטון אוועק גגאנגון צו מציל זיין לוט (וירא וירץ לקראתם) אברהם הט גזעהן ווי די מלאכים שטייאון אוף איין אורט אזו הט ער פר שטאנודס זיי ווילון אום נוט מטריח זיין איז ער זיי אקעגון גלופון אונ הט זיי גבעטון זיי זלון קומן צו אום אונ בבא מציעא פרעגט די גמרא עם שטייט (נצבים עליו) זיי זענון גשטאנון ביי אום נוא ווארום האט ער גדארפט זיי אקעגון לופון איז דער תירוץ די מלאכים זענון פריר גשטאנון לעבון אום אונ ווי זיי האבון גזעהן ער בונד אלו רגע אוף די מילה אונ בונד ווידר צו זענון זיי אוועק גגאנגון איז ער גלופון אקעגון זיי אונ עם וואלט גקערט שטיין ער איז גלופון נאך זיי נוט אקעגון זיי איז דער תירוץ אמלאך הט אוף אלו זייטון אפנים דרום איז ער גקומון אקעגון זיי אונ אברהם הט גמיינט זייא זענון נביאים אזו קענון זיי מאכון מוט שמות זיי זאלון אוף אלו זייטון הבון אפנים מוט אוגון אונ אוך דרום שטייט (נצבים עליו) זיי זענון גשטאנון
איבר

נחלת צבי

מקבל פנים זיין דוא נשמה פון דעם צדיק דרום שטייט וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו דאס מיינט מען אברהם יצחק ויעקב מיד באלד וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה בוקט זוך דיא נשמה צוא זייא ווייל זוא זעהט מוט זייא דוא שכינה דרום שטייט אויף דער נשמה על כן דרום עלמות אהבוך דאס מיינט מען דוא אבות האבון דוך ליב. ר"א נאך איין פשט איז אויף דר פרשה דיא רבנן זאגון בשעת דער מענטש בדארף שטרבין איז דער יום הדין הגדול דען איידר דיא נשמה צו שייד זוך מוט דעם גוף זעהט זיא דוא שכינה אזו ווי דער פסוק זאגט כי לא יראני האדם וחי אמענטש זעהט מוך נוט ביייא זיין לעבון אבער פר דעם טוט זעהט ער יוא. אונ דו שכינה קומט מוט דריי מלאכים מקבל צו זיין דוא נשמה כחום היום דס מיינט מען דו היץ פון דם יום הדין ווס דוא נשמה צוא שייד זיך מוט דעם גוף וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים דס זענון דו דריי מלאכים ווס זיי זענון בודק אלע זיינע מעשים וואס ער האט גטאן אוף דער וועלט אונ ער איז אלץ מודה אונ דיא נשמה גייט נוט ארויס בוז וואנון
ער

ספר הישר

אונ אברם איז אוף גשטאנון אונ איז אוף גגאנגן פון מצרים אונ אלו דס זיינוגו אונ פרעה האט גבאטון צו זיינו קנעכט אז זייא זאלון גיין אום בלייטון. אונ אברם קערם ווידור צום לאנד כנען אונ דער שטאט ארין וויא ער האט גבואוט דעם מזבח אונ אוך וויא זיין גצעלט איז גיוועזן צום ערשטון:

(בעת) אונ דער צייט אז אברהם איז גזעסון אונ גרר. האט גאט ב"ה גדענקט שרה אונ זוא האט גווינון אזון צו אברהם אונ אברהם הט אום אנאמון גגעבון יצחק אונ וויא יצחק איז אלט גווארון אכט טאג האט אברהם אום בשנוטון אזו וויא גאט האט אום גבאטון. אונ אברהם האט גמאכט אגרוסו סעודה בשעת מען האט אנטוויינט יצחק אונ אוף דער סעודה איז גקומון שם ועבר אונ גרוסו שררות אוך אבימלך אונ פיכול אונ האבון גגעסון אונ גטרונקין אונ האבון זוך גפרייט אונ דעם טאג וואס מען האט אנטוויינט יצחק אוך תרח דער פאטור פון אברהם אונ זיין ברודר נהור זענון גקומון פון חרן חוץ וואס זייא האבון זוך גפרייט בשעת זייא האבון גהערט עם איז גבורון איין זון צוא אברהם פון זיין ווייב שרה זענון זייא אצונד גקומון צו אברהם אונ האבון גגעסון אונ גטרונקין אוף דער סעודה וואס אברהם הט גמאכט. אונ דער צייט אז יצחק איז אלט גווען איין יאר איז גשטארבון שרוג דער זון פון רעו אונ ישמעאל איז אונ דער צייט אלט גוועז פערצון יאר אונ ישמעאל האט זוך גלערנט ארום גיין מוט פייל אונ בוגן.

איבור אום ווייל אברהם הט זיי נוט גזעהן גיין פון ווייטון אזו ווי דר סדר אוז דאם מען זעהט אמענשון פריאר גיין פון ווייטון אין דער נאך קומט ער נעהנטור צו גיין אובר דא הט אברהם זיי נוט גזעהן גיין פון ווייטון נייארט זייא זענון פלוצלונג גקימון צו אברהם גליך ווי זיי זענון פון דעם הומל אראפ גפלונדרום שטייט (והנה שלשה אנשים נצבים עליו) זייא זענון פלוצלונג גשטנון אובער אום אזו האט אברהם גמיינט זייא זענון גרוסו צדיקים אודר נביאים אונ אוז זיי אקעגון גלאפון

נחלת

ער אוז אלין מודה דענסט מאל איז ווא זוך משמח אונ גליסט ארוים צוא גיין פון דעם עולם ההבל אונ צו גיין אויף דעם עולם התענוג דס אוז עולם הבא :

תנו רבנן די רבנן האבן גלערינט אז רבי אליעזר הגדול אוז שלאף גוועזן אוז גוועזן פרייטיג אונ זיין זון הורקנוס אוז גזעסין פאר אים אונ רבי אליעזר האט אום מגלה גוועזן גרוסו סודות אונ פר בארגינו אונ הורקנוס הט זייא נוט גוואלט מקבל זיין ווייל ער הט גימיינט אז רבי אליעזר אוז נוט קלאר אונ דער נאך אז ער האט גזעהן אז ער אוז יוא קלאר הט ער מקבל גוועזן פון אום הונדרט אונ איין אונ אכצוג סודות עליונים אונ דער תורה אונ אז ער אוז גקומען צום סוד פון אבני שיש טהור הט רבי אליעזר אן גיהובון צוא וויינין אונ הט גזאגט הער צוא מיין זון

שלה הקדוש

אוף וועלכון אופון קאנון מור דוא מצוה בעסור מקיים זיין אונ ווס פר אמוטלון זאלון מור טאן ווכר צו זיין אז גאטס ווילון זאל קאנון דורך אונז דער פולט ווערון נאך אפירוש קאן מען זאגון אברהם אבינו ווס הט מקיים גוועזן כל התורה כולה פון זוך אליין הט גוואוסט אז הש"י וועט אום הייסון זוך מל זיין אונ זיין בקלערון אוז גוועזן נאר דרוזן וויא זאל ער טאן אוב ער זאל זוך באלד מל זיין אדור ווארטון בוז גאט וועט אום הייסון אונ דאם הט ער זוך מיישב גוועזן מוט ממרא אונ ממרא האט אום גראטון אז עס אוז גלייכור צוא ווארטון בוז גאט וועט אום הייסון ווארום אז מען טוט אמצוה ווייל גאט האט גבאטון אוז דוא מצוה גרעסור אונ וויכטיגער :

(ויאמר אדני אל נא תעבור מעל עבדך) אין הט גזגט צום עלצטון פון זיי אוך בעט דיך דו זלסט נוט אוועק גיין פון מור דיין קנעכט אונ אז ער וועט נוט אוועק גיין וועלין די אנדרו צווייא מלאכים אוך נוט אוועק גיין אונ מוט ווס הט אברהם דער קענט דעם עלצטון דר וגם אוז אונ מוטן גגאנגון דס הט אברהם דר קענט דס ער איז דר עלצטר נאך אפשט אוז אברהם הט גזאגט צו גאט גיי נוט אוועק פון מור נייארט ווארט מור בוז איך וועל דו אורחים ברענגון אונ מיין הוז ארייו פון דאנון לערינט

צבי

הורקנוס אוך זעה אז דוא וועסט אויך גיך אוועק גיין פון דער וועלט . דער ווייל זענון אן גיקומען דוא חכמי הדור אום מבקר חולה זיין הט ער זיי אן גהובון צוא שעלטון פר ווס זייא זענון בוז אהער צו אום נוט גיקומן אים משמש זיין . דען מור האבן גילערינט ווער עם אוז משמש איין תלמיד חכם אוז גרעסיר ווי ער לערינט מוט אום . דער ווייל איז רבי עקיבא אן גיקומען פרעגט ער אום עקיבא ווארום בוסטו בוז אהער נוט גיקומן מיך משמש זיין זאגט רבי עקיבא רבי איך הב קיין צייט נוט גיהאט . זאגט רבי אליעזר צוא אום אוך פר וונדר מוך אוב דוא וועסט שטארבין מוט דיין טויט אונ הט אום גשלטן אז זיין טויט זאל זיין ערגיר פון אלי הט רבי עקיבא זייער גיוויינט אונ זאגט רבי לערין מיט מור תורה הט רבי אליעזר גיעפינט זיין

ספר הישר

אונ אז יצחק אוז אלט גוועזן פונוף יאר אוז ער גזעסון אונ דער טור פון דעם גצעלט אוז גקומון ישמעאל אונ האט זוך גזעצט נעבון יצחק אונ האט גנומון דעם בוגון מוט דער פייל אונ האט גוואלט שוסון יצחק . אונ וויא שרה האט דאס דער זעהון הט ווא גשוקט רופון אברהם אונ זאגט צוא אום פאר טרייב דוא דונסט מוט איר זון דען אזו אונ אזו האט ער גוואלט טון צוא אונזער זון . אונ אברהם האט צו נהערט דוא רייד פון שרה . אונ תיכף וויא אברהם איז אוף גשטאנון אונ דער פרוה האט ער גנומון צנועלוף לאבול ברוט אונ איין לאגול וואסור אונ גוט דאס צו הגר אונ שוקט זוא מוט ישמעאל אוועק אונ הגר אוז מוט ישמעאל אוועק גגאנגן אונ דער מדבר ארייו אונ האבון זוך בזעצט אונ מדבר פארן

לערונט מען אפ דם הכנסת אורחים אוז גרעסר פון קבלת פני שכינה אונ דר תולדות יצחק שרייבט דרום הט אברהם נאר גרעט צו איין מלאך ווייל דר מלאך וואס איז גוקומון צו זאגון צו שרה דאס זו וועט האבון אזון דר וועט גווים אליין בלייבון אונ אוך דר וואס איז גוקומון היילן אברהם דו מילה דער וועט אוך גווים

נח"ת

מויל אונ האט אן גיהובין צו זאגין מעשה מרכבה אוז אראפ איין פייער אונ האט זייא ביידו ארום גרינגילט ווי דוא אנדרי חכמים האבין דם דר זעהן האבין זיי גזאגט פון דאנן איז נידרונגין אז מור זענון נוט ווערט צוא הערון דוא סודות התורה זענין זייא ארויס גגאנגין אונ רבי אליעזר הט צוא רבי עקיבא מגלה גיוועזן גרוסי סודות וחידושים אונ דם פייער אוז אוועק גגאנגין האט ער מוט אום

ספר

אונ דער נאך אוז גגאנגן הגר מוט ישמעאל קיין מצרים אונ האבון זוך דארט בזעצט אונ הגר האט גנומון צו אור זון ישמעאל איין ווייב זוא האט גהייסון מריבה אונ מריבה גווינט פור זון אונ איין טאכטר . נאך דעם אוז ישמעאל גגאנגן מוט זיין מוטור אונ זיין ווייב אונ קונדער אונ דער מדבר אריין אונ האבון זוך דארט גמאכט גצעלטון אונ זענון דארט גזעסון איין לאנגו צייט . אונ גאט ב"ה הט גהאלפון צו ישמעאל אונ ער הט גהאט פיל שאף אונ רונדער אונ זכות פון זיין פאטור אברהם . אונ פול טעג ארום האט אברהם גזאגט צוא זיין ווייב שרה איך וועל גיין מוך זעהן מוט מיין זון ישמעאל דען איך האב אום שון פול טעג נוט גזעהן אונ אברהם זאטולט אן איין קעמול אונ גייט אונ דער מדבר צוא זוכון זיין זון ישמעאל . אונ אברהם איז גפארון אונ איז גקומון צום גצעלט פון ישמעאל אום האלבון טאג אונ ישמעאל מוט זיין מוטור הגר זענון נוט גוועזן אונ דער היים . נאר ישמעאלם ווייב מוט דוא קונדר זענון יוא גוועזן אונ דער היים האט אברהם זייא גפרעגט וויא איז ישמעאל גגאנגן . האט זוא גענפורט ער אוז גגאנגן אונ פעלד אריין חיות שוסון . אונ אברהם אוז גזעסון אוף דעם קעמול דען ער האט גשווארון צו זיין ווייב שרה אז ער זאל נוט אראפ גיין פון דעם קעמול אונ אברהם האט גזאגט צו ישמעאלם ווייב גוב מור אביסל וואסור צו טרונקון האט זוא גענפרט איך האב נוט קיין וואסור אונ קיין ברויט אונ זוא הט גאר נוט גפרעגט אברהם ווער ער אוז נאר זוא שלאגט אונ פלוכט דוא קונדער אונ פלוכט אור מאן

בלייבון דרום האט אברהם נאר גרעט צום דרוטון מלאך וואס איז גגאנגון צווא איבר קערן סדום אונ הט גזאגט צו אום אוך בעט דוך בלייב דוא אויך דא ווען שון דו האסט דא נוט וואס צו טון נאר ווייל דיינו חברים בלייבון דא פון וועגון זייער בדערפונוש בלייב דו אוך דא צו לוב זיי דר מוט אוז שוין אוך פר ענפרט

פר

צבי

גלערינט אונ איין זאך דריי הונדרט הלכות פסוקות אונ ער הט גלערינט מוט אום דוא טעמים פון שיר השירים אונ רבי עקיבא הט גיוויינט אוז גיקומען צוריק דאס פייער פון אויבין אונ הט זיי ווידר ארום גורינגילט ווי ער אוז גיקומען צו דם פסוק סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני האט ער זוך ניט גיקענט איין האלטין פר גיוויין אונ הט אן גיהובין זייער וויינין אונ שרייען אונ הט

הישר

ישמעאל אונ אברהם הערט אום דוא רייד פון ישמעאלם ווייב אונ עם טוט אום זייער באנק דרוף אונ אברהם האט זוא ארום גרופון פון דעם גצעלט אין זוא צו אום ארום גגאנגן אונ אברהם זאגט צוא אור אז דיין מאן ישמעאל וועט קומון זאלסט דוא אום זאגון עם אוז גקומון אהער איין אלטור מאן פון פלשתים אונ האט דוך גזוכט אזו אוז זיין גשטאלט אונ אוך האב אום נוט גפרעגט ווער ער אוז נאר ער האט מור גזאגט אז דיין מאן וועט קומון פון דעם פעלד זאלסטו דוא צו אום אזו זאגון דוא זאלסט אפ טון דם אונטר לעהנון פון דעם גצעלט אונ מאך איין אנדרון נאגול צום גצעלט אונ אברהם אוז אוועק גפארון צו זיין וועג . אונ נאך דעם אז אברהם אוז אוועק גפארון אוז ישמעאל מוט זיין מוטור אהיים גקומון הט דם ווייב צו אום גזאגט עם איז גקומון איין אלטער מאן פון פלשתים אזו אוז זיין גשטאלט אונ אוך האב אום נוט גפרעגט ווער ער אוז נאר ער האט מור גזאגט אז דיין מאן ישמעאל וועט קומון זאלסט דוא אום אזו זאגון . טוא אפ דעם אונטרלעהן פון דעם גצעלט אונ זאלסט מאכון איין אנדרון נאגול צום גצעלט . אונ וויא ישמעאל האט אום גהערט דו רייד פון זיין ווייב האט ער פר שטאנון אז דער אוז גוועזן זיין פאטור אברהם אונ זוא האט אום קיין כבוד נוט אן גטון האט ישמעאל צו גהערט דו רייד פון זיין פאטור אונ הט אוועק גטריבון דם ווייב אונ ישמעאל אוז גגאנגן צום לאנד כנען אונ הט גנומון איין אנדער ווייב אונ ברענגט זוא צום גצעלט וויא ער אוז גוועזן פריר :

פר וס עם שטייט (ויאמר אדני) דא הט ער נאר גרעט צוא איינום און ווייטער שטייט (ורחצו רגליכם וסעדו לבכם אחר תעבורו) דא הט ער גרעט צו אלו אוז דר תירוץ פרור הט ער נאר גרעט צום מלאך פון סדום ער זאל בלייבון לכבוד דער חברותה און הער נאך הט ער אלו גבעטון זיי זאלין עסון בייא אום און יוען שון אברהם איז גוועז שלאף פון דער מילה האט ער זוך דאך גשטארקט צו לופון אקעגון דו אורחים און האט זייא אריין גבעטון צוא זוך און האט גזאגט (יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם) עס זאל ווערין גנומון אבוסול וואסור און וואשט איך איערו פוס דען אברהם הט גמיינט אפשר זענון זיי ערביים וס זייא דינון צום שטוב פון דו פוס און אברהם הט נוט גוולט לאזון איין אפ גאט קומון און זיין הוז דו חכמים זאגון וייל וואסור האט אברהם אליין נוט געבון צו דוא אורחים נייארט דורך אשליח דרום אז זיינו קונדר האבון גדרפט וואסור און דר מדבר הט גאט אוך אליין נוט גגעבון צו זיי נייארט דורך אשליח דורך משה ער הט גמוזט שלאגון דעם שטיין צו געבון זיי וואסור אובר ביי דעם ברוט שטייט ווי אברהם הט גזאגט (ואקחה פת לחם) און אוך וועל נעמון אשטוק ברוט דרום האט גאט צו זיינו קונדר און דר מדבר אוך אליין ברוט גגעבון פון הם הומול דס איז דער מן דען גאט בצאלט מדה כנגד מדה און פון דאנון לערנון מור אפ דם די צדיקים זאגון ווייניג צו און דער נאך טון זייא גאר פול דען אברהם הט גזאגט איך וועל געבון אשטוק ברוט און דר נאך הט ער גבראכט דריי רינדר אובר די רשעים זאגון צו פול גיטין צו טון און טאון אפילו ווייניג אוך נוט דען עפרון החתי האט גזאגט צו אברהם איך שענק דיר דאס פעלד און צום סוף האט ער אנדרעש

נחלת צבי

ניט גיקענט ריידין מחמת דוא מורא פון דר שכינה ווס זוא איז דארטן גוועז און רבי אליעזר הט מוט אום גלערינט אלו סודות פון שיר השירים און שמות ורזין עליונים און ער האט אום בשווארין אז ער זאל נוט משמש זיין מוט דו שמות כדי הקב"ה זאל חס ושלום ניט חרוב מאכון דוא וועלט פון וועגין דער קדושה ווס און שיר השירים איז און אז רבי עקיבא איז ארוים גגאנגין הט ער אן גהויבן שרייען און וויינון און הט אזו גזאגט וויא איז צו דער וועלט זייא וועלין בלייבין איין יתום פון דור. אלי חכמים זענון אריין גגאנגן און אוטליכער האט גיפרעגט און ער האט אלץ גיענפערט. ביז ער איז גיווארון גוסס הט ער ארוים גינומען זיינו הענט און הט זייא ארויף גיליינט אויף זיין הארצין און הט אזו גזאגט ווי איז צו דיר וועלט אוך ניי אוועק פון דור אלו אותיות עליונים ורזין עליונים גייאין אוועק פון דור עולם התחתון ווי צוא דיר ווי צוא איך צוויי הענט וואס איר זייט וויא צוויי תורות איר וועט פר געסון ווערין פון דער וועלט. דען רבי יצחק הט גזאגט אז אלי יארון פון רבי אליעזר האט דוא תורה גילויכטין אזו ווי דער טאג ווס מען הט זוא נגעבין

של"ה הקדוש

(ויאמר אדני אם מצאתי חן בעיניך) און ער הט גזאגט מיין הער ווען איך זאל גפונון גנאדו און דיינו אוגון דער פון לערנון מור אז דער דרך ארץ איז אז דער וס טוט איינום אטובה אדער אנפעלוקייט זאל ער זוך נוט בארומון דער מוט און זאל נוט ווייזון אז ער טוט אטובה גראד פאר קערט ער דארף ווייזון אז ער איז מקבל טובה און מען טוט אום אנפעלוקייט אז מען איז מקבל פון אום טור ועהן בייא אברהם אבינו אז ער האט גוואלט דוא אורחים אוף נעמון און מכבד זיין האט ער זיי גבעטון זייא זאלון אום צו לוב טאן און גנאדוג זיין און זיין הוז אריין צו גיין:

(ואקחה פת לחם) און אוך וועל אלאבול ברוט נעמון אברהם הט גזאגט ווייניג און האט אבור פול גטאן ער הט נאר פון אלאבול ברוט גרעט און האט דער צו איין רונד גשאכטון און פוטור און מולוך גקאכט און אזו דארף זוך אמענש פורון פר שפרעכון ווייניג אבר פול טאן:

אנדערש נוט געוואלט נעמון נאר גוויסטו
שקלים (אחר תעבורו כי על כן עברתם
על עבדכם) עסט ביי מיר פרור אונ דער
נאך וועט איר אוועק פארון דען ווייל איר
זענט יוא דורך געפארון ביי איינער קנעכט
דרום זאלט איר עסון ביי מיר (ויאמרו כן
תעשה כאשר דברת) האבון די מלאכים
גזאגט טו אזו ווי דוא האסט גרעט אוז
קשה ווי שוק זיך דם די אורחים זאלון
זאגון צום בעל הבית טו אזו ווי דו האסט
גרעט אונ גיב אונז עסון עם איז קיין דרך
ארץ נוט אזו צו זאגון נייארט דר תירוץ
איז דוא אורחים האבון געבענשט צוא
אברהם אונ האבון אום גזאגט דו זאלסט
זוכה זיין ווייטור צו טון אזו ווי דו האסט
גרעט צו מאכון סעודות ווען דיין ווייב
שרה וועט האבון אזון אזו שרייבט דער
ת לדות יצחק אונ דר רמב"ן שרייבט זייא
האבון גזאגט טוא אזו וויא דוא האסט
גרעט צו געבון אונז עסון אונטרון בום
מיר זאלון זיך נוט פר זומון דען אז מען
קימט אונ הוז ארין מוז מען זיך פאר
זומון אונ דער בחיי שרייבט זייא האבון
גזאגט טוה אזו ווי דוא האסט גרעט צוא
געבון אונז אשטוק ברוט אונ מאך נוט
קיין גרוסו סעודה נאך אפשט אוז זייא
האבון גזאגט צו אברהם האלט אונז נוט
לאנג אונ טו באלד אן בריטון אונזר עסון
אזו געך ווי דו האסט גרעט דען מיר זענון
גאיילט (מהרי שלש סאים קמח) אברהם
הט גזאגט צו שרה נעם באלד דריי מאס
זעמול מעל אונ דרום האט ער געהייסון
נעמון דרייא מאס כדי ער זאל אויסלויבון
גלייך געבון דם קיין קנאה זאל נוט זיין
אונ דער סעודה אונ דער רמב"ן שרייבט
ער האט געהייסון שרה נעמון דריי מאס
זעמול מעל אונ זאל דאס ריין אום זופון
אז דאס מעל זאל גאנץ ריין זיין (ואל
הבקר רץ אברהם) ווי וואל דם אברהם
הט גהאט פיל קנעכט אוז ער דאך אליין
גלאפון צו די רונדר פון כבוד די אורחים
וועגון אונ הט גנומון דריי רונדר ער זאל
ארום נעמון די צונגון צו מכבד זיין דוא
אורחים אלו גלייך אונ אברהם הט גנומן
די רונדר אונ הט זוא געגעבון צו ישמעאל
ער זאל זיי פארטיג מאכון אונ ער הט
דאס גוטון כדי ער זאל ישמעאל גוויינון
מצות צו טון (ויקח חמאה וחלב) אונ ער
הט גנומון פוטור אונ מוליך אובר ברוט
הט ער נוט גבראכט ווייל שרה הט אור
ציוט

נחלת

גגעבון אויף דעם בארג סיני . דער נאך הט
ער גזאגט דוא תורה וום אויך הב גילערינט
פון מיינו רבנים אונ דם וואס איך הב אליין
פר שטאנין ווען אלי מענטשין פון דר וועלט
זאלון זיין שרייבער וואלטין זייא דאס נוט
גיקענט אויס שרייבען אונ מיינע תלמידים
האבן פון מיר נוט מחסר גיוועזן נאר אזו ווי
מען טוט ארין פארב אונ איין אויג אונ איך
פון מיינו רבותי האב מחסר גוועזן אזו וויא
איינר טרינקט אפ פון דעם ים דער נאך
האבן זיי אום גיפרעגט איין דין פון חליצה
האט ער זייא גזאגט גרוסו סודות אונ האט
אנגישריי גיגעבן דם ווארט טהור אונ דר מוט
איז אום זיין נשמה ארוס גיגאנגון אונ דר
רבי עקיבא איז בשעת מעשה נוט גיוועזן .
נאך שבת איז רבי עקיבא גיוואר גיווארון

צבי

אז רבי אליעזר איז נפטר גווארון האט ער
זיינו קליידער צוא ריסון אונ האט צו ריסון
זיין פלייש אונ הט גישריגון אונ גזגט הימלן
הימלן זאגט צוא דער זון אונ צו דער לבנה
אז דוא ליכט וום הט מער גילוכטון פון זייא
איז פינצטער גיווארן רבי יהודה זאגט אז דוא
נשמה פון דעם צדיק בדרך ארויס גיין איז
דם שמחה צו אום ווייל ער איז בטוח אז
ער וועט מקבל זיין שכר א.ו וויא דער פסוק
זאגט וירא וירץ לקראתם דוא נשמה דער זעהט
די שכינה לויפט זוא ארויס אקעגון בשמחה
מקבל זיין אור פנים . וישתחו ארצה אונ בוקט
זיך צוא דער ערד . רבי יוחנן הייבט אן עש
שטייט עד שיפוח היום ונסו הצללים דם נייט אויף
אמענטש דען ער איז אויף דער וועלט גלייך
ווי איין שאטון אזו וויא שלמה האט גזאגט

צייט בקומן אזו איז דאס ברוט טמא גווארן אונ שבת פרק מפנין זאגט ר' יוחנן דיא מצוה פון הכנסת אורחים איז גרעסור פון תורה לערנן דער ילקוט שרייבט פון וועגן דעם זכות וום אברהם האט דיא אורחים וואסער געגעבן האבן זיינו קינדר זוכה געווען צו האבן אברינגע פערציג יאר אונ דער מדבר אונ ער איז מיט זיי געגאנגן אונ אלו ערטר אונ ווען דיא ישראל האבן אונ דער מדבר עבירות גטון האט דער ברונע זיך פר זומט אונ איז הינטען גבליבן ביז דיא תלמידי חכמים האבן תפלה גוטן אונ האבן גזאגט עלי באר בזכות אברהם יצחק ויעקב גיי אויף דו ברינע פון וועגן דעם זכות פון אברהם אונ יצחק אונ יעקב אזו איז זוא באלד אויף געגאנגן דער בחיי שרייבט דרום האט אברהם נוט גברכט קיין ברוט צוא דער סעודה ווייל שרה האט גקנעטן דאס ברוט אין אונ מוטון דרונן איז זוא אומריין גווארן אזו האט זיא באלד דו הענט פון דעם טייג צוא גנומן איז דאס טייג חמצדיג גווארן דען דאס איז געווען אום ערב פסח (ויאכלו) אונ זייא האבן גמאכט גליייך וויא זייא עסון פון דאנון קען מען אפ לערנן דאס אמענטש זאל נוט משנה זיין דעם מנהג פון לייטון דען דוא מלאכים עסון נוט דאך האבן זייא זוך גמאכט גלייך וויא זייא עסון (ויאמרו אליו איה שרה אשתך) דוא מלאכים האבן אברהם גפרעגט וויא איז דיין ווייב שרה הט ער זיי געענפרט זו איז אונ געצעלט דם לעריגט אונז דם דר אורח זאל פרעגון דם מאן ווי דם ווייב איז אונ דם ווייב זאל ער פרעגון ווי דער מאן איז דען דו מלאכים הבון גוויסט ווי שרה איז נאר זיי הבון דרום גפרעגט כדי צו לוב מאכון זו אויף אברהם צו ווייזון דם זו איז אצנועה מען זעהט זו גאר נוט אודר זיי האבון דרום גפרעגט אוף איר צו געבון איר כוס של ברכה נאך דעם בענשון (ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן) אונ דער מלאך וואס איז גוקומון זאגון שרה

אבשורה

נחלת צבי

ואלו היה אלף שנים פעמים אמענטש זאל לעבון צוויי טויזונט יאר איז ביום המיתה גלייך ווי איין שאטן גייט אוועק אויף איין רגע רבי שמעון בן פזי זאגט דוא נשמה פון דעם מענטש טוט אום איין התראה אונ זאגט אום עד שיפוח היום ונסו הצללים דו וועלט איז גלייך ווי איין אוגון בליק אונ ווי איין שאטן וום ער פאר גייט באלד דרום בעט איך דוך סוב ודמה לך דודי לצבי או לעופר האילים זייא גלייך ווי איין הירש אונ ווי איין יונגע אינד וואס זיי זענן גרינג אויף זייערו פים צו לויפון אונ דוא זאלסט לויפון צוא טאן דעם רצון הבורא צוא ירשנין עולם הבא דאס איז על הרי בשמים וום הייסט הר יי דוא בערג פון תענוג :

ואל הבקר רץ אברהם אז רב דימי איז גקומן פון ארץ ישראל הט ער עש מפורש גוועץ דם דיא נשמה הט גפונן איין הולף צוא דעם גוף דם וום דא אונ דער פרשה איז מרומז דער רמז פון קרבנות אונ חאטשי דוא קרבנות וועלון בטל ווערין אבר דוא תורה וועט נוט בטל ווערן ווער עם איז נוט עוסק אונ קרבנות זאל ער עוסק זיין אונ דר תורה פון קרבנות רבי יוחנן זאגט אז הקב"ה הט גזאגט צו משה דיא פרשה פון קרבנות הט משה גזאגט צו השם יתברך דם איז רעכט אז דער בהמ"ק וועט שטיין אונ דוא ישראל וועלין זיין אין ארץ ישראל . אבר אז דוא ישראל וועלון נוט זיין אין ארץ ישראל וום וועלין זיי טאן האט

אים

של"ה הקדוש

(ויאכלו) אונ זייא האבון גגעסון אונ מדרש בראשית רבה זאגט ר' תנחומא פון ר' אלעזר אונ ר' אבונם וועגון אז ר' מאיר הט גזאגט אשפרוך וזארט אזלת לקרתא הלך בנמוסיא קומסט דו אונ אפרעמדו שטאט מוזט דו זוך אונ אורע מנהגים פירון משה רע"ה איז גקומון אונ הומול ווס עם איז קיין עסון אונ קיין טרונקן נוט גוועזן האט ער פערצוג טאג נוט גגעסון דו מלאכים וענן גקומון צו אברהם האבון זיי גגעסון :

אבשורה דם זו וועט הבן אזון האט ער
גזאגט אוך וועל מוך איבער אַיאר אום
קערין צו דיר אונ שרה וועט שון הבן
אזון אונ דאס איז געוועזן אום פסח אונ
איבער אַיאר פסח איז יצחק גבורין
גווארין דר בחיי שרייבט (כעת חיה) אזו
איז טייטש שרה וועט האבין אזון אזו ווי
די צייט איז פון אקומפיטארין דם איז נוט
לענגר פון אַיאר דען די ניין חדשים פון
איין מעוברת זענין נוט גוויסט צו צייטין
זענין זיי פרור אונ צו צייטין שפעטער
איבר מער פון צוועלוף חדשים וועט שרה
ניט זומין פון צווא גוויננין אזון אונ דער
חזקוני שרייבט (כעת חיה) מיינט מען
די מלאכים האבין גזאגט מור וועלין זוך
איבר אַיאר אום קערין אונ מור וועלין
לעבין אזו ווי מור לעבין היינט דען מור
לעבין אייביג (ושרה שומעת פתח
האוהל והוא אחריו) אונ שרה הט דאס
געהערט אויף דער טור פון דעם געצעלט
אונ די טור איז געוועזן אונטער דעם מלאך
דר חזקוני שרייבט (והוא אחריו) מיינט
מען ישמעאל איז געוועזן אונטר דם מלאך
פאר אשומר צו שרה זוא זאל נוט זיין
אליין מוט די מלאכים דען זייא האבין
גמיינט זיי זענין מענשין (ואברהם ושרה
זקנים) אברהם ושרה זענין געוועזן אלטו
לייט שרה האט שון אוף געהערט קונדער
צוא האבין (ותצחק שרה בקרבה) האט
שרה גשפעט אונ הט גלייגט אור האנד
אוף אור בוך אונ הט גזאגט דר בוך וואס
איז פאר דארט אונ איינגושרומפין זאל
טראגין אקונד אונ די ברוסטין וואס
זענין איינגושרומפין זאלין געבין מולוך
צו זייגין אקונד (ואדוני זקן) אונ מיין האר
איז אוך אלט הט גאט גזאגט צו אברהם
ווארום האט שרה גשפעט צו זאגין וויא
קען איך קונדער הבין ווען איך בין אלט
אונ גאט הט משנה געוועזן פר אברהם די
רייד פון שרה כדי אברהם זאל אוף אור
קיין שנאה נוט הבין ווייל זו הט גזאגט
דם ער איז אלט קונדער צו האבין . פון
דנין לערנין מור אפ דם פון שלום וועגין
מעג מען זאגין איין ליגין וום קיינום קיין

נחלת

אים השם יתברך ניענפערט לאזון זייא עוסק
זיין אין דער תורה וועל איך זייא מוחל זיין
זייערי עבירות מער פון אלע קרבנות פון דר
וועלט אזו וויא דער פסוק זאת התורה לעולה
למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים כלומר אז מען
לערינט די תורה פון עולה אדער פון מנחה
אדר פון דוא אנדרו איז גלייך וויא מען איז
מקריב אלו קרבנות . רבי ברוספדאי זאגט
ווער עס זאגט מוט זיין מויל דוא קרבנות אין
שיל אדר אין בית המדרש אונ איז זוך מכוין
דרינען איז דרויף פאר האנדין איין ברית
כרית אז אלו מלאכים וואס דער מאנין זיינע
עבירות אונ זענין אויף אום מקטרג היינט
זאלין זייא אום נוט קענין טאן קיין שלעכטס
נאר גוטס אזו וויא אונ דער פרשה שטייט אז
די נשמה פון דם צדיק וום זוא הייסט אברהם
זעהט והנה שלשה אנשים נצבים עליו אז דרייא
מלאכים שטייען אכטונג געבין אויף דעם
משפט פון זיינו עבירות וואס ער טוט וימהר

צבי

אברהם האהלה איילט ער אונ געצעלט אריין
אין שול אדער אין בית המדרש אריין לערנין
דוא תורה פון מנחות אזו ווי עס שטייט מהרי
שלש סאים קמח איז דוא תורה פון קרבנות אזו
ווי עס שטייט ואל הבקר רץ אברהם דען קענין
זיי אום גאר נוט טאן אדרבה זייא זענין אום
מבשר גוטע בשורות אונ בענטשין אום אזו
וויא עס איז מרומז אונ דער פרשת תצוה אז
קטורת איז מכפר דען נוט גונוג וואס דוא
צדיקים זענין מבטל דוא שלעכטי גזרה. נאך
מער דוא אלע מקטרגים בענטשין זיי. נאך
דעם שטייט וימהר אברהם ער האט גיאיילט
טאן תשובה צו לערנין פרשת הקרבנות דר
נאך ויאמרו אליו זענין אלו מסכים בפה אחד
ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה זייא זאגין אום
דיא וועסט לעבין . אונ אז די מלאכים זעהן
אז ער האט זוך גנומען איין גוטע עצה צוא
טאן תשובה . גייען זיי פון אום אוועק אונ
גייען בטראכטין דוא עבירות פון די רשעים

שאדין טוט (היפלא מיי דבר) גאט האט גזאגט איז דען איין זאך פאר הולין פון מיר איך זאל עס נוט קענין טון (ותכחש שרה) הט שרה גלייקונט אונ הט גזאגט איך האב נוט גשפעט ווארין זי הט מורא גהאט צו זאגין זי האט גשפעט אונ שרה הט נוט גוויסט דס גאט האט גזאגט צו אברהם זי הט גשפעט דען ווען זי וואלט גוויסט דם גאט הט אום גזאגט וואלט זי נוט גלייקונט גאטם רייד נאר שרה הט גמיינט אברהם מערקט זוך זי הט גשפעט וייל זי האט גלאבט אודר וייל זי האט נוט גלובט אוף דער גוטער בשורה דרום הט זי גלייקונט אונ דר נאך אז אברהם הט אור נאך אמאל גזאגט דו האסט יא גשפעט האט זי שון פאר שטאנון גאט האט אום גזאגט זי האט גשפעט אזו הט זיא שוין גשוויגון . אונ דער רמב"ן שרייבט שרה האט נוט גוויסט דם גאט הט דם גזאגט דם זו וועט האבון איין זון דען אז גאט האט גזאגט צו אברהם דיין וייב שרה וועט הבון איין זון הט אברהם דאם נוט גזאגט פאר שרה וייל ער האט גטראכט גאט וועט גווים באזונדר שוקון איין מלאך צו שרה צו זאגון איר דו גוטו בשורה אונ אז דו מלאכים זענון גוקומון אונ האבון איר גזאגט דם זו וועט האבון איין זון האט זו גמיינט זיי זענון מענשון ניט קיין מלאכים דרום האט זו גשפעט (זקנים באים בימים) פון אדם הראשון בוז אברהם שטייט נוט דאם זקנים איז אונ דר וועלט גוועזן נאר אז אברהם איז גקומון הט ער גזאגט צו גאט רבונו של עולם אז איין פאטר גייט מוט זיין זון אונ מארק אזו וייסון דו לייט נוט ווער אלט איז אונ ווער יונג איז מען קען דרום דם אלטון מאן נוט מכבד זיין עס איז רעכט איין אלטער מאן זאל האבון גראו הער
האט

נחלת צבי

דרום שטייט תיכף ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני סדום רבי יהודה זאגט אזו איז דער סדר פונאיין צדיק אז ער זעהט אז מען הייבט אן אויבין צו בטראכטין זיין משפט אילט ער תשובה צו טאן מוט תפלות אונ פאסטון אונ צדקה געבין אזו ווי עס איז מרומז אין דעם פסוק למען אשר יצוה את בניו וגו' לעשות צדקה ומשפט בוז דו מקטרגים גייען אוועק פון אום דער נאך איז ער מתפלל אוף דו רשעים זיי זאלון נוט אריין גיין אין גיהנם אריין אזו ווי עס שטייט ואני בחלותם לבושי שק אונ בעט נוט דיא רשעים זאלון שטארבון . ווארום ווען הקב"ה וואלט צו גנומן תרח פון דער וועלט בשעת ער איז גוועזן איין רשע וואלט דאך אברהם אבינו מוט כל ישראל אוף דר וועלט ניט גוועזן אונ מען וואלט דוא תורה נוט מקבל גוועזן דרום זענון דוא צדיקים מתפלל זייא זאלון תשובה טאן . רבי אבא הייבט אן עס שטייט ואלה הגוים אשר הניח יי לנסות בהם את ישראל איך האב גזעהן אז דוא וועלט הט מער קיין קיום נוט נאר אובר דוא מענטשין ווס זייא גיוועלטיגון אוף דעם יצר הרע דען יוסף הצדיק הט דרום זוכה גיוועזן צוא דר מלוכה וייל ער הט בצווינגון דעם יצר הרע מיר האבון גלערינט דר ווס נעמט איין דוא מלחמה פון דעם יצר הרע איז זוכה צוא מלכות שמים ווארום הקב"ה הט נאר בשאפן דעם יצר הרע מען זאל מוט אום פריבן דעם מענטש אזו ווי עס שטייט כי מנסה יי אלהיכם אתכם . נאר נאך ווס דארף השם יתברך דם מענטש פרובין כדי דער מענטש זאל נוט האבון קיין פתחון פה צוא זאגון איך וואלט גיוועזן אובר גישפארט דעם יצר הרע וייזט מען אום דו מלחמה צוא זעהן וויא אזו ער וועט זוך נוהג זיין . דרום שטייט ולוט דם איז דר יצר הרע יושב בשער סדום ער זוצט דרטין צו פרובין זיי . רבי זאגט עס שטייט ורשעים כים נגרש אז אפילו מען משפט דעם רשע איז ער מעיז פנים אונ בלייבט ביי זיין שלעכטס דרום שטייט טרם ישכבו ואנשי העיר אנשי סדום נסבו על הבית דוא רשעים רונגלון ארום זוך שטארקון אויף דער קדושה אונ אויף דעם יצר טוב . רבי יצחק זאגט אזו וויא השם יתברך האט באשאפון איין גן עדן התחתון

הָאט גָאט גְזָאגְט צוּ אַבְרָהָם דוּ זָאגְסְט רֶעכְט אוּנ פוּן דוּר וֶועל אוּךְ אָן הֵייבּוּן אוּנ הָאט גוּמַאכְט אַבְרָהָם גְרֵייז גְרָא דְרוּם שְׁטֵייט (זְקֵנִים) אוּנ אַבְרָהָם הָאט מֶען דֶר קֶענְט דָם אַלְטֶקֵייט אוּנ אַז יִצְחָק אִיז גוּקוּמוּן הָט עֶר גְזָאגְט פַר גָאט רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֵיין מֶענְשׁ שְׁטַרְבְּט אָן יְסוּרִים אַזוֹ הָאט עֶר אוּף יֶענֶר וֶועלְט זַייעֶר פוּל יְסוּרִים דְרוּם אִיז בֶּעסוּר עֶר זָאל אוּף דֶער וֶועלְט אַבּוּסֶל יְסוּרִים הָאבּוּן בִּכְדֵי עֶר זָאל אַבּוּסוּל אָפּ קוּמוּן אוּיף דֶער וֶועלְט הָט גָאט גְזָאגְט דוּ בּוּסְט גְרֶעכְט אִין אוּנ דוּר וֶועל אוּךְ אָן הֵייבּוּן אַזוֹ וְויא אוּנ פָּסוּק שְׁטֵייט (וַתִּכְהֶין עֵינָיו) זַיינוּ אוֹגוּן זֶענוּן טוּנְקוּל גְוָוארוּן עֶר הָאט נוּט גֶקֶענְט זֶעהֶן אוּנ אַז יַעֲקֹב אִיז גֶקוּמוּן הָט עֶר גְזָאגְט פַר גָאט וֶוען אֵיין מֶענְשׁ שְׁטַארְבְּט אָן קְרַנְקְהֵייט אַזוֹ קֶען עֶר זַיינוּ קִינְדֶר קֵיין צְוָואָה נוּט לָאזוּן הָט גָאט גְזָאגְט דוּ זָאגְסְט רֶעכְט אוּנ אִין דוּר וֶועל אוּךְ אָן הֵייבּוּן אוּנ אַזוֹ שְׁטֵייט (וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה אָבִיךָ חוֹלֶה) מֶען הָט גְזָאגְט צוּא יוֹסֵף נוּן דַיין פָאטֶער אִיז קְרַאנְק (וַתִּצְחַק שָׂרָה) וִוי עֶס אִיז גְקוּמוּן תִּשְׁרֵי נָאךְ דֶם דָם דוּ מַלְאָכִים הָבּוּן אוּר גְזָגְט דָם זוּ וֶועט הָאבּוּן אַזוּן אוּנ תִּשְׁרֵי אִיז גֶקוּמִין אִין זוּ אִיז נָאךְ נוּט טְרָגֶנְדוּג גְוָורִין אַזוֹ הָט שָׂרָה גְשְׁפֶּעט אוּף דוּ רֵייד פוּן דוּ מַלְאָכִים דֶען זוּ הָאט זוּךְ גְטְרַאכְט עֶס אִיז שׁוֹן נָאר זֶעקְס חֳדָשִׁים בִּיז פֶּסַח אוּנ אוּךְ טְרָאג

נחלת

אוּיף דֶער עֶרְד אַזוֹ וְויא עֶס שְׁטֵייט וַיִּטַּע יְיָ אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם אַזוֹ הָט עֶר בַּשַׁפוּן אֵיין גֵיהִנָּם הַתַּחְתּוֹן אַזוֹ וְויא עֶס שְׁטֵייט אֶרֶץ עֵיפָתָה כְּמוֹ אֹפֶל אוּנ וִוידֶער הָאט עֶר בַּשַׁאפוּן אֵיין גַן עֵדֶן אוּיף דֶעם הוּמוּל פוּן וֶוענוּן דוּא נְשָׁמוֹת הַצַּדִּיקִים גְמוּרִים זֵיי זָאלוּן דָארְטוּן גְשְׁפַּייזְט וֶוערִין פוּן דֶעם גְרוֹיס לוּכְטִיקֵייט וָוס דָארְטִין אִיז פַר הַאנְדִין אַזוֹ וִוי עֶס שְׁטֵייט וְהָיְתָה נֶפֶשׁ אֲדוֹנִי צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אוּיךְ אוּנ קֹהֶלֶת שְׁטֵייט וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אוּךְ הָט עֶר בַּשַׁפוּן אֵיין גֵיהִנָּם אוּף דֶעם הוּמֶל אַזוֹ וִוי עֶס שְׁטֵייט וְאֵת נֶפֶשׁ אוֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקָּלַע מֶען וַוארְפְּט דוּא נְשָׁמָה אַזוֹ וְויא מֶען וַוארְפְּט אֵיין שְׁטֵיין מוּט אֵיין שְׁלֵיידֶער. אוּנ דֶר גֵיהִנָּם הַתַּחְתּוֹן אִיז צוּ דוּ רְשָׁעִים גְמוּרִים מִשְׁפָּט מֶען זֵיי מוּט פַייעֶר אַזוֹ וִוי עֶס שְׁטֵייט וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי וגו׳ וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה אוּנ דֶער גֵיהִנָּם אִיז צוּ דוּא פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וָואס הָאבּוּן עוֹבֵר גְוֶוען אוּיף תּוֹרָה וּמִצְוֹת אוּנ הָאבֶּען קֵיין תְּשׁוּבָה נוּט גְטָאן וֶוערוּן זֵייא דָארְטִין גְשְׁלֵיידֶערְט אוּנ רִינְגְלוּן אַרוּם דוּא גַאנְצֵי וֶועלְט אַזוֹ וְויא עֶס שְׁטֵייט סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלָּכוּן זֵייא וֶוערִין דָרְטִין גְמִשְׁפָּט צְוֶועלְף חֳדָשִׁים דֶער נָאךְ קוּמְט עֶר אוּיף זַיין אָרְט וְויא עֶר אִיז וֶוערְט. דֶער פָּסוּק זָאגְט אֲשֶׁר הָפַךְ יְיָ בְּאַפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ מֵיינְט מֶען עֶס אִיז

צבי

פַר הַאנְדִין רְשָׁעִים וָוס וֶועלוּן נוּט אוּיף שְׁטֵיין לְיוֹם הַדִּין וָוארוּם בְּאַפּוֹ מֵיינְט מֶען בְּעוֹלָם הַזֶּה בַּחֲמָתוֹ אִיז בְּעוֹלָם הַבָּא:

רַבִּי יַעֲקֹב זָאגְט דוּא רְשָׁעִים פוּן יְהוּדִים וָואס הָאבְּן פַאר אוּם וֶוירְדִיגְט דֶעם הֵיילִיגוּן צֵייכוּן אוּנ הָאבְּן מְחַלֵּל שַׁבָּת גְוֶוען בְּפַרְהֶסְיָא אוּנ חוֹל הַמּוֹעֵד אוּנ הָאבְּן גְלֵייקֵיינְט בַּתּוֹרָה וּבִתְחִיַּת הַמֵּתִים דוּא גֵייעֶן אִין גֵיהִנָּם אַרֵיין אוּנ וֶוערוּן דָארְטִן גְמִשְׁפָּט לְדוֹרֵי דוֹרוֹת אָבֶּר זֵיי וֶועלוּן אוּף שְׁטֵיין לִתְחִיַּת הַמֵּתִים אוּנ אוּף זֵייא הָט דָנִיאֵל גְזָאגְט וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם נָאךְ שְׁטֵייט וְהָיוּ דֵרָאוֹן לְכָל בָּשָׂר מֵיינְט מֶען עֶס וֶועט אוּיף זֵייא קוּמֶען אַזוֹ פוּל צָרוֹת אַז אַלוּ מֶענְטְשִׁין וֶועלוּן זָאגוּן דֵי רָאוֹן הֵייסְט אַז מֶען זֶעהְט זֵייא זָאגְט מֶען לָאז שׁוֹין זַיין גוּנוּג זֵייעֶר מִשְׁפָּט אָבֶּר אוּיף דוּא צַדִּיקִים שְׁטֵייט וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אָרֶץ וגו׳:

וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר רַבִּי אַבָּהוּ זָאגְט קוּם אוּנ זֶעה דֶער יֵצֶר הָרָע וֶועט נוּט בָּטֵל וֶוערוּן פוּן דֶער וֶועלְט בִּיז דֶער צֵייט וָואס שְׁטֵייט וַהֲסִירוֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשַׂרְכֶם חָאטְשׁוּ דֶר יֵצֶר הָרָע זֶעהְט וְויא מֶען מִשְׁפָּט דוּא רְשָׁעִים אִין גֵיהִנָּם גֵייט עֶר פָּארְט אַרוּים אוּיף דֶר וֶועלְט צוּא פַאר פוּרוּן דוּא מֶענְטְשִׁין מוּט זַייגֶע נַארִישְׁקֵייט דְרוּם שְׁטֵייט וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר מֵיינְט

טראג נאך נוט אבר אברהם הט יוא גגלייבט דם שרה וועט האבון אזון ווייל ער הט דם גהערט פון גאט אבר שרה הט גהערט פון דו מלאכים דרום הט זוא גמיינט זיי זענון פאלשו לייט אונ ווי וואל אברהם הט אוך גלאכט אז גאט האט אום גזגט דיין ווייב שרה וועט הור האבון איין זון איז דער תירוץ אברהם האט נוט גלאכט פר ליי טון נייערט ער איז גפאלון אוף זיין פנים אונ הט גלאכט דרום שטייט (ותצחק שרה בקרבה) שרה הט גלבט צווישון אירע קרובים (לאמר) זו הט זיי דר ציילט אונ דר חזקוני שרייבט אתירוץ עס איז איין משל איין אשה וויל שטרפון איר שנור גייט זוא אונ שטראפט אור טאכטר כדי דו שנור זאל עס פר שטיין אזו אוך הט גאט גזגט צו אברהם ווארום הט שרה גשפעט כדי אברהם זאל אוך פר שטיין דם ער הט נוט רעכט גיטון ווס ער הט גשפעט (ותכחש שרה) אונ שרה האט גלייקנט (ואברהם הולך עמם לשלחם) אונ אברהם איז גגנגון מוט דו מלאכים צוא בלייטון זייא פון דעם זכות וועגון האט זוך גאט באלד בוויזון צוא אום אונ ווי ווייט איז דער שיעור פון לויה איין חבר דעם אנדרון ביז אום דער שמאט ארום איין רבי זיין תלמיד ביז איין תחום שבת איין תלמיד זיין רבי ביז דריי מייל איין בעל הבית דעם אורח ביז איין מייל (המכסה אני מאברהם) גאט האט גזאגט זאל איך דען פר הולון פון אברהם וואס איך וויל טון צו סדום איך האב אום דאך ליב ווייל ער איז פרום אונ טוט שאפון זיין הויז גזונד צו טון צדקה אונ משפט אונ ווי אברהם הט גהערט דם גאט לובט אום אזו האט ער זוך נאך נידריגר גהאלטון אונ האט גזאגט (ואנכי עפר ואפר) איך בון ערד אונ אש

פין

נחלת צבי

מען דער יצר הרע שטייט אויף דעם טויער פון דעם גיהנם אונ אין פרשת לך לך האבן מיר גזאגט פאר וואס הייסט דער יצר הרע ליט ווארום ער איז דער נחש הקדמוני וואס איז פר שאלטון גווארון אונ אויף דעם ווארט ארור מאכט דער תרגום ליט רבי יהודה זאגט דרייא הנהגות איז פאר האנדין ביא דעם מענטשין איינם איז הנהגת השכל והחכמה דם איז דער כח פון דער נשמה הקדושה. דאס אנדרו איז הנהגת התאוה דאס דער מענטש גליסט צוא אלע זאכן דער כח גיט דעם מענטש לוסט צו מאן אלדינג. אונ דם דריטע איז נפש המתאוה דער האלט דעם גוף ער זאל זוך גרוים האלטון אונ דאס איז דער כח הנפש והגוף. זאגט רבי יהודה דר יצר הרע גיוועלטיגט מער נוט נאר אונ דו צווייא כיחות הנהגת התאוה ונפש המתאוה דרום שטייט ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו

אוהל יעקב

(המכסה אני מאברהם את אשר אני עושה ואברהם היו יהיה לגוי גדול) גאט האט גזאגט וועל איך דען פר הולון פון אברהם וואס איך וויל טון איך וויל אובור קערון סדום אונ אברהם וועט זוך זיין צוא אגרום פאלק למשל צווייא סוחרים זענון גפארון נאך סחורה איינור איז גוועזן איונגער מאן אונ דער אנדערור איז גוועזן איין אלטור מאן זענון זיי גקומון אונ אגרוסור שמאט האבון זיי גזעהן גוועלבר ווס מען פר קופט מלבושים זאגט דער אלטור אוך בגער זייער צו קופון אמלבוש פון מיין בן יחיד וועגון נאר אוך האב מורא מאמור וועט עס נוט זיין גוט אוף אום זאגט אום דער יונגור אוך וועל קופון צווייא דרייא מלבושים זאגט צו אום דער אלטר וואס וועסטו טון אז זייא וועלון נוט גוט זיין אוף אייער קונד וועמון קאנט איר דם מלבוש אן טואון זאגט ער אוך האב עטלוכו קונדר קליינו אונ גרוסו אונ אוך אליין בון איונגער מאן וועל אוך נאך האבון קונדר אז דאס מלבוש וועט נוט גוט זיין אוף דעם גרעסורון וועט עם נוצון פר דעם קלענורון אודור זיי וועלון נוצון צוא דוא קונדר ווס איך וועל דער נאך האבון דער נמשל איז גאט הט גוואלט אובור קערון סדום האט ער גזאגט (המכסה אני מאברהם אשר אני עושה) וועל איך דען פאר הולון פון אברהם דם איך וועל אובור קערון סדום נאט הט דם מודיע גוועזן צו אברהם ער זאל פון זייערט וועגון תפלה טון חאטשו גאט האט גוויסט אז זיין תפלה וועט זייא נוט העלפון אפילו

פון דאנון זאל מען זיך אפ לערנין ווען מען לובט איין מענטש זאל ער זיך נוט אובער נעמון ניערט ער זאל זיך גאך מער נודריג האלטון ווי פרויר (כי ידעתיו) גאט האט גזאגט איך האב אברהם לוב וויל ער איז פרום דר בהיי שרייבט גאט האט גזאגט איך גוב אויף אברהם מער אבטונג וויא אויף אנדערו צדיקים דם איז טייטש (ידעתיו) איך לאז מיך צוא אום וויסון אלו צייט צו מציל זיין אום (ויאמר יי זעקת סדום ועמורה) גאט הט גזאגט דם גשריי פון סדום אונ עמורה איז זייער גרוים אונ דוא לייט פון סדום אונ עמורה זענון גוועון שלעכט מוט זייער גוף אונ מוט זייער געלד נאר זייער משפט אונ הומל איז אום גגאנגון וייל זיי האבון קיין צדקה נוט גוואלט געבון צוא ארימו לייט דען איין מיידול הט איין מאל איין שטוקל ברוט ארום גטראגון צו איין ארומאן אונ אור קרוג וואס זוא איז גגאנגון מוט אום וואסר שעפון אונ דו לייט פון סדום זענון דער פון גוואר גווארון אזו הבון זיי גנומון דאס מיידול אונ האבון זו אוים גשמורט מוט האנוק אונ האבון אור גבונדון אורו הענד אונ פוס אונ האבון זו גלייגט פאר דיא בונון אונ פלוגון בוז דו בונון האבון זיא אויף גגעסן אזו איז אור גשריי גקומון פאר גאט דאס זאגט דער פסוק (זעקת סדום ועמורה כי רבה) דאס גשרייא פון סדום אונ עמורה פון דעם מיידול שרייט זייער צוא מור דען (רבה) איז טייטש אמיידול (עשו כלה) גאט הט גזאגט איך וועל זעהן האבון זיי אנדרש אלו גזונדוגט אונ וועלון קיין תשובה נוט טון וועל איך זייא פאר דארבון אונ ווען נוט זיי וועלון תשובה טון וועל איך זייא נוט פר דרבון נייערט איך וועל וויסון וואס פאר א יסורים איך זאל זייא אן טון (ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע) האט אברהם גגעהנט אונ האט גזאגט צו גאט ווילסטו דען פאר דרבון דם צדיק מוט דעם רשע (אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר)

טאמר

אוהל יעקב

איין צדיק איז איך נוט גוועז ער זאל אוף זיי מגין זיין פון דעסט וועגון וועט דו תפלה העלפון זיינו קונדר וואס זייא וועלון זיין שפעטור טאמור וועלון דוא שפעטערו דורות נוט האבון זייער אייגונום זכות אז נאט זאל זייא נסים טון וועט זיי העלפון דו תפלה פון אברהם דם לאזט אום דער פסוק (ואברהם היו יהיה לגוי גדול) אברהם וועט זיך זיין צוא אגרוס פאלק אז זיין תפלה וועט אצוגדערט העלפון וועט דו תפלה העלפון זיינו קונדר וום וועלון זיין שפעטור:

גאט הט גוואלט פרובון צו אברהם הט ער אום גזאגט ער זאל ברענגון זיין איינצוגון זון יצחק אוף דער עקידה אונ זאל אום מקריב זיין פאר אקרבן עולה האט אברהם גנומון זיין זון יצחק אונ הט אום גבראכט אוף דער עקידה אונ הט גנומון דם מעסור ער זאל אום קולון אזו וויא גאט הט אום גהייסון האט אום גרופון אמלאך פון דעם הומול אונ הט אום גזאגט דוא זאלסט נוט אום שטרעקון דיין האנד צו קולון דיין זון יצחק נאך דעם הט אברהם דער זעהן אבארן איז פר טשעפוט מוט דוא הערנור אונ אדארון. הט ער גנומון דעם באראן אונ האט אום גקוליט פאר אקרבן עולה הט אמלאך פון דעם הומול גרופון צו אברהם דם אנדרו מאל אונ הט אום גזאגט גאט הט אזו גזאגט איך שווער ביי מור ווייל דוא

של"ה הקדוש

(כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו) דען איך לוב אום וייל ער וועט זיינו קינדר אונ זיין הוז גזונר נאך זיך פר זארגון. מור זעהון פון דאנון וויא טייער אונ וויכטונ עס איז ווען איין פאטור שטראפט זיינו קינדר אונ זיין הוז גזונר תמיד אונ וויא יעדור מענש איז מחוייב אכטונג צו געבון אוף זיינו קונדר אונ זייא צו שטראפון כל זמן ער לעבט אונ צו פר זארגון זייא מוט עצות טובות אונ דברי מוסר איך נאך זיין טוט אונ יעדור נאך זיין נאטור אונ זיין שטאנד דאס איז דוא בעסטו ירושה וואס אמענש קען לאזון קינדער:

(ויגש אברהם ויאמר) אונ אברהם הט גגעהנט אונ הט גזאגט דער מדרש הנעלם שרייבט רבי האט גזאגט עס איז אמצוה אוף יעדור מענשון ער זאל מתפלל זיין אוף דוא רשעים זייא זאלון חוזר בתשובה זיין אונ זאלון ניצול ווערון פון גיהנם וויא עס שטייט גשרובון (ואני בחלותם לבושי שק) (תהלים לה) אונ איך בשעת זייא זענון קראנק איז מיין קלייד אזאק דאס איז אסימן פון טרויער איך הט רבי גזאגט אז עס איז אסור מתפלל צו זיין אוף דוא רשעים זייא זאלון שטארבון ווארום מור זעהן אז ווען הקב"ה וואלט צו גנומון תרח פון דער וועלט בשעת ער איז גוועזון אגעצין דונור וואלט אברהם אבינו נוט גבארון גווארון

טָאמֶר זֶענען דָא פוּפְצִיג צַדִּיקִים אוּנ דוּא פִינוּף שְׁטֶעט דָאס אוּטְלוּכוּ שְׁטָאט זָאל הָאבּוּן צֶעהֶן צַדִּיקִים צוּ מַצִּיל זַיין זַייא ווִילְסְטוּ דֶען זַיי פַר לוּרוּן אוּנ ווִילְסְט זַיי נוּט לָאזוּן פוּן וֶועגוּן דוּ צַדִּיקִים וָוס צְווִישׁוּן זַייא אִיז אוּנ אוּב דוּא ווִילְסְט נִיט מַצִּיל זַיין דוּא רְשָׁעִים פוּן וֶועגוּן דוּ צַדִּיקִים לְכָל הַפָּחוֹת זַיי מַצִּיל דֶעם צַדִּיק אַלֵיין פוּן זַיין זְכוּת וֶועגוּן דֶער רמב״ן פְרֶעגְט וָוס הָט אַבְרָהָם גַדַארְפְט זָאגוּן (בְּתוֹךְ הָעִיר) זָאג נוּט מֶער גָאר טָאמֶר זֶענוּן דָא צַדִּיקִים נַייֶערְט אַבְרָהָם הָאט אַזוֹ גְזָאגְט טָאמוּר זֶענוּן פְרֶעמְדוּ צַדִּיקִים גְקוּמוּן נוּט לַאנְג צוּ וואנוּן אוּנ דֶער שְׁטָאט אַזוֹ גְלַייךְ ווִי לוּט זָלְסְטוּ זַייא אוֹךְ מַצִּיל זַיין (חָלִילָה לְּךָ מֵעֲשׂ׳ת כַּדָּבָר הַזֶּה) פַר מוּטוּן זָאל זַיין צוּ דוּר פוּן צוּא טוּן אַזוֹ אַזַאךְ צוּא טַייטוּן דֶעם צַדִּיק מוּט דֶעם רָשָׁע (הֲשׁוֹפֵט כָּל הָאָרֶ׳ץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט) אִיז דֶען רֶעכְט דֶר וָואס מִשְׁפָּט דוּא גַאנְצוּ וֶועלְט זָאל נוּט טוּן קַיין רֶעכְטוּן מִשְׁפָּט (חָלִלָה לְּךָ)

פר

נחלת צבי

זָקֵן מֵיינְט מֶען דֶער נֶפֶשׁ הַמִּתְאַוָּה זָאגְט צוּא דֶעם הַנְהָגַת הַתַּאֲוָה לְכָה נַשְׁקֶה אֶת אָבִינוּ יַיִ֗ן קוּם מוּר ווֶעלוּן בֵּיידֶע נָאךְ גֵיין נָאךְ תַּאֲוֹות הַיֵּצֶר הָרָע זֶענוּן זַייא בֵּיידֶע מַסְכִּים אוּנ בַּהֶעפְטוּן זוּךְ אוּנ דֶעם יֵצֶר הָרָע דוּרְךְ עֶסוּן אוּנ טְרִינְקוּן ווַייטֶער שְׁטֵייט וַתָּקָם הַבְּכִירָה וַתִּשְׁכַּב אֶת אָבִיהָ מֵיינְט מֶען בְּשַׁעַת דֶר מֶענְטְשׁ לִיגְט אוֹיף דֶעם בֶּעט דֶער וֶועקְט דֶער נֶפֶשׁ הַמִּתְאַוָּה דֶם יֵצֶר הָרָע טְרַכְטוּן אוּנ גְרִישְׁקֵייט פוּן דֶעם יֵצֶר הָרָע בּוּז וַתַּהֲרֶין שְׁתֵּי בְנוֹת לוֹט מֵאֲבִיהֶן דוּא בֵּיידֶע כּוֹחוֹת וֶוערוּן טְרָאגוּן פוּן זֵייעֶר פָאטֶער דֶער יֵצֶר הָרָע דָאס הֵייסְט זַייא בַּהֶעפְטוּן זוּךְ אוּנ אוּם. רַבִּי יִצְחָק זָאגְט אַלוּ צַייט אִיז דֶער יֵצֶר הָרָע נוּט מְפַתֶּה דֶעם מֶענְטְשִׁין נָאר דוּרְךְ אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה אוּנ מַחֲמַת שִׂמְחָה פוּן ווַיין אָבֶר בַּיי אֵיין צַדִּיק שְׁטֵייט צַדִּיק אוֹכֵל לְשׂוֹבַע נַפְשׁוֹ עֶר וֶוערְט קַיין מָאל נוּט שִׁכּוֹר. רַבִּי יְהוּדָה זָאגְט אֵיין תַּלְמִיד חָכָם וָואס עֶר שִׁכֹּרֶת זוּךְ אָן אִיז אוֹיף אוּם גְזָאגְט גְוָוארוּן דֶער פָּסוּק נֶזֶם זָהָב בְּאַף חֲזִיר אוּנ עֶר אִיז נָאךְ מְחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם דֶער מִנְהָג פוּן רְשָׁעִים אִיז נָאר שִׂמְחָה פוּן ווַיין זַייא דֶער וֶועקוּן אוֹיף זוּךְ דֶעם יֵצֶר הָרָע אַזוֹ ווִיא עֶס שְׁטֵייט וְלֹא יָדַע בְּשִׁכְבָהּ וּבְקוּמָהּ דֶר יֵצֶר הָרַע אִיז נִיט מַשְׁגִּיחַ בְּשִׁכְבָהּ דָם מֵיינְט מֶען עוֹלָם הַזֶּה וּבְקוּמָהּ דָם אִיז עוֹלָם הַבָּא. רַבִּי אַבָּהוּ זָאגְט בְּשַׁעַת מֶען בְּרֶענְגְט אַרַיין דוּא רְשָׁעִים אוּנ גֵיהִנָּם בְּרֶענְגְט מֶען דֶעם יֵצֶר הָרַע אוֹיךְ עֶר זָאל זַייא זֶעהְן דְרוּם שְׁטֵייט וְלוֹט בָּא צֹעֲרָה דָם אִיז דֶער יֵצֶר הָרַע וָוס עֶר הֵייסְט לוּט קוּמְט עֶר אוּנ דֶעם צַעַר פוּן גֵיהִנָּם אוּנ אַז עֶר זֶעהְט דֶעם צַעַר פוּן דוּ רְשָׁעִים פַאלְט אוֹיף אִים אֵיין פַּחַד מוּט אֵיין צִיטֶערְנִישׁ עֶר מֵיינְט מֶען וֶועט אִים אוֹיךְ דַן זַיין אוּנ אַז עֶר זֶעהְט אַז מֶען מִשְׁפָּט אִים נוּט גֵייט עֶר ווִידֶר אַרוֹיס אָן צוּא רֵיידוּן דוּ מֶענְטְשִׁין צוּ שְׁלֶעכְץ רַבִּי יִצְחָק זָאגְט אַז עֶר פָארְכְט זוּךְ אַזוֹ ווִיא עֶס שְׁטֵייט כִּי יָרֵא לָשֶׁבֶת בְּצוֹעַר וָוארוּם רֶעט עֶר ווִידֶר אָן מֶענְטְשִׁין צוּא שְׁלֶעכְץ נָאר אַזוֹ אִיז דֶער סֵדֶר פוּן דוּא רְשָׁעִים אַז עֶר זֶעהְט אֵיין דִין פָארְכְט עֶר זוּךְ

אוהל יעקב

הָט מוּךְ גְפָאלְגְט אוּנ הָאסְט גְוָואלְט מַקְרִיב זַיין דַיין זוּן פַאר אַקְרְבַּן עוֹלָה דְרוּם ווֶעל אוֹךְ דוּךְ בֶּענְשׁוּן אוּנ וֶועל מֶערוּן דַיינוּ קוּנְדֶער. דֶער מִדְרָשׁ זָאגְט אַבְרָהָם הָאט זוּךְ גְפְרֵייט ווָאס עֶר טוּט נָאטְס רְצוֹן עֶר הָט אוּם גְפוּרְט צוּ דָער עֲקֵידָה מוּט שִׂמְחָה גְלַייךְ ווִיא עֶר ווָאלְט אוּם גְפוּרְט צוּ דֶער חוּפָּה מֵילָא קָען מֶען דֶען זָאגוּן ח״ו אַז עֶס קוּמְט אוּם נוּט קַיין שָׂכָר פַר דֶער מַעֲשֶׂה פוּן דֶער עֲקֵידָה ווָארוּם דוּא מִשְׁנָה זָאגְט לְפוּם צַעֲרָא אַגְרָא וֶועגְלוּג דֶער מֶענְשׁ הָט צַעַר פוּן דֶער מִצְוָה אַזוֹ פוּל שָׂכָר גוּט מֶען אוּם. נָאר מוּר וֶועלוּן דוּא זַאךְ מְפוֹרָשׁ זַיין דוּרְךְ אֵיין מָשָׁל אֵיין שַׂר הָאט גְוָואלְט בַּייא זוּךְ הָאבּוּן אֵיין קְלוּגוּן מֶענְשׁוּן עֶר זָאל אַכְטוּנְג גֶעבּוּן אוֹף זַיין פַר מֶעג אוּנ זָאל קֶענוּן מְגַדֵּל זַיין בְּהֵמוֹת אוּנ עוֹפוֹת אַיין צוּא זַאמְלוּן דוּא תְּבוּאוֹת אַלְדוּנְג. זָאל עֶר הָאבּוּן בַּיי זוּךְ עֶר זָאל נוּט דַארְפוּן בַּיי קַיין אַנְדֶערוּן קוּפוּן הָט עֶר זִיךְ גְטְרַאכְט ווִיא בַּאקוּמְט מֶען אַזוֹ אַמֶענְשׁ אוּנ ווִיא אַזוֹ פְּרוּבְט מֶען אוּם הָט עֶר זוּךְ מְיַישֵּׁב גְוֶוען עֶר וֶועט פָארוּן אוֹף דֶער וֶועלְט טָאמוּר וֶועט עֶר קְרוּגוּן אַזוֹ אַמֶענְשׁ אִיז עֶר גְקוּמוּן אוֹף אַנַאכְט לֶעגוּר אוּנ אַדַארְף אַרַיין אוּנ הָאט זוּךְ גְהֵייסוּן גֶעבּוּן עֶסוּן אוּנ טְרוּנְקוּן אוּנ דֶער פְרוּא הָט עֶר גְפְרֶעגְט ווִיא פוּל עָם

פר מוטון זאל זיין צו דור דען דוא לייט
וועלון זאגון דיין מנהג איז צו טייטון דעם
צדיק מוט דעם רשע אזו האסטו גטון ביי
דעם מבול אונ בייא דור הפלגה (ויאמר
יי אם אמצא בסדום חמשים צדיקים
ונשאתי לכל המקום בעבורם) הט גאט
גזאגט אוב איך וועל גפונין אונ סדום
פיפציג צדיקים וועל איך דאס גאנצו
אורט נוט פר דרבון (ויען אברהם) הט
אברהם געענפרט אונ הט גזאגט טאמר
ווערט נאר ווערון גפונין פונוף אונ פערציג
צדיקים ווערסטו דען פון פינוף צדיקים
וועגון פר דארבון דם גאנצו אורט דען
אברהם הט גטענות ווען דארטון וועט זיין

פינוף אונ פערציג צדיקים אזו נעמט זוך
אן אוף אוטלוכר שטאט ניין אונ דו גאט
זאלסט דוך אוך בהעפטון צו אוטלוכר
שטאט אזו וועט זיין ביי אוטלוכר שטאט
צעהן צדיקים דר נאך הט אברהם גבעטון
טאמר וועלון נאר זיין פערציג צדיקים
זאלון לכל הפחות פור שטעט בלייבון
הט גאט אום געענפרט (לא אעשה בעבור
הארבעים) אוך וועל נוט פר דרבון פון
וועגון דם זכות פון דו פערציג צדיקים דר
נאך הט ער גזאגט טמור וועלון נאר זיין
דרייסיג צדיקים זאל דריי שטעט ניצול
ווערון הט גאט גזאגט אוך וועל נוט פר
דרבון פון וועגון דו דרייסיג דר נאך הט

נחלת צבי

אונ דער נאך איז ער ווידר ווי פריער אזו איז
דער יצר הרע אויך. רבי יצחק זאגט עס איז
אין משל צוא גזלנים וואס לויגון אויף דעם
וועג אונ קלויבין אוים איין קלוגין מענטש ווס
ער האט אונ זוך ווייכע רייד אונ שוקין אום
ארוים אויף דעם וועג אונ ער בקומט עטליכו
מענטשן הייבט ער אן צוא ריידון מוט זייא
ווייכע רייד אונ ווערט בייא זיי ווי אקנעכט
אונ באדינט זיי אונ זייא גלובין אים אונ
ער פאר פירט זייא צוא דעם וועג פון דוא
גזלנים אונ אז זייא קומען אהין שפרינגט ער
ארוים צום ערשטון אונ הרגת זייא אונ זייא
שרייען ווייא צוא אונז וואס מור האבן דיר
גינלייבט אונ האבן דוך גיפאלגט אונ אז ער
הרגת זיי גייט ער ווידר ארוים אוף דעם וועג
אונ רעט אובר אנדרי מענטשין דוא ווס זענון
קלוג זיי ווייסין אז ער הט שוין פר פורט ווי
פיל מענטשן מוט זיינע ווייכע רייד אונ דער
נאך הט ער זיי גיהרגת ווילון זיי שון אים נוט
פאלגין אונ דער ווייטערין זוך פון זיין וועג אזו
איז אויך דער יצר הרע פון דוא גזלנים דאס
זענון דוא קליפות ער גייט צוא מענטשין אונ

רעט זייא אובר מוט ווייכע רייד ער מאכט זוך
פאר איין קנעכט צוא אום אונ ווייזט זייא
אזעלכי זאכון וואס זענון אסור צוא אים אונ
רעט אום אן אז ער זאל ארופ ווארפין פון זיך
דעם עול תורה אונ זאל מוט זיי איין עבירה
טאן אונ דוא שוטים גייען נאך נאך אים אונ
פאלגין אים אונ גייען אונ זיין וועג דער נאך
הרגת ער זייא צום ערשטין דען דער יצר הרע
איז דער מלאך המות דער נאך פירט ער אום
אליין אין גיהנם צוא זיין חברותה דו מלאכי
חבלה וויא דער רשע קומט אהין שרייט ער
נאך וואס האב איך אים גיפאלגט אונ דער
נאך גייט ער ארוים פון דעם גיהנם אונ חפט
אנדרי מענטשין מוט זיינו גוטע רייד. דיא
וואס זענון קלוג גייען נוט אין זיינו וועגון אונ
פאלגין אים נוט וואול צוא זייא אונ וואול צוא
זייער חלק. רבי יוסי זאגט איך בין אמאל
גגאנגן קיין בבל האב איך גזעהן וויא שיינע
בחורים גייען צווישון שיינע ווייבר אונ האבן
ניט גיזונדיגט מוט זייא האב איך גזאגט צוא
זייא איר פארכט אייך נוט פר דעם יצר הרע
זאגון זייא מור קומען נוט ארוים פון קיין

אוהל יעקב

באטראפט דם עסון אונ טרונקון הט דער בעל הבית
גמאכט איין חשבון דם פלייש אונ דוא עופות אונ דר
וויין אונ דוא פוטור קאסט אזו פול געלד ווארום אוך
האב אלדונג גקופט ווייס אוך ווס עס קאסט הט דר
שר אום בצאלט אונ איז אוועק גפארון אונ איין אנדר
דארף אוף נאכט לעגור אונ הט זוך גהייסן געבון צו

עסון אונ צו טרונקן אונ דער פרוא הט ער גפרעגט
וויא פול עס קאסט דם עסון אונ טרונקון ענפורט אום
דער בעל הבית ווס זאל אוך דור רעכונין אז איך
האב קיין שום זאך נוט גקופט אוך פון מגדל בהמות
אונ עופות אוך קויף נוט קיין שום זאך וויא דער שר
הט דם דער הערט האט ער זוך זייער גפרייט אונ

ווייטר אברהם גזאגט טמיר וועלין דרטון נאר זיין צוואנצוג צדיקים הט גאט גזאגט (לא אשחית בעבור העשרים) אוך וועל נוט פר דרבין פון וועגין די צוואנצוג הט ווייטר אברהם גזגט טמיר וועלין דארטון נאר זיין צעהן צדיקים הט גאט גזגט (לא אשחית בעבור העשרה) אוך וועל נוט פר דארבין פון וועגין די צעהן צדיקים אבור אוף ווייניגר פון צעהן צדיקים הט אברהם נוט גבעטין דען ווען קיין צעהן צדיקים זענין נוט דא אזו אוז גאט נוט מציל די וועלט אונ דרום ביי דור המבול איז מיין נוט גוועזן נאר נח מוט זיין ווייב אין זיינו דריי זון מוט זייערו דריי ווייבר אזו זענין זיי מיין נוט גוועזן נאר אכט מענשין האבין זיי נוט גקענט מציל זיין זייער דור דרום זענין אלו פאר לארין גווארין נור זיי אכט זענין גבליבין דער בחיי פרעגט וום הט אברהם גהרפט אזו לאנג תפלה טון דען ווען גאט הט אים גזאגט ווען עס וועלין זיין פערצוג צדיקים וועט ער מציל זיין פור שטעט אזו הט ער דאך שין גקערט צו וויסין ווען עס וועלין זיין דרייסוג וועלין דרייא שטעט ניציל ווערין אונ ווען צוונצוג וועלין צוויי שטעט ניציל ווערין אוז דר תירוץ אברהם הט גמיינט אז מער צדיקים זענין אוז דר זכות גרעסר דרום האט גאט גזאגט ער וועט מציל זיין פור שטעט פון וועגין די פערצוג צדיקים אבר ווען עס אוז דא ווייניגר פון פערצוג צדיקים אזו וועט גאט גאר נוט וועלין מציל זיין דרום האט ער גמוזט בעטין אוף דרייסוג אונ אוף צוואנצוג אונ אוף צעהן פון דאנין קען מען אפ לערנין דם מען זאל תפלה טון ווי פול לייט זענין מיט אנגדר דען דר זכות פון פול לייט איז זייער גרוס אזו ווערט די תפלה געבר אן גנומין אונ די חכמים זאגין דאס אונ דער גמרא (אינו דומה מועטים העושים את התורה למרובין העושים) עס אוז נוט גלייך ווען ווייניג לייט הלטין די תורה צו פול לייט דען זייער זכות אוז גרעסור נור גאט אוז דער בארמיג אונ האט אברהם געענפרט ער וועט מוחל זיין אפילו אוף ווייניג צדיקים (ויבואו שני המלאכים) די צוויי מלאכים זענין גקומין קיין סדום אונ דר דרוטר מלאך וום הט שרה איין בשורה גזאגט דם זו וועט הבין אזון דר אוז צו ריק אונ הומל ארייין דא פרעגט מען וורום הט זיי די תורה ביי לוט גרופין מלאכים

נחלת
שלעכטי מחשבות נאר פון קדושה דען רבי יהודה האט גזאגט דער וואס אוז זוך מקדש בשעת הזיווג גייען פון אום ארום פרימע קינדר וום זיי האבין קיין מורא נוט פר דעם יצר הרע אזו ווי דער פסוק זאגט והתקדשתם והייתם קדושים נאך האט ער גזאגט אז איינר גייט אין איין שטאט אונ זעהט שיינו ווייבר

צבי
זאל ער זיינו אוגין אפ טאן פון זייא אונ זאל זאגין דעם שפראך סך טפאן אגזר אגזר נא גרידנא חקיל פוק פוק דאבוי קדושא דשבתא הוא ווארום מחמת דער היץ פון דעם וועג קען דר יצר הרע אונ אום שולט זיין דרום זאל ער דאס זאגין וועט ער ניצול ווערין :

אוהל
זאגט צו אום עם וועט דור גוט זיין אונ דוא וועסט בייא מור זיין דער נאמן אונ דוא וועסט בייא מור פורין נאר דוא שטוב ווארום דוא בוסט דער מענש וום אוך האב גוואלט נאך דעם טראכט זוך דער שר וויל ער הט מור גגעבין עסין אונ טרונקין אונ עס קאסט אום נוט קיין געלד זאל אוך אום נוט צאלין איך האב זוך פון אום מעהר הנאה גהאט ווייא פון דעם ערשטין ער אוז זייער איין קלוגור אונ ווייא אוך האב אליין גוואלט דרום דארף אוך נוט קוקין אוף דעם וום עס קאסט אום נוט קיין געלד על כל פנים

יעקב
קומט אום צו צאלין אזו ווייא אוך האב דעם ערשטין גצאלט דער נמשל אוז אמת דער וום דער יצה"ר לאזט אום נוט טון קיין מצות אונ ער האלט מוט אום מלחמה אונ ער אוז גובר דעם יצה"ר אונ טוט יוא די מצוה דעם קומט בוודאי אגרוסין שכר ווארום וועדליג דעם גרוסין צער וואס ער האט גהאט אזו איין גרוסין שכר קומט אום . נאר אובור דער פרומור יאס פון זיין גבורין אן גלוסט ער נאר מצות צו טון אפילו דוא שווערסטו מצוה הערט ער נוט דעם יצה"ר אוז דער בייא גאט זייער חשוב קומט אום על כל

אין בייא אַבְרָהָם הָאט זיי דו תּוֹרָה גרופון אֲנָשִׁים אוז דֶר תירוץ בייא אַבְרָהָם זענון מַלְאָכִים גוויינטליך גוועהן צו קומון אזו ווי מענשון דרום רופט זיי דו תּוֹרָה אן אֲנָשִׁים אובר ביי לוט זענון מַלְאָכִים נוט גוואנט גוועהן צו קומון דרום רופט זיי דוא תּוֹרָה מַלְאָכִים אונ דו מַלְאָכִים זענון גקומין קיין סְדוֹם אויף דער נאכט אוז קָשֶׁה ווארום האבון זיך דו מַלְאָכִים אזו לאנג גזומט פון חֶבְרוֹן ביז סְדוֹם דער תירוץ אוז זייא זענון גוועהן מַלְאֲכֵי רַחֲמִים הָבון זיי גווארט אַבְרָהָם זָאל מְלַמֵּד זְכוּת זיין אויף סְדוֹם (וְלוֹט יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר סְדוֹם) אונ דעם טָאג הָט מען לוט גמאכט פר איין שׁוֹפֵט אונ סְדוֹם (וַיַּרְא לוֹט וַיָּקָם לִקְרָאתָם) לוט הָט זיך אפ גלערונט פון אַבְרָהָם צו מְכַבֵּד זיין אוֹרְחִים דרום אוז ער אויף גשטנון פר זיי דען ער הָט גמיינט דָס זענון מענשון דר בְּחַיֵּי אונ דר תּוֹלְדוֹת יִצְחָק פרעגון ווָרום איז לוט זיי נוט אנטגעגן גלָאפון אזו ווי אַבְרָהָם דר תירוץ אוז ביי אַבְרָהָם זענון זיי גקומון אז עס אוז גאנץ לעבטוג גוועהן דרום האט אַבְרָהָם זיי געזעהן פון ווייטון אין אוז זייא אקעגון גלָאפון אובר צו לוט זענון זיי גקומון ביי נאכט אונ דר פונסטר אזו הָט זיי לוט נוט געזעהן ערשט אז זיי זענון גקומון גאנץ נָאהונט פון אום אוז ער אויף גשטאנון אקעגון זיי (וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא אֲדֹנַי סוּרוּ נָא) אונ לוט הָט גזָאגט צו דיא מַלְאָכִים אויך בעט אייך קומט אונ מיין הויז נאר גייט ארייין אונטן ארום דָס די שטָאט לייט זָאלון נוט וויסון פון אייך דען אויך בון מְסוּכָּן מוט מיין לעבון ווען זיי וועלון וויסון דָס אויך הָאב אוֹרְחִים ארייין גנומן (וְלִינוּ וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם) אונ איר געכטוגט אובר אונ דר נָאך זָאלט איר אָפּ וואשון אייערו פוס פון דֶם שטוב ווָס אויף זיי אוז אונ ווָארום הָט לוט נוט גיטון ווי אַבְרָהָם דָם ער הָאט זיי גהייסון פְרור דו פוס אָפּ וואשון אונ דער נָאך קומין אונ זיין הויז ארייין שרייבט דער חִזְקוּנִי איין תירוץ לוט הָט מוֹרָא גהאט וועקדו רְשָׁעִים וועלון קומן אונ וועלן זעהן דו אוֹרְחִים הָאבון ריינו פוס וועלון זיי זָאגון זיי זענון שון לאנג ביי לוט אונ ער הָט אונז נוט צו וויסון גוטון (וַיֹּאמְרוּ לֹא כִּי בָרְחוֹב נָלִין) הָבון דו מַלְאָכִים גזָאגט מור ווילון אונ דיין הויז נוט גיין נָאר מור וועלון נעכטוגון אויף דער גאס כְּדֵי דו שְׁטָאט לייט זָאלון זעהון וויא מור ווילון זיי אובר קערון טָמור וועלון זיי תְּשׁוּבָה טון (וַיִּפְצַר בָּם) אונ אז לוט הָאט זייא זייער גבעטון הָבון זיי אום גפָאלגט אונ ציא אַבְרָהָם הָאבון זייא באלד גפָאלגט אונ הָבון גזָגט (כֵּן תַּעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ) טוא אזו ווי דו הָאסט גרעט מור וועלון עסון ביי דור . פון דאנון לערונט מען אָפּ אז צו אַחָשׁוּבון מענש דארף מען באלד פָאלגון אונ נוט לָאזון זיך בעטון אונ צו איין פְּרָאסטון מאן מעג מען זיך לָאזון בעטון (וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה) אונ לוט הָאט זייא גמאכט אַסְעוּדָה אונ הָאט מַצּוֹת גבאקון אונ עס אוז גוועהן אום פֶּסַח אונ זייא הָאבון גגעסון אונ דוא מַלְאָכִים הָאבון גפרעגט צוא לוט ווָאס זענון דוא שְׁטָאט לייט גוטו אודער בייזו הָט ער

אוהל

בָּנִים צוא צָאלון גלייך מוט דעם וואס ער האלט מלחמה מוט דעם יצה"ר ווארום עס אוז בייא גאט זייער חשוב וואס ער פורט זוך אזו פון זיין יוגענט אן דאס נעמלוכו אוז בייא אַבְרָהָם אָבִינוּ גוועהן האטשו ער אוז גגאנגן צו טואון דעם רצון פון גאט ער זאל מקריב זיין זיין זון יצחק מוט גרוס שמחה אונ: הט נוט גהאט קיין שום צער פון דעסט וועגון אוז ער נוט ערגר פון דעם וואס ער האט צער בייא

יעקב

דער מִצְוָה ווארום גאט הָט הֲנָאָה פון זיין הַנְהָגָה ווָס ער פורט זוך פון זיין יוגענט אן דָס זאגט דער פָּסוּק (יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה) ווייל דוא הָאסט גפורט דיין זון יִצְחָק צו דער עֲקֵידָה מוט גרוס שִׂמְחָה (וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ) אונ דוא הָאסט נוט פאר מוטון דיין בֵּן יָחִיד מַקְרִיב צו זיין (כִּי בָרֵךְ אֲבָרֶכְךָ) דרום וועל אויך דוך פארט בענשון חָאטשו דו הָאסט קיין צַער נוט גהאט :

זיין

זַיי גֶעֶנְפֶֿרְט דָם מֶערְסְט זֶענוּן רְשָׁעִים אוּנ אַזוֹ ווִי זַיי הָאבּוּן גְרֶעט אוּז גוּקוּמוּן דוּ גַאנְצוּ שְׁטָאט פוּן יוּנְג בּוּז אַלְט דֶען עֶם אוּז נוּט אַיין צַדִיק גְוֶועֶן צְווִישׁוּן זַיי וָואס זָאל זַייא וֶוערוּן אוּנ זַייא הָבוּן גוּרוּפוּן צוּ לוּט אוּנ הָאבּוּן אוּם גְזָאגְט ווִיא זֶענוּן דָא דוּ מֶענְשׁוּן וָום זֶענוּן צוּ דוּר גוּקוּמוּן גוּב זַייא אַהֶער אוּנ מוּר וֶועלוּן זַיי בַּשְׁלָפוּן אוּז לוּט צוּ זַיי אַרוּם גְגַאנְגוּן אוּנ הָט דוּ טוּר צוּ גְמַאכְט אוּנ הָאט צוּא זַיי גְזָאגְט מַיינוּ בְּרוּדֶר טוּט דוּ אוֹרְחִים קַיין שְׁלֶעכְץ נוּט אוּף הָאבּ צְווַייא טֶעכְטֶער בְּתוּלוֹת (אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ אִישׁ) דֶר חִזְקוּנִי פְרֶעגְט עֶם וָואלְט גְדַארְפְט שְׁטֵיין (אֲשֶׁר אִישׁ לֹא יָדַע אוֹתָן) קַיין מַאן הָאט זַייא נוּט בַּאשְׁלָאפוּן וָוארוּם דֶען שְׁטֵייט (אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ אִישׁ) זַייא הָאבּוּן קַיין מַאן נוּט בַּשְׁלָאפוּן אוּז דֶער תִּירוּץ לוּטְם טֶעכְטֶער זֶענוּן שְׁלֶעכְט גְוֶועֶן זַיי פְלֶעגוּן אָן רֵיידוּן מַאנוּן אוּנ אַזוֹ הָאבּוּן זַייא גוּטוּן צוּ זַייעֶר פָאטֶר הָאט לוּט גְזָאגְט אוּף וֶועל אַייך גֶעבּוּן מַיינוּ צְווַיי טֶעכְטוּר אוּנ טוּט מוּט זַיי וָוס אוּר ווִילְט נָאר צוּ דוּ מַאנוּן זָאלְט אִיר גָאר נוּט טוּן ווַייל זַיי זֶענוּן צוּ מוּר גְקוּמוּן אוּנ מַיין הוּז הָאבּוּן זַייא אוּם גֶעֶנְפֶֿרְט גַייא אוּף אַיין זַייט דוּא בּוּסְט אַפְרֶעמְדוּר אוּנ ווִילְסְט אוּנְז מְשַׁפּוּטוּן מִיר וֶועלוּן דוּר בַּאלְד עֶרְגוּר טוּן ווִיא צוּ זַייא אוּנ זַייא הָאבּוּן זוּך גְשְׁטַרְקְט אוּבֶּר לוּט אוּנ הָאבּוּן גְנֶעהְנְט זַייא זָאלוּן צוּא בְּרֶעכוּן דוּא טוּר אַזוֹ הָאבּוּן דוּ מַלְאָכִים גִּשְׁטְרֶעקְט זַייעֶרוּ הֶענְט אוּנ הָאבּוּן אַרַיין גְנוּמוּן לוּט אוּנ דוּא טוּר הָאבּוּן זַיי צוּ גְשְׁלָאסוּן אוּנ דוּא אַלוּ מֶענְשׁוּן וָואס זֶענוּן גְוֶועֶן פַאר דֶער טוּר הָאבּוּן דוּא מַלְאָכִים גְשְׁלָאגוּן מוּט בְּלוּנְדוּקַייט דָאס זַייא זֶענוּן מוּד גְוָוארוּן אוּנ הָאבּוּן דוּא טִיר נוּט גְקֶענְט עֶפוּנוּן אוּנ דוּ מַלְאָכִים

הָאבּוּן גְזָאגְט צוּ לוּט הָאסְטוּ נָאך קוּנְדֶר אָדֶר אֵיידוּמוּם אוּנ הֶער שְׁטָאט צוּה זַיי אוּם פוּן דַאנוּן אוּנ דוּא מַלְאָכִים הָאבּוּן גְזָאגְט צוּ לוּט (מִי לְךָ פֹּה) ווִי קֶענְסְטוּ הָאבּוּן אַמוֹל מַמְלִיץ צוּא זַיין אוּף דוּא רְשָׁעִים דֶען לוּט הָאט אַגַאנְצוּ נַאכְט מַמְלִיץ גְוֶועֶן אוּף דוּא שְׁטָאט לַייט מֶען זָאל זַיי נוּט טַייטוּן (כִּי מַשְׁחִיתִים אֲנַחְנוּ) מִיר וֶועלוּן פַאר דַארְבּוּן דוּא שְׁטָאט • דֶער בְּחַיֵי שְׁרַייבְּט ווַייל דוּא מַלְאָכִים הָאבּוּן גְזָאגְט מוּר וֶועלוּן פַר דַארְבּוּן דוּא שְׁטָאט אוּנ הָאבּוּן נוּט גְזָאגְט גָאט וֶועט פַר דַארְבּוּן דוּא שְׁטָאט דְרוּם הָאט גָאט זַייא גְשְׁטְרָאפְט זַייא זֶענוּן הוּנְדֶרְט אַכְט אוּנ דְרַייסוּג יָאר פַר טְרוּבּוּן גְוָוארוּן פוּן זַייעֶר אוֹרְט אוּנ גָאט הָאט זַייא נוּט גְשׁוּקְט קַיין שְׁלִיחוּת בּוּז יַעֲקֹב אוּז גְקוּמוּן הָט זַיי גָאט ווִידוּר גְשׁוּקְט אוּנ שְׁלִיחוּת זַיי זָאלוּן זַיין בַּיי יַעֲקֹב אוּנ יַעֲקֹב הָט זַיי ווִידוּר גְשׁוּקְט אוּנ שְׁלִיחוּת צוּ עֵשָׂו. פוּן דַאנוּן קֶען מֶען אָפּ לֶערְנוּן דָאס אַיין מֶענְשׁ זָאל זוּך נוּט גְרוּם הַאלְטֶן מוּט זַיין כָּבוֹד דֶען כָּבוֹד אוּז נָאר צוּ גָאט אַזוֹ ווִי יְשַׁעְיָהוּ הָט גְזָאגְט (מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ) דִי גַאנְצוּ וֶועלְט אוּז פוּל מוּט גָאטְס כָּבוֹד אוּנ צוּם סוֹף הָאבּוּן דוּ מַלְאָכִים אוּך גְזָאגְט (וַיְשַׁלְּחֵנוּ יְיָ לְשַׁחֲתָהּ) גָאט הָאט אוּנְז גְשׁוּקְט צוּא פַאר דַארְבּוּן דוּא שְׁטָאט (וַיֵּצֵא לוֹט) לוּט אוּז אַרוּם גְגַאנְגֶן אוּנ הָאט גְרֶעט צוּא זַיינוּ אֵיידוּמוּם אוּנ הָאט צוּ זַייא אַזוֹ גְזָאגְט גֵייט אַרוּם פוּן דֶער שְׁטָאט מוּט מוּר דֶען גָאט ווִיל פַר דַארְבּוּן דִיא שְׁטָאט הָאבּוּן דוּא אֵיידוּמוּם גְשְׁפֶּעט פוּן אוּם אוּנ אַזוֹ ווִי דֶר מָארְגוּן שְׁטֶערוּן אִיז אוּף גְגַאנְגוּן אַזוֹ הָאבּוּן דוּא מַלְאָכִים גְאַיילְט אוּף לוּט אוּנ הָאבּוּן צוּא אוּם גְזָאגְט נֶעם דַיין ווַייבּ אוּנ דַיינוּ טֶעכְטֶער וָום זֶענוּן אָן גְבְרֵייט בַּיי דוּר צוּ מַצִּיל זַיין

זיי

של״ה
אונ דוא שבטים וואלטן אויף דער וועלט נוט גוועזון
אונ די תורה וואלט נוט גגעבון גווארון אונ דוד המלך

הקדוש
אונ משיח וואלט נוט גוועזון :
(אל תביט אחריך) דוא זאלסט הונטר דור נוט

זיי הען טמור ווערסטו אוך ווערון אין גטון פון וועגון דוא זונד פון דער שטאט אונ דס אוז ווי דער מלאך אוז מציל לוט אונ צו זיין ווייב

לוט הט זוך פר זומט וועגון זיין געלד אזו האבון דו מלאכים אן גנומון אונ לוט אונ אין זיין ווייב אונ אין זיינו צוויי טעכטער פון וועגון דעם דר ברומונג פון גאט וואס אוף אום אוז גוועזן אונ האבון אום אום גצוגון פון דער שטאט אובער זיין געלד האבון זייא אום נוט גלאזט מוט נעמון דרום שטייט (בהוציאם אותם) אונ עם וואלט נאר גקערט שטיין (בהוציאם) אליין דאס אוז טייטש אונ זייער אוים צוהון זייא וואָרום זאגט ער נאך (אותם) דם ווייזט דר פסוק דם דיא מלאכים האבון גאר אום גוצוגון זיי אליין אובר דם געלד האבון זיי נוט אום גצוגון אונ דר מלאך הט גזגט דו זלסט נוט קוקון אונטר דור דען דו בוסט אוך איין רשע נאר פון וועגון דעם זכות פון אברהם ווערסטו ניצול דער מדרש שרייבט דער מלאך הט אום דרום נוט גהייסון קוקון אונטר זוך ווייל דו שכינה מוט דוא מלאכי השרת זענון גשטאנון אובר דר שטאט צו מאכון רעגונון אוף אור שוועבול אונ פייער אבער (עירית) דם ווייב פון לוט האט זוך דר ברומט אובר אורו טעכטר וואס זענון גוועזן ביי זייערו מאנון אונ שטאט אונ זוא האט גקוקט אונטער זוך צוא זעהון אויב דוא טעכטר גיין אוך ארום פון דער שטאט אונ דער ווייל הט זו גזעהן דו שכינה אזו אוז זו גווארון איין הופון זאלץ זוא האט גזונדוגט זו הט דו אורחים קיין זאלץ נוט גוואלט געבון דרום אוז זו גוורון א הופון זאלץ אונ לוט הט גבעטון דם מלאך אוך קען גשווינד נוט לופון האב אוך מורא מאמער וועט מוך דער ווייל דאס ביין בגעגנון דרום לאז מוך זוצון אונ דער שטאט צוער דען דו שטאט צוער אוז נוט לאנג גבואוט גווארון דרום זענון אורו עבירות נוט פול וועל אוך דרטון בלייבן לעבון האט גאט אום צו ליב גוטואון אונ האט זו נוט פאר דארבון אונ דר מלאך האט גזאגט צו לוט לוף גשווינד אונ דר שטאט דען אוך קען דער שטאט סדום קיין ביז נוט טואון ביז דוא וועסט קומון קיין צוער דא זענון דו מלאכים גשטראפט גווארון דער פאר וואס זייא האבון זוך גרום גמאכט אונ הבון גזאגט מור וועלון פאר דרבון דו שטאט סדום זייא וואלטון בדארפט צוא זאגון גאט וועט פאר דארבון דרום האבון זיי דא גמוזט זאגון (כי לא אוכל לעשות דבר) דאס אוז טייטש אוך קען נוט טואון קיין זאך אן גאט (השמש יצא על הארץ) דו זון אוז אוף גגאנגון אונ דו לבנה אוז נאך אוך גשטנון דען דם אוז גוועזן אונ הלב חודש אום פסח דענסט מאל שטייט דוא לבנה עטליכו שעה אוף דם טאג מוט דער זון אזו האט גאט גמאכט רעגונון אוף סדום שוועבול אונ פייער פון דעם הומל פאר דר זון אונ פאר דער לבנה דען אטייל לייט פון סדום האבון גדונט צו דער זון אונ איין טייל צוא דער לבנה אזו ווען גאט וואלט זיי גשטראפט פאר דער זון אליין וואלטון גזאגט דו וואס דונון צו דר לבנה ווען דו לבנה זאל שטיין וואלט זיא דאס נוט דער לאזט אונ ווען גאט

וואלט זייא גשטראפט פאר דער לבנה אליין וואלטין גזאגט דיזוס דינגין צו דער זון ווען די זון זאל שטיין וואלט זיא דם נוט דער לאזט דרום האט גאט גמאכט רעגנין אוף זייא פר דער זון אונ פאר דער לבנה (גפרית ואש מן השמים) שוועבול אונ פייער פון דעם הימול ווען גאט וויל שטראפין די רשעים אזו שיקט ער אוף זיי שוועבול אונ פייער פון דם הימול אז ער וויל גוטס טואין צו דיא צדיקים לאזט ער אוך מאכין פאלין מן פון דעם הימול (ותבט אשתו מאחריו) אונ דם ווייב פון לוט הט גקוקט אונטר לוט דען לוט איז גגאנגין צום אונטרשטין ער זאל זיין הויז גזונד ארום טרייבין פון דער שטאט (ותהי נציב מלח) איז זיא גווארין איין הופין זאלץ ביז היינטיגין טאג (וישקף על פני סדום) אברהם הט גקוקט אוף סדום הט ער גזעהן איין רויך גייט אוף פון דארטין אזו ווי דער רוך פון איין קאלוך אובין :

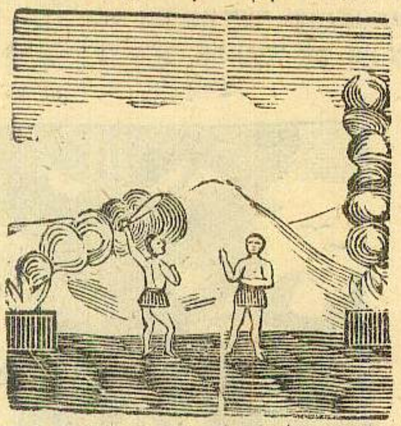
דא איז ווי די שטאט סדום ברענט אונ פייער

(ויזכור אלהים את אברהם) אונ גאט הט גדענקט אברהם אונ דרום הט ער אוועק גשוקט לוט פון סדום גאט האט גדאכט וואס לוט האט גוטס גוטין צוא אברהם דם ער האט נוט אוס גזאגט דם שרה איז זיין ווייב (ויעל לוט מצוער) לוט איז אוף גגאנגין פון צוער ווארום ער האט מורא גהאט צו זיצין אונ צוער וייל

של"ה

זעהן ווען גאט טוט חסד מיט אמענשין וואס ער איז ניט ווערט דארף ער זיך שעמין אונ ניט בארימין ווייל דער מיט ומכל שכן שמאלצורין דארוף דארובר שטייט בייא לוט וואס גאט האט אים גטאן אנם נוט נאך זיינו מעשים האט מען גזאגט ער זאל זוך נוט ארום זעהן דאס הייסט ער זאל נוט לאנג בלייבין אוף דעם ארט איין הנאה צו האבין פון דעם נס ווייל ער איז דאס נס נוט ווערט גוועזין אבער ביי דעם כלל ישראל וואס גאט האט זיי אוס גוויילט זיי די תורה צוא געבין אונ האט מיט זייא גרוסו וואונדר נסים ונפלאות אונ מצרים גטאן שטייט (אשר עשה ה' אלהיך במצרים לעיניך) אלו וואונדר וואס גאט הט גטין אונ מצרים פאר דיינו אוגין. דאס הייסט דוא האסט גדארפט אונ גמעגט זעהן אונ בטראכטין דוא וואונדער וואס גאט האט פון דיינוט וועגין אונ מצרים גטאן ווייל דוא בוסט זיי ווערט גוועזין :

(ויזכור אלהים את אברהם וישלח את לוט) אונ גאט האט זוך דער מאנט אן אברהם אונ האט ארוס גשוקט לוט אונ זוהר ברענגט ער ר' אליעזר האט גזאגט קומט אונ זעהט ווי גרוס עם זענין גאטס גנאד מיט אלו מענשין ובפרט מיט די פרומו וועלכו וואנדלין אונ זיינו וועגין דאס אפילו אונ דער צייט

הקדוש ספר הישר

וואס גאט וויל דן זיין דוא וועלט אוז ער מזכה זיין גליבטין מיט אמציה כדי דער זכות פון דער מצוה זאל אים ביי שטיין בייא דעם יום הדין. אונ אזו האבין מיר גלערנט דעם וואס גאט ב"ה האט לוב שיקט ער צו אמתנה דאס הייסט איין ארומאן מיט וועמין ער קאן צדקה טון אונ אמצוה פערדינגן אונ דיא צדקה וואס ער טוט מיט דעם ארומאן צוהוט אוף אים ארוף אחוט של חסד. דאס הייסט אשטראל פון גאטס גנאד אונ דער שטראל בשוצט אים פון די דינים וואס דארפין קומין אוף דער וועלט קומט אונ זעהט בשעת גאט האט גוואלט שטראפין סדום האט ער פרויער מזכה גוועזין אברהם מיט אמצוה כדי די מצוה זאל אים ביי שטיין דאס לוט זאל ניצול ווערין דערויבער שטייט (ויזכור אלהים את אברהם וישלח את לוט) עם שטייט נוט גאט האט זוך דער מאנט אן לוט ווייל לוט איז ניצול גווארין גאר בזכות אברהם אונ דורך וואס האט זוך גאט דער מאנט אן אברהם דורך דעם וואס ער האט אום גשוקט דוא דרייא מלאכים אונ גשטאלט פון מענשין כדי ער זאל קאנין מקיים זיין דוא מצוה פון הכנסת אורחים אונ דוא מצוה איז אים בייא גשטאנין דאס לוט זאל ניצול ווערין וויא דער פסוק זאגט (וצדקה תציל ממות) :

ווייל זו איז נאהונט פון סדום טאמר וועט זו אויך חרוב ווערין דר חזקוני שרייבט לוט האט גמיינט דוא שטאט צוער איז נאר גבליבון ווייל ער האט נוט גקענט גשווינד אוועק לויפון פון סדום אובר היינט אז ער הט צייט מוז ער אוועקגיין פון דר שטאט העץ דו שטאט וועט אויך חרוב ווערין (ותאמר הבכירה אל הצעירה) לוט הט גהאט צווייא טעכטר וואס האבון קיין מאנון נון גהאט אזו הט גזאגט דו עלצטו טאכטר צו דר יונגסטר אונזר פאטר איז אלט ער קען באלד שטרבון אודר ער וועט קיין קונדער נוט קענון מכון גווינון אין קיין מענש איז נוט דא אונ לאנד ער זאל ביי אונז ליגון מור זאלון קונדר הבון דען זיי הבון גמיינט דו גאנצו וועלט איז פר לורון אזו ווי ביי דם מבול דער בחיי שרייבט דוא טעכטור זענון גוועץ צנועות זיי האבון זוך גשעמט צוא זאגון זייער פאטר ער זאל ביי זיי ליגון דען דו קונדר פון נח מעגון געמון זייערו טעכטר דרום האבון זיי אום אן גטרונקון מוט ויין ער זאל נוט ווישון דם ער ליגט ביי זיי אין גאט הט זיי צו גשוקט וויין אונ דער דייל פון דעסט וועגון (לכה נשקה את אבינו יין) דו עלצטו הט גזאגט צו דער יונגסטר לאמר אן טרונקון אונזר פאטר מיט וויין אונ ווייל דוא עלצטו האט אן גהובון אובר צו היידון דו יונגסטו צו דר זאך דרום שטייט ביי דר עלצטר בשיידליך (ותשכב את אביה) זו איז גלעגון מוט אור פאטער אונ ביי דער יונגסטער שטייט בצניעות (ותשכב עמו) זו איז גלעגון מוט אום אונ שטייט נוט מוט אור פטר (ולא ידע

דס איז לוט מוט זיינו צוויי טעכטער

בשכבה ובקומה) לוט הט נוט גוויסט פון דם לייגון פון זיין טאכטר אבר פון אור אויף שטיין הט ער יוא גוויסט דאך הט ער דוא אנדרו נאכט זוך ווידר בטרונקון (ותהרין) דוא צוויי טעכטר פון לוט זענון טראגנדיג גוורן פון זייער פאטר אונ די עלצטו הט גווינון אין זון אונ הט אום גרופון מואב דם איז טייטש ער איז וורון גבורון פון מיין פאטער אונ ווייל זו האט נוט בצניעות גרעט דרום הט גאט גזאגט צו משה רבינו דו זאלסט מוט מואב קיין מלחמה נוט האלטון אבר אנדרו צרות מעג מען זיי טואון אבר דו יונגסטו הט גרעט בצניעות אונ האט אור זון גרופין (בן עמי) דאס איז טייטש ער איז ווארון גבורון פון מיין פאלק אונ הט נוט גזאגט בשיידליך פון אור פאטר דרום האט גאט גזאגט צוא משה דו זאלסט דו אומה פון עמון קיין שום בייז נוט טון (ויסע משם) אברהם האט גזעהן דאס סדום איז חרוב גווארון אונ קיין אורחים גייען שון נוט האט

של"ה

(וה' פקד את שרה) אונזרו חכמים זאגון דריבר שטייט דו פרשה נאך דעם וואס דוא תורה דער ציילט דאס אברהם האט מתפלל גוועזון פון אבימליכם וועגון אונז צוא לערנון דאס ווען איין מענש איז מתפלל פון איין אנדערנם וועגון אוף אזו אזאך וואס ער אליין דארף דאס האבון ווערט ער פריער געהאלפט. אברהם האט מתפלל גוועזון פור אבימלך

הקדוש

אונ פור זיינו פרויי אונ זיין גאנץ הויז זייא זאלון קאנון מוליד זיין אונ גאט האט זוך דער מאנט אן שרה אונ האט אור נאך פריער געהאלפט דער פון זעהון מור וויא גרוס דוא מצוה איז מתפלל צו זיין פאר אנדרו פור אצבור אונ אפילו פור איחיד וויא דוא גמרא איז מדייק אונ זאגט המבקש רחמים על חברו דער וואס בעט פור זיין חבר (והוכיח אברהם

האט ער אוועק גצוגן פון דורטן אויך ווייל אויף לוט אוז אבייזר שם ארום גגנגן דאס ער אוז גלעגן ביי זיינו טעכטער אזו האט זיך אברהם גשעמט אונ אוז אוועק גצוגן פון דורטן אונ אוז גוקומן צו וואנן אונ דר שטאט גרר אונ אברהם האט גזאגט אויף זיין ווייב שרה זוא אוז זיין שוועסטר אוז קשה ווארום הט אברהם דא אויך נוט גבעטן שרה זוא זאל אויך זאגן זו אוז זיין שוועסטר אזו וויא ביא פרעה דר תירוץ אוז ווייל שרה אוז שון איין מאל ווארן גנומן צו פרעה אזו הט אברהם גוויסט דם שרה וועט שון גווים ניט זאגן זו אוז זיין שוועסטר דר בחיי פרעגט ווארום אוז אברהם גגאנגן קיין גרר ער הט דאך שון פרוור גרוסו צרות גהט מען הט אום זיין ווייב שרה אוועק גנומן אונ גאט הט אום גמוזט גרוסו ניסים טון איי ער האט שרה ארום גנומן פון דעם הוז פון פרעה דר תירוץ אוז אברהם הט איר גט גגעבן נאר גאט הט גזאגט דער גט אוז קיין גט נוט ווייל ער האט אובר מורא אור גט גגעבן דרום אוז אמלאך גיקומן צו אבימלך אונ האט אום גזאגט (והיא בעולת בעל) דו אשה שרה הט איין מאן דען אור גט אוז קיין גט נוט ווייל עס אוז גוועזן אובר מורא (וישלח אבימלך מלך גרר ויקח את שרה) אונ אבימלך דער מלך פון גרר הט גשוקט אונ האט גנומן שרה אזו אוז גקומן אמלאך צוא אבימלך אונ חלום ביי נאכט אונ הט צוא אום גזאגט דוא וועסט שטארבן פון וועגן דער אשה וואס דוא האסט גנומן דען זו האט איין מאן דער תולדות יצחק פרעגט ווארום שטייט ביי פרעה (ותקח האשה בית פרעה) דו אשה אוז ווארן גנומן אונ הוז פון פרעה אונ ביי אבימלך שטייט (ויקח את שרה) ער הט גנומן שרה עס שטייט נוט ער האט זוא גנומן אונ הוז ארין דער תירוץ אוז פרעה אוז גוועזן אגרוסר מלך מער פון אבימלך אונ אוז גוועזן איין רשע ער האט שרה גנומן פון וועגן אור גרוס שיינקייט אזו האט ער גוואלט מאכן אגרוסו חתונה איי ער וועט זו נעמן אונ האט גוואלט ווייזן זיין גרוס רייכקייט דרום האט ער זוא גגעבן אונ דעם הויז פון איין שר אובור דם שטייט בית פרעה כלומר דאס הוז גזונד פון פרעה דאס אוז גמיינט זיינו שרים אבר אבימלך אוז גוועזן איין צדיק אונ נוט אזו רייך ווי פרעה ער האט שרה גנומן ווייל זוא אוז גוועזן אמיוחסת אזו ווי אונ פסוק שטייט (ויאמר אברהם אל שרה אחותי היא וישלח אבימלך ויקח את שרה) ווייל אברהם האט גזאגט אויף שרה זו אוז זיין שוועסטר דרום האט אבימלך גשוקט אונ האט גונומן שרה אבער נוט פון שיינקייט וועגן האט ער זוא גונומן דען זוא אוז היינט שון נוט אזו שיין גוועזן ווי ביי פרעה ווייל זוא אוז עלטר גוועזן אונ אבימלך האט נוט גוואלט מאכן אגרוסו חתונה דרום האט ער זוא באלד גנומן צו אווייב (ואבימלך לא קרב אליה) דר מלאך האט אבימלך נוט גלאזט גנעהנן ציא שרה אבר ביי פרעה דארף נושט שטיין דאס פרעה האט נוט גנעהנט צו שרה ווייל זו אוז נאך נוט גוועזן אונ זיין הוז גייערט ביי איין שר אונ הויז אוז זוא גוועזן נאך אתירוץ שרייבט דר תולדות יצחק ביא אבימלך מוז דער פסוק זאגן דאס ער אוז נוט גוקומן צו שרה ווייל זו איז באלד טראגן גווארן נאך דער מעשה וואלטן דוא לייט גזאגט זוא אוז ווארן טראגן פון אבימלך נאך אקשיא פרעגט דער תולדות יצחק ווארום אוז אמלאך גוקומן צוא אבימלך אונ נוט צו פרעה דער תירוץ אוז אבימלך אוז גוועזן אצדיק אבר פרעה אוז גוועזן ארשע אונ גאט וויל נוט שוקן איין מלאך צוא איין רשע נאך איין קשיא פרעגט ער ווארום האט גאט גבראכט צרעת אויף פרעה אונ ניט אויף אבימלך דער תירוץ אוז גאט

דאט פאר שטאפט אלו לעכור פון דעם הויז גזונד פון אבימלך דאס זייא האבון ניט געקענט גווינון אונ נוט משתין זיין אונ צורך נוט האבון אפילו איין הון האט אור איי נוט גקענט לייגון אונ דאס האט גאט אלין גטון כדי אבימלך זאל פאר שטיין אז דאס איז דער פר וואס ער הט גנומון שרה אזו איז דו שטראף גינוג גוועון צו אבימלך אבר פרעה איז גוועון ארשע ער הט גמאכט דאס דוא לייט האבון גרעט בייז אוף שרה דאס פרעה איז ביי אור גלעגון דרום האט גאט אים גשטראפט מיט צרעת דען דער וואס רעט לשון הרע ווערט גשלאגון מוט צרעת אונ וועהן שון דורך אבימלך האבון אוך לייט גרעט אוף שרה דם זו איז פון אבימלך טראגון גווארון דאס איז אבימלך דרונון נוט שולדוג גוועהן אונ ווי באלד ער איז גוואר גווארון דאס שרה האט אמאן האט ער אונ אור ניט גוואלט אן רירון אבר פרעה וועהן שון ער האט גוויסט דאס שרה האט אמאן האט ער דאך זוא גוואלט געמון פאר אווייב דרום האט אים גאט גשלאגון מוט צרעת נאך אקשיא פרעגט דער תולדות יצחק ווארום הט פרעה ניט בגערט פון אברהם אתירוץ ווארום ער האט גזאגט שרה איז זיין שוועסטר אונ אב מלך האט יוא בגערט אתירוץ ער זאל אום זאגון ווארום ער האט גזאגט שרה איז זיין שוועסטער אוך איז קשה ווארום האט פרעה גזאגט ציא אברהם נעם דיין ווייב אונ גייא פון מיין לאנד אונ אבימלך האט גזאגט ציא אום זיץ אונ מיין לאנד ווי דור גפעלט דער תירוץ איז פרעה איז גוועהן ארשע האט ער מורא גהאט אברהם וועט אום עופורון דוא בוסט ארשע האב אוך מורא גהאט דוא וועסט מוך הארגונון אובר מיין ווייב דרום האט פרעה קיין תירוץ נוט

גוואלט הערון פון אברהם אונ האט צי אום גזאגט נעם דיין ווייב אונ גיי באלד ארום פון מיין לאנד ווארום ער האט מורא גהאט פר זיינו לייט זייא וועהנון זייער פאר שייאט אונ זנות זייא זאלון מוט שרה נוט מזנה זיין אבער אבימלך איז גוועהן אצדיק דרום האט ער גפרעגט צוא אברהם ער זאל אום זאגון ווארום ער האט גזאגט שרה איז זיין שוועסטר האט אברהם אום געגנפרט דיא בוסט איין צדיק נאר אוך האב מורא גהאט פר דיינו לייט אוך נוט ערשט דא האב אוך אן גהובון צוא זאגון שרה איז מיין שוועסטר נייערט זינד אוך בון ארוים גגאנגון פון מיין פאטערם הויז זאג אוך אלטין אזוי אונ אבימלך האט מורא גהאט דאס דער מלאך איז גוקומון ציא פר דארבון זיין לאנד אזו וויא ביי סדום דרום האט ער גזאגט צוא אברהם זוץ אונ מיין לאנד וועסטו מציל זיין דם לאנד אונ דרום זאגט דער פסוק (וישכם אבימלך בבוקר ויקרא לכל עבדיו) אבימלך הט זוך זייער דר שראקון פאר דעם מלאך אונ האט גרופון אלו זיינו קנעכט אונ האט זיי דאס דער ציילט אונ זייא האבון זייער מורא גהאט (ויאמר יי הגוי גם צדיק תהרוג) אבימלך הט גזאגט דיא גאט וועהן איין פאלק איז איין צדיק ווילסטו אויך הרגונון וועל אוך זאגון דאס אזו האסטו גטון צו דור המבול אונ דער בחיי שרייבט אבימלך האט גזאגט (הגוי אוב דוא גאט ווילסט דער שלאגון דעם מלך (גם צדיק תהרוג) וועסטו דער מוט דעם צדיק אברהם אוך הרגונון דען מיין פאלק וועט אום דר שלאגון אונ אבימלך האט גזאגט וואס בון אוך שולדוג אברהם האט גזאגט זוא איז מיין שוועסטער אונ שרה האט אוך גזאגט אברהם איז מיין ברידר (בתום לבבי) מוט מיין גאנצון הארצון כלומר אוך האב נוט אונ זון גהאט איין עבירה צו טון (ובנקיון כפי

עשיתי זאת) אונ אויך בין נאך ריין פון דער עבירה דען אויך האב אונ אויר נאך ניט אן גרירט האט דער מלאך צוא אום גזאגט אויך וייס אויך וואל דאס דוא האסט נוט אונ זון גהאט איין עבירה ציא טון דרום האב אויך דיך פאר מיטען איין עבירה צוא טון אונ האב דיך נוט גלאזט אן צו רירון אונ איר אונ נוט פון דיר אוז דאס (השב אשת האיש כי נביא הוא) דר מלאך האט גזאגט צו אבימלך קער אום צוא אברהם זיין וייב דען ער אוז אנביא וייסט ער וואול דם דו האסט נוט אן גרורט אונ אור וועט זו אום נוט גמאס ווערון אונ ער וועט תפלה טון אויף דור דער בחיי שרייבט אבימלך הט גזאגט צוא שרה אויך האב דיין ברודער אברהם געגבון ט' זונט גולדון אזו וועלון אלו לייט וויסון דאס אויך האב דיך גוויס נוט אן גרורט נייערט אויך הב דיך גמוזט אום קערון אונ הב גמוזט אברהם אויבר בעטון דען אויך האב אום בוז אהער ניט ליב גהאט אונ היינט גיב אויך אום פול געלט דם מוז זיין אנס פון גאט ווען ער וואלט אבער צו שרה געלט געגבון וואלט דו וועלט גזאגט ער האט געגבון אור לון וייל ער אוז ביי אור גלעגון (ואת כל ונוכחת) מוט דעם וועסטו דיך קענון בווערון אונ ווייזון פאר אלו לייט דאס דוא בוסט ריין פון מיין הויז ארוס גגאנגון אונ ווידער קען מען טייטשון (ואת כל ונוכחת) ביי אלו לייט וועסטו ווערון גשטראפט פון גאט ווען דו וועסט זאגון אברהם אוז דיין ברודר אונ דו לייט וועלון דיך גמון פאר אווייב דער מדרש רבה שרייבט אבימלך האט געגבון צוא שרה אטייער קלייד וואס איין מלכה פלעגט דרונגון צו גיין אונ האט גזאגט צוא אור (הנה הוא לך כסות עינים) אלו לייט וועלון זעהן דם שיינו קלייד אונ וועלון זוך פארכטון צוא קוקון אויף דור (ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו וילדו) אברהם האט תפלה גוטואון פר גאט דם אבימלך זאל ווערון גהיילט דען גאט הט פר שטפט אלו לעבר פון דעם הויז גוזונד פון אבימלך דם קיין אשה הט קיין קונד נוט גקענט גווינען אויך זייא האבון נוט גקענט משתין זיין אונ נקבים גדולים אויך נוט גקענט האבון מאנון אונ ווייבר האט אברהם אויף זייא גבעטון אונ זיי זענון אלו גהיילט גווארון:

דם לייגט מען דעם ערשטון טאג ראש השנה (וי' פקד את שרה) דו תורה הט נאהונט אן גושריבון דו פרשה דם שרה אוז טראגון גווארון ביי דר פרשה וום אברהם הט תפלה גוטואון אויף אבימלך זיי זאלון קענון גווינון דא לערונט אונז דוא תורה ווען איינער טוט תפלה אויף זיין חבר אונ בדארף אליין אויך דו זאך וואס ער טוט תפלה דרויף אזו גוט אום גאט פרור איי ער גוט צוא זיין חבר דען אברהם הט תפלה גטאן דם דאס הויז גוזונד פון אבימלך זאל קענון גווינון הט גאט פרור קונדר געבון צו אברהם איי ער הט געגבון צו אבימלך דאס אוז טייטש (וי' פקד את שרה) גאט האט פרור גדאכט דאס שרה אוז טראגון גווארון איי ער האט גהיילט צו אבימלך דער מדרש שרייבט וום האט גאט גדכט צו שרה דר תירוץ אוז גאט הט גזאגט דו שרה אוז גוועזן אונ הויז פון פרעה אונ אין הויז פון אבימלך אונ אוז ריין ארוס גגנגון

של"ה הקדוש

את אבימלך) אונ אברהם הט גשטראפט אבימלך רי חנינא זאגט דו שטראף ברענגט צו פריינד שאפט וויא דער פסוק זאגט (הוכח לחכם ויאהבך) שטראפט דעם קלוגון ווערט ער דיך ליב האבון ריש לקיש זאגט דוא שטראף ברענגט צו שלום וויא דוא תורה דער ציילט דם אברהם האט גשטראפט אבימלך אונ נאך דעם שטייט דם זייא האבון דער ביי א כורת ברית גוועזון דער פון זעהון מיר אז ווען עס מאכט זוך אריין אשנאה אונ אונזר הארצון אויף איינום ווייל יעם דאכט זוך אונז ער האט אונז ארעה גטאן טארון מיר

און ווייא זאל אויך זוא נוט גדענקן צוא
גוטין דאס זוא זאל קונדער האבן דער
תולדות יצחק פרעגט איין קשיא אז עס
שטייט (ויי פקד את שרה כאשר אמר)
וואס בדארף נאך דער פסוק צוא זאגן
(ויעש יי לשרה כאשר דבר) איז דער
תירוץ איין מאן אונ איין אשה וואס זענן
ביידי אלט די קענן נוט גווינן דרום זאגט
דער פסוק צום ערשטן (ויי פקד את
שרה) כלומר גאט האט צו שרה איין
נס גטאן זוא איז טראגן גווארן דרום
זאגט דער פסוק (ויעש יי לשרה כאשר
דבר) כלומר גאט הט גמאכט דס שרה
הט אפילו גווינן איין זון אונ הט גמכט
דס זי האט גוהאט פול מולך אונ דיא
ברוסטן אונ שרה הט זוך גשעמט אויף
צו דעקן איר ברוסט הען זי איז גוועזן
אגרוסי צנועה אזו האט אברהם גזאגט
צו שרה דוא מוזט דאס צניעות אוף איין
זייט לייגן אונ שעם דוך נוט אונ אז זי
האט אירי ברוסטן אויף גדעקט איז
מילך פון זיי גורונן אזו ווי צווייא קוואלן
ברונן אזו זענן גקומן דיא ווייבר פון
די שרים אונ האבן גגעבן זייערי קונדר
איר צו זייגן (ותאמר שרה צחוק עשה
לי אלהים) שרה האט גזאגט איין פרייד
האט מיר גאט גמאכט (כל השומע יצחק
לי) הען פיל ווייבר זענן אונ דעם טאג
גבראכט גווארן מיט שרה אונ אויך פיל
קראנקי זענן ווארן גהיילט דעם טאג
(ותאמר מי מלל לאברהם היניקה בנים
שרה) שרה האט גזאגט ווער הט גקענט
זאגן צו אברהם דאס שרה ווערט זייגן
קינדר דר תולדות יצחק שרייבט זי הט
גזאגט ווער ווערט קענן רעדן מיט
אברהם ווייל זיין ווייב שרה זייגט קונדר
כל מר ער ווערט זיין א בעל גאוה אונ
דרום זאגט דער פסוק בייא שרה צחוק
איין פרייד אונ איין גלעכטר דען עס איז
מער חידוש איין אלטי אשה זאל קינדר
גווינן מער ווי איין אלטר מאן דען ווען

איין אלטר מאן נעמט איין יונג ווייב הט
ער קונדר מיט איר (ויגדל הילד ויגמל
ויעש אברהם משתה גדול) אז דס קונד
יצחק איז אוף גוואקסן אונ איז ווארן
אנטווינט פון צו זייגן הט אברהם גמכט
איין סעודה אונ פיל שרים זענן גוועזן
אוף דער סעודה אויך שם ועבר אונ
אבימלך אונ עוג זענן אויך גוועזן אוף דר
סעודה האבן די לייט גזאגט צו עוג די
לוגנער די האסט גזאגט דס שרה ווערט
קיין קונדר נוט האבן הט עוג גזאגט
יצחק איז גלייך ווי איין פלוג ווען איך וועל
מיין קליינס פונגר אוף אים לייגן וועל
איך אים טייטן האט גאט גזאגט זייני
קונדר ווערן זיין אזו ווי זאמד ביי דעם
ים אונ די ווערסט פאלן אונ זייערי הענד
(ביום הגמל את יצחק) ער הט גמאכט
א סעודה ווען מען האט אנטווינט יצחק
דער בחיי שרייבט ווארום האט ער נוט
גמאכט א סעודה ווען ער האט אים מלו
גוועזן איז דער תירוץ ער הט גווארט בוז
מען הט אים אנטווינט אזו הט ער אים
צום רבי גפירט אונ הט גמאכט א סעודה
דען ער הט גוועלט זוך משמח זיין מיט
זיין זון מיט דער שמחה פון דר תורה
אוך איז גוויסט דס דער מענש הט זייני
קונדר ליבער ווען מען אנטווינט זייא
מער ווייא זיי ווערן גבורן דען דס קונד
האט דערנסט מאל שכל אונ קען רעדן
דרום האט ער גמאכט איין סעודה ווען
מען האט יצחק אנטווינט דער מדרש
שרייבט ביום הגמל איז צווייא ווערטר הג
מל ה"ג האט אונ דער צאל אכט כלומר
צווא אכט טאג האט ער אים מל גוועזן
האט ער גמאכט איין סעודה אונ פון
דאנן לערנן מיר אפ דס מיר מאכן
א סעודה צו דער מילה (ותרא שרה את
בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם
מצחק) שרה הט גזעהן דס ישמעאל טוט
לוטיר שלעכץ קעגן גאט אונ קעגן
מענשן האט זי גזאגט צו אברהם פר

טְרַייבּ דִי דוּגְמָא מוּד מוּט אוּר זוּן דֶער
תּוֹלְדוֹת יִצְחָק שְׁרַייבְּט יִשְׁמָעֵאל הָאט
גְשְׁפֶּעט פוּן דֶער סְעוּדָה וָואס אַבְרָהָם
הָאט גְמַאכְט צוּא יִצְחָק אוּנ הָט גְזָאגְט
וָואס אִיז דוּא שִׂמְחָה אַזוֹ גְרוֹס וָום מֶען
הָאט צוּ יִצְחָק גְמַאכְט אַסְעוּדָה מֶער פוּן
מִיר אוּךְ בִּין דָאךְ אֵיין בְּכוֹר וֶועל אוּךְ
יַרְשׁוּנוּן צְווֵייא חֲלָקִים דְרוּם הָאט שָׂרָה
גְזָאגְט פַר טְרַייבּ דוּא דוּגְמָא מוּט אוּר זוּן
דֶען דֶער זוּן וֶועט נוּט יַרְשׁוּנוּן מוּט מַיין
זוּן מוּט יִצְחָק אוּךְ פְרֶעגְט דֶער תּוֹלְדוֹת
יִצְחָק אַקַשְׁיָא וִויא שׁוּק זוּךְ דָאס אַזוֹ
אַהַאר וִויא אַבְרָהָם אִיז גְוֶוען זָאל נוּט
מִיט גֶעבּוּן זַיין זוּן גוּטוּ הִינוּר אוּף דֶעם
וֶועג אוּנ עֶר הָאט אוּם נוּט מֶער גְגֶעבּוּן
נָאר בְּרוֹט מוּט אֵיין לָאגוּל וַואסוּר אוּז
דֶער תֵּירוּץ גָאט הָאט גְזָאגְט צוּ אַבְרָהָם
וָואס שָׂרָה וֶועט דוּר הֵייסוּן טוּן מוּט
דֶער דוּגְמָא זָאלְסְטוּ טוּן אוּנ שָׂרָה הָט
זוּ גְהַייסוּן פַר טְרַייבּוּן דְרוּם הָט אַבְרָהָם
מֶער קֵיין אַכְט נוּט גְהַאט אוּר צוּ גֶעבּוּן
נָאר וִוי מֶען גוּט אֵיינוּם וָואס מֶען פַר
טְרַייבְּט אוּם גוּט מֶען אוּם בְּרוֹט אוּנ
וַואסוּר אוּנ גָאט הָט גְזָאגְט צוּ אַבְרָהָם
(וְגַם אֶת בֶּן הָאָמָה לְגוֹי אֲשִׂימֶנּוּ כִּי זַרְעֲךָ
הוּא) יִשְׁמָעֵאל וֶועל אוּךְ אוֹיךְ מַאכוּן
צִיא אֵיין פָאלְק וַוייל עֶר אִיז דַיין קוּנְד
(וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח לֶחֶם וְחֵמַת
מַיִם) אַבְרָהָם אִיז אוּף גְשְׁטַאנוּן אוּנ דֶער
פְרִיא אוּנ הָט גְנוּמוּן בְּרוֹט אוּנ אֵיין לָאגוּל
וַואסוּר אוּנ הָט גְגֶעבּוּן דֶר מוֹיד אוּף אוּר
אַקְסוּל אוּנ דֶעם יוּנְג הָט עֶר אוֹיךְ גְגֶעבּוּן
אוּף אוּר אַקְסוּל דֶען דֶר יוּנְג אִיז שְׁלַאף
גְוָוארוּן וַוייל שָׂרָה הָט אוּם גְגֶעבּוּן אֵיין
עַיִן הָרָע דְרוּם הָאט עֶר נוּט גְקֶענְט גֵיין
אוּנ דֶער תּוֹלְדוֹת יִצְחָק שְׁרַייבְּט יִשְׁמָעֵאל
אִיז גְוֶוען וִוילְד אוּנ הָט דֶם פָּאטוּר נוּט
גְוָואלְט פָאלְגוּן אַרוּם צוּא גֵיין פוּן זַיין הוּז
דְרוּם הָט אַבְרָהָם אוּם גְמוּזְט בּוּנְדוּן אוּנ
גֶעבּוּן אוּף דֶם אַקְסוּל פוּן הָגָר אוּנ דְרוּם
שְׁטֵייט נוּט (וַיְשַׁלְּחֵם) עֶר הָט זֵיי אַוֶועק

גְשׁוּקְט נַייאֶרְט (וַיְשַׁלְּחֶהָ) עֶר הָאט זוּ
אַוֶועק גְשׁוּקְט וַוייל יִשְׁמָעֵאל אִיז גְוֶוען
גְבּוּנְדוּן אוּף אוּר אַקְסוּל אוּנ וֶוען עֶר
הָאט זוּ אַוֶועק גְשׁוּקְט אַזוֹ אִיז יִשְׁמָעֵאל
אוּךְ אַוֶועק גְשׁוּקְט גְוָוארוּן דֶער בְּחַיֵּי
שְׁרַייבְּט דְרוּם הָאט אַבְרָהָם צוּ יִשְׁמָעֵאל
גְגֶעבּוּן נָאר בְּרוֹט אוּנ וַואסֶר וַוייל עֶר הָט
גְזֶעהוּן בִּנְבוּאָה דָם יִשְׁמָעֵאל וֶועט צוּ
דִיא יִשְׂרָאֵל זַיין אֵיין גְרוֹסֶר שׂוֹנֵא (וַיִּכְלוּ
הַמַּיִם מִן הַחֵמֶת) דָאס וַואסוּר אִיז אוּם
גְגַאנְגוּן פוּן דֶעם לָאגוּל דֶען יִשְׁמָעֵאל אִיז
קְרַאנְק גְוֶוען אוּנ אֵיין קְרַאנְקוּר טְרוּנְקְט
מֶער וִוי אַגֶעזוּנְטוּר אַזוֹ הָט הָגָר אוּם אַוֶועק
גְוָוארְפוּן אוּנְטֶר אַבּוּם אוּנ הָט זוּךְ גְזֶעצְט
פוּן אוּם אַזוֹ וַוייט וִוי מֶען קֶען שׁוּסוּן מוּט
אַבּוּגוּן דֶען זוּא הָט זוּךְ גְטְרַאכְט לָאמוּךְ
נִיט זֶעהוּן וִוי דֶר יוּנְג וֶועט שְׁטַרְבּוּן אוּנ זוּ
הָט אוֹיף גְהוֹבּוּן אוּר קוֹל אוּנ הָט גְוֵוינְט
(וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹל הַנַּעַר) אוּנ גָאט
הָאט גְהֶערְט דָאס קוֹל אוּנ דוּ תְּפִלָּה פוּן
דֶעם יוּנְג פוּן דַאנוּן לֶערְנוּן אוּנְזֶרוּ חֲכָמִים
אַפ דָאס דוּא תְּפִלָּה פוּן דֶעם קְרַאנְקוּן
וֶוערְט בֶּעסוּר אָן גְנוּמוּן וִויא דוּא תְּפִלָּה
וָואס אַנְדֶרוּ בֶּעטוּן אוּף אוּם אוּנ דֶער
מַלְאָךְ הָאט גְזָאגְט צוּ הָגָר פַארְכְט דוּךְ
נִיט (כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל קוֹל הַנַּעַר) הֶען
גָאט הָאט צוּא גְהֶערְט דָאס קוֹל פוּן דֶעם
יוּנְג וִוי עֶר אִיז דֶען דוּא מַלְאָכִים הָאבּוּן
גְזָאגְט פַר גָאט רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם וִוי וִוילְסְטוּ
רַחֲמָנוּת הָאבּוּן אוּף יִשְׁמָעֵאל עֶר וֶועט
לְסוֹף טֵייטוּן דוּ יִשְׂרָאֵל מוּט דָארְשְׁט הָט
גָאט זַייא גְעֶנְפֶּערְט אוּךְ בִּין דֶעם מֶענְשׁוּן
מַיין נוּט דַן (בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם) נוּר וִוי עֶר
אִיז אוּנ דֶער צַייט אָבּוּר נוּט אוּף דֶעם בַּייז
וָואס עֶר וֶועט שְׁפֶּעטוּר טוּן אוּנ הַיינְט
אִיז יִשְׁמָעֵאל נָאךְ נוּט וֶוערְט צוּ שְׁטַרְבּוּן
דוּרְךְ דָארְשְׁט אוּנ דֶער מַלְאָךְ הָט גְזָאגְט
צִיא הָגָר נֶעם דֶעם יוּנְג (כִּי לְגוֹי גָּדוֹל
אֲשִׂימֶנּוּ) הֶען אוּךְ וֶועל אוּם מַאכוּן צוּא
אֵיין גְרוֹס פָאלְק דֶער תּוֹלְדוֹת יִצְחָק
פְרֶעגְט וָואס הָאט דֶער מַלְאָךְ גְדַארְפְט

אזו פול ליידון מוט הגר דער יונג וועט זיין צו איין גרוס פאלק אמער ווען גאט האט אור גוויזון איין ברינע וואסור אזו וואלט זו גווים אן גטרונקט דעם יונג דר תירוץ אוז הגר הט בדיעה גהט צו לאזון שטארבון ישמעאל דען זוא האט גזאגט זיין פאטר אברהם האט איך אום קיין רחמנות נוט גהאט ווארום זאל איך אוף אום רחמנות האבון אונ זוא האט מוט צארון אום אוועק גווארפון אונטר דעם בוים דרום שטייט (ותשלך את הילד) זוא האט דאס קונד אוועק גווארפון אונ שטייט נוט (ותשם את הילד) זו הט דאס קונד גטון אנודר ליגון אזו האט דער מלאך זוך גטראכט זוא וועט אום לאזון שטארבון דרום האט דער מלאך גזאגט צו הגר דם קונד וועט זיין צו איין גרוס פאלק דרום נעם אונ גוב אום צו טרינקן דען דאווי דוא שטייסט אוז איין ברינע מיט וואסור הט זו אן גפולט אור לאגול מיט וואסור אונ האט דעם יונג געבון טרינקון אונ גאט איז גוועןמוט דעם יונג אונ האט אום גהאלפון אונ זיין מוטער האט אום גנומון אווייב פון מצרים (ויהי בעת ההוא ויאמר אבימלך) אונ עס אוז גוועןאונ דער דאזוגור צייט הט אבימלך גזאגט אברהם הט גרוס מזל ער איז ניצול גווארון פון סדום אונ פון דוא גרוסו מלכים אונ זיין ווייב שרה הט אום גווינון איין זון אוף אור עלטור אזו האט אבימלך זוך גפרכטון פר אברהם אונ הט גזאגט צו אברהם שווער מור דם דוא זאלסט מיינו קונדר קיין בייז נושט טון אזו ווי איך האב מוט דור גטון חסד האט אברהם גשווארון צוא אבימלך דער תולדות יצחק שרייבט אבימלך האט גהאט איין אפ גאט אויף זיין הארצן הט ער גוואלט אברהם זאל שווערון ביי זיין אפ גאט הט אברהם גזאגט (אנכי אשבע) ביי אנכי יהוה אלהיך וועל איך שווערון אונ נוט בייא דיין אפ גאט (ויטע אשל בבאר שבע) אברהם האט גפלאנצט אשיינום גארטון מוט אלערלייא גוטע פירות צוא געבון זייא צו דו אורחים אונ דיא חכמים זאגון אשל מיינט מען איין גאסט הויז אברהם האט גבואוט אנאסט הויז מוט פור טורון כדי אורחים זאלון קענון פון אלע זייטון אריין גיין אונ דורך דעם הויז אוז גאטס נאמון ווארון גגרוסט דען דוא אורחים נאך דעם עסון האבון זייא גוואלט לובון צוא אברהם האט אברהם צו זייא גזאגט אור מיינט אור האט מיינס געגעסון ניין דען דאס עסון אונ טרונקון אוז גאטס דרום לובט גאט דאס זאגט דער פסוק (ויקרא שם בשם יי אל עולם) אברהם האט דארטון גמאכט רופון אונ דם נאמון פון גאט דאס ער אוז דער האר פון דער גאנצר וועלט דר בחיי שרייבט דם הויז האט דרום גהייסון (אשל) דו (א) מאכט (אכילה) אונ דו (ש) מכט (שכיבה) דם אוז גמיינט ער הט גהאט גוטו גלעגר פר דו אורחים אונ דו (ל) מכט (לויה) ער הט אוטלוכון אורח מלוה גוועןאונ אברהם הט

הט

של"ה הקדוש

דם נוט האלטון אונ הארצן נאר מען מוז אום פאר האלטון אונ אן שטראפון אונ מען מוז אן נעמון זיין פאר ענפרונג אונ דאדורך וועט זיין פריינד שאפט אונ פרודון צווישון זייא :

(והאלהים נסה את אברהם) אונ גאט הט גפרובט אברהם פון דער עקדה לערנון מור דם יעדור מענש דארף זוך מוסר נפש זיין פון גאטס וועגון ומכל שכן דם מור זענון מחוייב אנדרו תאוות אונ אונזרו פר גינגון צו ברעכון פון זיינוט וועגון אונ כדי זיין היילוגון ווילון מקיים צו זיין אונ אמצוה צו טאן דהיינו אוף צו שטיין אונ דער פרוא צום דאווינון אונ צום לערנון ווען דער שלאף אוז אפילו זייער גשמאק גובר צו זיין דוא תאוה פון ריידון דברים בטלים וכדומה אונ אזעלכו זאכון וויא דער מענש דארף מבטל זיין רצון פר דעם רצון פון גאט גם לערנון מור פון דער עקידה אז ביי יעדור זאך וום טרעפט זוך דעם מענשון צו טאן עס קומט איין נסיון אדר אמצוה צו זיין האנד דארף ער באלד באקלערון טאמור וויל גאט אום דער מוט פרובון וויא ער האט גפרובט אברהם אבינו אוב מור וועלין קענון בייא

הט אוטלוכין אורח פור גזאגט דם גאט איז איחיד אונ אלו עולמות :

(דם ליינט מען דעם אנדרין טאג ר"ה) (ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם) אז עס איז גוועזן נאך די דזיגי רייד הט גאט גפרובט אברהם דען דר שטן הט גזאגט פר גאט אברהם הט גמאכט אגרוסי סעודה אונ הט דור קיין קרבן נוט גברכט הט גאט אים גענפרט די סעודה הט ער דאך נאר גמכט וועגין זיין זון ווען איך זאל אים הייסין זיין זון שעכטין פר מיר וועט ער דם גווים טון. דם מיינט מען אחר הדברים האלה נאך די רייד פון דעם שטן הט גאט גזאגט צו אברהם שעכט מיר דיין זון יצחק נאך אפשט איז נאך די רייד פון ישמעאל וואס האט זיך ברומט קעגין יצחק. מיין פאטר הט מיך מל גוועזן צו דרייצין יאר אין, איך האב מיך נוט גווערט אובר דיך יצחק הט ער מל גוועזן צו אכט טאג הסטו נאך קיין שכל נוט גהאט זיך צו ווערין. הט יצחק צו אים גזאגט מוט איין אבר ברומסטו דיך קעגין מיר ווען גאט זאל וועלין מיין גאנצין גוף וואלט איך אים גווים געבין נאך די רייד הט גאט גזאגט צו אברהם (קח נא את בנך) נעם דיין זון איך בעט דיך פאלג מיך אצונד כדי די לייט זלין נוט זאגין אז די ערשטי פרובונג איז נושט גוט. נעם דיין זון אונ שעכט אים פר מיר צו אקרבן. הט אברהם גזאגט איך הב דאך צווי זון וועלכין זאל איך נעמין הט גאט גזאגט (את יחידך) דיין איינציגין. הט אברהם גזאגט יצחק איז אבן יחיד צו שרה אונ ישמעאל איז אבן יחיד צו הגר. הט גאט גזגט (אשר אהבת) דעם וועם די הסט ליב. הט אברהם גזאגט איך הב ביידי ליב. הט גאט גזאגט (את יצחק) נעם יצחק. דרום האט אים גאט תיכף נוט גזגט ער זאל נעמין יצחק כדי ער זאל אים נוט אובר שרעקין אונ כדי ער זאל אים געבין שכר פר יעדין ווארט.

(והעלהו שם לעולה) אונ ברענג אים אוף דעם הר המוריה פר איין עולה. אבר גאט הט נוט גזאגט ער זאל אים שעכטין נאר ער זאל אים אוף ברענגין אונ זאל אים ווידער אראפ נידרין נאר אברהם האט גמיינט גאט הייסט אים דורט מקריב זיין יצחק פאר איין עולה (וישכם אברהם בבוקר) אברהם איז אוף גשטאנון אונ דער פרוה צו טון די מצוה אונ האט אליין אן גגורט זיין אייזול אונ האט מוט זיך גנומון זיינו צווייא יונגין ישמעאל אונ אליעזר כדי ווען איינער וועט דארפון אוועק גיין זאל איינר בלייבן מוט אברהם (ויבקע עצי עלה) אברהם האט צו שפאלטין ביי זיך אונ הוז האלץ פון וועגין דער עולה דען ער האט זיך גטראכט טאמר וועט דארט קיין האלץ נוט זיין. נאך אפשט שרייבט דר בחיי ער האט דרום גנומון האלץ פון זיין הוז וואס זאל זיין כשר צוא אקרבן וואס דיא ווערום האבין דער פון נוט גגעסין אונ דורך דעם זכות וואס ער האט גשפאלטין דם האלץ צו דער עקידה הט גאט גשפאלטין דם ים צו זיינו קונדר :

(וירא את המקום מרחוק) אברהם האט גזעהן האס אירט פון ווייטין האט ער גזאגט צו יצחק וואס זעהסטו הט יצחק אים גענפרט איך זעה אשיינום בארג אונ אוף אים איז אשיינר וואלקין. הט אברהם גפרעגט די יונגין וואס זעהט איר האבין זיי גזאגט מיר זעהן גאר נושט. האט אברהם גזאגט (שבו לכם פה עם החמור) זוצט איר יונגין דא מוט דעם אייזול איר זענט גלייך צום אייזול. דר פרקי רבי אליעזר שרייבט די יונגין הבין זיך גקריגט. ישמעאל האט גזאגט מען וועט שעכטין יצחק וועל איך אלין ירשונין אונ אליעזר האט גזאגט די בוסט ווארין פר טריבין פון דיין פאטרם הוז וועסטו נוט ירשונין נאר איך איז ארום גגאנגין אבת קול אונ האט גזאגט איר ביידו

וועט נוט ירשונון . דער מדרש שרייבט אברהם הט זוך גטראכט זאל איך שרה נוט זאגון פון דער עקדה אונ זאל איר זון מקריב זיין ווען זו וועט אום נוט זעהן וועט זוא זוך טייטון . זאל איך איר יוא זאגון דוא ווייבער האבון גרונגו דיעות וועט זו נוט וועלון דרום הט אברהם גזאגט צו שרה מאך אסעודה דען אז איך בון אלט גווארון דרייא יאר האב איך דער קענט גאט אונ אונזר זון יצחק איז שון אלט זובון אונ דרייסוג יאר דרום וועל איך אים גוויינון מצות צו טון אונ וועל גיין מקריב זיין אקרבן אויף דעם הר המוריה לאז ער מוט מור גיין האט שרה אים געבון רשות ער זאל אום מוט נעמון איז אברהם אויף גשטאנון גאנץ פרוא אז שרה איז נאך גשלאפון כדי זיא זאל קיין חרטה נוט האבון פון צוא שוקון יצחק מוט אים אויך ווען אלו לייט האבון נאך גשלאפון כדי זיי זאלון נוט אפ רעדון פון מקריב צו זיין יצחק איזו הט זיך דער שטן פר שטעלט פאר אזקן אונ הט זוך גשטעלט אקעגון אברהם אונ הט צו אום גזגט ווי אהון גייסטו הט אברהם אום געענפרט איך גיי תפלה טון האט דר שטן צו אום גזאגט נאך וום טוג דור דם האלץ אונ דאס פייער אונ דאס שעכט מעסער האט אברהם אום געענפערט איך וועל מוך זומון עטלוכו טעג וועל איך מור עסון קאכון מוט דעם האלץ אונ פייער האט דער שטן צו אום גזאגט אז איין אלטר מאן וויא דוא בוסט דאס דו האסט נושט מער וויא איין זון אויף דיין עלטר אונ ווילסט אום שעכטון ווי זאל דיך גאט נוט שטראפון האט אברהם אונ געענפרט גאט האט מור גהייסון אזו איז דער שטן גקומון צו יצחק אונ האט אים גפרעגט וויא אהון גייסטו הט יצחק אום געענפרט איך גייא מוך לערנון מצות צו טון האט דער שטן צוא אום גזאגט ווילסטו דיך לערנון נאך דיין טוט אודר ביי דיין לעבון דען מען וועט דיך דורט שעכטון הט יצחק אום געענפרט ווען גאט וויל מען זאל מוך שעכטון וועל איך מוך לזון שעכטון איז דר שטן גגנגון צו שרה אין האט צו איר גזאגט ווי איז אברהם מיט יצחק דו וועסט שון מער נוט זעהן דיין זון יצחק הט שרה געענפרט לאז גאט טונוס ער וויל אוך שרייבט דר מדרש דר שטן הט גמאכט איין גרוס וואסור איז אברהם אונ יצחק גגאנגון אונ דם וואסור ביז אונ הלז אזו הט אברהם תפלה גיטון צו גאט אונ הט גזאגט רבונו של עולם דו הסט מור גהייסון מיין זון ברענגון פר איין קרבן צו דור דרום העלף מור אויך זאל אום קענון ברענגון פר אקרבן צו דור אזו איז דם וואסור באלד נוט גבליבון (ויעקוד את יצחק בנו) יצחק הט גזגט צו אברהם בונד מור מיינו הענד אונ פוס כדי איך זאל מוך נוט קענון ווארפון וועדו וועסט מוך שעכטון אונ זאל נוט פסול מכון דו שחיטה הט אברהם אום גבונדון אין הט אום גלייגט אויף דו העלצור אונ הט גנומן דם שעכט מעסר אום צו שעכטין אינווי דם שעכט מעסר הט אן גרורט אונ דם האלז פון יצחק אזו איז אום דו נשמה ארוס גגאנגון אונ אז ער הט גהערט דם קול פון דעם כסא הכבוד מען זאל נוט אן רורון אונ יצחק איז דו נשמה ווידער אריין גגאנגון אונ דעם גוף פון יצחק אונ אברהם הט אום אויף גבונדון אונ הט גזגט די ברכה ברוך אתה יי מחיה המתים הר חזקוני אונ דר אמרי נועם פרעגון וורום הט גאט גדרפט פרובון אברהם ער הט דאך גוויסט דם אברהם וועט אום פלגון ווס ער וועט אום הייסון איז דר תירוץ דו מלאכים האבון גזאגט צו גאט ווס איז אברהם בעסור פון אנדרו צדיקים וום דו טוסט אום אזו פול ניסים . הט גאט גזאגט איך וועל אייך ווייזון וום אברהם איז ווען איך וועל אום הייסון זיין זון שעכטון וועט ער מוך פלגון דר חזקוני פרעגט ווס הט

אברהם זוך גטראכט דס ער הט גוואלט שעכטון יצחק גאט האט דאך אום גזאגט (כי ביצחק יקרא לך זרע) פון יצחק וועסטו האבון קונדר אונ ווען ער וועט אום שעכטון וויא וועט ער קונדר האבון אוז דר תירוץ אברהם האט זוך גטראכט אפשר אוז יצחק גלעגון בייא איין אשה אונ זוא אוז פון אום טראגון גווארון וועט דאך שון בלייבון קונדער פון אום דען יצחק אוז דענסט מאל אלט גוועזן זובון אונ דרייסונג יאר (ונשובה אליכם) אברהם הט גזאגט צו די יונגון מור וועלון גיין בוז אונ דעם אורט אונ מור וועלון זוך אום קערון צווא אייך רש"י שרייבט ער הט בנבואה גזאגט דאס זיי ביידו וועלון זוך אום קערון אונ דר בחיי שרייבט ער הט אונ זון גוהאט צו אום קערון דווא ביינר פון יצחק נאך דעם פאר ברענגון אוף דעם מזבח דרום האט ער גזאגט מור ביידו וועלון זוך אום קערון (וילכו שניהם יחדו) זיי ביידו זענון גגאנגון גלייך מוט אנגדר אברהם וואס ער האט גוויסט דאס ער גייט שעכטון יצחק אוז ער אזו פרייליך גגאנגון גלייך וויא יצחק ווס ער הט דער פון נאך נוט גוויסט (ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי) אוז קשה וואס דארף דער פסוק צו זאגון יצחק הט גזאגט צו אברהם מיין פאטר מור וייסון דאך שון פון לאנג דאס אז אברהם אוז גוועזן זיין פאטר אונ דער נאך זאגט ער נאך אמאל (ויאמר אבי) אוז אוך קשה ווס דארף ער צו זאגון דאס ער אוז זיין פאטר שרייבט דר בחיי ער האט דרום צווייא מאל אום גורופון פאטר פאטר כדי ער זאל רחמנות האבון אוף אום אזו וויא אפאטר אוף זיין זון נאך איין תירוץ אוז יצחק הט גזגט צו אברהם אצונד וועלון די לייט זאגון פון אבימלך אוז שרה טרגון גווארון דען ווען יצחק זאל

זיין אברהמס. זון וואלט ער גוויס אום נוט גשאכטון אונ וואלט רחמנות גהאט אוף אום אזו ווי אפטר אוף זיין זון דרום הט יצחק גזאגט צוא אברהם זיין פאטר אונ הט אום גפרעגט בוסטו מיין פאטר (ויאמר בני) האט אברהם אום געענפרט דו בוסט מיין זון הט יצחק אום גפרעגט ווען אוך בין יוא דיין זון ווי אוז דען דס קרבן הט אברהם אום געענפרט גאט וועט אונז ווייזון דס קרבן מיין זון הט יצחק פר שטנון דס מען וויל אום מקריב זיין פר אקרבן דרום זאגט דער פסוק נאך אמאל (וילכו שניהם יחדו) כלומר ווען שון יצחק הט גוויסט דס מען וויל אום ברענגון פר איין קרבן זענון זיי דאך ביידו גגאנגון גלייך מיט אנגדר מוט פריידון אונ מוט דם גנצון הרצון דער בחיי פרעגט ווער הט מער זכות צו אברהם וואס ער הט מוט זיין אייגנו הענט גוואלט שעכטון זיין זון אודר יצחק הט מער זכות ווייל ער האט זוך גוואלט לזון שעכטון זאגון אטייל חכמים אברהם הט מער זכות דען עס אוז גרונגר אמענש זאל זוך לזון שעכטון ווי אפטר זאל שעכטון זיין זון מוט זיינו אייגנו הענט אונ אטייל חכמים זאגון יצחק הט מער זכות ווייל אברהם הט דם בשיידלך גהערט פון גאט דס ער זאל שעכטון זיין זון יצחק אבער יצחק האט דאס נוט בשיידלוך גהערט פון גאט נייערט פון אברהם הט ער דם גהערט אונ האט זוך דאך גלאזט שעכטון דרום אוז זיין זכות גרעסר אונ דר בחיי שרייבט דר זכות פון אברהם אוז גרעסר דען יצחק אוז מחויב גוועזן צו פאלגון זיין פאטר ווס ער הייסט אום (ויבן שם אברהם את המזבח) אברהם בואוט אמזבח אוף דעם אורט וויא אדם הראשון האט גמאכט אמזבח (ויעקוד את יצחק בנו) אברהם האט גבונדון דווא

העננט

של"ה הקדוש

שפיין בייא דעם נסיון אונ אז דער מענש וועט דאס אלז מאל האבן אונ גדאנקן וועט ער זייער פאר זכטונג זיין אונ וואל אז דעם מענשון ווס רייניקט זיך פאר גאט אלז ווייל אונ פר געסט נוט אן אום :

הענט אונ פוס פון יצחק צו אנאנדער אונ האט אים גלייגט אויף דעם האלץ אונ יצחק האט געבעטין זיין פאטר לאז מיך דעם חלוק ניט זעהין כדי איך זאל מיך נוט שאקלין פר שרעק אונ ער האט געבעטין זיין פאטער ער זאל שרה נוט זאגין ווען זוא וועט שטיין אויף אדאך אודור ביי אגרוב כדי זוא זאל פאר גרוס הער שרעקונוש נוט ארונטער פאלין׃

דָּ֣ס אִ֣ז װִ֣י אַבְרָהָ֔ם בְּ֭רֶענְגְט אוֹ֑ף זַ֥יין זוּ֖ן יִצְחָ֣ק אוֹ֑ף דֶ֭ער עֲקֵדָ֑ה

אונ אברהם האט גנומין דאס מעסור אונ זיין האנט צו שעכטין זיין זון איז גקומין איין גשריי פונום הומל אונ האט גזאגט אברהם ריר נוט אן אונ יצחק צו שעכטין אום האט אברהם גזאגט לאז מיך אבוסיל בלוט פון אים פר גוסין האט דר מלאך גענפרט (ואל תעש לו מאומה) דו זאלסט אים נוט מכון קיין מום דר בחיי שרייבט אברהם האט גזגט צום גשריי ווער בוסטו האט דם גשריי גזאגט איך בון אמלאך האט אברהם גזאגט צו שעכטין מיין זון האט גאט אליין מוט מור גרעט לאז ער היינט איך מוט מיר אליין ריידין (ויקרא מלאך ה׳ אל אברהם שנית מן השמים) אונ דר מלאך פון גאט האט גרופין צו אברהם דם אנדרו מאל פונום הומל אונ האט גזאגט גאט האט גשוווארין ביי זיך דאס ער וועט בענשין די קונדר פון יצחק אזו ווי דאס זאמד פום ביי דם ים איז אונ אברהם האט גזאגט צו גאט לאז מיך ריידין פאר דיר מיינו רייד צום ערשטין האסטו מור גזאגט מיינו קונדר וועלין זיין פון יצחק אין דער נאך האסטו מור אום גהייסין שעכטין אונ אצונד הייסטו ווידער אום ניט שעכטין האט גאט אום גענפרט איך בין נוט חוזר פון מיינו רייד אונ האב קיין שקר נוט גזגט גייערט איך האב דור נאר גזאגט ברענג מור אויף דיין זון פר איין עולה אובער איך האב אום נוט גהייסין שעכטין אצונד האסטו אום אויף גברכט אזו מעגסטו אום ווידר אראפ נודרון האט אברהם גזאגט צו גאט דו האסט גשוורון אונ איך שווער איך דאס איך וועל נוט אראפ גיין פון דאנון בוז דו וועסט מור צו זגון דו וועסט גדענקון צו מיינו קונדר ווען זיי וועלין זונדוגון זאל דם זיין אכפרה אויף זיי גלייך ווי איך האב פון מיין זון בלוט גמאכט רונון אונ גלייך ווי זיין אש ליגט אויף דם מזבח דר אמרי נועם פרעגט ווארום שטייט דם דר מלאך האט גורופון צוא אברהם פון דעם הומול אונ איז נוט אראפ גוקומון צו אברהם אונ צו הגר איז איין מלאך אראפ גיקומון פון דם הומול אונ האט זו גופונון ביי דם קוואל ברונו איז דער תירוץ דא האט דער מלאך גמוזט גשווינד רופון צו אברהם פון דעם הומול וויל אברהם איז גוועץ גאיילט צו שעכטון זיין זון (כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה) גאט האט גזאגט צו אברהם אצונד קען איך ענפורון די מלאכים ווארוס איך טוא מוט דור מיין חסד וויא מוט אנדערו לייט (וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו) אונ אברהם האט גזעהן אווידר איז מוט זיינו הערנר פר האלטן צווישון דיא ביימר אונ האט נוט גקענט אנטלופון דער ווידור איז פון ששת ימי בראשית אן גבריט גוועז דער צוא דער חזקוני שרייבט וייל דער ווידר איז אן גבונדן גוועץ האט אברהם פר שטאנון דם גאט האט אום צו גשוקט דאס פר איין קרבן

אוף דעם אורט פון זיין זון דען ווען דער ווידר וואלט נוט גוועזן צוא גבונדען וואלט אברהם זוך גטראכט דער ווידר איז פון איין אנדערן מענשין אונ וואלט אום גוט גנומן פר אקרבן דער בחיי שרייבט אוף אחר נאחז בסבך ווען דיא ישראל ווערין אגאנץ יאר איין גרעכט מוט עבירות אונ זענין דער ווייטערט פון גאט אזו נעמן זייא אום ראש השנה אשופר פון אווידער אונ בלאזין דרוף פר גיבט זייא גאט זייערו עבירות (ובתואל ילד את רבקה) אז אברהם איז גגאנגן פון דר עקידה הט ער זוך גוטרכט ווען יצחק וועלט גשעכטין גווארין וואלט ער אוועק גגאנגן פון דר וועלט אן קינדר עס וואלט בעסור גוועזן איך זאל אום גוועזן געבן אווייב פון דוא טעכטר ענר אשכול וממרא דרום האט גאט גלאזט זאגון אבשורה דאס בתואל זיין ברודרס זון הט גווינון איין טאכטר זיא היסט רבקה זו וועט זיין אווייב צוא יצחק :

צאינה **הפטרת וירא** וראינה

(ואשה אחת מנשי בני הנביאים) איין צדיק הט גהייסן עובדיה ער האט בהאלטין הונדרט נביאים אונ צווייא היילון דען איזבל דאס ווייב פון אחאב מלך ישראל הט אום גברכט אלי נביאים פון גאט הט עובדיה בהלטון הינדרט נביאים ער הט אבר קיין געלד נוט גהאט צו געבון זיי עסון האט ער אנטלוגון געלד אוף רוחים ביי יהורם דר זון פון אחאב אונ וייל יהורם הט גנומון רוחים מוט זיינו הענד דרום איז ער לסוף ווארן גשסון צווישן זיינו הענד דען דוא עבירה פון רוחים נעמון איז זייער גרום אזו וויא מור גפונון ביי יחזקאל הנביא דס ער הט לעבידוג גמאכט פול טוזונט טוטר לייט אונ איין מאן פון זייא האט ער נוט גקענט לעבודוג מאכון האט ער גפרעגט צו גאט ווארום קען דער נוט לעבידוג ווערן הט גאט אום גענפרט וייל ער הט ביי זיין לעבון גנומן רוחים דרום מוז ער אייביג לוגון טוט דעסט גלייכון אונ דוא טעג פון משיח ווען תחיית המתים וועט זיין וועלון אלו דו מענשן וועם האבון גנומן רוחים נוט אוף שטיין אונ דער הפטורה שטייט דאס יהורם איז גקומון אפ נעמון זיין געלד וואס ער האט עובדיה אנטלוגון אונ עובדיה איז שון גהאט גשטרבן

מקבל

נופת

ואשה אחת וגו' ויאמר אליה אלישע הגידי לי מה יש לך בבית ותאמר אין וגו' כי אם אסוך שמן איין אלמנה פון דוא בני הנביאים האט גבעטון הולף פון אלישע הנביא האט ער גפרעגט אוב עס גפונט זוך עפוס ביא איר אונ שטוב ענטפערט זוא עס איז גאר נושט דא נייערט אבוטול בוים אייל אונ איין קרוגול. איז גווארון על פי נס פון דעם בוטול זייער פול דאס עס איז גוועזן צו בצאלון דער פון חובות אוף פאר אור מוט דוא קונדער גינוג צום לעבון. ר' יהודה הייבט אן צו דרשנון ויאמר וגו' מה יש לך בבית דער פון איז צו לערנון אז אוף אליידוגין מוש ארער נאר אונ אליידוג ארט קען נוט רואון קיין מזל ברכה כלומר דרום מוז מען בשעת עסין ריידון דברי תורה אוף צום בענשון מוז מען עטוואס לאזון שפייז אופון טוש כדי דוא ברכה עליונה זאל האבון אוף וואס חל צו זיין אונ וויא זוא הט גזאגט אז זוא האט אבוטול בוים אייל הט ער צו אור גזאגט דם ווייזט בוודאי אוף אנם דען דוא פעא השפעה וועלכו דורך דוא מעשה

צופים

הצדיקים ווערט אראפ גצוגון פון די עולמות העליונים אוף דעם עולם השפל ווערט גרופון שמן בוים אייל אונ דרום זענון דוא כהנים גזאלבט גווארון מיט בוים אייל דם בעטייט אז זייא מוט זייער עבודה וקדושה האבון ממשיך גוועזן פון דעם מקור השמן הקדוש ברכה והשפעה פון אובון אראפ. דא אוך אונ דער הפטורה שטייט הם מגישים אליה והיא מוצקת דוא קינדר דער לאנגן אור כלים אונ זוא גוסט גאר אן אשים מוה ווייל צו לוב דוא תפלה פון אלישע האט דוא ברכה שון פון זוך זעלבסט גפלוסט ר' יוסי זאגט דער פסוק שרייבט ויעמוד השמן ער האט אוועק גשטעלט דוא בוים אייל. אייגענטלוך גהער צו שטיין ותעמוד דוא אשה האט אוועק גשטעלט אלא דם גייט אוף דעם צדיק אלישע דם מוט זיין זכות הט ער פועל גוועזן אז דער מקור השמן העליון זאל האבון אבשטנר אונ אקיום אונ הט אונ אום מוכיח בת גוועזן כדי עס זאל אראפ קומון אונ דעם עולם אשפע ברכה. דרום שטייט השמן מוט איין ה' הידיעה צו ווייזון אז דם

אַזוֹ הָט יְהוֹרָם גְוָואלְט אַוֶועק נֶעמוּן צְוֵייא קִינְדֶער פוּן עוֹבַדְיָה פַר זַיין חוֹב אוּז גְקוּמֶן דָם זַיי"ב פוּן עוֹבַדְיָה צוּ אֱלִישָׁע הַנָבִיא אוּנ הָט גְשְׁרוּגֶן פַר אִים דָם יְהוֹרָם וִויל בַּיי אִיר אַוֶועק נֶעמוּן צְוֵויי קִינְדֶער פַר קְנֶעכְט פַאר זַיין חוֹב (וַיֹאמֶר אֵלֶיהָ אֱלִישָׁע מָה אֶעֱשֶׂה לָּךְ) הָט אֱלִישָׁע צוּ אִיר גְזָאגְט וָוס זָאל אִיךְ דִיר טוּן זָאג מִיר וָוס הָאסְטוּ אוּנ דַיין הוֹז הָט זִיא אִים גֶעֶנְפֶרְט אִיךְ הָאבּ גָאר נוּשְׁט אוּנ מַיין הוֹז נָאר אֵיין קְרוּגוּל אוּנ בּוֹמוּל אִיז דְרוּנוּן הָט אֱלִישָׁע צוּ אִיר גְזָאגְט גֵיי אוּנ אַנְטְלַייא דִיר פוּל לֵיידִיגוּ כֵּלִים פוּן דַיינוּ שְׁכֵנִים (וּבָאת וְסָגַרְתְּ הַדֶלֶת) אוּנ זָאלְסְט קִימוּן אוּנ דַיין הוֹז אַרַיין אוּנ זָאלְסְט צוּ שְׁלִיסוּן דִי טִיר פוּן כְּבוֹד הַנֵס וֶועגִין דֶען דֶר כְּבוֹד הַנֵס וִויל קוּמוּן שְׁטִילֶערְהֵייט וֶוען קֵיינֶר זֶעהְט נוּט אוּנ זָאלְסְט פוּן דֶעם קְרוּגִיל בּוֹמוּל גִיסוּן אוֹיף דִי לֵיידִיגוּ כֵּלִים אוּנ וֶועלְכוּ כֵּלִי עֶס וֶועט וֶוערִין פוּל זָאלְסְטוּ דִיא פוּלוּ כֵּלִי אַוֶועק נֶעמוּן אוֹיף אֵיין זַאט אָבּוּר דָם קְרִינְגוּל פוּן בּוֹמוּל זָאלְסְטוּ נוּט רִירוּן פוּן דֶעם אוֹרְט דֶען דָם קְרִינְגוּל מִיט בּוֹמוּל וֶועט זַיין גְלַייךְ וִויא אַקְוָואל בְּרִינוּ אוּנ אַזוֹ וִויא אֵיין קְוַואל בְּרִינוּ קֶען מֶען נוּט רוּרוּן פוּן דֶעם אוֹרְט אַזוֹ זָאלְסְטוּ דָם קְרִינְגוּל מִיט בּוֹמֶל אוֹיךְ נוּט רוּרוּן פוּן דֶעם אוֹרְט הָט דִיא אִשָׁה אַזוֹ גְטוּן אוּנ הָט צוּ גְשְׁלָאסוּן דִיא טִיר נָאר זִיא מִיט אִירוּ קִינְדֶער זֶענוּן גְוֶועזְן אוּנ הוֹז אוּנ זִייא הָאבּוּן אַלוּ כֵּלִים אָן גְגָאסוּן פוּל מִיט בּוֹמוּל (וַיְהִי כִּמְלֹאות הַכֵּלִים וַתֹּאמֶר אֶל בְּנָהּ) דִי גְמָרָא שְׁרַייבְּט אַז אַלוּ כֵּלִים זֶענוּן פוּל גְוָוארְן הָאט דִי אִשָׁה גְזָאגְט צוּ אִיר זוּן קְלוֹיבּ אוֹיף אַלוּ צוּ בְּרָאכִינוּ שַׁארְבּוּנִים אוּנ לֵייג זִייא צוּ אַנַנְדֶער אוּנ דֶער גָאט וָוס הָט גְבָּאטוּן דִי לֵיידִיגוּ כֵּלִים זָאל פוּל וֶוערִין מִיט בּוֹמוּל דֶער זָאל אוֹיךְ גְבּוֹטִין דָאס דִי צוּ בְּרָאכִינוּ שַׁארְבּוּנִס זָאלִין זִיךְ צוּ אַנַנְדֶער הֶעפְטוּן צוּ זַיין גַאנְצוּ כֵּלִים מֶען זָאל קֶענוּן בּוֹמוּל אוּנ זִייא אַרַיין גִיסוּן הָט דֶער זוּן אַזוֹ גְטוּן אוּנ הָט דִיא צוּ בְּרָאכִינוּ שַׁארְבּוּנִס אוֹיף גְקְלִיבּוּן אוּנ הָט זִיי צוּ אַנַנְדֶער גְלֵייגְט אוּנ זֵיי זֶענוּן וָוארְן גַאנְץ אוּנ מֶען הָט אוּנ זֵיי בּוֹמוּל אַרַיין גְגָאסוּן אוּנ וִויא אַלוּ כֵּלִים זֶענוּן פוּל גְוָוארְן הָט עֶר גְזָאגְט עֶס אִיז נוּט דָא מֵיין קֵיין לֵיידִיגוּ כֵּלִי וִויא בַּאלְד עֶר הָט אַזוֹ גְזָאגְט הָט דֶער בּוֹמוּל אוֹיף גְהֶערְט צוּ רִינוּן (וַתָּבֹא וַתַּגֵד לְאִישׁ הָאֱלֹהִים) אִיז דִי אִשָׁה גְקוּמוּן צוּ אֱלִישָׁע הַנָבִיא אוּנ הָט אִים אֵיין עֵצָה גְפְרֶעגְט אוֹבּ זִיא זָאל וַוארְטֶן מִיט דֶעם בּוֹמוּל בִּיז בּוֹמוּל וֶועט נָאךְ טֵייעֶרֶר וֶוערִין הָט אֱלִישָׁע צוּ אִיר גְזָאגְט פַר קוֹיף דֶעם בּוֹמוּל דֶען דִי וֶועסְט הָאבּוּן גְנוּג צוּ בַּצָאלִין דַיינוּ חוֹבוֹת אוּנ דוּ אוּנ דַיינוּ קִינְדֶער וֶועט אִיר זִיךְ דֶער נֶערִין מִיט דֶעם אִיבֶּרְגִין בּוֹמוּל (וַיְהִי הַיּוֹם וַיַעֲבוֹר אֱלִישָׁע אֶל שׁוּנֵם) אוּנ עֶס אִיז גְוֶועזְן אַטָאג אַזוֹ אֱלִישָׁע גְקוּמוּן אוּנ אֵיין שְׁטָאט זוֹא הָאט גְהֵייסוּן שׁוּנֵם דוֹרְטֶן הָאט גְוואוֹנְט אֵיין אִשָׁה חֲשׁוּבָה דִיא שְׁוֶועסְטֶער פוּן אֲבִישַׁג הַשׁוּנַמִית דָאס זוֹא אִיז גְוֶועזְן בַּיי דָוִד הַמֶלֶךְ אוֹיף דֶער עֶלְטֶער הָט דִיא אִשָׁה זַיְיעֶר גְבֶּעטוּן דָם אֱלִישָׁע זָאל בַּיי אִיר עֶסוּן הָט עֶר גְגֶעסוּן בַּיי אִיר פוּן דֶעם מָאל אָן פְלֶעגְט עֶר דוֹרְטֶן עֶסוּן (וַתֹּאמֶר אֶל אִישָׁהּ הִנֵה נָא יָדַעְתִּי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא) הָט דִי אִשָׁה גְזָאגְט צוּ אִיר מַאן נוּן אִיךְ ווֵייס פוּן לַאנְג דָאס דֶער גֶעטְלִיכֶר מַאן אֱלִישָׁע אִיז אֵיין הֵיילִיגִיר מַאן אוּנ דֶער מַאן קִימְט אוֹפְט צוּ אוּנְז דְרוּם אִיז רֶעכְט (נַעֲשֶׂה נָא לוֹ עֲלִיַת קִיר קְטַנָּה) לְאָמוּר מַאכוּן צוּ אִים אֵיין קְלֵיין אוּבֶּר שְׁטוּבּוּל אוּנ לְאָמוּר דוֹרְטֶן אַרַיין שְׁטֶעלוּן אַבֶּעט אוּנ אֵיין טִישׁ אוּנ אֵיין שְׁטוּל אוּנ אֵיין לַאכְטֶער אוּנ וֶוען עֶר וֶועט קִימוּן צוּ אוּנְז וֶועט עֶר דוֹרְטוּן זַיין אוּנ עֶס אִיז גְוֶועזְן אֵיין טָאג אִיז אֱלִישָׁע גְקוּמוּן אַהִין אוּנ אִיז גְגַאנְגִן אוּנ דֶעם אוּבֶּר שְׁטוּבּוּל אוּנ הָט זִיךְ דוֹרְטֶן גְלֵייגְט אַזוֹ הָאט אֱלִישָׁע גְזָאגְט צוּ זַיין יוּנְג גֵחֲזִי רִיף מִיר דִי שׁוּנַמִית דִי בַּעֲלַת הַבַּיִת עֶר הָט זִיא גְרוּפֶן אוּנ זִיא הָט זִיךְ גְשְׁטֶעלְט פַר אִים הָט אֱלִישָׁע צוּ אִיר גְזָגְט נוּן דִיא הָאסְט דִיךְ פוּן אוּנְזֶערְט וֶועגוּן זַיְיעֶר בַּאמוּט צוּ מַאכוּן אוּנְז אַבִּזוּנְדֶער חֶדֶר מִיט וָוס זָאלִין מִיר דִיר דָם בַּצָאלִין הָאסְטוּ וָואס צוּ רֵיידוּן צוּם מֶלֶךְ אוֹדֶר צוּם הוֹפְט מַאן זָאג מִיר וֶועל אִיךְ רֵיידוּן הָט זִיא גְעֶנְפֶרְט (בְּתוֹךְ עַמִּי אָנֹכִי יוֹשָׁבֶת) אִיךְ זִיץ צְוִוישֶׁן מַיין מִשְׁפָּחָה אַזוֹ וֶוען אוֹיךְ דַארְף עֶפּוּס צוּ רֵיידוּן רֵיידוּן זֵיי פַר מִיר (וַיֹאמֶר מָה לַעֲשׂוֹת לָהּ) הָט אֱלִישָׁע גְזָאגְט צוּ זַיין יוּנְג מִיט וָוס דֶען קֶענוּן מִיר אִיר דִי טוֹבָה

נוֹפֶת צוּפִים

נייט אוֹף דוּא בַּאוֶויסְטוּ שֶׁמֶן קֹדֶשׁ וֶועלְכוּ מִיר הָאבּוּן שׁוֹן פְרוֹיעֶר גְרֶעט:

בצאלון וואס זוא הט אונז גטון (ויאמר גחזי אבל בן אין לה ואישה זקן) הט גחזי גזאגט פר וואר זיא הט קיין זון נוט נוא אוב דו וועסט וועלון זאגון זוא וועט נאך האבון קינדר זלסטו וויסון אז אור מאן איז אלט באלד צום שטרבון אזו הט אלישע גזאגט צו גחזי ריף מור דו בעלת הבית הט גחזי זוא גרופן אונ זוא הט זוך גשטעלט אונ דער טור (ויאמר למועד הזה כעת חיה את חובקת בן) הט אלישע צו אור גזאגט אובר איאר אונ דר צייט וועסטו האלזון אזון הט דו אשה גזאגט דו געטליכר מאן טרייב נוט קיין גשפעט פון מור צו געבון מור אמתנה וואס וועט קיין קיום נוט האבון דען דו זאגסט מור איך וועל האלזן אזון וואס טוג דם האלזון ווען ער וועט דער נאך באלד שטרבון ווילסטו גאט יוא בעטן אזו בעט אום ער זאל מור געבון אזון וואס זאל בלייבון לעבין אונ דו אשה איז טראגון גוואורון אונ הט גווינון אזון צו דער צייט וואס דר נביא הט גזאגט אונ דם קינד איז וואורן דער וואקסון אונ איז ארוס גגאנגן צו זיין פטור אונ פעלד ארייון צו דו שנוטר (ויאמר אל אביו ראשי ראשי) אונ הט גזאגט צו זיין פטור מיין קאפ מיין קאפ טוט מור וויי הט דער פטור גזאגט צו איונג טראג אום צו זיין מוטר הט דער יונג אום גטראגון צו זיין מוטור איז דאס קינד גלעגון אונ אור שוס ביז אונ מוטן טאג אונ איז גשטארבון (ותעל ותשכיבהו על מטת איש האלהים) הט דוא מוטר גלייגט דם קינד אוף דעם בעט פון אלישע דם געטליכן מאן אונ הט גזאגט צוא איר מאן שוק מוט מור איין יונג אונ איין אייזול אונ אוך וועל לופן צום נביא אונ וועל מוך באלד אום קערין אונ זיא האט דעם מאן נוט גזאגט דם דאס קינד איז גשטרבין הט דר מאן צו אור גזאגט ווארום ווילסטו היינט גיין צום נביא עס איז דאך היינט ניט שבת אונ אויך נוט ראש חודש פון דאנען לערנין מור אפ דאס אום שבת אודר אום ראש חודש פלעגין זייא גיין צום נביא אודר צוא ארבי הט דוא אשה גזאגט צו איך מאן עס איז שלום דען זוא האט אור מאן נוט גוואלט זאגין פון דעם קינד בוז זוא זאל פריער גיין צום נביא (ותחבוש האתון) הט

זיא אן גגורט דאס אייזיל אונ הט גזאגט צו איר יונג דוא זאלסט נוט זומון צו גיין אוז זו גקומן צום נביא צום בארג כרמל אונ וויא באלד דער נביא האט זוא דער זעהן הט ער גזאגט צו גחזי זיין יונג נון דו שונמית קומט אן אנטקעגין לויף אור אקעגין אונ פרעג זוא אוב עס איז שלום צו איר מאן אונ צו איר קינד האט זוא גזאגט עס איז שלום (ותבא עד איש האלהים אל ההר) אונ דוא שונמית איז גקומן צום געטליכן מאן אלישע אוף דעם בארג אין איז גפאלון אום צו דו פוס הט גחזי גנעהנט צוא אוועק שטויסון זוא הט אלישע צו אום גזאגט לאז זוא אפ דען עס איז אור ביטער אין גאט הט פר הולון פון מור אין הט מוך דאס נוט לאזין וויסן (ותאמר השאלתי בן מאת אדני) הט דו שונמית גזאגט הב אוך גבעטן אזוהן פון מיין האר אוך האב דאך דור גזגט דיא זאלסט פון מור קיין גשפעט נוט טרייבן (ויאמר לגחזי חגור מתניך) האט אלישע גזאגט צוא גחזי זיין יונג גורט אן דיינו לענדון אונ נעם מיין שטעקין אונ דיין האנט אונ ווען דו וועסט גפינן אמענש זאלסטו אום נוט בענשין אונ ווען אמענש וועט דוך בענשין זאלסטו אום נוט ענפרין אונ זאלסט טון מיין שטעקין אויף דעם פנים פון דעם קונד אונ ער הט דרום אזו גבאטון כדי ער זאל זוך נוט זומון אונ וועג דער מדרש שרייבט דער שטעקין איז גוועזן אונ דוא אוגין פון גחזי צוא אנילעכטיר ער הט גזאגט איז דען דאס מעגליך דאס דער שטעקין זאל איין טוטון לעבידוג מאכין אונ אזו הט גחזי גזאגט צו איטליכון מענש וואס ער האט באגעגינט גלובסטו דם דר שטעקון זאל אטוטון לעבדיג מאכון (ותאמר אם הנער חי יי וחי נפשך) הט דו מוטר פון דעם קונד גזאגט צוא אלישע דא שווער אוך אזו וויא גאט לעבט אונ אזו וויא דיין לייב לעבט דם אוך וועל דוך נוט לאזן נאר דו אליין מוזט גיין מוט מור איז אלישע גגאנגון מוט אור אונ גחזי איז איבר גפארען פריר פר זיי אונ האט גלייגט דעם שטעקון אויף דם קונד אונ דם קינד הט זיך נוט אוף גוואכט איז גחזי אלישע אקעגן גקומן אונ הט אים גזאגט דם קונד הט זוך ניט אויף גוועקט

אזו

אַזוֹ אִוז אֱלִישָׁע גְקוּמֶן אוּנ הוֹיז אוּנ דָם קִינְד לִיגְט טוֹט אוֹף זַיין בֶּעט (וַיָּבֹא וגו׳) אוּז אֱלִישָׁע גְקוּמֶן אוּנ הָט צוּ גְשְׁלָסוּן דוּ טוּר פַר זוּךְ אוּנ פַר דֶעם קוּנְד אוּנ הָאט תְּפִלָּה גְטוּן צוּ גָאט אִין הָט זוּךְ גְלַייגְט אוֹיף דֶעם קוּנְד אוּנ הָט גְטוּן זַיין מוֹיל אוֹיף דֶעם קוּנְדֶם מוֹיל זַיינֶע אוֹיגִין אוֹיף דֶם קוּנְדֶם אוֹיגִין אוּנ זַיינֶע הֶענְד אוֹיף דֶעם קוּנְדֶם הֶענְד אוּנ עֶר הָט זַיין גַאנְצֶן גוּף פַר שְׁפְּרֵייט אוֹיף דֶם קוּנְדֶם גוּף אוּנ עֶר הָאט דָאס קוּנְד דֶער הוּצְט אוּנ דֶער וַוארִימְט דוּרְךְ זַיין מוֹיל אוּנ אֱלִישָׁע אוּז גְגַאנְגוּן אוּנ דֶעם חֶדֶר הִין אוּנ הֶער (וַיַּעַל וַיִּגְהַר עָלָיו) אוּנ אִיז ווידֶר אוֹיף גְגַנְגִין אוּנ הָט זוּךְ פַר שְׁפְּרֵייט אוֹיף דֶעם קוּנְד אוּנ הָט דֶער וַואִרִימְט דֶעם קִינְדֶם לַייבּ אוּנ דָם קִינְד הָט זִיבֶּן מָאל נָאךְ אַנֶּדֶר גְטוּן נִיסוּן אוּנ הָט גֶעפִינְט זַיינוּ אוֹגוּן הָט אֱלִישָׁע גְזָאגְט צוּ זַיין יוּנְג גֵחֲזִי רוּף מיר דִיא שׁוּנַמִית הָט עֶר זוּא גְרוּפֶען הָט אֱלִישָׁע צוּ אִיר גְזָאגְט נֶעם דוּר דַיין זוּן אוּז זוּ גְקוּמֶן אִין אוּז גְפַאלֶן אֱלִישָׁע צוּ דוּא פִים אוּנ הָט זִיךְ נוּבִּיקְט צוּ אִים בּוּז צוּ דֶר עֶרְד אוּנ הָט גְנוּמֶן אוּר זוּן אוּנ אִיז אַרוּם גְגַאנְגֶן דֶר פִּרְקֵי ר׳ אֱלִיעֶזֶר שְׁרַייבְּט אוֹף דֶר הַפְטוֹרָה (וַיְהִי הַיּוֹם) ר׳ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה זָאגְט פוּן זְכוּת צְדָקָה וֶוענְגוּן וֶועלוּן דוּא מֵתִים לֶעבֶּדִיג וֶוערוּן אוּנ דִיא טֶעג פוּן מָשִׁיחַ דֶען אַזוּ גוּפוּנֶן מִיר בַּייא אֱלִישָׁע הַנָּבִיא דָם קֵיין אִשָׁה הָאט אִים נוּט נִיקֶעגְט קִיקוּן אוּנ פָּנִים אַריין אוּנ וֶועלְכִי אִשָׁה עֶם הָאט אוּם נִיקִיקְט אוּנ פָּנִים אוּז זוּא גְשְׁטָארְבּוּן אַזוּ הָאט אֱלִישָׁע זוּךְ גְמוּזְט פַּאר בָּארְגִין פַר דוּא ווַייבֶּר אוּנ אוּז גְגַאנְגוּן פוּן אֵיין בַּארְג צוּם אַנְדֶרִין אוּנ פוּן אֵיין הֵייל צוּ דֶער אַנְדֶרֶר הֵייל אוּנ אוּז גְקוּמֶן אוּנ שְׁטָאט שׁוּנֵם דוֹרְטוּן אוּז גְוֶוען אֵיין אִשָׁה חֲשׁוּבָה זוּא הָט אוּם גְרוּם כָּבוֹד אָן גְטוּן אוּנ הָט גְזָאגְט צוּ אִיר מַאן דֶר גֶעטְלִיכֶר מַאן אֱלִישָׁע קֵיין ווַייבֶּר קֶענוּן אִים נוּט אָן קוּקִין דֶען זַייא שְׁטַארְבִּין בַּאלְד דרוּם לָאמָר בּוֹאוּן צוּא אוּם אַבֵּזִינְדֶער אוּבֶּר שְׁטִיבּ אוּנ וֶוען עֶר וֶועט קוּמֶן צוּ אוּנְז זָאל עֶר דוֹרְטֶן זַיין הָאבֶּן זוי אַזוּ גְטוּן אוּז עֶר גְקוּמֶן אוּנ הָט זוּךְ דָרְטוּן אוּנ דֶם חֶדֶר גְלֵייגְט אוֹף דֶעם בֶּעט אוּנ הָט גְרוּפֶן דוּ שׁוּנַמִית אוּז זִיא גְקוּמֶן אוּנ הָט זוּךְ גְשְׁטֶעלְט בַּיי דֶר טוּר דֶען זוּא הָט מוֹרָא גְהַאט זוּא זָאל אוּם נוּט אָן קִיקוּן אוּנ דֶער נָאךְ אַז דָם קִינְד אוּז גְשְׁטָרְבִּין אִיז עֶר ווידֶר לֶעבֶּדִיג גְוָורוּן פוּן וֶועגִין דֶעם זְכוּת פוּן דֶער צְדָקָה וָואס זוּא הָאט אֱלִישָׁע מְכַבֵּד גְוֶוען דוּ גְמָרָא זָאגְט אוּנ בְּרָכוֹת אוֹיף דֶעם פָּסוּק (וַתֹּאמֶר אֶל אִישָׁהּ וגו׳) ר׳ יוֹסִי בֶּן חֲנִינָא זָאגְט פוּן דַאנֶען לֶערְנִין מוּר אָפּ אַיין אִשָׁה דֶער קֶענְט מַיין דוּא אוֹרְחִים אוּבּ זַייא זֶענוּן נוּט אוֹדֶר נוּט מַיין ווי דֶר מַאן דֶר קֶענְט אוֹיךְ זָאגְט ר׳ יוֹסִי בֶּן חֲנִינָא פוּן וֶועגוּן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב וֶוען אַמֶענְשׁ אוּז מְכַבֵּד אֵיין תַּלְמִיד חָכָם אוּנ זַיין הוֹיז אוּנ גִיט אוּם עֶסוּן אִין טְרוּנְקִין אוּנ שֶׁענְקְט אוּם עֶפִּים אַמַתָּנָה אִיז גְלַייךְ ווי עֶר הָט אַקָרְבָּן תָּמִיד גְבְּרַכְט דָם אִיז גְוֶויזוּן פוּן דֶעם פָּסוּק (עוֹבֵר עָלֵינוּ תָּמִיד) אִין דֶער הַפְטוֹרָה שְׁטֵייט דָם דוּא שׁוּנַמִית הָט גְמַאכְט צוּא אֱלִישָׁע אַבֶּעט אוּנ אַטִישׁ אוּנ אַשְׁטִיל אוּנ אַלַייכְטֶער דָם אוּז וָוער עֶם נֶעמְט אֵיין אוֹרֵחַ אוּנ זַיין הוֹיז אוּז גְלַייךְ ווי עֶר הָאט גְבוֹאֶט דָם מִשְׁכַּן וָוָם דוּ שְׁכִינָה רוּהְט דָארְטוּן דֶען דוּ אָן הֵייבּ אוֹתִיּוֹת פוּן מִטָּה שׁוּלְחָן כִּסֵּא נֵר מַאכְט מִשְׁכַּן דֶער בְּרֵאשִׁית רַבָּה שְׁרַייבְּט וָוארוּם שְׁטֵייט בַּיי אַבְרָהָם (לַמּוֹעֵד אָשׁוּב אֵלֶיךָ) אִין בַּייא אֱלִישָׁע שְׁטֵייט נוּט אָשׁוּב נַייעֶרְט (לַמּוֹעֵד הַזֶּה כָּעֵת חַיָּה אַתְּ חוֹבֶקֶת בֵּן) אוּז דֶער תִּירוּץ בַּיי אַבְרָהָם אוּז גְוֶוען אֵיין מַלְאָךְ דֶער לֶעבְּט אֵייבּוּג דרוּם הָט עֶר גְזָאגְט אוֹיךְ וֶועל מִיךְ אוּם קֶערִין צוּ דוּר אָבֶּר אֱלִישָׁע אוּז גְוֶוען אַמֶענְשׁ דֶר שְׁטַארְבְּט דרוּם הָט עֶר נוּט גְזָאגְט אִיךְ וֶועל מוּךְ אוּם קֶערִין נַייעֶרְט אוּבֶּר אֵיין יָאר אוּנ דֶער צַייט וָוער עֶם וֶועט דֶער לֶעבּוּן וֶועט זֶעהְן דָם דוּ הַאלְזְט אֵיין זוּן :

(ויהיו חיי שרה) די חכמים האבון גזאגט אלו צייט וואס שרה האט גלעבט האבון די לעבט גברענט פון איין ערב שבת בוז אין אנדרין ערב שבת אונ די ברכה איז גוועען אונ איר טייג אונ איין וואלקין איז גשטנון אובר איר געצעלט אונ ווי באלד זיא איז גשטארבון האבון די דריי זאכון אויף געהערט צו זיין אזו האט מען גוויסט דאס פון איר זכות וועגין זענין די דריי זאכון גוועען אונ זוא האט זוכה גוועען צו שטארבון אין ארץ ישראל אונ צוא בגראבון ווערין אין ארץ ישראל אונ האט אורו טעג אוס גלעבט דאס זאגט דער פסוק די לעב טאג פון שרה איז גוועען הונדרט אונ זובון אונ צוואנציג יאר (שני חיי שרה) די יארין פון דם לעבון פון שרה כלומר זוא האט אירו יארין אויס גולעבט (ותמת שרה) אונ שרה איז גשטארבון די תורה האט גדארפט אן שרייבון דיא פרשה ווי שרה איז גשטארבון באלד נאך דער עקידה פון יצחק ווייל אובר דער עקידה וואס זוא האט גהערט ווי איר זון יצחק איז געבונדן גוועען צו שעכטון איז זו זייער דר שראקון גווארין אין די נשמה איז איר אוס גגאנגין אונ ווארום שרייבט די תורה פרור ווי רבקה איז גובורין אונ דער נאך ווי שרה איז גשטארבון צו ווייזון אונז דאס איי אצדיק שטארבט קומט אנגדער צדיק אויף דער וועלט דער חזקוני שרייבט שרה האט זוך ניט בדרפט צו צורין מוט פארבון אזו ווי אנדרו ווייבר צורין זוך צו צוואנציג יאר דען זו איז שיין גוועען אן צורונג אזו ווי אמיידול פון זובון יאר דר בחיי אונ דער חזקוני שרייבון אויף דעם פסוק (ויהיו חיי שרה) ויהיו האט אונ דער צאל זובון אונ דרייסוג צו ווייזון אז דאס רעכטו לעבון פון שרה איז גוועען זובון אונ דרייסוג יאר פון דעם מאל אן וואס יצחק איז גובורין גווארין בוז דער עקידה וואס יצחק איז דעמולט אלט גוועען זובון אונ דרייסוג יאר אובר די יארין וואס זו האט גלעבט איידר יצחק איז געבורין גווארין דאס האט קיין לעבון נוט גהייסון דען ווער אן קונדר איז דר איז גלייך ווי ער איז טוט. דער

ספר הישר

(ויהי) אונ עס איז גוועען דוא לעב טאג פון שרה הונדרט אונ זובון אונ צוואנציג יאר אונ דר נאך איז שרה גשטארבון אונ אברהם איז אויף גשטאנון פון דעם מת צו זוכון איין קבר מען זאל דארט בהאלטון דם מת. אונ עפרון זאגט צו אברהם אלץ וואס דו בגערסט וועט דיין קנעכט טון . האט אברהם גזאגט צו עפרון בחנם נוט נאר אוך וועל ביי דיר אפ קופון דם פעלד מוט דר הייל פר געלד אויף אייבוג . הט עפרון גזאגט צו אברהם נון דאס פעלד מיט דער הייל איז פאר דיר אונ ווי פול געלד דוא ווערסט מור געבין וועל אוך ביי דיר נעמון הט אברהם צו עפרון גזאגט נוט אזו נאר מוט פול געלד וויל אוך עס קופון פון דיר אונ פון דיינו קונדר אונ פון די שטאט לייט אויף אייבוג . אונ עפרון אונ אלו ברודר האבון צו גהערט צו דער זאך אונ אברהם הט אפ גוואגון פור הונדרט גוויכט זולבר אונ גוט דם געלד צו עפרון אונ צו זיינו ברודר . אונ אברהם הט אוף גשרובון אונ איין בוך אונ האט גחתמות פור עדות דם דו הייל אונ דם פעלד האט אברהם גקופט פון עפרון החתי אונ פון זיינו קונדם קונדר אונ אברהם איז אוף גשטאנון מוט זיינו קנעכט אונ זענון גגאנגן יאהים. קיין באר שבע אונ אברהם הט גרופון ניין

בעל של"ה הקדוש

(ויהיו חיי שרה מאה שנה) דער זוהר זאגט נוט אונ וואול איז דעם מענשון דער וועלכור ווס האלט זוך קליין אונ ווס גרעסור ער איז אוף יענור וועלט האלט ער זוך אלץ קלענור אוף דער וועלט אונ אזו פלעגט רב אן צו פאנגון זיין דרשה אונ דער ישיבה ווער עס איז קליין דער איז גרוס אונ דער ווס איז גרוס איז קליין אונ ארמז דער צו גפונין מור אונ דעם פסוק וועלכור ביי דוא גרוסו צאלין מאה וואס בעדייט הונדרט אונ ביי עשרים צוואנצוג שטייט שנה איין יאר בלשון יחיד אונ ביא דעם קלייננם צאל שבע זובון שטייט שנים בלשון רבים . גם קען מען גפונון נאך ארמז אונ דעם סדר פון דוא צאלין אונ דעם פסוק אזו וויא אונזרו חכמים זאגון דוא אלטו לייט פון תלמידי חכמים וואס מער זייא ווערון עלטור ווערון זייא אלץ קלוגור אונ דוא אלטו עמי הארצים וואס מער זייא ווערון עלטור ווערון זייא אלץ נארושר אונ דערובר שטייט נאר ביי דוא לעצטו זובון יאר פון שרם לעבון דם ווארט שנים אונ לשון רבים צו ווייזן אז אורו לעצטו יארון ועגין גוועען דוא וויכטוגסטו אונ גרעסטו יארין פון איר לעבון ווייל ווס זוא איז אלץ עלטור גווארין איז איר חכמה גרעסער געווארן :